

รายงานการวิจัย

เรื่อง

พุทธจริยธรรมกับแนวทางการแก้ปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทย
Buddhist Ethics and Guidelines for Solving Problem of Surrogacy in
Thai Society

โดย

พระมหานันทกรณ ปิยภาณี, ดร.
พระมหาพรชัย สิริวโร, ผศ. ดร.
พระมหาขวัญชัย กิตติเมธี, ดร.
ดร.เพ็ญพรรณ เฟื่องฟูลอย

วิทยาลัยพุทธศาสตร์นานาชาติ
มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พ.ศ. ๒๕๕๙

ได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 610759092

รายงานการวิจัย

เรื่อง

พุทธจริยธรรมกับแนวทางการแก้ปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทย
Buddhist Ethics and Guidelines for Solving Problem of Surrogacy in
Thai Society

โดย

พระมหานันทภรณ์ ปิยภาณี, ดร.
พระมหาพรชัย สิริวโร, ผศ. ดร.
พระมหาขวัญชัย กิตติเมธี, ดร.
ดร.เพ็ญพรรณ เฟื่องฟูลอย

วิทยาลัยพุทธศาสตร์นานาชาติ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พ.ศ. ๒๕๕๙

ได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 610759092

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

Buddhist Ethics and Guidelines for Solving Problem of Surrogacy in Thai Society

By

Phramaha Nantakorn Piyabhani, Dr.
Phramaha Pornchai Sirivaro, Asst. Prof. Dr.
Phramaha Khwanchai Kittimetee, Dr.
Dr. Penphan Fuangooloy

International Buddhist Studies College
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

B.E.2559

Research Project Funded by Mahachulalongkornrajavidyalaya University

MCU RS 610759092

(Copyright Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานการวิจัย:	พุทธจริยธรรมกับแนวทางการแก้ปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทย
ผู้วิจัย:	พระมหาขวัญชัย กิตติเมธี, ดร. พระมหานันทภรณ์ ปิยภาณี, ดร. พระมหาพรชัย สิริวิโร, ผศ. ดร. ดร.เพ็ญพรรณ เฟื่องฟูลอย
ส่วนงาน:	วิทยาลัยพุทธศาสน์นานาชาติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ปีงบประมาณ	๒๕๕๙
ทุนอุดหนุนการวิจัย:	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “พุทธจริยธรรมกับแนวทางการแก้ปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทย” มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการคือ ๑) เพื่อศึกษาการอุ้มบุญในสังคมไทย ๒) เพื่อศึกษาหลักพุทธจริยธรรมเกี่ยวกับการอุ้มบุญในสังคมไทย ๓) เพื่อวิเคราะห์แนวทางแก้ไขปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทยตามหลักพุทธจริยธรรม การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ

จากการทำวิจัยทำให้ทราบว่า ในสังคมไทยมีการแก้ปัญหาการมีบุตรยากสามารถทำได้ด้วยการใช้เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ แต่ต่อมาได้ใช้นำมาใช้กับการอุ้มบุญ โดยการนำเชื้ออสุจิของฝ่ายชายที่ว่าจ้างให้ตั้งครรภ์มาฉีดเข้าไปในโพรงมดลูกของหญิง ทำให้เกิดการตั้งครรภ์ขึ้น และมีข้อสัญญาที่แต่ละฝ่ายจะตกลงกันก่อนที่จะมีการรับอุ้มบุญ ทำให้เกิดปัญหาทางด้านต่างๆ คือ ปัญหาด้านศีลธรรมทางศาสนาว่าการอุ้มบุญแม้จะอ้างถึงการเกิดจากครรภ์ก็ตาม แต่เป็นการเกิดขึ้นที่ไม่ได้เป็นไปตามธรรมชาติ แต่เป็นไปตามเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ ซึ่งอาจนำไปสู่ประเด็นปัญหาเหล่านี้ การฆ่าชีวิตเซลล์ในการวิจัยต้นกำเนิด ปัญหาด้านจริยธรรมเรื่องทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เป็นการแสวงหาประโยชน์ ปัญหาด้านกฎหมายเรื่องปัญหาด้านสิทธิในเรื่องเด็ก ความเป็นบิดามารดา ความชอบธรรมเรื่องสัญญาจ้างอุ้มบุญปัญหาทางจริยธรรม

หลักพุทธจริยธรรมกับปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทย เป็นการนำหลักพุทธจริยธรรมมาพิจารณาร่วมกับปัญหาการอุ้มบุญในด้านกฎหมาย เรื่องตัวบทกฎหมายที่ว่าด้วยเรื่องศีลธรรมอันดีของประชาชน และในแง่ของบุคคลทางกฎหมายนั้นพิจารณาถึงเจตนาของสามีภริยาผู้ขออุ้มบุญและหญิงอุ้มบุญ ส่วนปัญหาด้านการแพทย์ เป็นการมุ่งไปที่เทคโนโลยีเจริญพันธุ์ โดยพุทธจริยธรรมอาจไม่ได้ใส่ใจในแง่การเกิดแต่สนใจว่าเกิดแล้วควรปฏิบัติตนให้ดีตามหลักธรรม และจริยธรรมทางการแพทย์ที่ต้องมีเจตนาที่ดีในการปฏิบัติหน้าที่ และจริยธรรมเชิงสังคมที่มุ่งเน้นความสุขสงบในสังคม อีกทั้งจริยธรรมส่วนบุคคลที่อาจพิจารณาไปถึงการหลีกเลี่ยงการทำอุ้มบุญ

งานวิจัยนี้ได้นำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทยตามหลักพุทธจริยธรรม คือ การแก้ไขปัญหาด้านกฎหมายด้วยหลักมรรค คือ สัมมาวาจา เจริญชอบ

สัมมาสัมมันตะ การงานชอบ สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีวิตชอบ เพื่อเป็นการพิจารณาข้อห้ามและข้ออนุญาตในการอุ้มบุญอย่างถูกต้อง แก้ปัญหาเรื่องสิทธิด้วยหลักเจตนาอันประกอบด้วยฉันทะและเมตตา แก้ปัญหาทางด้านแพทย์ด้วยการเข้าใจหลักฟิสิกนิยาม หลักศีลในข้อห้ามฆ่าสัตว์และประพฤติดุคนกาม และสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องด้วยหลักโยนิโสมนสิการก่อนการตัดสินใจทำการอุ้มบุญ และแก้ปัญหาจริยธรรมทางการแพทย์ด้วยหลักสัปปุริสธรรม เพื่อเข้าใจหลักการและข้อกำหนดต่างๆ ให้เหมาะสมกับการอุ้มบุญ สุดท้ายคือด้านศีลธรรมอันดีตามหลักจริยธรรมทางพระพุทธศาสนา ด้วยหลักพรหมวิหาร ๔ หลักทศ หลักสังคหวัตถุ ๔ ให้เกิดธรรมะเจริญขึ้นเมื่อมีการอุ้มบุญ และพิจารณาไปถึงปัญหาการอุ้มบุญที่สาเหตุคือความอยากด้วยการไม่ควรทำการอุ้มบุญ แต่ควรดับทุกข์ภายในของผู้ต้องการอุ้มบุญ

Research Title: Buddhist Ethics and Guidelines for Solving Problem of Surrogacy in Thai Society

Researchers: Phramaha Khwanchai Kittimetee, Dr.
Phramaha Nantakorn Piyabhani, Dr.
Phramaha Pornchai Sirivaro, Asst. Prof. Dr.
Dr. Penphan Fuangooloy

Department: International Buddhist Studies College
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Fiscal Year: 2559/2016

Research Scholarship Sponsor: Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ABSTRACT

This research entitled Buddhist Ethics and Guidelines for Solving Problem of Surrogacy in Thai Society has three objectives: 1) to study the problem of surrogacy in Thai society, 2) to study the Buddhist virtues concerning the surrogacy in Thai society, and 3) to analyze the guidelines to solve the problem of surrogacy in Thai society according to the Buddhist virtues. This is a qualitative research done by studying academic documents and in-depth interview.

In the research, it was found that in Thai society the problem of infertility can be solved through the assisted reproductive technology. Later on, such a technique was introduced to be used in the surrogacy which was made through the injection of sperm into woman's ovum whose contract was made as a surrogate mother and thereby giving rise to the pregnancy. In this matter, before contracting both sides need agreement. It is said that such an action has been giving rise to various problems, moral issues, for instance. In fact, if viewed from religious points of angle, the surrogacy is mainly concerned with the giving birth through woman's womb, yet such a birth is not naturally created; it is produced by the assisted reproductive technology and this technique would precipitate the following problems, killing of stem cell, moral issue on defame of human being's dignity, exploitation, legal issues on children's rights, parenthood, legitimacy of contract in the surrogacy and ethical issues etc.

Here Buddhist ethics and problem of surrogacy in Thai society mean the co-consideration of the Buddhist ethical principles and problem of surrogacy in terms of law especially the law concerning people's good morality. In this matter, the scrutiny is purposely extended to examine the very intention of couple in undertaking the surrogacy and of a woman who comes to such a contract. As regards the medical problem, it is aimed at utilizing the reproductive technology. With respect to this technique, the Buddhist ethics cannot be applied into the matter of reproduction but it clearly puts the great emphasis on the fact that once one is born then following such ethical principles is required, and the medical ethics is also needed to be carried out through good will while performing the prescribed duty including social ethics where social happiness is necessary. Furthermore, in this regard, the individual ethics should also be extended to avoid surrogacy respectively.

As far as the research is concerned, the guidelines to solve the problem of surrogacy based on the Buddhist virtues were put forward to be considered as follows: the legal problem can be solved through right paths, right speech, action and livelihood; these right paths are critically taken into account when faced with what is morally allowed and what is not morally allowed. In the problem of rights, it can be solved through the aspiration and loving kindness. In the medical problem, it can be solved through the right understanding of the law biology, the first precept on deprivation of life and the third precept on sexual misconduct including providing the right critical understanding before taking the contract of surrogacy. Apart from these ways, the medical problem can also be solved by means of the qualities of being a good man. By virtue of these principles, many indicators and qualifications can be properly understood while making the contract of surrogacy. Finally, in the area of morality based on the Buddhist virtues, the mentioned problem can be alternatively solved through the four sublime states of mind, six directions and the four bases of social solidarity wherein the sense of goodness while undergoing surrogate motherhood can be increased. Under these ways of practice, one who needs to have a baby through this technique can come to have the real understanding of the surrogate problem caused by such a method and thereby gradually reducing one's desire to have a baby by not taking it through putting an end to the suffering instead.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง “พุทธจริยธรรมกับแนวทางการแก้ปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทย” คณะผู้วิจัยได้ใช้ความวิริยะอุตสาหะอย่างแรงกล้าเพื่อให้งานนี้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งใจไว้ งานวิจัยนี้จะเกิดขึ้นไม่ได้ หากไม่ได้รับการสนับสนุนจากพระสุธีรัตนบัณฑิต (สุทิตย์ อาภากร, ดร.) ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ตลอดถึงผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ข้าพเจ้าพร้อมคณะผู้วิจัย รู้สึกซาบซึ้งและขอขอบคุณผู้มีรายนามดังกล่าวข้างต้นไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณพระครูโกศลศาสนบัณฑิต, ผศ.ดร. และผศ.ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน ที่ช่วยตรวจสอบเครื่องมือ รศ.ดร. ประเวศ อินทองปาน ศ.ดร.จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์ พญ.จาเนต หลายอานวย คุณธนิตศักดิ์ บ้านพลุลวง คุณโยธิน เนติยากรที่ให้สัมภาษณ์ ในส่วนของการให้สัมภาษณ์

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่สำนักหอสมุดและเทคโนโลยีฯ ที่มีส่วนช่วยให้การวิจัยสำเร็จลงได้ด้วยดี โดยให้ความสะดวกในการสืบค้นข้อมูลในห้องสมุด คณะผู้วิจัยซาบซึ้งและขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ดังกล่าวเป็นอย่างสูง ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่หอสมุดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและหอสมุดแห่งชาติที่ได้แนะนำวิธีการสืบค้นข้อมูลในห้องสมุดและอำนวยความสะดวกให้การสำเนาเอกสารเป็นไปได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ที่ให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ในการทำวิจัยให้ถูกต้องตรงต่อความต้องการของสังคม และบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ คณะผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในน้ำใจไมตรีเป็นอย่างยิ่ง

ท้ายสุดนี้ คุณความดีที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้าในการทำรายงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอตั้งมหากุศลเจตนาอย่างแรงกล้า อธิษฐานจิตระลึกถึงคุณพระศรีรัตนตรัยเป็นที่พึ่งที่ระลึก แล้วแผ่ส่วนกุศลผลความดีทั้งหมดนี้ไปให้กับมารดาบิดา ครูบาอาจารย์ ท่านผู้มีอุปการคุณ ท่านผู้สนับสนุนช่วยเหลือ ขอให้ทุกท่านจงมีสุขภาพกายสุขกายใจแข็งแรง มีความสุขทุกทีพาราตริกาล

พระมหาขวัญชัย กิตติเมธี, ดร. และคณะ

๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๑

สารบัญ

บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ณ

บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๗
๑.๓ ปัญหาของการวิจัย	๗
๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย	๗
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๘
๑.๖ ทบทวนเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๙
๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย	๑๑
๑.๘ กรอบแนวความคิดการวิจัย.....	๑๒
๑.๙ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	๑๒

บทที่ ๒ การอุ้มบุญในสังคมไทย.....	๑๓
๒.๑ ความหมายของการอุ้มบุญ.....	๑๓
๒.๒ ลักษณะของการอุ้มบุญ.....	๑๔
๒.๓ ปัญหาของการอุ้มบุญ.....	๑๖
๒.๓.๑ ปัญหาทางกฎหมาย	๑๖
๒.๓.๒ ปัญหาทางการแพทย์.....	๒๓
๒.๓.๓ ปัญหาทางจริยธรรม	๓๒
๒.๔ สาเหตุและผลกระทบของการอุ้มบุญที่มีต่อสังคมไทย	๓๔
๒.๔.๑ สาเหตุการอุ้มบุญ	๓๔
๒.๔.๑.๑ สาเหตุทางด้านสังคม.....	๓๔
๒.๔.๑.๒ สาเหตุทางการแพทย์	๓๖
๒.๔.๑.๓ สาเหตุทางด้านพาณิชย์.....	๓๗
๒.๔.๑.๔ สาเหตุทางด้านกฎหมาย	๓๘
๒.๔.๒ ผลกระทบ	๓๙
๒.๔.๒.๑ ผลกระทบด้านกระบวนการทางจริยธรรม	๓๙

๒.๔.๒.๒ ผลกระทบทางสังคม	๔๖
-------------------------------	----

บทที่ ๓ หลักพุทธจริยธรรมเกี่ยวกับการอุ้มบุญในสังคมไทย.....	๕๒
๓.๑ แนวคิดพุทธจริยธรรมกับปัญหาทางด้านกฎหมาย.....	๕๒
๓.๑.๑ ตัวบทกฎหมาย.....	๕๒
๓.๑.๒ บุคคลทางกฎหมาย.....	๕๔
๓.๒ แนวคิดพุทธจริยธรรมกับปัญหาการแพทย์.....	๕๗
๓.๒.๑ การพัฒนาเทคโนโลยีเจริญพันธุ์.....	๕๘
๓.๒.๒ จริยธรรมทางการแพทย์.....	๕๙
๓.๓ แนวคิดพุทธจริยธรรมกับปัญหาทางจริยธรรม.....	๖๓
๓.๓.๑ จริยธรรมเชิงสังคม.....	๖๓
๓.๓.๒ จริยธรรมส่วนบุคคล.....	๖๕

บทที่ ๔ การแก้ปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทยตามหลักพุทธจริยธรรม.....	๖๗
๔.๑ พุทธจริยธรรมกับการแก้ปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทยด้านกฎหมาย.....	๖๗
๔.๑.๑ การแก้ปัญหาการอุ้มบุญด้านตัวบทกฎหมายด้วยศีล.....	๖๗
๔.๑.๒ การแก้ปัญหาการอุ้มบุญด้านสิทธิบุคคลตามกฎหมายด้วยหลักเมตตา....	๖๙
๔.๒ พุทธจริยธรรมกับการแก้ปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทยด้านการแพทย์.....	๗๔
๔.๒.๑ การแก้ปัญหาการอุ้มบุญทางด้านเทคโนโลยีการเจริญพันธุ์ด้วยปัญญา....	๗๔
๔.๒.๒ การแก้ปัญหาการอุ้มบุญด้านจริยธรรมทางการแพทย์ด้วยหลัก สัปปุริสธรรม.....	๘๕
๔.๓ พุทธจริยธรรมกับการแก้ปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทยด้านจริยธรรม.....	๙๐
๔.๓.๑ การแก้ปัญหาการอุ้มบุญด้านจริยธรรมสังคมด้วยพรหมวิหาร ๔ หลักทศ และสังคหวัตถุ ๔.....	๙๐
๔.๓.๒ การแก้ปัญหาการอุ้มบุญด้านจริยธรรมส่วนบุคคลด้วยหลักการออกบวช	๙๕
๔.๔ สรุป.....	๙๗

บทที่ ๕ สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ.....	๑๐๐
๕.๑ สรุปผลการวิจัย.....	๑๐๐
๕.๒ ข้อเสนอแนะ.....	๑๐๒

บรรณานุกรม.....	๑๐๔
------------------------	------------

ภาคผนวก	๑๐๙
ภาคผนวก ก บทความวิจัย.....	๑๑๐
ภาคผนวก ข กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์.....	๑๒๔

ภาคผนวก ค ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์กิจกรรมที่วางแผนไว้.....	๑๒๕
ภาคผนวก ง จดหมายตรวจเครื่องมือการวิจัย.....	๑๒๘
ภาคผนวก จ จดหมายขอสัมภาษณ์.....	๑๓๑
ภาคผนวก ช แบบฟอร์มสัมภาษณ์.....	๑๓๖
ประวัติผู้วิจัย	๑๓๙

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

งานวิจัยฉบับนี้ใช้พระไตรปิฎกฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยทั้งฉบับภาษาบาลีและภาษาไทยพร้อมทั้งอรรถกถา ฎีกา และฎีกาปกรณ์วิเศษเป็นแหล่งศึกษาข้อมูล คัมภีร์ตามที่ปรากฏในเชิงอรรถผู้วิจัยได้อักษรชื่อย่อคัมภีร์ พร้อมระบุเล่ม ข้อ หน้าของคัมภีร์เพื่อสะดวกแก่การนำไปใช้ในการอ้างอิงตามลำดับ ดังตัวอย่าง เช่น วิ.มหา. หมายถึง วินัยปิฎกมหาวิภังค์ ๑/๕๖/๔๓ มาจากเล่มที่ ข้อ และหน้าของคัมภีร์ เพื่อทราบถึงที่มาของอักษรย่อชื่อย่อคัมภีร์ ผู้วิจัยจะได้อธิบายวิธีการใช้ดังนี้

บาลีพระไตรปิฎก

วิ.มหา. (ไทย) ๑/๕๖/๔๓ หมายถึง วินัยปิฎก มหาวิภังค์ (ภาษาไทย) เล่มที่ ๑ ข้อ ๕๖ หน้า ๔๓ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๓๙

ม.มู. (บาลี) ๑๒/๔๐๘/๓๖๔ หมายถึง มัชฌิมนิกาย มูลปณณาสก์ (ภาษาบาลี) เล่มที่ ๑๒ ข้อ ๔๐๘ หน้า ๓๖๔ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๓๙

อรรถกถา

วิ.อ. (ไทย) ๔/๒๓๓ หมายถึง อรรถกถาวินัยปิฎก (ภาษาไทย) เล่มที่ ๔ หน้า ๒๓๓ ฉบับมหาวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๓๕

วิ.อ. (บาลี) ๓/๑๐๙/๘๑-๘๒ หมายถึง อรรถกถาวินัยปิฎก (ภาษาบาลี) เล่มที่ ๓ ข้อ ๑๐๙ หน้า ๘๑-๘๒ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๓๙

ฎีกา

วิภาวินี. (บาลี) ๒๖ หมายถึง อภิธรรมมัตถวิภาวินีฎีกา (ภาษาบาลี) หน้า ๒๖

พระวินัยปิฎก

วิ.มหา.	(ไทย)	=	พระวินัยปิฎก มหาวิภังค์	(ภาษาไทย)
วิ.ม.	(ไทย)	=	พระวินัยปิฎก มหาวรรค	(ภาษาไทย)
วิ.จุ.	(ไทย)	=	พระวินัยปิฎก จุฬวรรค	(ภาษาไทย)

พระสุตตันตปิฎก

ที.สี.	(ไทย)	=	ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค	(ภาษาไทย)
ม.มู.	(ไทย)	=	มัชฌิมนิกาย มูลปณณาสก์	(ภาษาไทย)
ม.มู.	(บาลี)	=	มัชฌิมนิกาย มูลปณณาสก์	(ภาษาบาลี)

สํ.ส.	(ไทย)	=	สังยุตตนิกาย สคาถวรรค	(ภาษาไทย)
สํ.ส.	(บาลี)	=	สังยุตตนิกาย สคาถวรรค	(ภาษาบาลี)
อง.ฉกุก	(ไทย)	=	อังคุตตรนิกาย ฉักกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ฉกุก	(บาลี)	=	อังคุตตรนิกาย ฉักกนิบาต	(ภาษาบาลี)
ขุ.เถรี.	(ไทย)	=	ขุททกนิกาย เถรีคาถา	(ภาษาไทย)
ขุ.ธ.	(ไทย)	=	ขุททกนิกาย ธรรมบท	(ภาษาไทย)
ขุ.ชา.	(ไทย)	=	ขุททกนิกาย ชาดก	(ภาษาไทย)

พระอภิธรรมปิฎก

อภิ.ย.	(ไทย)	=	พระอภิธรรมปิฎก ยมก	(ภาษาไทย)
--------	-------	---	--------------------	-----------

อรรถกถาพระวินัยปิฎก

วิ.อ.	(ไทย)	=	อรรถกถาพระวินัยปิฎก	(ภาษาไทย)
วิ.อ.	(บาลี)	=	อรรถกถาพระวินัยปิฎก	(ภาษาบาลี)

อรรถกถาพระสุตตันปิฎก

ขุ.ธ.อ.	(บาลี)	=	ขุททกนิกาย อรรถกถาธรรมบท	(ภาษาบาลี)
ขุ.เถรี.อ.	(ไทย)	=	ขุททกนิกาย อรรถกถาเถรีคาถา	(ภาษาไทย)
ขุ.ชา.อ.	(ไทย)	=	ขุททกนิกาย อรรถกถาชาดก	(ภาษาไทย)

ฎีกา

วิภาวินี.	(บาลี)	=	ฎีกาปกรณ์วิเสส ฎีกาอภิธรรมมัตถวิภาวินี	(ภาษาบาลี)
-----------	--------	---	--	------------

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากแนวคิดที่สืบทอดกันมาว่า ชีวิตครอบครัวที่สมบูรณ์นั้นต้องประกอบไปด้วยพ่อ แม่ และลูก จึงทำให้คู่สมรสที่ต้องการความสมบูรณ์แบบของครอบครัวต้องการมีลูก ดังในสมัยพุทธกาลมีเศรษฐีคนหนึ่งซื้อหาสุวรรณผู้มั่งคั่ง มีทรัพย์มาก มีสมบัติมาก แต่ไม่มีบุตร วันหนึ่ง เขาไปยังทำอาบนำ อาบเสร็จแล้ว ขณะเดินกลับมา เห็นต้นไม้เจ้าป่าต้นหนึ่ง มีกิ่งสมบูรณ์ ในระหว่างทาง คิดว่าต้นไม้จักมีเทวดาผู้มีศักดิ์ใหญ่สิงสถิตอยู่ จึงให้คนทำความสะอาดบริเวณใต้ต้นไม้แล้วให้ล้อมรั้วเกลี่ยทรายลง ยกธงชัยและธงแผ่นผ้าขึ้น ประดับต้นไม้เจ้าป่าแล้วตั้งความปรารถนาว่า หากข้าพเจ้าได้บุตรหรือธิดาจักทำสักการะใหญ่ถวายท่าน ต่อมาไม่นานภรรยาที่ตั้งครรภ์และคลอดบุตร^๑

ปัจจุบันแนวคิดนี้ยังมีส่วนสำคัญในการสร้างครอบครัว และมีแนวทางที่ถูกพัฒนาขึ้นโดยอาศัยเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการเจริญพันธุ์ เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ให้คู่สมรสสามารถมีบุตรตามต้องการได้ แต่ก็มีคู่สมรสหลายคู่ที่ฝ่ายผู้หญิงไม่สามารถตั้งครรภ์ด้วยตนเองได้ จึงต้องอาศัยบุคคลที่สาม คือหญิงอื่นมารับการตั้งครรภ์แทน (อัมบุญ) ในกรณีนั้นหญิงที่รับตั้งครรภ์แทนเพื่อสินจ้างและสละสิทธิความเป็นมารดา เพื่อผู้อื่นจะได้เลี้ยงดูเด็กเหมือนเป็นบุตรของตน^๒ ถึงแม้การรับตั้งครรภ์แทนจะนำมาซึ่งส่วนเติมเต็มความสมบูรณ์ของครอบครัว เป็นที่มาของการประกาศกฎหมายห้ามการอัมบุญหรือตั้งครรภ์แทนเพื่อการค้าในประเทศไทย เช่น พ.ร.บ.คุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ.๒๕๕๘ และมีผลบังคับใช้ครั้งแรกตั้งแต่วันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๘ โดยมุ่งช่วยเหลือคู่สามีภรรยาที่จดทะเบียนสมรสถูกต้องตามกฎหมายแต่มีบุตรยากให้มีบุตรได้โดยใช้เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พร้อมกับป้องกันไม่ให้มีการนำไปใช้ประโยชน์ในทางที่ผิด^๓ ซึ่งแสดงให้เห็นผลกระทบของปัญหานี้ในปัจจุบันและอนาคตที่จะกลายเป็นปัญหาสำคัญยิ่งขึ้น โดยเฉพาะปัญหาเหล่านี้ๆ ในการอัมบุญ ๓ ลักษณะด้วยกัน คือ

๑.๑.๑ ปัญหาทางด้านกฎหมาย ปัญหาทางด้านกฎหมายนั้นพบว่า มีการนำเสนอประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ ว่าด้วยครอบครัว ซึ่งแสดงให้เห็นความหมายของความเป็นพ่อและแม่ไว้ว่า

^๑ ข.ธ.อ. (ไทย) ๑/๓.

^๒ Elizabeth S. Anderson, “Is women’s labor a commodity”, *Philosophy Public Affairs*, 19 no. 1 Winner 1990 : 71.

^๓ กุ ล ระ วิ สุ ชี โ ม ก ช์ , ปั ญ ห า ก า ร อัม บ ุ ญ ใน อ า เ ชี ย น , (อ อ น ไ ล น์) <http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/639529> (๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๙).

“สภาพความเป็นบิดามารดากับบุตรนั้นเป็นเรื่องของข้อเท็จจริงตามธรรมชาติ เพราะเด็กจะเกิดมาโดยไม่มีบิดามารดาไม่ได้ การที่กฎหมายกำหนดข้อสันนิษฐานต่างๆ ก็เป็นเพียงการกำหนดพฤติกรรมตามข้อเท็จจริงเท่านั้น แต่ความเป็นบุตรของบิดามารดาใด โดยข้อเท็จจริงก็คงมีอยู่ ไม่อาจเปลี่ยนสภาพได้... ปัญหาเกี่ยวกับชายใดจะเป็นบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายนั้นไม่อาจพิเคราะห์จากข้อเท็จจริงได้ประการเดียว โดยเหตุนี้กฎหมายจึงได้วางข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับการเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของชายไว้”^๔

ปัญหาดังกล่าวทำให้เห็นว่าความเป็นบิดามารดาและบุตรไม่ได้เกี่ยวกับกรณีที่ชายหญิงจดทะเบียนสมรสเท่านั้น แต่ยังรวมถึงชายหญิงที่อยู่ร่วมกันโดยไม่ได้จดทะเบียนแล้วมีบุตรร่วมกันก็ถือว่ามีความเป็นบิดามารดาเช่นกัน โดยบุตรที่เกิดขึ้นในกรณีนอกสมรสนั้นเป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของหญิงที่ตั้งครรภ์ เช่นเดียวกับในกรณีอุ้มบุญ แต่บิดาทางสังคมนั้นจะรับเด็กนั้นไว้ภายใต้การจดทะเบียนรับเป็นบุตร โดยเป็นการจดทะเบียนตามมาตรา ๑๕๔๘ ว่า

“บิดาจะจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรชอบด้วย กฎหมายได้ก็ต่อเมื่อเด็กหรือมารดาเด็กไม่คัดค้านว่าผู้จดทะเบียนมิใช่บิดา ถ้ามีการคัดค้านเช่นนั้น การจดทะเบียนว่าเป็นบุตรต้องมีคำพิพากษาของศาล...อนึ่ง การมีชายสมรสกับหญิงอื่นไม่เป็นเงื่อนไขหรือเหตุกีดขวางในการจะรับเด็กเป็นบุตร คงมีปัญหาก็เพียงว่าในกรณีเช่นนี้คู่สมรสของชายจะต้องยินยอม ในการที่ชายของจดทะเบียนรับเป็นเด็กเป็นบุตรหรือไม่... ผู้จะเป็นบุตรบุญธรรมจะต้องได้รับความยินยอมจากคู่สมรสของตนก่อน แต่การรับบุตรนี้เป็นการยอมรับสถานะของการเป็นบุตรและบิดาตามธรรมชาติผิดกับการรับบุตรบุญธรรม... ดังนั้น การรับเด็กเป็นบุตรจึงเป็นกิจการเฉพาะตัวที่เกี่ยวกับบิดาและบุตรเท่านั้น ไม่จำเป็นต้องต้องได้รับความยินยอมจากคู่สมรสของตนเสียก่อน อีกทั้งคู่สมรสก็ไม่อยู่ในฐานะที่คัดค้านได้อย่างใดอีกด้วย เพราะมาตรา ๑๕๔๘ กำหนดเฉพาะให้มารดากับเด็กเท่านั้นมีอำนาจในการคัดค้าน”^๕

จากประเด็นดังกล่าวนี้ ปัญหาทางกฎหมายในเรื่องการจดทะเบียนรับเป็นบิดาและมารดาของเด็ก ซึ่งมารดาผู้นั้นไม่ใช่มารดาทางชีววิทยาของเด็ก เกี่ยวข้องกับการทำสัญญา (contracts) เป็นการยอมตั้งครรภ์แทนคนอื่น สัญญาที่ทำนั้นจะต้องครอบคลุมเงื่อนไขหลายอย่าง ดังนั้น ผู้ที่จะทำสัญญาต้องมีความรู้ ความเข้าใจที่ชัดเจน เนื่องจากการทำสัญญาตั้งครรภ์แทนไม่เหมือนกับการทำสัญญาซื้อขายทรัพย์สิน เช่น บ้าน อาคารสถานที่ ผู้ที่จะทำสัญญาจะต้องหาข้อมูลให้ครบถ้วนมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ สิ่งที่จะต้องขึ้นพร้อมสัญญาคือ การละเมิดสัญญาเพราะผู้ตั้งครรภ์แทนเปลี่ยนใจ การละเมิดสัญญาในการอุ้มบุญไม่เหมือนกับการละเมิดสัญญากรณีอื่นเกี่ยวกับ

^๔ ขาดิชาชัย อัครวิบูลย์ และสมบุรณ์ ชัยเดชสุริยะ, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ ว่าด้วยครอบครัว, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์, ๒๕๒๕), หน้า ๓๒๐.

^๕ อ้าวแล้ว. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ ว่าด้วยครอบครัว, หน้า ๓๔๓-๓๔๔, ๓๔๗-๓๔๘.

ทรัพย์สิน ดังนั้น ผู้กระทำได้ต้องเข้าใจว่า ถ้ามีการละเมิดสัญญาจะอย่างไร การเรียกร้องค่าเสียหายจะเป็นไปได้หรือไม่^๖

จากข้อสังเกตปัญหาทางด้านกฎหมายจะพบถึงปัญหาในเรื่องสิทธิความเป็นบิดามารดา และการพิจารณาถึงสัญญานั้นว่าเป็นไปได้หรือไม่ โดนสังคมควรจะรับรู้และโต้แย้งถึงประเด็นเหล่านี้ให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนยิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ตามยังมีประเด็นเกี่ยวกับข้อกฎหมายว่าด้วยการอุ้มบุญ (legal aspects of surrogacy) ในการอุ้มบุญ มีกลุ่มคนที่กลัวว่าจะเป็นการค้าขายเด็ก (baby selling) ด้วยการให้เหตุผลว่า ถ้าเรายอมให้มีค้าขายเด็กโดยอาศัยวิธีการทำสัญญาอุ้มบุญได้ การขายเด็กให้เป็นทาสก็ไม่ใช่ว่าเรื่องแปลก เพราะว่าการกระทำเช่นนั้นมีความคล้ายกันในเรื่องของการซื้อขาย ฉะนั้น ปัญหาทางด้านกฎหมายจะต้องเข้ามาป้องกันและสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นโดยพิจารณาในแง่สิทธิของเด็ก

๑.๑.๒ ปัญหาทางด้านการแพทย์ การอุ้มบุญนั้นเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีเจริญพันธุ์ ซึ่งเมื่อพิจารณาจากเหตุผลของการพัฒนาเทคโนโลยีนั้นเป็นไปเพื่อตอบสนองต่อความต้องการด้านการมีบุตร จึงทำให้เกิดการทบทวนแนวคิดทางด้านจริยธรรมทางการแพทย์ ในหลากหลายมิติ กล่าวคือ ประเด็นเรื่องจรรยาบรรณแพทย์ ดังกรณีที่มีการมองว่า “แพทย์ต้องไม่ประกอบวิชาชีพของตนด้วยอิทธิพลแรงจูงใจ แห่งเจตนาที่จะหาผลกำไร”^๗ เพราะสาเหตุสำคัญที่ทำให้แพทย์ใช้ความรู้ไปในทางที่ทำให้เกิดปัญหานั้นล้วนเป็นไปตามโลกาภิวัตน์ที่ครอบงำโลก หรือปัญหาการโฆษณา และการใช้ข่าวสารเพื่อหาผลประโยชน์จากข้อมูลต่างๆ และปัญหาเรื่องเทคโนโลยีที่ซับซ้อน เพราะความก้าวหน้าทำให้มนุษย์สามารถประดิษฐ์อุปกรณ์เทคโนโลยีมาใช้มากมาย ทำให้เรามีเครื่องมือที่ก้าวหน้า แต่ประเด็นทางจริยธรรมที่แพทย์ควรใส่ใจคือ การเผยแพร่ผลผลิตทางวิทยาศาสตร์ออกไปโดยที่สิ่งนั้นไม่สามารถให้ผลเต็มที่ตามที่ถูกโฆษณาต้องถือว่าเป็นความขาดจริยธรรมอย่างหนึ่ง^๘ ซึ่งมนุษย์รวมทั้งแพทย์และนักวิทยาศาสตร์ทั้งหลายก็ยังรู้ความจริงของธรรมชาติไม่เพียงพอ ยังรู้ไม่เท่าทันความจริงของชีวิต ยังไม่รู้ชัดแน่ชัดลงไปในเรื่องที่ว่า คนเราเริ่มเกิดเมื่อไรที่นับว่าเป็นคน ชีวิตตั้งต้นเมื่อไร ทั้งยังตัดสินใจกันไม่ลงที่ว่า การตายนั้นสิ้นสุดเมื่อไร แม้จะยอมรับกันว่าตายเมื่อกันสมองตาย แต่ก็ยังเป็นข้อถกเถียงกันอยู่เช่นเดิม ผลกระทบ ในกรณีการอุ้มบุญทำให้เกิดปัญหาการแสวงหาผลประโยชน์จากความต้องการดังกล่าวและทำให้ความเป็นแพทย์ที่มีลักษณะของความช่วยเหลือความเมตตาสูญเสียไป หรือในกรณีที่แพทย์อาจจะเจตนาดีอยากให้ทุกฝ่ายมีความสุข แต่ด้วยไม่

^๖ Lewis, Petrinovich, *Human Evolution, Reproduction, and Morality*, (London: MIT Press, 1998), P. 293.

^๗ “A doctor must practice his profession uninfluenced by motives of profit”, คำกล่าวของ International Code of Medical Ethics ในสมาคมแพทย์แห่งโลก World Medical Association อ้างใน พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), *การแพทย์ยุคใหม่ในพุทธทัศน์*, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๕๑), หน้า ๑๐.

^๘ สมภาร พรหมทา, “ทัศนะของพระพุทธศาสนาเรื่องเกี่ยวกับการโคลนมนุษย์”, *วารสารพุทธศาสนศึกษา*, กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๒ พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๕๐ : ๒๔.

เข้าใจเทคโนโลยีว่าได้ทำลายชีวิตหรือสร้างปัญหากับเด็กที่เกิดขึ้น และกลายเป็นปัญหาสังคมตามมา ฉะนั้น ในพระพุทธศาสนาจึงถือว่าแพทย์ผู้ทำด้วยเจตนาทางด้านความโลภอันเกิดจากยุศสมัยหรือสภาพเศรษฐกิจก็ตามนั้นก่อให้เกิดความทุกข์ตามมา ขณะที่ความไม่รู้หรือเข้าใจในเทคโนโลยีถือว่าไม่เข้าใจความจริง และเมื่อมีความไม่รู้เป็นต้นเหตุก็就会有ความทุกข์ตามมามากอีกเช่นกัน ลักษณะของแพทย์ที่ใช้การอุ้มบุญทั้งในแง่ของความอยากทั้งในแง่ความโลภ และแม้ไม่มีความโลภแต่ไม่มีความรู้เข้าใจที่มากพอล้วนแต่นำปัญหามาให้ทั้งสิ้น

ประเด็นที่สองคือ การอนุญาตให้มาในกรณีการทำเด็กหลอดแก้ว ซึ่งกระบวนการนี้เป็น การผสมกันในห้องแก้วซึ่งทำให้ตัวอ่อนเสียไปในระหว่างกระบวนการผสมเทียมนั้น ซึ่งถือเป็นการ ทำลายตัวอ่อนจากการเจริญพันธุ์ตามธรรมชาติเทียบเท่ากับความตายของทารก แม้ประเด็นดังกล่าว จะถูกถกเถียงในแง่ทางศีลธรรม แต่ก็ถูกมองว่าเป็นเรื่องที่นักวิทยาศาสตร์จะต้องใส่ใจ อีกทั้งยังมี เหตุผลที่ว่าควรสนับสนุนการวิจัยตัวอ่อนนี้หรือไม่ เพราะเท่าที่ว่าเป็นการทำให้เกิดการซื้อขายตัว อ่อนได้ ซึ่งเมื่อพิจารณาจากการตั้งธนาคารเซลล์กำเนิดเพื่อป้องกันไม่ให้กลุ่มผลประโยชน์ทางธุรกิจ ผูกขาดการเข้าถึงสายธารเซลล์ต้นกำเนิด^๙ ต่อแนวคิดดังกล่าวถือว่าเป็นการให้แพทย์นั้นได้ทบทวน กระบวนการดังกล่าวให้ละเอียดยิ่งขึ้น และมีท่าทีต่อความกังวลในแง่ของศีลธรรมให้มากขึ้น เช่นเดียวกับที่สังคมกำลังตั้งข้อพิจารณาต่อเงื่อนไขปัญหาเหล่านี้

๑.๑.๓ ปัญหาทางด้านจริยธรรมทางพระพุทธศาสนา การอุ้มบุญนั้นได้นำไปสู่ปัญหา ทางด้านจริยธรรม ซึ่งปรากฏในหลายมิติด้วยกัน กล่าวคือ ลูกที่เกิดมาอาจเกิดความสับสนว่าใครเป็น แม่ที่แท้จริงของตน คนที่อุ้มท้องหรือว่าคนที่เลี้ยงดูตนตั้งแต่เล็ก จริยอยู่ในทางกฎหมายโดยเฉพาะ กฎหมายไทย มีคำตอบชัดเจนว่าเด็กเกิดจากใครก็เป็นลูกของคนนั้น แต่ในแง่ความรู้สึกของเด็ก กฎหมายจะช่วยเยียวยาอะไรได้บ้าง ในกรณีที่เด็กเกิดจากกรรมวิธีเด็กหลอดแก้ว โดยถูกนำไปฝากไว้ในโพรงมดลูกของผู้อุ้มบุญ เด็กจะไม่มียีนหรือพันธุกรรมจากผู้อุ้มบุญ (ซึ่งเป็นแม่ตามกฎหมาย) แต่มี ยีนที่ได้รับจากผู้รับเลี้ยงตน (ซึ่งเป็นเจ้าของไข่) ในทางพุทธศาสนาถือว่าฝ่ายหลังคือแม่ที่แท้จริงเพราะ เป็นเจ้าของไข่ แต่ถ้าเด็กเกิดจากการฉีดเชื้ออสุจิเข้าทางช่องคลอดของผู้อุ้มบุญ ก็หมายความว่า เด็กมี ยีนของผู้อุ้มบุญด้วย ผู้อุ้มบุญจึงเป็นแม่ที่แท้จริงตามหลักกฎหมายและพุทธศาสนา แต่ถ้าเด็กถูก คาดหวังโดยให้ถือว่าผู้เลี้ยงดูตนนั้นเป็นแม่ เด็กย่อมเกิดความสับสนในที่สุดว่าควรจะรักหรือผูกพันกับ "แม่" คนไหนดี ยิ่งวัฒนธรรมไทยให้ความสำคัญกับความผูกพันและหน้าที่ที่ลูกพึงมีต่อแม่ด้วยแล้ว ไม่ ว่าจะเลือกใครเป็นแม่ เด็กก็ไม่อาจหนีปัญหาทางความรู้สึกไปได้ง่าย ๆ นี้ยังไม่พูดถึงความรู้สึกผูกพันที่ ผู้อุ้มบุญมีต่อเด็กที่ตนคลอดออกมา แม้จะมีการทำข้อตกลงไว้แล้ว แต่ปัญหาอาจเกิดขึ้นได้หากผู้อุ้ม บุญกีดกันไม่ให้เกี่ยวข้องกับเด็กที่ตนคลอดออกมา แม้จะมีการทำข้อตกลงไว้แล้ว แต่ปัญหาอาจ เกิดขึ้นได้ หากผู้อุ้มบุญ ถูกกีดกันไม่ให้เกี่ยวข้องกับเด็ก ในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ในสหรัฐอเมริกา มี การฟ้องร้องกันเป็นเรื่องราวใหญ่โต อีกนั่นแหละ แม้ศาลจะมีข้อยุติในที่สุด แต่ก็ไม่ช่วยแก้ปัญหา

^๙ แซลเดล ไมเคิล, **ปรัชญาสาธารณะ**, (กรุงเทพมหานคร : โอเพ่นเวิลด์ส พับลิชชิง เฮาส์, ๒๕๕๘), หน้า ๑๘๔-๑๘๕.

ความรู้สึก และความสัมพันธ์ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเลย ความรู้สึกผิดและความรู้สึกที่ว่าถูกทำร้ายจิตใจ เป็นปัญหาที่จะดำรงอยู่ต่อไป

ปัญหาที่เป็นผลพวงอีกประการหนึ่ง โดยเฉพาะในกรณีเด็กหลอดแก้วก็คือ ในกระบวนการดังกล่าว แม่แพทย์จะนำตัวอ่อนย้ายเข้าไปในโพรงมดลูกครั้งละไม่เกิน ๒ ตัว แต่ก็มักจะมีตัวอ่อนเหลืออยู่ซึ่งแพทย์จะเก็บแช่แข็งไว้ใช้ในโอกาสต่อไป ปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือจะอย่างไรกับตัวอ่อนแช่แข็ง หากคู่สมรสไม่ต้องการได้บุตรจากตัวอ่อนเหล่านี้อีกแล้ว ปัจจุบันมีตัวอ่อนหลายหมื่นตัวทั่วโลกที่โรงพยาบาลต้องรับผิดชอบในการดูแลรักษา ในอนาคตจะเพิ่มขึ้นอีกหลายเท่าตัว เพราะคนที่อยากฝากตัวอ่อนเอาไว้เพื่อมีลูกตอนแก่หรือเมื่อแต่งงานได้แล้วมีแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้น การมีตัวอ่อนเหลือมาก ๆ นี่เป็นภาระแก่โรงพยาบาลทุกแห่งเพราะสิ้นเปลืองค่าเก็บรักษา ทางออกที่เห็นอยู่ก็คือทำลายตัวอ่อนเสียหากคู่สมรสไม่ต้องการแล้ว วิธีนี้ถือว่า ขัดหลักศีลธรรมทางพระพุทธศาสนาโดยตรงในทางกฎหมาย เราสามารถโต้แย้งกันได้ว่าใครมีสิทธิทำลายตัวอ่อน พ่อ แม่ หรือโรงพยาบาล แต่ในทางพระพุทธศาสนา ไม่มีใครที่มีสิทธิทำลายตัวอ่อน เพราะเจ้าของชีวิตตัวอ่อนก็คือตัวอ่อนเอง สิ่งที่ต้องตระหนัก โดยเฉพาะในหมู่ชาวพุทธก็คือตัวอ่อนไม่ใช่แค่ชีวิตธรรมดา ๆ อย่างเซลล์ทั่วไปในร่างกายหรือเซลล์ต้นไม้ หากเป็นชีวิตมนุษย์ ทั้งนี้เพราะพุทธศาสนาถือว่าชีวิตมนุษย์เริ่มขึ้นตั้งแต่เป็นจิตแรกในท้องมารดา หรือพูดอีกนัยหนึ่งตั้งแต่เป็น "กลลรูป"^{๑๐} เพราะเป็นขั้นที่จิตแรกหรือปฐมจิตเกิดขึ้นร่วมกับอรูปขันธ์อีกสาม คือ เวทนา สัญญา และสังขาร กลลรูปนั้นท่านว่าเป็นหยาดน้ำใส ที่เล็กเหลือเกิน ดังนั้นตัวอ่อนจึงน่าจะเลยจากขั้นที่เป็นกลลรูปไปแล้ว การทำลายตัวอ่อนโดยเจตนาจึงเท่ากับเป็นการทำลายชีวิตมนุษย์ จัดว่าเป็นปาณาติบาตโดยสมบูรณ์^{๑๑} เมื่อว่าโดยสรุปแล้ว ปัญหาทางศีลธรรมถือเป็นปัญหาหลักในการพิจารณา กล่าวคือ

ก. คำนิยามว่าด้วยความเป็นมารดา (Defining motherhood) การอุ้มบุญหรือการตั้งครรภ์แทนคนอื่นทำให้เกิดคำถามว่า ใครคือมารดาที่แท้จริงของเด็ก คนบริจาคไข่ หรือคนตั้งครรภ์จนคลอด หรือคนที่เลี้ยงดูเด็ก ในกรณีนี้ มีกลุ่มคนที่มองว่า การอุ้มบุญเป็นการทำลายมนทัศน์พื้นฐานว่าด้วยความเป็นมารดา ความเป็นบิดามารดา และความเป็นครอบครัว เหตุผลที่อยู่เบื้องหลังข้อกังวลนี้คือ มีหลายคนกล่าวว่า เด็กและสังคมทั่วไปจะประสบกับปัญหาที่เกิดจากการอุ้มบุญ กลุ่มที่มองเช่นนี้เพราะเชื่อว่า ครอบครัวควรจะก่อกำเนิดมาจากความผูกพันทางสายเลือด (biological ties) ถ้าหากมียอมรับการอุ้มบุญมันจะทำลายบรรทัดฐานของความเป็นมารดา (motherhood) ความเป็นบิดามารดา (parenthood) ตลอดถึงความเป็นครอบครัว (family)^{๑๒} การคาดการณ์เกี่ยวกับคุณภาพของความเป็นมารดา (Predicting the quality of motherhood) โดยการจะบอกว่าใครควรจะเป็น

^{๑๐} ส.ส. (บาลี) ๑๕/๒๓๕/๒๔๖, ส.ส. (ไทย) ๑๕/๒๓๕/ ๓๓๗.

^{๑๑} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ก.

^{๑๒} Gregory, E. Pence, **Classic Cases in Medical Ethics: Accounts of Cases That Have Shaped Medical Ethics with Philosophical, Legal, and Historical Backgrounds**, (2nd Ed.), (New York: McGraw-Hill, 1995), pp. 133-144.

มารดาได้นั้นเป็นเรื่องยาก คนที่มีฐานะร่ำรวยหาใช่ เกณฑ์ที่จะบอกว่าเป็นผู้ควรที่จะเป็นมารดาหรือ คนที่มีฐานะยากจนไม่ควรเป็นมารดา หรือคนมีฐานะร่ำรวยจะเป็นมารดาได้ดีกว่าคนมีฐานะยากจน ซึ่งสถานะความเป็นมารดาในทางพระพุทธศาสนาผู้ให้กำเนิด และคนที่มีคุณสมบัติของความเป็นพรหม นี่เป็นชื่อของมารดาบิดา คำว่า บุรพเทพ นี่เป็นชื่อของมารดาบิดา คำว่า บุรพาจารย์ นี่เป็นชื่อของมารดาบิดา คำว่า อาหุไนยบุคคล นี่เป็นชื่อของมารดาบิดา เพราะมารดาบิดาเป็นผู้มีอุปการะมาก บำรุงเลี้ยง แสดงโลกนี้^{๑๓} และกรณีปัญหาความเป็นมารดาเมื่อเธอไม่รู้จนถึงวันที่เด็กที่เธอตั้งครรภ์ลืมตาดูโลก ถ้าเป็นเช่นนั้น การจะได้รับความยินยอมที่แท้จริงย่อมเป็นเรื่องยาก เพราะมีปัจจัยหลายอย่างเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่นเดียวกับในแง่ของเด็กคนนั้นจะยอมรับบิดามารดาคนที่เลี้ยงตัวเองจนโตหรือไม่

ข. การแสวงหาผลประโยชน์และการค้า (exploitation and commercialization) การอุ้มบุญนั้นมีกลุ่มที่มองว่าไม่น่าใช่เรื่องเกี่ยวกับสิทธิที่จะให้กำเนิด แต่มันเป็นข้อขัดแย้งระหว่างคนรวยกับคนจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอุ้มบุญนั้นเกี่ยวข้องกับการจ่ายเงินซึ่งทำให้การมองว่าการอุ้มบุญสะท้อนให้เห็นถึงการแสวงหาผลประโยชน์และการค้า ซึ่งกรณีดังกล่าวในทางพระพุทธศาสนาถูกมองว่าเป็นการค้าขายที่ผิด เรียกว่า มิชฉาวณิชา โดยเฉพาะการค้าขายสัตว์ (สัตว์ฉวนิชา) คือการค้าขายมนุษย์ ถือว่าเป็นการค้าขายที่ไม่ควร^{๑๔}

แต่สิ่งที่ประเด็นปัญหาสำคัญทางศาสนานั้นเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีเจริญพันธุ์ที่กล่าวมา ถึงแม้จะก่อปัญหาจริยธรรมไม่ประเภทใดก็ประเภทหนึ่ง แต่ก็ไม่อาจสกัดกั้นหรือห้ามได้ ทางแก้จึงอยู่ที่การหามาตรการควบคุม ไม่ให้ก่อผลเสียทางจริยธรรมเกินขอบเขต ขอบเขตนั้นอยู่ที่ไหน และมาตรการใดที่จะควบคุมให้อยู่ในขอบเขตได้ เป็นเรื่องที่สังคมจะต้องร่วมกันหาคำตอบ มิใช่ปล่อยให้เป็นเรื่องของรัฐหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งในที่สุดมักจะหนีไม่พ้นการแทรกแซงครอบงำของรัฐกิจเอกชน ที่มีผลประโยชน์ผูกพันกับเทคโนโลยีดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นผู้นำศาสนา นักวิชาการ นักกฎหมาย ชาวบ้าน รวมทั้งผู้หญิง สมควรที่จะมีส่วนร่วมในการหามาตรการหรือกฎเกณฑ์ดังกล่าว เพราะเทคโนโลยีใด ๆ ก็ตามมักส่งผลกระทบต่อหลากหลายและกว้างไกล ครอบคลุมทั้งในทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และสิ่งแวดล้อม ซึ่งล้วนโยงถึงปัญหาจริยธรรมทั้งสิ้น ลำพังคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งย่อมไม่สามารถมองเห็นหรือคาดการณ์ได้อย่างครบถ้วน การมีส่วนร่วมจากผู้คนทั้งสังคมเป็นสิ่งสำคัญ จากปัญหาการอุ้มบุญที่เกิดขึ้นในสังคมไทยดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยเกิดแรงบันดาลใจที่จะค้นคว้าหาความจริงของแหล่งที่มาของปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทย ตลอดจนถึงผลกระทบที่ติดตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทั้งผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยตรงและผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยอ้อมซึ่งเกิดจากการนำเทคโนโลยีเจริญพันธุ์ไปใช้ในทางที่ผิด เทคโนโลยีก็เหมือนกับดาบสองคม ถ้าใช้ในทางที่ถูกก็มีคุณอนันต์ แต่ถ้าใช้ในทางที่ผิดก็มีโทษมหันต์ เทคโนโลยีที่ถูกใช้อย่างถูกทางก็จะเป็นประโยชน์ต่อการอุ้มบุญ เกื้อกูลต่อพุทธจริยธรรม แต่ถ้าถูก

^{๑๓} ข.อิตติ. (ไทย) ๒๕/๑๐๖/๔๘๕.

^{๑๔} พระพุทธโฆสเถระ, อรรถกถาภาษาไทย พระสูตรตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ปัญจก-เอกาทศกนิบาต มโนรธปุรณิ ภาค ๓, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๙๙.

นำมาใช้อย่างผิดวิธีก็จะเป็นบ่อนทำลายสังคม ทำลายจริยธรรมอันดีงามของมนุษย์ ในการอุ้มบุญนั้น มีประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

ดังนั้น การทำวิจัยเรื่อง “พุทธจริยธรรมกับแนวทางแก้ปัญหการอุ้มบุญในสังคมไทย” จะเป็นคำตอบที่จะช่วยคลายปมความขัดแย้งของคนสองกลุ่มที่สนับสนุนและคัดค้านแนวทางการอุ้มบุญได้ หรือต่อปัญหาที่ว่า การอุ้มบุญในทางกฎหมาย การแพทย์ และศาสนานั้นมีประเด็นปัญหาใดบ้าง อีกทั้งมีสาเหตุและแนวทางการแก้ปัญหายังไร ว่าตามหลักพุทธทศน์ถูกหรือผิดอย่างไร ถ้าถูกมีหลักธรรมข้อไหนมาสนับสนุนและถ้าผิด ผิดหลักธรรมข้อไหน การแก้ปัญหการอุ้มบุญในสังคมไทยตามหลักพุทธจริยธรรมควรเป็นอย่างไร

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑.๒.๑ เพื่อศึกษาการอุ้มบุญในสังคมไทย
- ๑.๒.๒ เพื่อศึกษาหลักพุทธจริยธรรมเกี่ยวกับการอุ้มบุญในสังคมไทย
- ๑.๒.๓ เพื่อวิเคราะห์แนวทางแก้ไขปัญหการอุ้มบุญในสังคมไทยตามหลักพุทธจริยธรรม

๑.๓ ปัญหาของการวิจัย

การวิจัยนี้ มีปัญหาการวิจัย ๓ ประการ ดังนี้

- ๑.๓.๑ การอุ้มบุญในสังคมไทยเป็นอย่างไร ทั้งในแง่ของความหมาย ลักษณะ ปัญหา สาเหตุของปัญหา และผลกระทบของการอุ้มบุญในสังคมไทย
- ๑.๓.๒ หลักพุทธจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับการอุ้มบุญคืออะไร ประกอบด้วยหลักใด และแต่ละหลักเป็นอย่างไร
- ๑.๓.๓ แนวทางแก้ไขปัญหการอุ้มบุญในสังคมไทยตามหลักพุทธจริยธรรมควรเป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่ใช้กระบวนการวิจัยเชิงเอกสารเป็นหลักในการศึกษาและรวบรวมข้อมูล มุ่งเน้นศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับการอุ้มบุญในสังคมไทย ในด้านความหมาย ลักษณะ ปัญหา สาเหตุของปัญหา และผลกระทบของการอุ้มบุญในสังคมไทย ทั้งยังมุ่งเน้นศึกษาหลักพุทธจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับการอุ้มบุญในสังคมไทยที่ปรากฏในพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา และปกรณ์วิเศษ เพื่อเป็นข้อมูลในวิเคราะห์แนวทางการแก้ไขปัญหการอุ้มบุญในสังคมไทยตามหลักพุทธจริยธรรมต่อไป นอกจากนี้ เพื่อให้เนื้อหากการวิจัยนี้มีความน่าเชื่อถือในเชิงวิชาการยิ่งขึ้น จึงได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในปัญหาการวิจัยครั้งนี้ด้วย

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านเอกสาร การวิจัยนี้ มุ่งเน้นศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิ (Primary source) ได้แก่ พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา และปกรณ์วิเสส และเอกสารทุติยภูมิ (Secondary source) ได้แก่ หนังสือ ตำราวิชาการ เอกสาร หนังสือพิมพ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากร ด้วยการวิจัยนี้ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในปัญหาการวิจัยครั้งนี้ประกอบการศึกษา จึงได้ทำการคัดเลือกผู้ให้ความคิดเห็นซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านด้านกฎหมาย ด้านสุนทรียภาพ และพระพุทธศาสนา จำนวน ๕ รูป/คน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย ๒ ท่านคือ ๑. นายธนิตศักดิ์ บ้านพลูลวง รองประธานสภาทนายความจังหวัดสุพรรณบุรี ๒. นายโยธิน เนติยากร ทนายความ สภาทนายความแห่งประเทศไทย, ผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์ ๑ ท่าน คือ พญ.จาเนต หลายอำนาจ สุนทรียภาพ แพทย์ชำนาญการ กระทรวงสาธารณสุข โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยมราช จ.สุพรรณบุรี, ผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนาและสังคมวิทยา ๒ ท่าน คือ ๑. รศ.ดร. ประเวศ อินทองปาน ภาควิชาปรัชญาและศาสนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ๒. ศ.ดร.จางค์ อดิวัฒนสิทธิ์ ที่ปรึกษาอธิการบดีด้านการวิจัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (*Purposive sampling*) เพื่อให้สอดคล้องกับปัญหาและวัตถุประสงค์การวิจัยโดยตรง

๑.๕ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

พุทธจริยธรรม หมายถึง หลักจริยธรรมในพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในพระพุทธศาสนา ในงานวิจัยนี้ หมายถึง หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการอุ้มบุญ ตามหลักศีล สัมมาวาจา สัมมากรรมันตะ สัมมาอาชีวะ เจตนา ฉันทะ เมตตา พินิยาม ปัญญา สัมปยุตธรรม ๗ พรหมวิหาร ๔ ทิศ สังคหวัตถุ ๔ การออกบวช

การอุ้มบุญ หมายถึง การที่ผู้หญิงคนอื่นที่มีไข่กรรยายอมรับการตั้งครรภ์ที่มีทารกในครรภ์ซึ่งเป็นของคู่สามีภรรยาที่ไม่สามารถตั้งครรภ์เองได้

ปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทย หมายถึง ข้อขัดแย้งทางกฎหมาย การแพทย์ และศาสนาโดยเน้นที่พระพุทธศาสนา โดยปัญหาเกิดขึ้นในสังคมไทย จากกรณีการที่ผู้หญิงคนอื่นที่มีไข่กรรยายอมรับการตั้งครรภ์แทนคู่สามีภรรยาที่ไม่สามารถตั้งครรภ์เองได้

๑.๖ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑.๖.๑ หนังสือ

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) กล่าวถึง “จริยธรรมทางการแพทย์” ไว้ในหนังสือเรื่อง “การแพทย์ยุคใหม่ในพุทธทัศน์” ว่า การมีจริยธรรมนั้นก็เพื่อป้องกันมิให้มีการนำเอาวิชาชีพไปใช้เป็นเครื่องมือ หรือใช้ไปในทางที่จะก่อให้เกิดโทษภัยแก่สังคมมนุษย์ วิชาชีพแพทยนั้น เป็นวิชาชีพที่

เกี่ยวข้องกับชีวิตของมนุษย์ ถ้าแพทย์ไม่มีจริยธรรมแล้ว ก็จะก่อให้เกิดโทษภัยแก่ชีวิตของมนุษย์ ได้มาก เช่น การมุ่งแต่วัฒนธรรมธุรกิจ มองหาแต่ผลประโยชน์ของตนเอง อาจทำให้ทำอะไรได้ทุกอย่างเพื่อให้ได้เงินทองมา โดยไม่คำนึงถึงมนุษยธรรม ยิ่งในสมัยปัจจุบันนี้เทคโนโลยีทางด้านชีววิทยา (Biotechnology) โดยเฉพาะวิชาวิศวกรรมศาสตร์เจริญมากแล้วและแพทย์ส่วนมากก็เป็นคน สมองดีด้วย แพทย์จึงอาจจะทำอะไร กับชีวิตได้มากมาย จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่แพทย์จะต้องมี จริยธรรม มิฉะนั้นแล้วแพทย์อาจจะก่อโทษภัยแก่สังคมอย่างร้ายแรงก็ได้^{๑๕}

สุชาติ ทวีสิทธิ์ ได้กล่าวถึง “การอุ้มบุญ” ไว้ในนิตยสารของสถาบันวิจัยและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดลว่า การอุ้มบุญมาจากภาษาอังกฤษว่า Surrogacy หากจะแปลให้ถูกต้องสอดคล้อง ตามข้อเท็จจริงควรจะแปลว่า การตั้งครรภ์แทน หรือ การอุ้มท้องแทน การตั้งครรภ์แทน หมายถึง การที่ผู้หญิงคนหนึ่งสมัครใจรับท้องแทนหรือรับอุ้มท้องแทนให้กับบุคคลอื่น โดยให้พันธะสัญญาว่า ทารกที่คลอดออกมาต้องเป็นบุตรของผู้ที่ขอให้ตั้งครรภ์แทนการตั้งครรภ์ต้องไม่ใช่ไข่ของผู้หญิงที่รับ ตั้งครรภ์แทนมาสมกับข้อสุจริติหรือของผู้ชายที่ต้องการมีลูก ผู้หญิงที่ตั้งครรภ์แทนให้เพียงมดลูก ของเธอเป็นที่ฝังตัวและเป็นที่ที่ตัวอ่อนที่ผสมเสร็จจากข้างนอกสามารถเติบโตจนกระทั่งถึงคลอด^{๑๖}

Peter Harvey ได้กล่าวถึง “หลักการทางจริยธรรม” ไว้ในหนังสือเรื่อง “An Introduction to Buddhist Ethics”^{๑๗} หนังสือนี้มีบทที่น่าสนใจคือ การเสนอข้ออภิปรายว่าด้วย รากฐานของพุทธจริยศาสตร์ เพื่อเป็นการให้ความรู้ในเรื่องที่สำคัญเกี่ยวกับพุทธจริยศาสตร์ เช่น กรรมและผลของกรรม การเกิดใหม่ อริยมรรคมีองค์ ๘ หลักจริยศาสตร์ เกณฑ์ตัดสินความดี ความชั่ว การเปรียบเทียบพุทธจริยศาสตร์กับระบบจริยศาสตร์ตะวันตก เรื่องเจตนา เป็นต้น ส่วนในบทที่ ๒ นั้นพูดถึงคุณค่าหลักของพุทธศาสนา เช่น ศีล ๕ จริยศาสตร์ทางสังคม สิทธิมนุษยชนกับพุทธศาสนา เป็นต้น

Hammalawa Saddhatissa ได้เขียนหนังสือชื่อว่า “Buddhist Ethics”^{๑๘} หนังสือนี้มี ๘ บท ได้กล่าวถึงกรอบพุทธจริยศาสตร์ซึ่งเกี่ยวข้องกับอุดมคติของศีลธรรมบนฐานบริบทของความ ผูกพันทางด้านสังคม ซึ่งเชื่อมโยงกันด้วยระบบจริยธรรม โดยเฉพาะเรื่องทศ ๖ ที่ว่าด้วยความสัมพันธ์เชิงหน้าที่ เช่น บุตรกับบิดามารดา สามีกับภรรยา เป็นต้น โดยหากระบบจริยธรรม ระหว่างพ่อแม่ลูกนั้นถูกนำเสนอผ่านเกณฑ์ทางความเชื่อหรือสายสัมพันธ์ในลักษณะหน้าที่ที่ขาดระบบ จริยธรรมก็ไม่ถือว่าชีวิตนั้นสมบูรณ์หรือดำเนินชีวิตอย่างมีอุดมคติแบบที่ควรจะเป็น

^{๑๕} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), การแพทย์ยุคใหม่ในพุทธทัศน์, พิมพ์ครั้งที่ 6, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมิก จำกัด), ๒๕๕๑.

^{๑๖} สุชาติ ทวีสิทธิ์, “ข้อถกเถียงของนักสตรีนิยมต่อกรณี การอุ้มบุญ”, ประชากรและการพัฒนา, ปี ที่ ๓๕ ฉบับที่ ๒ (ธันวาคม ๒๕๕๓): หน้า ๔.

^{๑๗} Peter, Harvey, An Introduction to Buddhist Ethics, (United Kingdom: Cambridge University Press, 2000), pp. 8-122.

^{๑๘} Hammalawa, Saddhatissa, Buddhist Ethics, (Boston: Wisdom Publications, 2003), pp. 1-149.

๑.๖.๒ งานวิจัย

ผศ. ดร. ทวีศักดิ์ ทองทิพย์ ได้วิจัยเรื่อง “พุทธจริยศาสตร์กับปัญหาทางจริยธรรมการอุ้มบุญในสังคมไทย”^{๑๙} งานวิจัยนี้ได้นำเสนอการแก้ปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทยโดยอาศัยหลักจริยธรรมในพระพุทธศาสนาผ่านหลักศีล ๕ ในฐานะจริยธรรมพื้นฐานในพระพุทธศาสนา โดยการทำความเข้าใจศีลนั้นเป็นการพิจารณาว่าการกระทำเช่นไรผิดศีล ๕ ให้พิจารณาจากการนำองค์ประกอบของการทำผิดศีล ๕ แต่ละข้อมาพิจารณา และวินิจฉัยตัดสิน นอกจากดูว่าเข้าเกณฑ์องค์ประกอบของศีล ๕ และยังมีการพิจารณาเจตนาที่เป็นกุศล อุกุศล และเกณฑ์ในแง่มนโรรม คือการยอมรับของวิญญูชน ลักษณะ หรือผลของการกระทำนั้น เป็นต้น

พระศรีคัมภีร์ญาณ, รศ. ดร. ได้ทำวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์หลักจริยศาสตร์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา”^{๒๐} ได้เสนอกรอบจริยศาสตร์ในคัมภีร์พุทธจริยศาสตร์ เริ่มจากแนวคิดพื้นฐานตั้งแต่เรื่องชีวิตทัศน์ ไปจนถึงพุทธจริยศาสตร์ที่เป็นทั้งคุณธรรมและจริยธรรม เช่น เรื่องโอวาทปาฏิโมกข์ ทศบารมี เป็นต้น และเกณฑ์ตัดสินทางจริยธรรมจากมุมมองปรัชญาตะวันตกและแนวทางประนีประนอม กรอบหลักในการวิเคราะห์สำคัญที่ใช้ เช่น ภิกขุปาติโมกข์ เบญจศีล อุโบสถศีล ศีล ๑๐ นอกจากนี้ยังมีการบูรณาการทฤษฎีจริยศาสตร์ด้วย

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า มีงานวิจัยเกี่ยวกับหลักพุทธจริยศาสตร์ เช่น Peter Harvey และ Hammalawa Saddhatissa นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่ได้ทำเกี่ยวกับการอุ้มบุญ เช่น งานวิจัยของทวีศักดิ์ ทองทิพย์ จากการวิเคราะห์โครงสร้างพบว่างานวิจัยดังกล่าวได้พยายามวิเคราะห์เพื่อตอบปัญหาว่า การอุ้มบุญผิดศีล ๕ หรือไม่ งานวิจัยนี้จะไม่พยายามตอบปัญหาการอุ้มบุญว่าผิดศีล ๕ หรือไม่ แต่งานวิจัยนี้จะเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทยตามหลักพุทธจริยธรรม ทั้งนี้ เพื่อให้สังคมไทยซึ่งมีรากฐานมาจากพุทธศาสนาได้แนวทางไปกำหนดนโยบายใช้แก้ไขปัญหาการอุ้มบุญต่อไป

๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ที่มุ่งเน้นการศึกษาวิจัยจากเอกสาร และความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญในปัญหาการวิจัย มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

๑.๗.๑ ศึกษาข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary sources) โดยวิธีเก็บข้อมูลจากพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกาและปกรณ์วิเสส และข้อมูลชั้นทุติยภูมิ (Secondary sources)

^{๑๙} ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทวีศักดิ์ ทองทิพย์, “พุทธจริยศาสตร์กับปัญหาทางจริยธรรมการอุ้มบุญในสังคมไทย”, รายงานการวิจัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์, ๒๕๕๘, หน้า ๑-๙๑.

^{๒๐} พระศรีคัมภีร์ญาณ, รศ. ดร. “การศึกษาวิเคราะห์หลักจริยศาสตร์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา”, รายงานการวิจัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔, หน้า ๑-๓๐๕.

ได้แก่ หนังสือ ตำราวิชาการ งานนิพนธ์ของนักวิชาการร่วมสมัย และเอกสารงานวิจัย บทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทยด้านกฎหมาย การแพทย์และศาสนา หลักพุทธจริยธรรมในพุทธศาสนาเถรวาท และบทวิเคราะห์หลักพุทธจริยธรรมกับแนวทางการแก้ปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทยและแนวทางการแก้ปัญหาทางด้านกฎหมาย การแพทย์ และศีลธรรมในสังคมไทย

๑.๗.๒ การสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) พระสงฆ์ นักวิชาการทางด้านศาสนา และนายแพทย์ นักกฎหมาย ในประเด็นเกี่ยวกับปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทยด้านกฎหมาย การแพทย์และศาสนา หลักพุทธจริยธรรมในพุทธศาสนาเถรวาท และบทวิเคราะห์หลักพุทธจริยธรรมกับแนวทางการแก้ปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทย

๑.๗.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เน้นการสืบค้นเก็บรวบรวมข้อมูลจากคัมภีร์พระไตรปิฎก คัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาและเอกสารทางวิชาการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ส่วนการวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลนั้น เน้นวิธีการแสวงหาความรู้ ในด้านที่เกี่ยวกับปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทยด้านกฎหมาย การแพทย์และศาสนา หลักพุทธจริยธรรมในพุทธศาสนาเถรวาท และบทวิเคราะห์หลักพุทธจริยธรรมกับแนวทางการแก้ปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทย

๑.๗.๓.๑ แบบบันทึกเอกสาร ที่พัฒนาจากเอกสาร รายงานที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้บันทึกรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและรายงานการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทยด้านกฎหมาย การแพทย์และศาสนา หลักพุทธจริยธรรมในพุทธศาสนาเถรวาท และบทวิเคราะห์หลักพุทธจริยธรรมกับแนวทางการแก้ปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทย

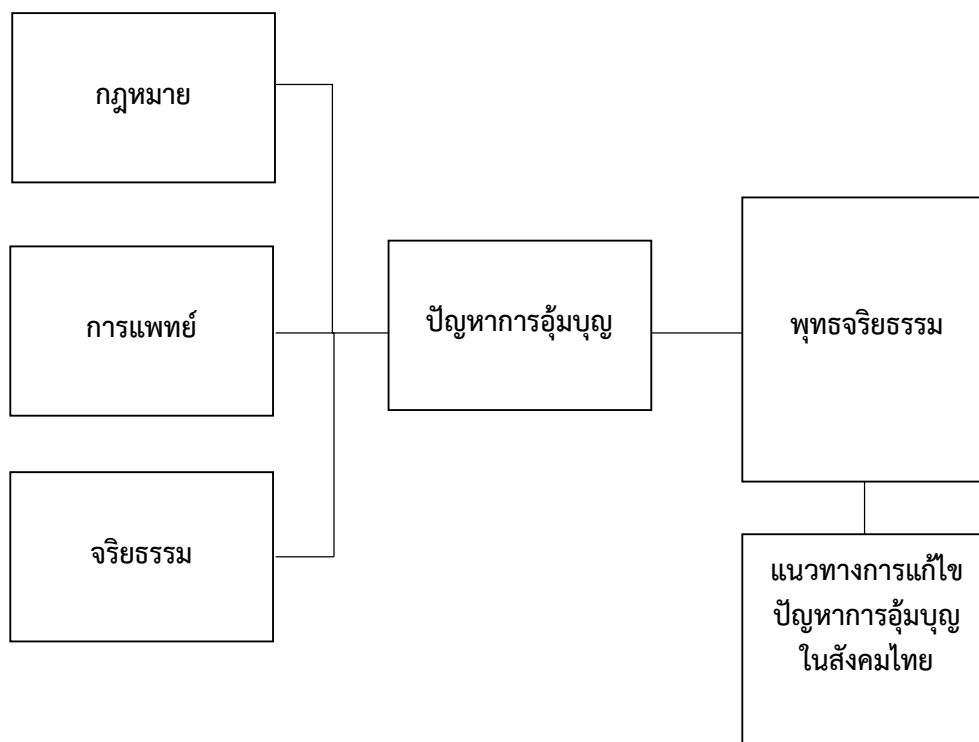
๑.๗.๓.๒ แบบสัมภาษณ์ ที่พัฒนาขึ้นจากเอกสาร รายงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อรวบรวมข้อมูลปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทยด้านกฎหมาย การแพทย์และศาสนา หลักพุทธจริยธรรมในพุทธศาสนาเถรวาท และบทวิเคราะห์หลักพุทธจริยธรรมกับแนวทางการแก้ปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทย

เครื่องมือการวิจัยทั้งสามแบบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้ผ่านกระบวนการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญของสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์เรียบร้อยแล้วจึงนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริงต่อไป

๑.๗.๔ การตรวจสอบข้อมูล การตรวจสอบข้อมูลนี้ได้ทำไปพร้อมกับการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย โดยมีการตรวจสอบทันทีว่า ข้อมูลที่เก็บด้วยการบันทึก และสัมภาษณ์ มีความสอดคล้องกับข้อเท็จจริงมากน้อยเพียงใดหรือไม่ อย่างไร

๑.๗.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อผู้วิจัยได้จัดเก็บรวบรวมและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลในแต่ละประเด็นอย่างครบถ้วนสมบูรณ์แล้วก็จะนำข้อมูลมาจัดระบบเป็นหมวดหมู่ เรียงลำดับตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ต่อจากนั้นจึงดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนาวิเคราะห์ โดยได้จัดระบบหมวดหมู่ของการวิเคราะห์เรียงตามลำดับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๘ กรอบแนวความคิดการวิจัย

๑.๙ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๙.๑ ได้ทราบถึงความหมาย ลักษณะ ปัญหา สาเหตุของปัญหาการอุ้มบุญ และผลกระทบของการอุ้มบุญในสังคมไทย

๑.๙.๒ ได้ทราบถึงหลักพุทธจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับการอุ้มบุญในสังคมไทยมากขึ้น

๑.๙.๓ ได้แนวทางการแก้ไขปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทยตามหลักพุทธจริยธรรม

๑.๙.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยนี้สามารถนำไปประกอบการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา ในฐานะเครื่องมือสร้างการเรียนรู้ให้เท่าทันประเด็นปัญหาและการแก้ไขปัญหาการอุ้มบุญ และสามารถใช้เป็นฐานข้อมูลการวิจัยเกี่ยวกับการอุ้มบุญในสังคมไทยและสังคมในประเทศอาเซียนได้

บทที่ ๒ การอุ้มบุญในสังคมไทย

ในบทนี้ งานวิจัยจะกล่าวถึงการอุ้มบุญในสังคมไทยเป็นหลัก แต่ก่อนจะถึงการอภิปรายในบริบทของสังคมไทย งานนี้จำเป็นต้องยกกรณีศึกษาซึ่งเกิดขึ้นในสังคมตะวันตกมาเป็นพื้นฐานประกอบการอภิปรายโดยจะเริ่มอภิปรายให้เห็นความเป็นมาของการอุ้มบุญตั้งแต่ความหมาย ลักษณะและปัญหาที่เกิดจากการอุ้มไปตามลำดับ

๒.๑ ความหมายของการอุ้มบุญ

การอุ้มบุญ (Surrogacy) เป็นวิธีการที่ถูกนำมาใช้เมื่อคู่สมรสไม่สามารถมีบุตรได้ตามปกติ ต้องใช้ตัวแทนหรือมีการรับเป็นผู้ตั้งครรภ์แทนให้ ใช้คำว่า surrogate คือ บุคคล หรือ สิ่งของ ซึ่งกระทำหรือถูกใช้แทนผู้อื่น หรือแทนสิ่งอื่น^๑ โดยความหมายของการอุ้มบุญนั้นเรียกว่า การรับตั้งครรภ์แทน เป็นวิธีการทางเทคโนโลยีชีวภาพและพันธุศาสตร์ที่นำมาปรับใช้เพื่อช่วยคู่สมรสที่มีบุตรยาก

การอุ้มบุญ คือ การที่คู่สมรสที่ผ่านภรรยาไม่มีมดลูกมาแต่กำเนิด หรือถูกผ่าตัดเอามดลูกออก มดลูกมีพยาธิ สภาพที่ไม่สามารถตั้งครรภ์ได้ หรือมีโรคประจำตัวรุนแรงที่ไม่อาจตั้งครรภ์ได้ หากต้องการมีบุตรของตนเอง ต้องเอาไข่และอสุจิมาปฏิสนธิในอกร่างกาย แล้วนำตัวอ่อนที่ได้ย้ายกลับไปไว้ในมดลูกของสตรีอื่นเพื่อให้ตั้งครรภ์แทน^๒

นายแพทย์สมชัย โกวิทเจริญกุล ได้ให้นิยามการตั้งครรภ์แทนว่า “การอุ้มบุญ หมายถึง การนำลูกหรือตัวอ่อนไปฝากไว้ในมดลูกของผู้หญิงอีกคนหนึ่ง โดยนำไข่ของแม่และอสุจิของพ่อผสมกันเก็บไว้ในหลอดแก้ว หรือเรียกว่าจานเพาะเลี้ยง ฟักในตู้อบ (Incubator) ในอุณหภูมิพอเหมาะเหมือนอยู่ในร่างกายมนุษย์ คือ มีอากาศ สภาพแวดล้อมเลียนแบบในท้องแม่ หลังจากนั้น ๔๘ ชั่วโมงจึงเลือกตัวอ่อนที่สมบูรณ์ที่สุด ๒-๓ ตัวส่งกลับไปยังผู้หญิงอีกคนหนึ่งให้ตั้งครรภ์แทน^๓

การตั้งครรภ์แทนอาจจะมีการให้ค่าตอบแทน (สินจ้าง) หรือไม่ให้ค่าตอบแทนก็ได้ ถ้ามีการให้ค่าตอบแทน แอนเดอร์สัน (Anderson) ให้ความหมายในกรณีของหญิงรับตั้งครรภ์แทนเพื่อ

^๑ Webster's Encyclopedic Unabridged Dictionary of the English Language, (New York : Dilithium Press Ltd.,1994), p.1432.

^๒ สมบูรณ์ คุณาธิคม, *ภาวะมีบุตรยาก และเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์*, (กรุงเทพมหานคร : พี.เอ. ลีฟวิ่ง, ๒๕๔๕), หน้า ๒๘๑.

^๓ สมชัย โกวิทเจริญกุลให้สัมภาษณ์ในคอลัมน์ จุดประกาย เรื่อง “อุ้มบุญให้เกิดหนทางของผู้มีลูกยาก”, กรุงเทพธุรกิจ (๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๗) : ๑.

สินจ้างว่า เป็นผู้ซึ่งยอมรับเงินในการตั้งครรภ์ให้แก่ผู้อื่น และสละสิทธิความเป็นมารดา เพื่อผู้อื่นจะได้เลี้ยงดูเด็กเสมือนเป็นบุตรของตนเอง^๔ ส่วนความหมายของสัญญาการตั้งครรภ์แทนหรืออุ้มบุญนั้น คือสัญญาซึ่งหญิงตกลงที่จะรับตั้งครรภ์โดยมิได้มีการร่วมประเวณี และตกลงว่าจะให้ทารกอยู่ในครรภ์ของตนจนครบกำหนด เมื่อทารกคลอดออกมาแล้วก็จะส่งมอบทารกนั้นให้กับผู้ขอให้ตั้งครรภ์แทนเพื่อรับเป็นบุตรบุญธรรมต่อไป ทั้งนี้ไม่ว่าการทำสัญญารับตั้งครรภ์แทนนี้จะได้รับค่าตอบแทนหรือไม่ก็ตาม สรุปแล้ว การอุ้มบุญ หมายถึง การใช้ให้ผู้อื่นตั้งครรภ์แทน เมื่อคู่สมรสไม่สามารถตั้งครรภ์เองได้ โดยมีสัญญาจ้างและตกลงค่าตอบแทนกันในทางกฎหมายในเรื่องการสละสิทธิความเป็นมารดา

๒.๒ ลักษณะการอุ้มบุญ

ลักษณะการอุ้มบุญนั้นสอดคล้องกับเทคโนโลยีทางการแพทย์ด้านการเจริญพันธุ์ ซึ่งเกิดขึ้นจากการรักษาปัญหาผู้มีบุตรยาก โดยมีเริ่มมีความก้าวหน้า ๔ เรื่องได้แก่

- ๑) การสามารถตรวจการติดตัวของท่อนำไข่ด้วยการผ่านก๊าซเข้าไปในโพรงมดลูก หรือการเป่าท่อในปี พ.ศ.๒๕๔๓
- ๒) การกรวดน้ำอสุจิและตั้งเกณฑ์มาตรฐานสำหรับการวิเคราะห์น้ำเชื้อ รวมทั้งการผสมเทียมในปี พ.ศ.๒๕๔๔
- ๓) ความรู้ที่เพิ่มขึ้นเกี่ยวกับฮอร์โมนเพศ
- ๔) มีการปรับปรุงวิธีในการคะเนวันตกไข่

หลังจากนั้นในปี พ.ศ.๒๕๐๓ มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งวิธีการตรวจต่างๆ และการใช้ยาฮอร์โมนในการรักษา ต่อมาในปี พ.ศ.๒๕๑๓ มีการผสมเทียมโดยใช้อสุจิแช่แข็ง จนกระทั่งมีความสำเร็จของเด็กหลอดแก้วรายแรกเมื่อปี พ.ศ.๒๕๒๑ ตามด้วยวิธีการตรวจฮอร์โมนชนิดต่างๆ ด้วย นับแต่ปี พ.ศ.๒๕๓๑ เป็นต้นมา เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ได้พัฒนาอย่างรวดเร็ว มีเทคนิคใหม่ๆ ในการรักษาคู่สมรสที่มีบุตรยาก ทั้งการฉีดอสุจิเพียงหนึ่งตัวเข้าไปในเซลล์ไข่ การนำอสุจิออกมาจากอณฑะเพื่อฉีดเข้าไปในไข่ ทำให้ผู้ที่คนที่เคยเป็นหมันสามารถมีบุตรของตนเองได้นอกจากนี้ยังมีการเอาเซลล์ออกมาจากตัวอ่อน เพื่อศึกษาความผิดปกติทางพันธุกรรม ก่อนที่จะใส่ตัวอ่อนเข้าไปในโพรงมดลูก^๕

ในประเทศไทยได้นำเทคโนโลยีด้านการเจริญพันธุ์แบบการผสมเทียมกันอย่างเปิดเผยเมื่อ พ.ศ.๒๕๑๒ โดยศึกษาผู้ขอรับบริการเจริญพันธุ์แบบผสมเทียมที่โรงพยาบาลศิริราช ระหว่าง พ.ศ.๒๕๑๒-๒๕๒๑ โดยใช้น้ำเชื้อของผู้บริจาคทั้งหมด ๔๕ ราย พบว่า หญิงผู้ขอรับบริการดังกล่าวมี

^๔ Elizabeth S. Anderson, “Is Women’s Labor a Commodity”, In *Philosophy and Public Affairs* 19,1, (Winter,1990) : 71.

^๕ สมบูรณ์ คุณาธิคม, *ภาวะมีบุตรยาก และเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์*, หน้า ๔-๕.

การตั้งครรภ์ ๒๙ ราย คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๔ ซึ่งมีจำนวนเกินกว่าครึ่งของผู้ขอรับบริการ^๖ ต่อมาในปี พ.ศ.๒๕๓๐ คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ได้ทำการศึกษาค้นคว้าโดยการนำน้ำเชื้ออสุจิของเพศชายและเซลล์ไข่ของเพศหญิงผสมในหลอดทดลองแล้วย้ายตัวอ่อน (in vitro fertilization and embryo transfer) ได้ผลสำเร็จ ซึ่งเป็นการทดลองในสามีภรรยาคนหนึ่ง โดยสามีอายุ ๓๒ ปี ภรรยาอายุ ๓๓ ปี แต่งงานมานาน ๗ ปี แต่ไม่สามารถมีบุตรได้ แพทย์จึงได้นำน้ำเชื้ออสุจิของสามีและเซลล์ไข่ของภรรยาออกมาสผสมในหลอดทดลองแล้วย้ายตัวอ่อนเข้าสู่โพรงมดลูก หลังจากนั้นสิบเก้าวันภรรยาไม่มีประจำเดือน อุณหภูมิร่างกายสูงตลอดเวลา แพทย์ได้ทำการตรวจ (Human Chorionic Gonadotrophin HCG) ในเลือดได้ ๑๓๐๐ ยูนิต จึงวินิจฉัยว่าตั้งครรภ์ และเมื่อสิงหาคม ๒๕๓๐ แพทย์ได้ตรวจครรภ์พบว่า อายุครรภ์ครบตามกำหนดแล้ว จึงได้ผ่าตัดเด็กออกทางหน้าท้อง เป็นทารกเพศชายมีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรงและปกติทุกอย่างเหมือนกับทารกที่ตั้งครรภ์โดยธรรมชาติ^๗ ซึ่งในการรับอัมบุญนั้นได้อาศัยเทคโนโลยีทางการแพทย์ด้านการเจริญพันธุ์ ๓ ประเภทคือ^๘

๑. การอัมบุญโดยการฉีดเชื้อ (Artificial Insemination Surrogacy) การรับตั้งครรภ์แทนโดยการฉีดเชื้อเป็นกรณีที่หญิงที่รับตั้งครรภ์แทนนั้นตั้งครรภ์ โดยมีการนำเชื้ออสุจิของฝ่ายชายที่ว่าจะให้ตั้งครรภ์มาฉีดเข้าไปในโพรงมดลูกของหญิงนั้น การรับตั้งครรภ์ แทนในลักษณะเช่นนี้ได้กระทำมาก่อนการรับตั้งครรภ์แทนประเภทอื่น และด้วยวิธีการนี้ทำให้เด็กที่เกิดนั้นไม่มีความสัมพันธ์ทางพันธุกรรมกับคู่สมรสฝ่ายหญิงที่ว่าจะให้เลย เรียกการตั้งครรภ์แทนแบบนี้ว่า “การรับตั้งครรภ์แทนแบบไม่สมบูรณ์” (Partial Surrogacy) เพราะเด็กมีความสัมพันธ์กับฝ่ายชายเท่านั้น

๒. การอัมบุญโดยการปฏิสนธินอกร่างกาย (In Vitro Fertilization Surrogacy) เป็นการนำเอาไข่ของคู่สมรสฝ่ายหญิงมาผสมกับเชื้ออสุจิของคู่สมรสฝ่ายชายภายนอกในร่างกาย หลังจากเกิดปฏิสนธิแล้ว ก็จะนำไข่ที่ได้ไปใส่ในมดลูกของหญิงที่รับอัมบุญ เป็นเสมือนการเช่ามดลูก (Womb Leasing) โดยการตั้งครรภ์แบบนี้ถูกเรียกว่า “การรับตั้งครรภ์แทนโดยการตั้งครรภ์” (Gestational Surrogacy) หรือ “การตั้งครรภ์แทนแบบโดยสมบูรณ์” (Full Surrogacy) เพราะเด็กมีความสัมพันธ์กับคู่สมรสทั้งสอง^๙

๓. การอัมบุญโดยใช้ตัวอ่อนที่ได้รับการบริจาค (Donated Embryo Surrogacy) เมื่อคู่สมรสไม่สามารถมีบุตรได้โดยสิ้นเชิง คู่สมรสอาจจะขอบริจาคตัวอ่อนจากบุคคลอื่น แล้วนำตัวอ่อนที่

^๖ เสี่ยง ศรีวรรณบุรณ์, ภาวะการมีบุตรยาก, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิษณุ, ๒๕๒๖), หน้า ๙๔-๙๕.

^๗ ประมวล วิรุฒมเสน และคณะ, “การตั้งครรภ์คลอดจากการปฏิสนธิภายนอกร่างกาย”, จุฬาลงกรณ์เวชสาร, ๓๑ (พฤศจิกายน ๒๕๓๐) : ๙๑๑-๙๑๕.

^๘ Archer, C, Scrambled Eggs: Defining Parenthood and Inheritance Rights of Children Born of Reproductive Technology, 2002, 3 Loy. J. Pub. Int. L. 152, 152-153.

^๙ McHale, J, Fox, M, and Murphy, J, Health Care Law: Text and Materials, Sweet & Maxwell, 1997, p. 635.

ได้รับการบริจาคนาฝากไว้กับหญิงรับตั้งครรภ์แทน การรับตั้งครรภ์แทนลักษณะนี้ทำให้คู่สมรสทั้งหญิงและชายและผู้ตั้งครรภ์แทนไม่มีความสัมพันธ์ใดๆ กับเด็กที่คลอดเลย

การอุ้มบุญประเภทที่ ๓ นี้ถือว่ามีปัญหาทางกฎหมายและจริยธรรมมากที่สุด เพราะไม่ต่างจากการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเท่านั้น

สรุป การอุ้มบุญคือการใช้เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ โดยเบื้องต้นเป็นการช่วยสำหรับผู้มีบุตรยาก แต่ต่อมาได้ใช้เข้ามาใช้กับการอุ้มบุญ โดยการนำเชื้อสpermsของฝ่ายชายที่ว่าจ้างให้ตั้งครรภ์มาฉีดเข้าไปในโพรงมดลูกของหญิง ทำให้เกิดการตั้งครรภ์ขึ้น และมีข้อสัญญาที่แต่ละฝ่ายจะตกลงกันก่อนที่จะมีการรับอุ้มบุญ

๒.๓ ปัญหาการอุ้มบุญ

ปัญหาการอุ้มบุญนั้นกลายเป็นปัญหาที่โยงกับปัญหาด้านกฎหมาย ด้านจริยธรรมทางการแพทย์ และศาสนา ดังนี้

๒.๓.๑ ปัญหาทางกฎหมาย

ปัญหาดังกล่าวถูกพิจารณาว่าเป็นด้วยเรื่องกฎหมายที่วางอยู่บนฐานความเข้าใจในเรื่องนี้อาจถูกโยงกันระหว่างกฎหมายกับศีลธรรม เพราะปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องอ้างอิงถึงสิทธิของปัจเจกบุคคล ที่นำไปสู่การเรียนร้องเชิงศีลธรรม เป็นสิทธิอันชอบธรรม ที่ตั้งอยู่บนการเรียกร้องสิทธิของแต่ละบุคคล แต่อย่าลืมว่าข้อเรียกร้องเหล่านั้นขึ้นอยู่กับสังคม ข้อจำกัดเหล่านั้นจึงควรพิจารณาในแง่กฎหมายกัน ในประเด็นเหล่านี้

๑) **ปัญหาเรื่องสิทธิ** ปัญหาเรื่องการอุ้มบุญในเรื่องกฎหมายนั้นพบว่าเริ่มต้นจากต่างประเทศ โดยหญิงที่รับตั้งครรภ์คลอดบุตรแล้วไม่ยอมคืน กลายเป็นปัญหาที่ต้องวินิจฉัยในชั้นศาลว่า เด็กนั้นควรเป็นของใคร ครั้งหนึ่งเคยมีคำวินิจฉัยของศาลมลรัฐนิวเจอร์ซีย์ เมื่อปี ค.ศ.๑๙๘๗ ว่าเด็กที่คลอดเป็นบุตรของสามีภริยาที่ว่าจ้าง ต่อมาก็มีคำวินิจฉัยในทำนองเดียวกันโดยศาลรัฐแคลิฟอร์เนีย เมื่อปี ค.ศ.๑๙๙๐ และวินิจฉัยด้วยว่าสัญญาจ้างตั้งครรภ์แทนไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ และไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน อย่างไรก็ตามมีความเห็นทางกฎหมายที่ต่างกันออกไป โดยนักกฎหมายอเมริกันบางส่วนเห็นว่า สัญญาจ้างตั้งครรภ์แทนเป็นเรื่องผิดกฎหมาย เพราะมีวัตถุประสงค์ในการซื้อขายเด็ก เช่นเดียวกับความเห็นของนักกฎหมายในประเทศออสเตรเลียที่คัดค้านการตั้งครรภ์แทนในเชิงพาณิชย์ (Commercial surrogacy arrangement) เพราะเป็นการขายมดลูก^{๑๐}

^{๑๐} ดูรายละเอียดเพิ่มเติม วิชา มหาคุณ, “จริยธรรมและกฎหมายกับการกำเนิดมนุษย์โดยเทคโนโลยีแผนใหม่”, วารสารกฎหมาย, ฉบับที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๓๗, หน้า ๑๐-๒๐.

ในประเทศอังกฤษได้ออกกฎหมายมา ๒ ฉบับ คือ

ฉบับที่ ๑ กฎหมายว่าด้วยการจัดให้มีการตั้งครรภ์แทน (The Surrogacy Arrangement Act 1985) ถือว่า หากมีการตั้งครรภ์แทนต้องถือว่า หญิงผู้รับตั้งครรภ์แทนย่อมจะเป็นมารดาของเด็ก และถ้าหญิงผู้รับตั้งครรภ์แทนมีสามี ผู้เป็นบิดาของเด็กก็คือสามีของหญิงนั้น เว้นแต่จะมีหลักฐานชัดเจนว่าสามีของหญิงนั้นไม่ยินยอม สำหรับการผสมเทียมกรณีอื่นโดยใช้วิธีฉีดน้ำเชื้ออสุจิเข้าไปในตัวหญิงนั้น จะทำได้ต่อเมื่อหญิงนั้นมีชายที่จะร่วมชีวิตอยู่แล้ว ทั้งนี้โดยคำนึงถึงชีวิตของเด็กที่จะเกิดมาด้วย เพราะเด็กควรจะมีบิดาเช่นเด็กอื่น

ฉบับที่ ๒ กฎหมายว่าด้วยการให้กำเนิดมนุษย์และตัวอ่อน (Human Fertilization and Embryology Act 1990 HFEA) กฎหมายกำกับให้เทคโนโลยีการเจริญพันธุ์อยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม โดยกำหนดให้มืองค์กรดูแลและพิจารณาความเหมาะสมเป็นกรณีไป โดยถือหลักสำคัญว่าการปฏิสนธิเทียมหรือการวิจัยจะต้องเป็นไปเพื่อช่วยผู้มีบุตรยากและต้องคำนึงถึงความพร้อมของครอบครัวและปัจจัยอื่นๆ ประกอบด้วย^{๑๑}

ในประเทศไทยได้มีประกาศใช้ “พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. ๒๕๕๘” โดยได้กำหนดเกณฑ์ว่า (๑) สามีและภรรยาที่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งภรรยาไม่อาจตั้งครรภ์ได้ที่ประสงค์จะมีบุตรโดยให้หญิงอื่น ตั้งครรภ์แทน ต้องมีสัญชาติไทย ในกรณีที่สามีหรือภรรยาได้มีสัญชาติไทย ต้องจดทะเบียนสมรสมาแล้ว ไม่น้อยกว่าสามปี (๒) หญิงที่รับตั้งครรภ์แทนต้องมีใบุปการหรือผู้สืบสันดานของสามีหรือภรรยาที่ชอบด้วยกฎหมายตาม (๑) (๓) หญิงที่รับตั้งครรภ์แทนต้องเป็นญาติสายโลหิตของสามีหรือภรรยาที่ชอบด้วยกฎหมายตาม (๑) ในกรณีที่ไม่มีญาติสายโลหิตของสามีหรือภรรยาที่ชอบด้วยกฎหมาย ให้หญิงอื่นรับตั้งครรภ์แทนได้ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนด โดยคำแนะนำของคณะกรรมการ (๔) หญิงที่รับตั้งครรภ์แทนต้องเป็นหญิงที่เคยมีบุตรมาก่อนแล้วเท่านั้น ถ้าหญิงนั้นมีสามี ที่ชอบด้วยกฎหมายหรือชายที่อยู่กินฉันสามีภรรยา จะต้องได้รับความยินยอมจากสามีที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือชายดังกล่าวด้วย^{๑๒} โดยลักษณะสิทธินี้อ้างถึงการเป็นบิดามารดา และสิทธิในการดูแลเด็ก ซึ่งจะพิจารณาไปที่ละประเด็น ดังนี้

ก) สิทธิความเป็นบิดามารดาทางกฎหมาย ในปี ค.ศ.๑๙๘๐ กรณีของเบบี้ เอ็ม (Baby M) ได้รับความสนใจอย่างมาก เมื่อวิลเลียมและเอลิซาเบธ สเติร์น (William and Elizabeth Stern) ได้ว่าจ้างแมรี เบ็ต (Mary Beth) ให้อุ้มท้องให้โดยใช้สเปิร์มของนายวิลเลียม แต่แล้วแมรี เบ็ตก็เปลี่ยนใจ และตัดสินใจขอดูแลเบบี้ เอ็มแทน เรื่องนี้ต้องต่อสู้ทางกฎหมายกันอย่างยาวนานโดยศาลได้พิจารณาให้การดูแลตกอยู่กับวิลเลียม สเติร์น ส่วนแมรี เบ็ตก็มีสิทธิมาเยี่ยมได้ในฐานะแม่ทาง

^{๑๑} แสวง บุญเฉลิมวิภาส, กฎหมายการแพทย์, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, ๒๕๕๖), หน้า ๔๗-๔๘.

^{๑๒} พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. ๒๕๕๘, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๒ ตอนที่ ๓๘ ก ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๘.

กฎหมายของเด็ก ส่วนเอลิซาเบธนั้นไม่ได้เกี่ยวข้องกันทางกฎหมายกับเด็ก เพราะไม่มีความสัมพันธ์กันทางชีววิทยากับเด็ก^{๑๓}

ส่วนในไทยนั้นที่เป็นข่าวคือ “น้องคาร์เมน” ที่มีชายรักชายชาวอเมริกันมาจ้างอุ้มบุญ แต่แล้วหญิงอุ้มบุญก็ไม่ยอมให้ คดีนี้ฟ้องร้องกันจนกระทั่งเมื่อวันพุธที่ ๒๗ เม.ย.๕๙ ได้มีข่าวว่า ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง สั่งให้สิทธิเลี้ยงดู “น้องคาร์เมน” เด็กหญิงวัย ๑๕ เดือนเศษ บุตรคู่รักชายรักชายชาวอเมริกัน ที่เกิดจากอุ้มบุญของสาวไทย เพียงฝ่ายเดียว เนื่องจากเด็กอยู่กับผู้ร้องมาตั้งแต่เกิด หญิงอุ้มบุญ ไม่ใช่ภริยา อีกทั้งผู้ร้องแม้จะรักร่วมเพศก็ไม่ใช่อุปสรรคเลี้ยงดู

ศาลได้อ่านคำสั่งสรุปว่า พ.ร.บ.คุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ.๒๕๕๘ ในบทเฉพาะกาลมาตรา ๕๖ มีเจตนารมณ์ให้ศาลใช้ดุลพินิจ มีคำสั่งให้ผู้ที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทน ก่อนวันที่ พ.ร.บ.ดังกล่าวใช้บังคับเป็นบุตร โดยชอบด้วยกฎหมายของสามีและภริยา ที่ดำเนินการให้มีการตั้งครรภ์แทน ตามสมควรแก่กรณีของแต่ละคดี ทั้งนี้ เพื่อเป็นการคุ้มครองสวัสดิภาพและประโยชน์สูงสุดของผู้ที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทน ส่วนผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง ก็ไม่จำเป็นต้องเป็นสามี-ภริยาที่ชอบด้วยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ คดีนี้ ข้อเท็จจริงรับฟังได้เป็นที่ยุติว่า ผู้ร้องเป็นผู้ดำเนินการให้มีการตั้งครรภ์แทน โดยการถ่ายโอนตัวอ่อนที่เกิดจากการปฏิสนธิระหว่างอสุจิของผู้ร้อง กับไข่ที่ได้รับบริจาคจากหญิงอื่น เข้าสู่โพรงมดลูกของผู้คัดค้าน ซึ่งเป็นหญิง ผู้รับตั้งครรภ์แทน ต่อมา ผู้คัดค้านได้ให้กำเนิดเด็กหญิงที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทน หลังจากนั้นผู้ร้องจึงรับเด็กหญิงไปอุปการะเลี้ยงดูนับแรกเกิดจนถึงปัจจุบัน อีกทั้งพยานหลักฐานที่ผู้ร้องนำมาได้สวน ก็มีน้ำหนักรับฟังได้ว่า ผู้ร้อง อุปการะเลี้ยงดูเด็กหญิงด้วยความรักและเอาใจใส่

นอกจากนี้ ระหว่างพิจารณา ผู้คัดค้านยังแถลงไม่คัดค้าน หากศาลจะมีคำสั่งให้เด็กหญิงเป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ร้องจากพฤติการณ์ตามที่วินิจฉัยมา จึงสมควรที่ศาลจะมีคำสั่งให้เด็กหญิง เป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ร้อง ประเด็นสุดท้ายต้องวินิจฉัยมีว่า สมควรกำหนดให้ผู้ร้องและผู้คัดค้านเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองเด็กหญิงร่วมกัน หรือสมควรกำหนดให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เป็นผู้ใช้อำนาจดังกล่าวเพียงฝ่ายเดียวหรือไม่ ศาลเห็นว่า ผู้ร้อง รับเด็กหญิงไปอุปการะเลี้ยงดูตลอดมานับตั้งแต่แรกเกิด ปัจจุบัน เด็กหญิงมีอายุ ๑ ปี ๓ เดือนเศษ อยู่ในวัยที่พอจะรู้ความและมีความรู้สึกผูกพันกับผู้ที่ให้อุปการะเลี้ยงดู ย่อมก่อผลกระทบต่องิตใจและความรู้สึกของเด็กหญิง อีกทั้งข้อเท็จจริงที่ปรากฏ จากการไต่สวนพยานผู้ร้องก็รับฟังได้ว่า ผู้ร้องอุปการะเลี้ยงดูเด็กหญิงด้วยความรักและเอาใจใส่ ถึงแม้ผู้ร้องจะเป็นคนรักร่วมเพศ ก็มีอุปสรรคที่จะทำให้ผู้ร้องไม่สามารถอุปการะเลี้ยงดูเด็กหญิงได้ได้รับความสุขและความอบอุ่นเท่ากับเด็กอื่นๆ

ส่วนผู้คัดค้าน มิใช่ภริยาผู้ร้อง ทั้งโดยพฤตินัยและนิตินัย อีกทั้งผู้ร้องกับผู้คัดค้านก็มีภูมิฐานะอยู่คนละประเทศ หากศาลมีคำสั่งให้ทั้งผู้ร้องและผู้คัดค้าน ใช้อำนาจปกครองเด็กหญิงร่วมกัน ย่อเกิดอุปสรรคในการใช้อำนาจปกครองและการอุปการะเลี้ยงดู ซึ่งจะไม่เป็นผลดีแก่เด็กหญิง

^{๑๓} Austin, Michael W., *Conceptions of parenthood : ethics and the family*, (Hampshire: Ashgate Publishing Limited, 2007), p.1.

จากพฤติการณ์ตามที่วินิจฉัยมา จึงสมควรที่ศาลจะมีคำสั่งให้ผู้ร้อง เป็นผู้ใช้อำนาจปกครองเด็กหญิง เพียงผู้เดียว ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์สูงสุดแก่เด็กหญิง ศาลจึงมีคำสั่งว่า เด็กหญิง เป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ร้องและให้ผู้ร้องเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองเด็กหญิงเพียงผู้เดียว^{๑๔}

การตัดสินทั้ง ๒ คดีนี้เหมือนกันคือการพิจารณาความเป็นพ่อแม่ของเด็ก โดยตามกฎหมายได้กล่าวถึงความเป็นบิดามารดาไว้ในกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ ว่าด้วยครอบครัวว่า “สภาพความเป็นบิดามารดากับบุตรนั้นเป็นเรื่องของข้อเท็จจริงตามธรรมชาติ เพราะเด็กจะเกิดมาโดยไม่บิดามารดาไม่ได้ การที่กฎหมายกำหนดข้อสันนิษฐานต่างๆ ก็เป็นเพียงการกำหนดพฤติกรรมตามข้อเท็จจริงเท่านั้น แต่ความเป็นบุตรบิดามารดาใด โดยข้อเท็จจริงก็คงมีอยู่ไม่อาจเปลี่ยนสภาพได้ ปัญหาเกี่ยวกับชายใดจะเป็นบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายนั้นไม่อาจพิเคราะห์จากข้อเท็จจริงได้ ประการเดียว โดยเหตุนี้กฎหมายจึงได้วางข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับการเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของชายไว้”^{๑๕}

ส่วนสภาพความเป็นบิดามารดาของบุตรตามกฎหมายนั้นยังรวมไปถึงการอยู่ร่วมกันโดยไม่ได้จดทะเบียน หากมีบุตรด้วยกันก็ถือว่าเป็นบิดามารดาเช่นกัน^{๑๖} เรียกว่า เด็กนอกสมรส ส่วนบุตรที่เกิดจากบิดามารดาจดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย เรียกว่า เด็กในสมรส ซึ่งสิทธิความเป็นมารดาบิดาตามกฎหมายจึงถูกพิจารณาภายใต้เงื่อนไขที่สำคัญ ๒ ประการคือ

ก. กรณีการรับเด็กเป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมาย ตามมาตรา ๑๕๔๘ ว่า “บิดาจะจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายได้ก็ต่อเมื่อได้รับความยินยอมของเด็กและมารดาเด็ก ในกรณีที่เด็กและมารดาเด็กไม่คัดค้านว่าผู้ขอจดทะเบียนมิใช่บิดา ถ้ามีการคัดค้านเช่นนั้น การจดทะเบียนว่าเป็นบุตรต้องมีคำพิพากษาของศาล”^{๑๗} โดยการจดทะเบียนรับบุตรนี้เกิดขึ้นในกรณีที่นาย ก. สมรสกับนาง ข. แต่ไปมีบุตรนอกสมรสกับนาง ค. ดังนั้น ถ้านาย ก. จะจดทะเบียนรับบุตรทางชีววิทยาของตนที่เกิดขึ้นกับนาง ค. นาย ก. ไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมจากนาง ข. แต่ต้องได้รับความยินยอมจาก นาง ค. ที่เป็นมารดาของเด็กก่อน

ข. กรณีจดทะเบียนเป็นบุตรบุญธรรมที่ไม่ได้รับการยินยอม ตามมาตรา ๑๕๔๘ ว่า “ในกรณีที่เด็กและมารดาเด็กคัดค้านว่าผู้ขอจดทะเบียนมิใช่บิดา หรือไม่ให้ความยินยอม หรือไม่อาจให้

^{๑๔} ข่าวนำหน้า ๑, “ศาลสั่งน้องคาร์เมน เด็กอุ้มบุญฯ บุตรคู่รักชายมะกัน”, นสพ.เดลินิวส์, ฉบับที่ ๒๔,๓๐๓ วันพุธที่ ๒๗ เม.ย. ๕๙, หน้า ๑, ๑๖.

^{๑๕} ขาดิชา อัครวิบูลย์ และสมบุรณ์ ชัยเดชสุริยะ, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ ว่าด้วยครอบครัว, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จรัสสินทวงศ์, ๒๕๒๕), หน้า ๓๒๐.

^{๑๖} อ้างแล้ว, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ ว่าด้วยครอบครัว, หน้า ๓๒๒.

^{๑๗} อ้างแล้ว, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ ว่าด้วยครอบครัว, หน้า ๓๔๓-๓๔๔.

ความยินยอมได้ การจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรต้องมีคำพิพากษาของศาล”^{๑๘} กรณีนี้การจดทะเบียนเป็นเรื่องของรับเป็นบุตรทางกฎหมายนั้นของบิดาทางชีววิทยาของเด็กอาจนำมาปรับใช้ในการรับการตั้งครรภ์ได้ แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความยินยอมของมารดา เพราะผู้ที่สามารถคัดค้านได้คือมารดาของเด็กเท่านั้น ดังนั้น ในการร่างสัญญาการอุ้มบุญจึงเป็นการเพิกถอนสิทธิความเป็นมารดาของผู้รับอุ้มบุญซึ่งตามมาตรา ๑๕๔๘ บิดายังสามารถยื่นขอจดทะเบียนรับรองบุตรชอบตามกฎหมายจากหญิงรับอุ้มบุญโดยอ้างความเป็นบิดาทางชีววิทยา และยังได้รับสิทธิและหน้าที่ของบิดาตามกฎหมายตามที่ต้องการโดยปรากฏอยู่ในมาตรา ๑๕๕๙ ซึ่งระบุว่า การจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรแล้วจะเพิกถอนมิได้^{๑๙}

เมื่อพิจารณาจากกฎหมายดังกล่าวมานี้จะพบว่า การเป็นมารดาบิดานั้นถือเอาจากลักษณะทางชีววิทยาเป็นหลักกล่าวคือ เด็กทารกถือกำเนิดขึ้นมาจากการรวมกันของเชื้อสุมจากบิดาและไข่จากมารดา ซึ่งต่างเป็นเซลล์สืบพันธุ์ของมนุษย์ (Gametes) เป็นการเริ่มต้นชีวิตใหม่ที่ก่อกำเนิดภายในครรภ์มารดา โดยลักษณะการศึกษาทางชีววิทยาเกี่ยวกับระบบการสืบพันธุ์และให้กำเนิดบุตรที่ลึกซึ้งมากขึ้น รวมไปถึงความเข้าใจในกลไกทางชีวเคมี และเทคโนโลยีชีวภาพอื่นๆ โดยแนวคิดทางชีววิทยานั้นถูกนำมาใช้เกี่ยวกับครอบครัว เมื่อยังไม่สามารถหาเกณฑ์ตัดสินได้ว่า ใครคือบิดามารดาของเด็ก ดังกรณีของเบบี้ เอ็ม (Baby M) และคดีน้องคาร์เมน เมื่อพิจารณาจากการเรียกร้องเราจะพบปัญหาว่าหลายคนต้องการจะอ้างความเป็นพ่อแม่เด็ก และปัจจัยทางชีววิทยาช่วยให้เราเข้าใจได้ดีที่สุดถึงการเป็นพ่อแม่ เช่นกรณีเบบี้ เอ็ม อย่างไรก็ตาม ภาวะนี้อาจจะซับซ้อนยิ่งขึ้นในปี ค.ศ.๒๐๐๑ นักวิทยาศาสตร์ประกาศว่า พวกเขาได้สร้างเด็กขึ้นจากแม่สองคนทางพันธุกรรมหมอได้นำไข่ใบหนึ่งจากแม่ผู้มีข้อบกพร่องในไข่ของเธอทำให้ไม่สามารถมีลูกได้ และนำเอาไข่จากผู้หญิงคนที่สองที่มีสุขภาพดีกว่ามาแทรกในไข่ของผู้หญิงที่มีบุตรยาก จากนั้นก็นำสเปิร์มมาผสมและฉีดเข้าไปในเพื่อนของเธอให้ตั้งครรภ์ได้ กรณีนี้เด็กถือว่ามีผลทางชีววิทยาถึง ๔ ครอบครัวซึ่งอาจนำไปสู่ปัญหาในอนาคตถึงสิทธิในการเป็นพ่อแม่^{๒๐}

แต่ประเด็นปัญหาสืบเนื่องจากการพิจารณาเรื่องนี้ อาจต้องเข้าใจธรรมชาติของการกำเนิดนี้จึงมีประเด็นที่ถูกพิจารณาว่าเป็นปัญหา ดังนี้

๑) ปัญหาเรื่องโลกทัศน์แบบเพศชาย โดยปัญหาของการตกลงสัญญาจ้างตั้งครรถ์นั้นเอื้อประโยชน์ให้กับบิดาทางชีววิทยามากกว่ามารดาทางชีววิทยา เป็นทัศนคติที่แสดงให้เห็นความไม่เท่าเทียมกันทางเพศ ก่อให้เกิดโลกทัศน์แบบเพศชายในการให้กำเนิดบุตรที่ต่างไปจากเพศหญิง เพราะการจ้างนั้นไม่ได้สนใจต่อภาวะจิตใจของผู้หญิงรับตั้งครรถ์ที่มีต่อบุตรของเธอตลอดระยะเวลา ๙ เดือน ทำให้หลายรายปฏิเสธจะให้บุตรกับบิดามารดาที่จ้าง ซึ่งการละเลยนี้มีนักปรัชญาสตรีนิยมบางคนมองว่าเป็นมุมมองแบบชายเป็นจุดศูนย์กลาง (A Male-Centered Perspective) โดยแนวคิดที่ว่า

^{๑๘} ชาติชาย อัครวิบูลย์ และสมบุญ ชัยเดชสุริยะ, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ ว่าด้วยครอบครัว, หน้า ๓๔๓-๓๔๔.

^{๑๙} ประสพสุข บุญเดช, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ ครอบครัว, (กรุงเทพมหานคร : รุ่งเรืองธรรม, ๒๕๒๕), หน้า ๓๔๖.

^{๒๐} Austin, Michael W., *Conceptions of parenthood : ethics and the family*, pp.4-5.

ผู้ชายเป็นบิดาที่แท้จริงหรือไม่ ขึ้นอยู่กับการมีเมธิดพันธุมาจากร่างกายของเขาหรือเปล่า ซึ่งเป็นมุมมองแบบฝ่ายชายที่ชี้ให้ดูว่าเด็กนั้นเติบโตจากเมธิดพันธุ^{๒๑} ซึ่งแนวคิดเรื่องโลกทัศน์แบบเพศชายนี้ทำให้สร้างเงื่อนไขในสัญญาให้ฝ่ายหญิงอุ้มบุญเพิกถอนและส่งมอบเด็กให้กับคู่สมรสโดยเร็วที่สุด เป็นการแสดงออกถึงการไม่ใส่ใจต่อความผูกพันระหว่างหญิงอุ้มบุญที่มีต่อบุตรในครรภ์ ซึ่งแนวคิดนี้ปรากฏในสัญญารับจ้างตั้งครรภ์ คือถ้าหญิงรับจ้างตั้งครรภ์ปฏิเสธที่จะมอบเด็ก เขานำเธอไปขึ้นศาล และฟ้องเรียกร้องความเสียหายจนกว่าเธอจะหมดตัว เพราะเขาถือว่าสัญญาต้องเป็นสัญญา^{๒๒}

๒) ปัญหาเรื่องโลกทัศน์แบบเพศหญิง เป็นการชี้ให้เห็นผ่านมุมมองของความรู้สึกทุกขทรมานใจอันเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างมารดาและเด็ก เพราะตลอดชีวิตของผู้หญิงนั้น ไม่ใช่เพียงการตั้งครรภ์เท่านั้น แต่ความคิดเกี่ยวกับบทบาทการให้กำเนิดแตกต่างจากผู้ชาย โดยความสัมพันธ์นั้นดำรงอยู่ระหว่างมารดากับบุตร ฉะนั้น เราจึงไม่อาจเข้าใจได้ว่าการปลัดดันให้หญิงอุ้มบุญทอดทิ้งเด็กเป็นผลแค่เพียงชั่วคราว แล้วจะหายไปตัวเอง ดังข้อความสัมภาษณ์หญิงรับจ้างตั้งครรภ์คนหนึ่งหลังจากเธอมอบเด็กให้แก่ผู้ว่าจ้างไปนานนับปี เธอยังคงตกอยู่ในความทุกข์ทรมานกับความรู้สึกเศร้าเสียใจต่อการรับตั้งครรภ์ที่ต้องยกบุตรให้กับผู้อื่น โดยเธอกล่าวว่า “ฉันเชื่อมั่นว่า ฉันกำลังจะตาย ฉันรู้สึกป่วยไข้และไม่มีความสุขตลอดเวลา”^{๒๓}

สรุป เมื่อพิจารณาจากความสัมพันธ์ทางด้านชีววิทยาระหว่างบิดามารดาและบุตร ในทางกฎหมายที่ถือเอาตามโลกทัศน์แบบชายอาจจะได้ข้อสรุปตามหลักกฎหมายที่ว่า แต่อย่าลืมโลกทัศน์แบบหญิงที่ว่าเราควรยอมรับความเป็นมารดาทางชีววิทยาจากการเป็นเจ้าของไข่เท่าเทียมกับความเป็นมารดาของหญิงอุ้มบุญ เพราะทั้งคู่ล้วนมีความสัมพันธ์กับเด็กทั้งสิ้น

ข) ปัญหาเรื่องความชอบธรรมของสัญญารับจ้างอุ้มบุญ คำว่า สัญญา คือ การที่บุคคลสองฝ่ายแสดงเจตนาทำนิติกรรมค้ำเสนอค้ำสนองรับ มีความประสงค์ตกลงตรงกัน และร่วมใจกันในอนาคตที่จะก่อให้เกิดนิติสัมพันธ์กันอย่างไรอย่างหนึ่งเกิดขึ้น^{๒๔} ส่วนอีกอย่างสัญญา คือ นิติกรรมหลายฝ่ายเกิดขึ้นโดยการแสดงเจตนาของบุคคลตั้งแต่สองฝ่ายขึ้นไป อันต่างกับนิติกรรมฝ่ายเดียว ซึ่งเกิดขึ้นโดยการแสดงเจตนาของบุคคลฝ่ายเดียว การแสดงเจตนาของบุคคลตั้งแต่สองฝ่ายขึ้นไปนั้นแต่ละฝ่ายอาจเป็นบุคคลเดียวหรือหลายคนรวมเป็นฝ่ายเดียวกันก็ได้^{๒๕} ในกรณีที่ประเทศไทยมีการนำเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์มารักษาคู่สมรสที่มีบุตรยากตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๒๙ แต่ก็เป็นไปในลักษณะที่

^{๒๑} Edgar Page, *Taking Surrogacy Seriously in Philosophical Ethical in Reproductive Medicine*, (UK : Manchester University Press, 1990), p.62.

^{๒๒} Ibid., pp. 53-54.

^{๒๓} Ibid., p. 54.

^{๒๔} เสรีย์ ปราโมช, *ประมวลแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้ เล่ม ๑ (ภาค๑-๒)*, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๗), หน้า ๓๓๖.

^{๒๕} ศักดิ์ สนองชาติ, *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา*, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร : นิติบรรณาการ, ๒๕๔๗), หน้า ๓๓๓.

แต่ละแห่งทำไปตามความเหมาะสมของตนเองจนกระทั่งปี พ.ศ.๒๕๔๐ แพทยสภาได้ประกาศมาตรฐานการให้บริการเกี่ยวกับเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์เมื่อวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๔๐ และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๑๔ ตอน ๑๒๓ง. เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๐ กำหนดให้การให้บริการด้านนี้ต้อง ทีมแพทย์ นักวิทยาศาสตร์ พยาบาล สถานที่ เครื่องมือและอุปกรณ์การแพทย์ที่ได้มาตรฐาน และการรักษาต้องเป็นไปตามหลักวิชาการ และข้อบ่งชี้ทางการแพทย์ ต้องมีการควบคุมคุณภาพและจริยธรรม บันทึกลงทางการแพทย์ และที่สำคัญต้องมีใบอนุญาตและแบบคำอธิบายให้คู่สมรสทำความเข้าใจ และลงชื่อไว้เป็นหลักฐาน ทั้งนี้กำหนดให้ราชวิทยาลัยสูติแพทย์แห่งประเทศไทย เป็นผู้กำกับดูแลให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของประกาศฉบับนี้ สถาบันที่ต้องการให้บริการเกี่ยวกับเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ จะต้องยื่นคำขอหนังสือรับรองต่อราชวิทยาลัยสูตินรีแพทย์แห่งประเทศไทย ซึ่งจะส่งกรรมการไปตรวจเยี่ยมสถาบันดังกล่าว หากมีคุณสมบัติครบถ้วนตามเกณฑ์มาตรฐานที่แพทยสภากำหนด ก็จะได้รับหนังสือรับรองมีกำหนดวาระ ๒ ปี และในแต่ละปีสถาบันที่ได้รับการรับรองจะต้องรายงานข้อมูลเกี่ยวกับการให้บริการต่อราชวิทยาลัยสูตินรีแพทย์แห่งประเทศไทยตามแบบที่กำหนดไว้ ในปัจจุบันมีสถาบันที่ได้รับการรับรองทั้งสิ้น ๒๗ แห่ง^{๒๖}

แต่ก็อาจยังมีการพิจารณาในแง่ปัญหาทางกฎหมายคือเด็กที่เกิดมาควรจะเป็นบุตรของใคร ระหว่างชายหญิงที่เป็นเจ้าของอสุจิและไข่หรือหญิงที่รับตั้งครรภ์ เมื่อมีการร่างจ้างกันด้วยแล้วจะถือว่าเป็นสัญญาอะไร เพราะโดยปกติแล้วการจ้างบุคคลใดก็ตามให้กระทำการใด โดยคำนึงถึงผลสำเร็จของงานเรียกกันทางกฎหมายว่าเป็นสัญญาจ้างทำของ^{๒๗} แต่กรณีนี้ดูเหมือนว่าจะพิจารณาการจ้างทำงานไม่ได้ เนื่องจากการตั้งครรภ์เป็นเรื่องธรรมชาติที่ต้องคำนึงถึงชีวิตและจิตใจระหว่างการตั้งครรภ์ด้วย และสัญญาว่าจ้างดังกล่าวมีผลในทางกฎหมายหรือไม่และเด็กที่เกิดมาควรเป็นบุตรของใคร และมีความเห็นของนักกฎหมายทางด้านตุลาการเห็นว่าการรับจ้างตั้งครรภ์แทนน่าจะถือว่าสัญญาดังกล่าวเป็นโมฆะตามมาตรา ๑๕๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพราะขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน เนื่องจากการตั้งครรภ์ทำให้ลดศักดิ์ศรีแห่งความเป็นแม่ของหญิงนั้นลงอย่างสิ้นเชิง คงเหลือแต่ความเป็นโรงงานผลิตมนุษย์ อีกทั้งยังเป็นการทำลายระบบครอบครัวที่มีการสืบสายโลหิตและเผ่าพันธุ์ที่ชัดเจน ส่วนประเด็นที่ว่าเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทนควรจะเป็นบุตรของใคร วิเคราะห์ในแง่กฎหมายแล้วเด็กนั้นจะต้องเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของหญิงผู้ให้กำเนิด ชายหญิงที่เป็นเจ้าของอสุจิและไข่ย่อมไม่อาจที่จะอ้างตนเป็นบิดาและมารดาโดยชอบด้วยกฎหมายได้ แม้ว่าจะเป็นบิดามารดาทางสายเลือดก็ตาม เว้นแต่จะขอลดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม^{๒๘}

^{๒๖} สมบูรณ์ คุณาธิคม, *ภาวะมีบุตรยาก และเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์*, หน้า ๑๙๔-๑๙๕.

^{๒๗} ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๕๘๗ อันว่าจ้างทำของนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลคนหนึ่งเรียกว่า ผู้รับจ้าง ตกลงจะทำการงานสิ่งใดสิ่งหนึ่งจนสำเร็จให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่า ผู้ว่าจ้าง และผู้ว่าจ้างตกลงจะให้สินจ้างเพื่อผลสำเร็จแห่งการที่ทำนั้น.

^{๒๘} วิชา มหาคุณ, “จริยธรรมและกฎหมายกับการกำเนิดมนุษย์โดยเทคโนโลยี แผนใหม่”, *วารสารกฎหมาย*, หน้า ๑๗-๑๙.

ประเด็นปัญหาทางด้านสัญญาการรับอัมบุญ คือ

ก. ฝ่ายที่เห็นว่าสัญญาการรับอัมบุญมีวัตถุประสงค์ที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เพราะเท่าเทียมว่าเป็นการซื้อขายแลกเปลี่ยนเด็ก เป็นการเช่ามดลูกและเนื้อตัวร่างกายของหญิงผู้รับตั้งครรภ์แทน ทำให้ศักดิ์ศรีความเป็นแม่ลดลงเหลือแค่ความเป็นโรงงานผลิตมนุษย์ ซึ่งยังคงเป็นปัญหาทั้งด้านกฎหมาย ด้านจริยธรรม ด้านสังคม จึงไม่สามารถบังคับใช้สัญญาการรับตั้งครรภ์แทนได้ สัญญาเป็นโมฆะ^{๒๙}

ข. ฝ่ายที่เห็นว่าสัญญาการรับอัมบุญนั้นไม่มีวัตถุประสงค์ที่ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เพราะไม่ถือเป็นสัญญาซื้อขายแลกเปลี่ยนเด็กโดยแท้ เพราะผู้ขอให้ตั้งครรภ์แทนมีส่วนได้ส่วนเสียกับเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทน เช่น มีความเกี่ยวข้องทางพันธุกรรมกับเด็ก หรือเป็นเจ้าของเชื้อที่ใช้ในการผสมเทียม และยังมีเรื่องสิทธิและเสรีภาพของบุคคล เช่น สิทธิในการสืบพันธุ์ (Procreative Rights) อัตภาพของบุคคล (Personal Autonomy) และสิทธิในความเป็นส่วนตัว (Right to Privacy) และเห็นว่าคนที่มีร่างกายพร้อมเขาก็ควรรับจ้างตั้งครรภ์ได้ เพื่อให้คนที่อยากมีบุตรได้สมหวัง และให้พ่อแม่เจ้าของเชื้อเป็นพ่อแม่ที่ถูกต้อง จะได้ไม่ส่งผลเสียทั้งในเรื่องของการรับมรดก และสัญญาการรับตั้งครรภ์แทนเป็นสัญญาที่ไม่มีวัตถุประสงค์ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน เพราะวัตถุประสงค์ของสัญญาดังกล่าวนี้นี้เป็นไปเพื่อช่วยเหลือคู่สมรสที่มีบุตรยากให้มีบุตรไว้สืบสกุลโดยที่ผู้รับตั้งครรภ์แทนเป็นแต่เพียงผู้ให้การเลี้ยงดูทารกในครรภ์ให้เจริญเติบโตเท่านั้น ซึ่งเปรียบเหมือนการรับเลี้ยงดูเด็กตามธรรมดาทั่วไป ดังนั้น สัญญาการรับตั้งครรภ์แทนจึงเป็นสัญญาที่สมบูรณ์และบังคับได้ตามกฎหมาย^{๓๐}

สรุป ปัญหาทางด้านกฎหมายมี ๒ อย่างคือ ๑. ปัญหาทางด้านสิทธิ ซึ่งพิจารณาบนฐานการสิทธิการเป็นพ่อแม่ที่ไม่อาจพิจารณาได้จากโลกทัศน์แบบชายที่ไม่สนใจพิจารณาโลกทัศน์แบบหญิงที่มองความสัมพันธ์ระหว่างแม่อัมบุญกับเด็กด้วย ๒. ปัญหาด้านสัญญา โดยสัญญาในประเทศไทยนั้นยังไม่มีชัดเจน แต่เมื่อมีการอัมบุญเกิดขึ้น การร่างสัญญาในลักษณะดังกล่าวจึงเกิดข้อโต้แย้งกันระหว่างการทำธุรกิจกับความจำเป็นจริงๆ ซึ่งปัญหาเหล่านี้จะได้พิจารณาต่อไป

๒.๓.๒ ปัญหาทางการแพทย์

ปัญหาทางจริยธรรมนั้นถูกพิจารณาผ่านการปฏิบัติตนของผู้เกี่ยวข้องว่าผิดต่อกฎทางธรรมชาติเรื่องการกำเนิดชีวิตหรือไม่ ซึ่งเกี่ยวข้องกับปัญหาทางการแพทย์คือ การกำเนิดชีวิตของทารกในครรภ์^{๓๑} โดยการแพทย์แผนปัจจุบัน กล่าวถึงองค์ประกอบในการเกิดของทารกในครรภ์

^{๒๙} วิชา มหาคุณ, “จริยธรรมและกฎหมายกับการกำเนิดมนุษย์โดยเทคโนโลยีแผนใหม่”, วารสารกฎหมาย ปีที่ ๑๕, (๑ ธันวาคม ๒๕๓๗) : ๑๗-๑๘.

^{๓๐} ประสพสุข บุญเดช, “มารดาจ้างตั้งครรภ์”, คุณภาพ ฉบับที่ ๓๕, (๑ มกราคม ๒๕๓๑) : ๔๐.

^{๓๑} มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ธรรมานามัย, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๙), หน้า ๘๘.

มารดาว่า มี ๒ องค์ ประกอบคือ มารดามีระดู ซึ่งหมายถึง มีการตกไข่หรือมารดาอยู่ในวัยที่สืบพันธุ์ได้ และการที่บิดามารดาอยู่ร่วมกัน ซึ่งหมายถึง การที่เชื้ออสุจิหรือสเปิร์มจากบิดาเข้าไปผสมกับไข่ของมารดา

ในขณะที่พระพุทธศาสนา อธิบายการเกิดของทารกในครรภ์มารดาว่า ต้องมีองค์ประกอบ ๓ ประการคือ บิดามารดาอยู่ร่วมกัน มารดามีระดู และมีจิตหรือวิญญาณ (คันธัพพะ) มาปฏิสนธิในครรภ์มารดา^{๓๒} โดยจิตหรือวิญญาณที่จะเข้ามาปฏิสนธิ ต้องอาศัยจิตของบิดามารดาเป็นตัวชักนำให้เข้ามา กล่าวคือ ทั้งกุศลกรรมและอกุศลกรรม ที่บิดามารดาได้กระทำความในอดีต เป็นวิบากกรรมที่ติดอยู่ในจิตของบิดาและมารดานั้น ซึ่งจะชักนำให้จิตหรือวิญญาณพวกเดียวกัน เข้ามาปฏิสนธิในครรภ์ของมารดา ถ้าบิดามารดาประกอบกุศลกรรมไว้ ก็จะได้บุตรที่ดี มีร่างกายสมบูรณ์ มีสติปัญญาดีมาเกิด แต่ถ้ามารดาบิดาชอบทำบาป สร้างอกุศลกรรมบ่อยๆ ก็จะชักนำให้จิตหรือวิญญาณของคนไม่ดีมาเกิดเป็นบุตร

การเจริญเติบโตของทารกในครรภ์ ตามแนวทางการแพทย์แผนปัจจุบันหรือแบบแผน คือ การปฏิสนธิและพัฒนาการของทารกในครรภ์ ดังนี้

ก) การปฏิสนธิ เมื่อมารดามีการตกไข่เกิดขึ้นในวันที่ ๑๔ ของรอบเดือน ซึ่งเป็นไข่ที่พร้อมจะผสมกับอสุจิ ภายในไข่มีโครโมโซมและยีนส์ ยีนส์จะทำหน้าที่สืบทอดลักษณะของบรรพบุรุษไปยังลูกหลาน เช่น สีผม ลักษณะหน้าตา ฯลฯ ยีนส์เหล่านี้ อยู่ในโครโมโซม โครโมโซมจะมีจำนวน ๒๓ คู่ รวมทั้งโครโมโซม X หรือ Y สำหรับบอกเพศ โดยไข่จะมีโครโมโซมเป็น XX แต่อสุจิมียีนส์โครโมโซมเป็น XY ก่อนที่ไข่กับตัวอสุจิจะผสมกัน จะมีการลดจำนวนลงเหลือครึ่งหนึ่งก่อน ภายหลังที่ผสมกันแล้วจึงรวมกลับมาเป็น ๒๒ คู่เท่าเดิม ถ้ารวมเป็น ๒๒ XY บุตรจะเป็นเพศชาย ถ้ารวมเป็น ๒๒ XX บุตรจะเป็นเพศหญิง อสุจิเมื่อเข้าไปในช่องคลอดแล้ว จะว่ายทวนน้ำขึ้นไปในโพรงมดลูกและปีกมดลูก แล้วผสมกับไข่ โดยอสุจิ ๑ ตัว จะใช้หัวไข่ทะลุเยื่อหุ้มไข่เข้าไป และทิ้งหางไว้ภายนอกไข่ ไข่ที่ผสมแล้วนี้ เรียกว่า “ไซโกต (zygote)” ซึ่งจะลอยกลับเข้าไปในโพรงมดลูกและมีการแบ่งตัวเพื่อเพิ่มจำนวนเซลล์ ตัวอ่อนมีลักษณะกลมและตัน คล้ายผลน้อยหน่าที่เรียกว่า โมรูลา (morula) จากนั้น จึงเปลี่ยนแปลงรูปร่างเป็น บลาสโตซิสต์ (blastocysts) ซึ่งมีลักษณะกลม มีช่องกลวงภายใน และพร้อมที่จะฝังตัวในเยื่อมดลูก ประมาณวันที่ ๗ หลังจากปฏิสนธิ ไข่จะฝังตัวในเยื่อมดลูกที่มีการหนาตัวขึ้นมากจากการที่มีเส้นเลือดเพิ่มขึ้น บริเวณที่ไซโกตจะฝังตัว มักเป็นด้านหลังของโพรงมดลูกหรือด้านหน้าต่อนบน ขณะที่ไข่ฝังตัวลงในเยื่อมดลูก อาจจะมีโลหิตออกโดยไม่ปวดท้องและจะหายไปเองภายใน ๑-๒ วัน^{๓๓}

^{๓๒} ม.ม. (ไทย) ๑๓/๔๑๑/๕๑๔.

^{๓๓} ดูรายละเอียดใน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ธรรมานามัย, พิมพ์ครั้งที่ ๓, หน้า ๘๙-๙๓.

ในส่วนพระพุทธานุศาสนานั้น ปฏิสนธิมาจากจิต โดยจิตในที่นี้ก็คือวิญญาณ เพราะคำนี้มีลักษณะเดียวกัน^{๓๔} และทำหน้าที่ เรียกว่า วิญญาณปวัตติ หรือวิญญาณปวัตติอาการ คืออาการที่วิญญาณเป็นไป ดังนี้^{๓๕}

- (๑) ปฏิสนธิ ทำหน้าที่สืบต่อภพใหม่ คือ เป็นตัวนำสัตว์ไปเกิดตามอำนาจกรรม
- (๒) ภวังคะ ทำหน้าที่เป็นองค์ประกอบภพ คือ เกิดเมื่อปฏิสนธิวิญญาณทำหน้าที่เสร็จ ภวังควิญญาณเป็นผลของกรรม แต่ไม่มีความคิดเกิดขึ้นในช่วงนี้ เหมือนตอนหลับแล้วไม่ฝัน
- (๓) อาวัชชนะ ทำหน้าที่คำนึงถึงอารมณ์ใหม่ คือ เมื่อสามารถรับอารมณ์ได้ ภวังคะวิญญาณจะดับไป แล้วการรับรู้รูป จนเกิดการคิดถึงอารมณ์นั้นได้
- (๔) ทัสสนะ ทำหน้าที่เห็นรูป ได้แก่ จักขุวิญญาณ
- (๕) สวณะ ทำหน้าที่ได้ยินเสียง ได้แก่ โสตวิญญาณ
- (๖) ขายณะ ทำหน้าที่รู้กลิ่น ได้แก่ ฆานวิญญาณ
- (๗) สายณะ ทำหน้าที่ลิ้มรส ได้แก่ ชิวหาวิญญาณ
- (๘) ผุสสะ ทำหน้าที่ถูกต้องโผฏฐัพพะ ได้แก่ กายวิญญาณ
- (๙) สัมปฏิจฉณะ ทำหน้าที่รับอารมณ์ คือ เมื่อมีการรับรู้ ใจจะเป็นตัวรับอารมณ์ที่ดีไม่ดี แล้วเก็บผลที่ดี ไม่ดีไว้
- (๑๐) สันติระณะ ทำหน้าที่พิจารณาอารมณ์ คือ ใจจะสร้างความรู้สึกรับชอบ ไม่ชอบเฉย ๆ ต่ออารมณ์ที่รับไว้นั้น
- (๑๑) โวฏฐัพพะ ทำหน้าที่ตัดสินอารมณ์ คือ ใจที่วิเคราะห์การกระทำด้วยใจเป็นกลาง เป็นวิญญาณที่พิจารณาตัดสินการกระทำ
- (๑๒) ขวณะ ทำหน้าที่แล่นเสพอารมณ์ อันเป็นช่วงที่ทำการกรรม คือ วิญญาณที่แล่นไปในทวารทั้ง ๖ เป็นผลที่เกิดขึ้น คือ เป็นผลที่ดี (กุศล) ไม่ดี (อกุศล) เป็นเพียงการกระทำ (กิริยา)
- (๑๓) ตทาลัมพะณะ ทำหน้าที่รับอารมณ์ต่อจากขวณะก่อนตทกวังค์ คือ การเกาะเกี่ยวอารมณ์ใดอารมณ์หนึ่งเป็นใหญ่ วิญญาณอาศัยอารมณ์นั้นเป็นไป
- (๑๔) จุติ ทำหน้าที่เคลื่อนจากภพปัจจุบัน คือ เป็นภวังคจิตดวงสุดท้ายก่อนตาย ที่จะเคลื่อนไปเกิดใหม่

สรุป องค์ประกอบของปฏิสนธิในการแพทย์กับพระพุทธานุศาสน์จึงให้ความหมายของการปฏิสนธิต่างกัน เพราะการแพทย์ไม่ได้สนใจเรื่องปฏิสนธิจิต เนื่องจากเกินความสามารถที่จะพิสูจน์ได้

ข) พัฒนาการของทารกในครรภ์ การเปลี่ยนแปลงของทารกในครรภ์ ตั้งแต่ปฏิสนธิจนกระทั่งคลอดมีดังนี้

- (๑) เมื่ออายุครรภ์ ๑ เดือน

^{๓๔} อภ.ส. (ไทย) ๓๔/๒๑/๒๙.

^{๓๕} พระพุทธโฆสจารย์, วิสุทธิมรรค แปล ภาค ๓ ตอน ๑, พิมพ์ครั้งที่ ๗, แปลโดย คณาจารย์มหาวิทยาลัย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐), หน้า ๕๘-๖๕.

ใน ๒ สัปดาห์แรก มีการปฏิสนธิและเกิดการฝังตัวของไข่ ซึ่งอยู่ในระยะบลาสโตซิสต์ ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มเซลล์ที่จะเจริญเป็นทารก (inner cell mass) ล้อมรอบด้วยเซลล์ที่จะเจริญเป็นรก (trophoblast หรือ โทรโพลาสท์) โทรโพลาสท์นี้ จะเจริญไปเป็นสายสะดือและรกที่ฝังตัวติดแน่นกับมดลูก ส่วนกลุ่มเซลล์ที่จะเจริญไปเป็นทารก จะมีการสร้างถุงน้ำคร่ำ (amnion) เพื่อรองรับตัวอ่อน สร้างถุงไข่แดง (yolk sac) และถุงโคเรียน (chorion) หุ้มรอบถุงน้ำคร่ำและไข่แดง

ในสัปดาห์ที่ ๓ เนื้อเยื่อที่ผิวของถุงน้ำคร่ำด้านที่ติดกับถุงไข่แดงที่เรียกว่า ขั้วตัวอ่อน (embryonic disc) จะเจริญเติบโตต่อไปเป็นทารก โดยแบ่งเนื้อเยื่อเป็น ๓ ชั้น ได้แก่ ชั้นนอก (ectoderm) ชั้นกลาง (mesoderm) และชั้นใน (endoderm) ในระยะแรกของสัปดาห์ที่ ๓ เนื้อเยื่อชั้นนอกจะหนาและยาวขึ้น และจะเจริญไปเป็นส่วนของเส้นประสาทและระบบประสาทของทารก ผิวหนัง ผม ขน เล็บ ต่อมน้ำลายต่อไป เนื้อเยื่อชั้นในจะมีการเจริญขึ้น มีลักษณะคล้ายท่อติดต่อกับถุงรังไข่ ซึ่งท่อนี้จะเจริญไปเป็นระบบทางเดินอาหาร ระบบทางเดินหายใจ กระเพาะปัสสาวะ ท่อปัสสาวะ ต่อมไทรอยด์ และต่อมไขมันต่อไป ส่วนเนื้อเยื่อชั้นกลาง จะเจริญไปเป็นระบบหลอดเลือดและหัวใจ ซึ่งเป็นระบบแรกที่เกิดขึ้นในร่างกาย โดยหัวใจเกิดขึ้นเมื่อสิ้นสุดสัปดาห์ที่ ๓ นอกจากนั้นเนื้อเยื่อชั้นกลางนี้ ยังเจริญไปเป็นระบบกระดูก กล้ามเนื้อ กระดูกอ่อน ไต รังไข่ และท่อน้ำเหลืองด้วย ในสัปดาห์ที่ ๔ ตัวอ่อนเกิดการงอตัวมากขึ้น โดยโค้งคล้ายรูปตัวซี เกิดตุ่มแขน ขา และมีการเจริญของตา หู ปาก คอหอย หลอดอาหาร หลอดลม หลอดเลือด ทวารหนัก สายสะดือ และเยื่อหุ้มอวัยวะภายในต่างๆ

(๒) เมื่ออายุครรภ์ ๒ เดือน (๕-๘ สัปดาห์) เมื่อสิ้นสุดสัปดาห์ที่ ๘ ตัวอ่อนจะมีความยาวประมาณ ๒.๕-๓ ซม. หนัก ๓ กรัม มีการสร้างกระดูกกระดูกโครงกระดูกและขากรรไกร ใบหน้าจะมีลักษณะชัดเจนมากขึ้น มีส่วนของตา หู จมูก แขนและขา ชัดเจน นิ้วมือและนิ้วเท้าแยกจากกันชัดเจน รวมทั้งหัวใจ มีการแบ่งห้องเรียบร้อยแล้ว มีการแยกระบบทางเดินอาหารและลำไส้ ทางเดินปัสสาวะและอวัยวะสืบพันธุ์ มีการแยกระเพาะปัสสาวะและท่อปัสสาวะออกจากทวารหนัก จากเดิมที่รวมอยู่ในท่อเดียวกัน เริ่มมีการสร้างอวัยวะสืบพันธุ์ภายนอก แต่ยังแยกเพศไม่ได้ สายสะดือเจริญสมบูรณ์ขึ้น โดยมีระบบการไหลเวียนเลือดผ่านสายสะดือ กระดูกยาวเริ่มมีการเจริญและกล้ามเนื้อมัดใหญ่เริ่มมีการหดตัว ทารกสามารถเคลื่อนไหวได้

(๓) เมื่ออายุครรภ์ได้ ๓ เดือน (๙-๑๒ สัปดาห์) เมื่อสิ้นสุดสัปดาห์ที่ ๑๒ ทารกจะมีลำตัวยาว ๘ ซม. หนัก ๔๕ กรัม ใบหน้าจะมีลักษณะชัดเจนมากขึ้น แขนและขา ยาว มีนิ้วมือ นิ้วเท้า และเล็บอ่อนๆ เริ่มแยกเพศได้จากอวัยวะสืบพันธุ์ภายนอก มีการเคลื่อนไหวร่างกาย และมีการสร้างกระดูกบางชิ้น เริ่มมีการสร้างเลือดจากตับ ระบบหมุนเวียนโลหิตและอวัยวะภายในมีโครงสร้างที่สมบูรณ์และเริ่มทำงานได้แล้ว

(๔) เมื่ออายุครรภ์ได้ ๔ เดือน (๑๓-๑๖ สัปดาห์) เมื่อสิ้นสุดสัปดาห์ที่ ๑๖ ลำตัวยาว ๑๖ ซม. และหนัก ๑๒๐ กรัม มีการสร้างขนอ่อนโดยเฉพาะบริเวณศีรษะ ผิวหนังบาง มองเห็นเส้นเลือดชัดเจน มีการสร้างเซลล์กล้ามเนื้อและเนื้อเยื่อมากขึ้น สามารถแยกเพศได้ชัดเจน ลำไส้เริ่มมีขี้เทา มีการ

เคลื่อนไหวระบบหายใจ ทารกสามารถกลืนน้ำหล่อทารกได้ หัวใจเต้นเร็วเป็น ๒ เท่าของมารดา ช่องปากและจมูกมีเพดานกันสมบูรณ์ ทารกดูดนมได้ และมีการเคลื่อนไหวจนมารดาอาจรู้สึกได้

(๕) เมื่ออายุครรภ์ได้ ๕ เดือน (๑๖-๒๐ สัปดาห์) เมื่อสิ้นสุดสัปดาห์ที่ ๒๐ ลำตัวยาว ๑๙ ซม. หนักประมาณ ๔๓๕-๔๖๐ กรัม เริ่มมีขนอ่อน เริ่มมีไขมันเคลือบที่ผิวหนัง มีผมบนศีรษะ เริ่มมีการสร้างขนคิ้ว ขนตาและหัวนม เล็บยาวขึ้น ทารกดิ้นจนมารดาารู้สึกได้ ฟังเสียงหัวใจผ่านทางผนังหน้าท้องมารดาได้ด้วยหูฟัง

(๖) เมื่ออายุครรภ์ได้ ๖ เดือน (๒๑-๒๔ สัปดาห์) เมื่อสิ้นสุดสัปดาห์ที่ ๒๔ ลำตัวยาว ๒๘-๓๔ ซม. หนัก ๖๕๐-๘๒๐ กรัม ผมยาวขึ้น เริ่มมีขนตา ขนคิ้วชัดเจน ผิวหนังเหี่ยว มีพัฒนาการของกล้ามเนื้อแขน ขา เริ่มมีรีเฟล็กซ์ของการกำมือ อุ้งลมในปอดเริ่มทำงาน ทารกอาจมีอาการสะอึกและไอได้

(๗) เมื่ออายุครรภ์ได้ ๗ เดือน (๒๕-๒๘ สัปดาห์) เมื่อสิ้นสุดสัปดาห์ที่ ๒๘ ลำตัวยาวประมาณ ๓๖ ซม. หนัก ๑,๑๐๐ กรัม เริ่มมีการสร้างไขมันชั้นใต้ผิวหนัง ผิวหนังยังคงมีสีแดงและมีไขปกคลุม ระบบประสาทมีการเจริญสมบูรณ์ และสามารถส่งงานร่างกายได้ ควบคุมการเปิดปิดลูกตาได้ ถ้าทารกเป็นเพศชาย ลูกอั้นทะ จะเริ่มเคลื่อนลงถึงอั้นทะ ระบบหายใจและระบบไหลเวียนเลือดพัฒนามากขึ้น เริ่มมีการแลกเปลี่ยนก๊าซได้ ทารกรู้สึกตัวมากขึ้นและสามารถตอบสนองในสิ่งที่รู้สึก เช่น สะดุ้งเมื่อได้ยินเสียงดัง ฯลฯ ถ้าการตั้งครรภ์สิ้นสุดลง ทารกมีโอกาสรอดชีวิต ถ้าได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิด

(๘) เมื่ออายุครรภ์ได้ ๘ เดือน (๒๙-๓๒ สัปดาห์) เมื่อสิ้นสุดสัปดาห์ที่ ๓๒ ลำตัวยาว ๓๘-๔๓ ซม. หนัก ๒,๐๐๐ กรัม ซึ่งเกิดจากการเพิ่มน้ำหนักของกล้ามเนื้อและไขมัน ผิวหนังเริ่มเต่งตึงมากขึ้น ขนอ่อนตามลำตัวน้อยลง กระดูกเจริญเติบโตเต็มที่ แต่ค่อนข้างอ่อนแอและงอ ระบบประสาทส่วนกลางเจริญเต็มที่ ทารกเริ่มสะสมเหล็ก แคลเซียม และฟอสฟอรัส ในทารกเพศชาย อั้นทะจะเลื่อนลงมาอยู่ในอุ้งอั้นทะเรียบร้อย ทารกโตมากขึ้น จึงมักจะดิ้นและกลับตัว ถ้าการตั้งครรภ์สิ้นสุดในขณะนี้ ทารกมีโอกาสรอดชีวิตมากขึ้น หากได้รับการดูแลอย่างดี

(๙) เมื่ออายุครรภ์ได้ ๙ เดือน (๓๓-๓๖ สัปดาห์) เมื่อสิ้นสุดสัปดาห์ที่ ๓๖ ลำตัวยาวประมาณ ๔๔-๔๘ ซม. หนัก ๒,๒๐๐-๒,๗๕๐ กรัม ผิวหนังเต่งตึงมากขึ้น ขนอ่อนเริ่มหายไป ร่างกายและแขนขากลมกลึง เล็บมือ เล็บเท้างอกแล้ว ถ้ามารดาคลอดในขณะนี้ ทารกมีโอกาสรอดชีวิตมากขึ้น หากได้รับการดูแลเป็นพิเศษเช่นกัน

(๑๐) เมื่ออายุครรภ์ได้ ๑๐ เดือน (๓๗-๔๐ สัปดาห์) เมื่อทารกอายุได้ ๓๘ สัปดาห์หรือมากกว่า จะถือว่าเป็นทารกที่ครบกำหนด ลำตัวยาวประมาณ ๔๘-๕๒ ซม. หนัก ๓,๐๐๐-๓,๕๐๐ กรัม ผิวหนังเป็นสีชมพู มีขนอ่อนที่หัวไหล่และแขน เล็บยาวพ้นปลายมือ เส้นผมที่ศีรษะยาวประมาณ

๓-๔ ซม. กระโหลกศีรษะเจริญเติบโต เส้นรอบวงของศีรษะโตกว่ารอบอก ทารกเพศชาย อ้วนท้วนมา อยู่ในอุ้งอัมตะ ทารกเพศหญิง แคมใหญ่จะมานับชิดกันทั้งสองข้าง ทารกจะร้องทันทีเมื่อคลอดและลืมตา มีการเคลื่อนไหวของแขน ขา และเท้า^{๓๖}

ในขณะที่การพัฒนาชีวิตในทางพระพุทธศาสนาเริ่มจากการพัฒนาชีวิตผ่าน ๒ เกณฑ์ตามรูปแบบของขั้น ๕ คือ

(๑) กาย หรือ รูป (Corporeality) คือ กองรูป หรือส่วนที่เป็นรูปธรรม อันหมายถึงร่างกายและสิ่งที่เกิดจากร่างกาย เช่น พุทธกรรมและคุณสมบัติต่างๆ เช่น เสียง สี กลิ่น รส เพศ เป็นต้น รูปขั้นแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ได้แก่ (ก) มหาภูตรูป หมายถึง รูปใหญ่หรือรูปหลัก ประกอบด้วยธาตุ ๔ ได้แก่ ปฐวีธาตุคือธาตุดิน เป็นสภาพที่แผ่ไปหรือกินเนื้อที่ – อาโปธาตุคือธาตุน้ำ เป็นสภาพที่ดึงดูดเข้าหาล้อมรอบ – วาโยธาตุคือธาตุลม เป็นสภาพที่สั่นไหว – เตโชธาตุคือธาตุไฟ เป็นสภาพที่แผ่ความร้อน และ (ข) อุปายาธรูป หมายถึง รูปอาศัยหรือรูปที่แฝงอยู่ในรูปใหญ่นั้น มี ๒๔ อย่าง ได้แก่ ปสาทรูป ๕ คือ ตา หู จมูก ลิ้น และกาย, โคจรรูป (รูปที่เป็นอารมณ์ของอินทรีย์) ๔ คือ รูป เสียง กลิ่น รส ความเป็นหญิง (อิตถินทรีย์) ความเป็นชาย (ปุริสินทรีย์) ที่ตั้งของจิต (หทัยวัตถุ) การแสดงให้รู้ความหมายด้วยกาย (กายวิญญูติ) การแสดงให้รู้ความหมายด้วยวาจา (วจีวิญญูติ) ชีวิตินทรีย์ ช่องว่าง (อากาศ) ความเบาของรูป (รูปสส ลหุตา) ความอ่อนหยุ่นของรูป (รูปสส มุทุตา) ภาวะที่ควรแก่การทำงานของรูป (รูปสส กัมมณฺญตา) ความเจริญหรือขยายตัวของรูป (รูปสส อุปจย) การสืบทอดของรูป (รูปสส สนตติ) ความเสื่อมตัว (ขรตา) ความสลายตัว (อนิจจตา) และอาหาร (หมายถึงโอชะ)^{๓๗} ลักษณะของรูปนี้มีการเปลี่ยนแปลงโดยองค์ประกอบเหล่านี้ โดยขบวนการที่พระพุทธเจ้าทรงอธิบายถึงการพัฒนาเป็นชีวิตโดยเริ่มจากรูปนี้เป็นกลละ^{๓๘}ก่อน จากกลละเกิดเป็นอัมพุทะ^{๓๙} จากอัมพุทะเกิดเป็นเปสิ (ชิ้นเนื้อเล็ก) จากเปสิเกิดเป็นขณะ (ก้อน) จากขณะเกิดเป็นปุม ๕ ปุม^{๔๐} ต่อจากนั้น ผสมและเล็บบ้างเกิดขึ้น ส่วนมารดาของสัตว์ผู้อยู่ในครรภ์นั้น บริโภคขำน้ำโภชนาหารอย่างใด สัตว์ผู้อยู่ในครรภ์มารดานั้น ก็ยังอัมพุทให้เป็นไปในครรภ์ ด้วยขำน้ำโภชนาหารอย่างนั้น^{๔๑}

^{๓๖} ดูรายละเอียดใน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ธรรมานามัย, พิมพ์ครั้งที่ ๓, หน้า ๘๘-๙๓.

^{๓๗} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธธรรม ฉบับขยายความ, พิมพ์ครั้งที่ ๔๐, (กรุงเทพมหานคร : ผลิติมม์, ๒๕๕๗), หน้า ๒๖.

^{๓๘} กลละ หมายถึง รูปละเอียดมีลักษณะกลมใส ขนาดเท่าหยดน้ำมันที่ติดอยู่บนขนแกะ ซึ่งเหลือจากการสับ ๓ ครั้ง อ้างใน ส.ส.อ. ๑/๒๓/๒๘๔, ส.ฎีกา ๑/๒๓๕/๓๒๖.

^{๓๙} อัมพุทะ หมายถึง รูปละเอียดที่เกิดถัดจากกลละนั้นไป ๗ วัน มีสีเหมือนน้ำล้างเนื้อ มีลักษณะเหมือนดีบุกเหลว อ้างใน ส.ส.อ. ๑/๒๓๕/๒๘๕, ส.ฎีกา ๑/๒๓๕/๓๒๖.

^{๔๐} ปุม ๕ ปุม หมายถึง ในสัปดาห์ที่ ๕ เกิดเป็น ๕ ปุม คือ แขน ๒ เท้า ๒ ศรีษะ ๑ อ้างใน ส.ส.อ. ๑/๒๓๕/๒๘๕.

^{๔๑} ส.ส. (ไทย) ๑๕/๒๓๕/๓๓๗-๓๓๘.

มีคำอธิบายที่ชัดเจนยิ่งขึ้นต้นเหตุในการเกิดมนุษย์ว่า การปฏิสนธิจะเกิดขึ้นได้ ต้องมีความพร้อมด้วยบิดามารดา กับธาตุทั้ง ๔ คือ ปฐวีธาตุ ๒๐ อาโปธาตุ ๑๒ เตโชธาตุ ๔ และวโยธาตุ ๖ ระคนผสมกันเข้า และอธิบายการเจริญเติบโตของทารกในครรภ์มารดาไว้ ดังนี้

สัปดาห์แรก เมื่อโลหิตบิดามารดาและธาตุทั้ง ๔ ผสมกันแล้ว ก็จะเกิดเป็นกลละรูป (ไซโกต) มีลักษณะเป็นหยาดน้ำใสเหมือนน้ำมันงา เปรียบได้กับเอาขนจามรีชุบน้ำมันงาแล้วสลัดเสีย ๗ ครั้ง น้ำมันงาที่เหลืติดอยู่ปลายขนจามรี เป็นหยาดน้ำใสคล้ายชีวิตแรกเกิด ขนาด ๐.๒ มม. ซึ่งเปรียบเสมือนไซโกตนั่นเอง

สัปดาห์ที่ ๒ กลละรูปเปลี่ยนแปลงไปเป็นอัมพุทะรูป ซึ่งมีลักษณะเป็นฟอง สีเหมือนน้ำล้างเนื้อ ระยะนี้ทางการแพทย์น่าจะเป็นบลาสตซิสต์ ขนาด ๐.๕ มม.

สัปดาห์ที่ ๓ เป็นเปสิสตัดาหรูป มีลักษณะเป็นชิ้นเนื้อเหลวๆ สีแดง ขนาด ๑.๕-๒ มม.

สัปดาห์ที่ ๔ เป็นฆนรูป มีลักษณะเป็นก้อน สันฐานดั่งไข่ไก่ มีขนาด ๒.๕ มม.

สัปดาห์ที่ ๕ เป็นปญจสาขา ได้แก่ ก้อนที่แตกออกมา ๕ ปุ่ม คือ ศีรษะ ๑ มือ ๒ เท้า ๒

สัปดาห์ที่ ๖ เริ่มเกิดผม เล็บ และฟันตามลำดับ

เมื่อตั้งครรภ์ได้ ๑ เดือน ๑๒ วัน โลหิตบังเกิดเวียนเข้าเป็นตานกยูงที่หัวใจเป็นเครื่องรับดวงจิต วิญญาณ ถ้าทารกเป็นเพศหญิง โลหิตจะเวียนซ้าย ถ้าเป็นเพศชาย โลหิตจะเวียนขวา

เมื่อตั้งครรภ์ได้ ๓ เดือน โลหิตจะแตกออกไปตามปญจสาขา

เมื่อตั้งครรภ์ได้ ๔ เดือน มีอาการครบ ๓๒ ประการ โดยเกิดตาและหน้าผากก่อน ส่วนอื่นๆ จะเกิดขึ้นตามมา

เมื่อตั้งครรภ์ได้ ๕ เดือน มีจิตและเบญจขันธ์ รู้จักร้อนและเย็น เมื่อมารดากินอาหารเผ็ดร้อนเข้าไป ก็จะตื่นทรมานทรมาย ขณะอยู่ในครรภ์มารดานั้น ทารกจะอยู่ในท่ายองๆ กอดเข้า กำมือไว้ได้ คาง หันหน้าเข้าสู่กระดูกสันหลังของมารดา หันหลังออกทางหน้าท้อง (นาภี)

ตัวอ่อนจะเจริญเติบโตขึ้นตามลำดับจนเป็นทารก แต่จะมีอวัยวะต่างๆ ครบถ้วนหรือบกพร่องพิการ ก็ขึ้นอยู่กับกรรมที่ติดตัวมาแต่อดีต

นอกจากนั้น ในขณะตั้งครรภ์ ถ้ามารดาอยากกินอาหารที่เป็นเนื้อสัตว์หรืออาหารคาว ให้ทำนายว่า เป็นสัตว์นรกมาปฏิสนธิ ถ้ามารดาอยากกินอาหารที่มีรสเปรี้ยวและขม ให้ทำนายว่า เป็นผู้ที่มาจากป่าหิมพานต์มาปฏิสนธิ ถ้ามารดาอยากกินน้ำผึ้ง น้ำอ้อย น้ำตาล ให้ทำนายว่า เป็นเทวดาจากสวรรค์มาเกิดเป็นมนุษย์ ถ้ามารดาอยากกินผลไม้ ทำนายว่า เป็นสัตว์ดิรัจฉานมาปฏิสนธิ ถ้ามารดาอยากกินดิน ทำนายว่า พรหมลงมาปฏิสนธิ ถ้ามารดาอยากกินของเผ็ดร้อน ทำนายว่า มนุษย์มาปฏิสนธิ^{๔๒}

ฉะนั้น การกำเนิดมนุษย์จึงมีลักษณะการเจริญทางกายควบคู่กันไปกับอาหาร เพราะองค์ประกอบสำคัญของการเติบโตนั้นมาจากอาหาร และอาหารจะเป็นเครื่องระบุถึงความเป็นมนุษย์อีกที

^{๔๒} ดูรายละเอียดใน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ธรรมานามัย, พิมพ์ครั้งที่ ๓, หน้า ๘๘-๙๓.

(๒) นาม คือจิตและเจตสิก อันประกอบด้วย^{๔๓}

- เวทนาขันธ (Feeling) คือ กองเวทนา ได้แก่ ส่วนที่เป็นการเสวยอารมณ์ แบ่งออกเป็น ๓ ได้แก่ สุขเวทนา-รู้สึกดีใจ ทุกขเวทนา-รู้สึกเสียใจ และอทุกขมสุขเวทนา-รู้สึกไม่เสียใจและไม่ดีใจ หรืออุเบกขาเวทนาคือ ความรู้สึกเฉยๆ อีกอย่างหนึ่ง แบ่งเป็น ๕ ประเภทคือ สุข (ทางกาย) ทุกข์ (ทางกาย) โสมนัส (ดีใจ) โทมนัส (เสียใจ) อุเบกขา (เฉยๆ) แบ่งทางที่เกิดเป็น ๖ คือ เวทนาเกิดจากสัมผัสทางจักขุ ทางโสต ทางฆานะ ทางชีวา ทางกาย และทางมน

- สัญญาขันธ (Perception) คือ กองสัญญา ส่วนที่เป็นความกำหนดหมายให้จำอารมณ์นั้นๆ ได้ ความกำหนดได้หมายรู้ในอารมณ์ ๖ เช่นว่า ขาว เขียว ดำ แดง เป็นต้น

- สังขารขันธ (Mental formation) คือ กองสังขาร ส่วนที่เป็นการปรุงแต่ง สภาพที่ปรุงแต่งจิตให้ดีหรือชั่วหรือเป็นกลางๆ คุณสมบัติต่างๆ ของจิต มีเจตนาเป็นตัวนำ ที่ปรุงแต่งคุณภาพของจิต ให้เป็นกุศล อกุศล อัปายากฤต

- วิญญาณขันธ (Consciousness) คือ กองวิญญาณ ส่วนที่เป็นการรู้แจ้งอารมณ์ ความรู้ารมณ์ทางอายตนะทั้ง ๖ มีการเห็น การได้ยิน เป็นต้น

การพัฒนาชีวิตในพระพุทธศาสนาเริ่มต้นจากจิตและเจตสิก ในอัครัญญสูตรอธิบายพัฒนาการชีวิตดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ มีจิตกับเจตสิกเท่านั้น คือ สมัยนั้น ทัวทั้งจักรวาลนี้แหละเป็นน้ำทั้งนั้น มีตมนอนธการ ดวงจันทร์ ดวงอาทิตย์ ดวงดาวนักษัตรทั้งหลายยังไม่ปรากฏ กลางคืน กลางวันยังไม่ปรากฏ เดือนหนึ่ง ครึ่งเดือน ฤดูและปีก็ยังไม่ปรากฏ หญิงชายก็ยังไม่ปรากฏ สัตว์ทั้งหลายปรากฏชื่อแต่เพียงว่า “สัตว์” คืออาภัสสรพรหมลงมากินวันดิน เมื่อนั้น รัศมีที่ชานออกจากร่างกายของสัตว์เหล่านั้นก็หายไป เมื่อรัศมี ที่ชานออกจากร่างกายหายไป ดวงจันทร์ ดวงอาทิตย์ก็ปรากฏ เมื่อดวงจันทร์ ดวงอาทิตย์ปรากฏ ดวงดาวนักษัตรทั้งหลายก็ปรากฏ เมื่อดวงดาวนักษัตรทั้งหลาย ปรากฏ กลางคืน กลางวันก็ปรากฏ เมื่อกลางคืน กลางวันปรากฏ เดือนหนึ่ง ครึ่งเดือนก็ปรากฏ เมื่อเดือนหนึ่ง ครึ่งเดือนปรากฏ ฤดูและปีก็ปรากฏ ด้วยเหตุ เพียงเท่านั้น โลกนี้ จึงได้กลับฟื้นขึ้นอีก

ขั้นตอนที่ ๒ เริ่มมีร่างกายหยาบ เมื่อสัตว์เหล่านั้นเมื่อบริโภคนวันดิน มีวันดินนั้นเป็นรักษา มีวันดินนั้นเป็นอาหาร ได้ดำรงอยู่นานแสนนาน สัตว์เหล่านั้นจึงมีร่างกายหยาบขึ้น ทั้งผิวพรรณก็ปรากฏแตกต่างกัน สัตว์บางพวกมีผิวพรรณงาม บางพวกมีผิวพรรณทราม สัตว์เหล่าใดมีผิวพรรณงาม สัตว์เหล่านั้นก็ดูหมิ่นสัตว์ที่มีผิวพรรณทรามว่า “พวกเราผิวพรรณงามกว่าสัตว์เหล่านั้น สัตว์เหล่านั้นมีผิวพรรณทรามกว่าพวกเรา” เมื่อสัตว์เหล่านั้นเกิดมีมานะ ถือตัว เพราะการดูหมิ่นเรื่องผิวพรรณเป็นปัจจัย จวันดินจึงหายไป

ขั้นตอนที่ ๓ มีกายหยาบขึ้น คือ เมื่อจวันดินของสัตว์เหล่านั้นหายไป สะเก็ดดิน เครือดินก็ปรากฏ เมื่อบริโภคนเข้าไม่นานเข้า สัตว์เหล่านั้นจึงมีร่างกายหยาบขึ้น ทั้งผิวพรรณก็ปรากฏแตกต่างกัน สัตว์บางพวกมีผิวพรรณงาม บางพวกมีผิวพรรณทราม สัตว์เหล่าใดมีผิวพรรณงาม สัตว์เหล่านั้นก็

^{๔๓} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๓๐, (กรุงเทพมหานคร : ผลิติมม์, ๒๕๕๘), หน้า ๑๖๒.

ดูหมิ่นสัตว์ที่มีผิวพรรณทราว่า “พวกเรามีผิวพรรณงามกว่าสัตว์ เหล่านั้น สัตว์เหล่านั้นมีผิวพรรณทราว่าพวกเรา” เมื่อสัตว์เหล่านั้นเกิดมีมานะ ถือตัว เพราะการดูหมิ่นเรื่องผิวพรรณเป็นปัจจัย สะเก็ดดินจึงหายไป

ขั้นตอนที่ ๔ มีเพศปรากฏ คือ เมื่อสะเก็ดดิน เครื่องดินหายไป ข้าวสารอันผลผลิตในที่ที่ไม่ต้องไถ ไม่มีรำ ไม่มีแกลบ บริสุทธ์ มีกลิ่นหอม มีเมล็ดเป็นข้าวสารก็ปรากฏ เมื่อสัตว์เหล่านั้นบริโภคข้าวสาร ซึ่งเกิด สุกเองในที่ที่ไม่ต้องไถ มีข้าวสารนั้นเป็นภักษา มีข้าวสารนั้นเป็นอาหาร ได้ดำรงอยู่นานแสนนาน สัตว์เหล่านั้นจึงมีร่างกายหยาบขึ้น ทั้งผิวพรรณก็ปรากฏแตกต่างกัน และอวัยวะเพศหญิงปรากฏแก่ผู้เป็นหญิง อวัยวะเพศชายปรากฏแก่ผู้เป็นชาย

ขั้นตอนที่ ๕ มีเพศสัมพันธ์ คือ เมื่อหญิงเพ่งดูชาย และชายก็เพ่งดูหญิงนานเกินไป เมื่อชนทั้ง ๒ เพศต่างเพ่งดูกันและกันนานเกินไป ก็เกิดความกำหนัดขึ้น ความเร่าร้อนก็ปรากฏขึ้น ในกาย เพราะความเร่าร้อนเป็นปัจจัย ชนเหล่านั้นจึงได้เสพเมถุนธรรม^{๔๔}

การพัฒนาดังกล่าวเริ่มต้นจากจิตและเจตสิก จนกระทั่งเกิดเป็นมนุษย์ มีเพศ และหลังจากนั้นจึงมีเพศสัมพันธ์จึงทำให้เกิดต่างออกไป ตามประเภทกำเนิดชีวิตของสรรพสัตว์ไว้ ๔ ประการ คือ

- ชลาพุชะ สัตว์กำเนิดในครรภ์ คือ คลอดออกมาเป็นตัว เช่น คน ช้าง ม้า วัว ควาย สุนัข แมว เป็นต้น
- อณฺฑชะ สัตว์เกิดในไข่ คือ กำเนิดออกเป็นไข่ก่อนแล้วจึงฟักเป็นตัว เช่น นก เป็ด ไก่ จระเข้ เต่า เป็นต้น
- สังเสทชะ สัตว์เกิดในโคล คือ เกิดในของขึ้นและหมักหมม เน่าเปื่อย ขยายแพร่ออกไป เช่น หนอนบางชนิด เชื้อไวรัส เป็นต้น
- โอปปาติกะ สัตว์เกิดผุดขึ้น คือ เกิดผุดขึ้นเต็มตัวในทันทีทันใด ไม่ต้องเจริญเติบโตผ่านวัยทารก เมื่อตายก็ไม่ทิ้งซากศพไว้ เช่น เทวดา สัตว์ในอบายภูมิ เว้นสัตว์เดรัจฉาน เป็นต้น^{๔๕}

เมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริงนี้ การเกิดเป็นมนุษย์จึงเป็นเป็นสัตว์ในช่วงแรกมีอยู่ในฐานะ โอปปาติกะ แต่การพัฒนาสู่ความเป็นมนุษย์นั้นได้กล่าวถึงตั้งแต่เกิดในครรภ์เป็นต้นไป เพราะก่อนหน้านี้มนุษย์ยังไม่ได้ถูกเรียกว่า มนุษย์ แต่เรียกว่า สัตว์ ต่อมาเมื่อมนุษย์เกิดขึ้นจากครรภ์เป็นคนแรกจึงถือว่าเป็นการกำเนิดและพัฒนาเป็นมนุษย์อย่างแท้จริง ไม่ใช่เกิดมาแบบเดิมที่ผุดเกิดขึ้นอีกต่อไป เพราะประเด็นนี้จะทำให้เข้าใจได้อีกว่า พระพุทธเจ้าทรงถือว่าการเกิดจากครรภ์นั้นเป็นสำคัญกว่าการผุดเกิดแบบที่เชื่อกันในยุคสมัยนั้นว่า “วรรณที่ประเสริฐที่สุด คือพราหมณ์เท่านั้น วรรณอื่นเลว วรรณที่ขาวคือพราหมณ์เท่านั้น วรรณอื่นดำ พราหมณ์เท่านั้นบริสุทธ์ ผู้ที่ไม่ใช่พราหมณ์ ไม่บริสุทธ์ พราหมณ์เท่านั้นบริสุทธ์ เป็นโอกาส เกิดจากโอษฐ์ของพรหม เกิดจากพรหม พรหมเป็น

^{๔๔} อ่านรายละเอียดใน ที.สี. (ไทย) ๑๑/๑๑๙-๑๒๖/๘๘-๙๓.

^{๔๕} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๖๓/๒๔๒.

ผู้สร้าง เป็นทายาทของพรหม” แต่พระพุทธองค์ทรงตั้งคำถามต่อเรื่องนี้ว่า “ท่านเข้าใจความชื่อนั้นว่าอย่างไร ชัตติย कुमारในโลกนี้ สำเร็จการอยู่ร่วมกับนางพราหมณ์ เพราะอาศัยการอยู่ร่วมเป็นสามี ภรรยาของคนทั้งสองนั้นจึงเกิดบุตรขึ้น บุตรที่เกิดจากนางพราหมณ์กับชัตติย कुमारนั้น ซึ่งเหมือนมารดาที่ดี เหมือนบิดาที่ดี ควรจะเรียกว่า กษัตริย์หรือพรหมณ์” อัสสลายนมานพตอบว่า “ควรจะเรียกว่า กษัตริย์ก็ได้ พราหมณ์ก็ได้” พระพุทธองค์ทรงตรัสในตอนท้ายว่า “ท่านผู้เจริญทั้งหลายรู้หรือว่า สัตว์ที่เกิดในครุภพนั้นพึงเป็นกษัตริย์ เป็นพราหมณ์ เป็นแพศย์ หรือเป็นศูทร”^{๔๖}

สรุป การแพทย์แผนปัจจุบัน อธิบายการเจริญเติบโตของทารกตั้งแต่ปฏิสนธิจนกลายเป็นทารก โดยไม่กล่าวถึงการมีจิตหรือวิญญาณมาปฏิสนธิในครรภ์มารดา และอำนาจของกรรมที่ทำให้เกิดรูปร่างและลักษณะหน้าตาที่แตกต่างกัน เมื่อนำหลักของพระพุทธศาสนามาประกอบกับคำอธิบายของการแพทย์แผนปัจจุบัน สามารถสรุปได้ว่า ในทันทีที่ต่อสุจิผสมกับไข่ จะต้องมีการเกิดขึ้นพร้อมกันจิตดวงที่เรียกว่า “ปฏิสนธิจิต” และส่วนที่เหมือนกันคือ การยอมรับว่าทารกนั้นต้องเกิดจากครรภ์อย่างเดียวนั่น

๒.๓.๓ ปัญหาทางจริยธรรม

ปัญหาทางจริยธรรมนั้นเกี่ยวข้องกับปัญหาทางศาสนา เมื่อพิจารณาจากประเด็นปัญหาการอุ้มบุญแม้จะอ้างถึงการเกิดจากครรภ์ก็ตาม แต่เป็นการเกิดขึ้นที่ไม่ได้เป็นไปตามธรรมชาติ แต่เป็นไปตามเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ ซึ่งอาจนำไปสู่ประเด็นปัญหาเหล่านี้ คือ

ก) การฆ่าชีวิต การวิจัยเซลล์ต้นกำเนิด (stem cell) นำไปสู่การอุ้มบุญนั้นต้องอาศัยเซลล์ต้นกำเนิดซึ่งเกิดจากการวิจัยตัวอ่อนของมนุษย์ ซึ่งบางส่วนนำไปสู่การทำลายตัวอ่อนของมนุษย์ ซึ่งประเด็นดังกล่าวโยงกับการทำลายชีวิตมนุษย์หรือไม่ พระพุทธศาสนาถือว่า ชีวิตเริ่มมีขึ้นเมื่อมี ๓ อย่างคือ มารดาบิดาอยู่ร่วมกัน มารดามีระดู และมีวิญญาณลงมาปฏิสนธิ เพราะทั้ง ๓ อย่างรวมกันประชุมพร้อมกัน การถือกำเนิดในครรภ์ ย่อมมีได้^{๔๗} แต่การที่เราจะสนับสนุนให้มีการสร้างเด็กหลอดแก้วที่ทำให้เกิดการสูญเสียตัวอ่อนจึงกลายเป็นปัญหาว่า การที่เรานับเป็นมนุษย์นั้นเกิดเป็นชีวิตเมื่อใด เพราะการที่เรามองว่าตัวอ่อนมนุษย์ก็คือมนุษย์ ก็คงไม่ต่างจากการกำลังมองว่า ต้นมะม่วงทุกต้นมาจากเมล็ดมะม่วง แต่นั่นไม่ได้หมายถึงว่าเมล็ดมะม่วงคือต้นมะม่วง และไม่ได้หมายถึงว่า เราควรมองการสูญเสียผลมะม่วงว่าเป็นแบบเดียวกับต้นมะม่วงที่เพิ่งโดนพายุโค่นไป แม้ผลมะม่วงนั้นต่อมากจะกลายเป็นต้นมะม่วงก็ตาม แต่นั่นก็เป็นคนละอย่างกัน ฉะนั้น การจะมองว่าตัวอ่อนของมนุษย์นั้นเราสามารถทำอะไรก็ได้ คือมองว่า ตัวอ่อนเป็นเพียงสิ่งของที่เราจะใช้อย่างไรก็ได้ ก็ดูจะเป็นการไม่สนใจจริยธรรมมากไป กลายเป็นการละเลยความสำคัญของตัวอ่อนที่กำลังจะเติบโตไปเป็นมนุษย์ เช่นเดียวกับเวลาคนเดินป่าแล้วสลักชื่อตนเองบนต้นไม้ใหญ่โบราณต้นหนึ่ง ถือว่าเป็นการไม่เคารพ ไม่ใช่เพราะเรามองว่าต้นไม้ต้นนั้นว่าเป็นคน แต่เป็นการเคารพในธรรมชาติที่น่าชื่นชม แต่การ

^{๔๖} อ่านรายละเอียดใน ม.ม. (ไทย) ๑๓/๔๐๙-๔๑๐/๕๑๐-๕๑๕.

^{๔๗} ม.ม. (ไทย) ๑๓/๔๑๑/๕๑๔.

เคาเรนนั้นก็ได้แปลว่าจะโค่นต้นไม้ไม่ได้เสียทีเดียว ซึ่งการก็คือไม่ควรมองว่าตัวอ่อนมีความเป็นมนุษย์เต็มเปี่ยม และควรวางท่าทีให้ถูกต้อง คือถ้าเราทดลองเด็กนั้นเพื่อการธุรกิจ หรือนำไปใช้ในการกวดวิชา และการใช้ในทางที่ผิด นั่นถือว่าเป็นเรื่องที่เราควรกังวลเรื่องจริยธรรม แม้การวิจัยดังกล่าวบางส่วนจะเป็นไปเพื่อการแก้ไขปัญหามีลูกยาก และอาจต้องมีการผสมไข่มากกว่าจำนวนที่ฉีดกลับเข้าไปในมดลูก เพื่อเพิ่มอัตราการตั้งครรภ์ และการอุ้มบุญนั้นจะต้องทนทำหลายรอบ โดยจะมีตัวอ่อนส่วนที่เกิดนั้นถูกทิ้งหรือแช่แข็งไปตลอดจะดูว่าเป็นการทำลายชีวิต แต่นั่นเป็นเรื่องธรรมชาติอีกอย่างที่ดีเหมือนว่าแม้ระบบศาสนาก็ไม่อาจมองข้ามความเป็นจริงทางธรรมชาติที่อาจมีการสูญเสียตัวอ่อนมากกว่าการอุ้มบุญ^{๔๘} และอีกอย่างหนึ่งเมื่อเราจะกล่าวถึงการแพทย์เกี่ยวกับการรักษาผ่านหลักจริยธรรม ประเด็นที่เราไม่ลืมคือเรื่องธรรมชาติที่เราพยายามรักษาคือข้อบกพร่องทางการเกิด เพราะถ้าเราป่วยจากโรคหรือไม่สามารถให้กำเนิดได้ การที่แพทย์จะทำการช่วยเหลือด้วยวิธีการนี้ก็ถือเป็นการช่วยชีวิตเด็กมากกว่า และดูจะมีคุณธรรมมากกว่าการจะไม่ให้เด็กได้มีโอกาสได้เกิดขึ้นมาเลย กรณีนี้เช่นเดียวกับการเห็นเด็กจำนวนมากจมน้ำ แม้เราจะว่ายน้ำไม่เป็นแต่ก็เป็นไปได้ที่เราจะไปเรียกให้คนมาช่วย แต่การที่คนมาช่วยอาจช่วยไม่ได้ทั้งหมด เราจะถือว่าเราผิดหรือเขาผิดไม่ได้ แต่ต้องยกย่องเขาเหล่านั้นว่าเป็นผู้รักษาหรือมีเมตตาธรรมมากกว่าจะเรียกเขาว่าฆาตกรผู้ฆ่าหรือทำลายชีวิตผู้อื่น

ข) ทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การอุ้มบุญนั้นเป็นการลดทอนคุณค่าของคำว่า แม่ ให้เหลือแต่เพียงคำว่า แม่อุ้มบุญ โดยข้อตกลงการรับตั้งครรภ์ที่ว่า เมื่อเด็กคลอดออกมาหญิงที่รับตั้งครรภ์แทนจะต้องสละอำนาจสิทธิในความเป็นมารดาของเด็กให้แก่คู่สมรสที่แท้จริงที่ ข้อตกลงเช่นนี้เป็นลดทอนคุณค่าความเป็นมารดาของหญิงที่ตั้งครรภ์ เพราะเป็นข้อตกลงที่ถือว่า สถานะความเป็นแม่นั้นเป็นสินค้าอย่างหนึ่งที่สามารถซื้อขายได้ ข้อตกลงในลักษณะนี้ยังพรางสิทธิในการเลี้ยงดูบุตรไปจากหญิงที่ตั้งครรภ์และให้กำเนิดทารกนั้นด้วย โดยไม่สนใจว่าหญิงที่ตั้งครรภ์นั้นจะมี ความผูกพันกับเด็กเพียงใด หญิงที่รับตั้งครรภ์แทนจึงถูกปฏิบัติเหมือนกับเป็นเครื่องจักรที่ไม่มีชีวิต วิญญาณ หรืออารมณ์ความรู้สึก และถูกใช้เป็นสถานที่รับเลี้ยงตัวอ่อนเพื่อผลิตเด็กขึ้นมาเท่านั้น^{๔๙} ข้อเท็จจริงนี้แม่

ค. การอุ้มบุญเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากผู้หญิง โดยฝ่ายหญิงเท่านั้นจึงจะสามารถตั้งครรภ์และคลอดบุตรได้ ผู้ที่จะรับตั้งครรภ์แทนผู้อื่นได้จึงต้องเป็นหญิงเท่านั้น แม้ว่าในบางกรณีหญิงที่รับตั้งครรภ์แทนอาจเป็นญาติสนิทกับคู่สมรสที่มีบุตรยาก แต่อย่างไรก็ตาม หญิงที่อาสารับตั้งครรภ์แทนผู้อื่นจะเป็นหญิงที่มีฐานะทางการเงินไม่ดีนัก หญิงเหล่านั้นมักจะยอมเข้ารับตั้งครรภ์แทนก็ต่อเมื่อได้รับค่าตอบแทนจากการตั้งครรภ์แทนเท่านั้น การรับตั้งครรภ์แทนจึงเป็นการ

^{๔๘} อ่านรายละเอียดใน ไมเคิล แชนดล, ปรัชญาสาธารณะ (Public philosophy), แปลโดยสุฤณี อาชวานันทู, (กรุงเทพมหานคร : โอเพ่นเวิลด์ส พับลิชชิ่ง, ๒๕๕๘), หน้า ๑๘๒-๑๘๕.

^{๔๙} Recht S., “M” is for Money : Baby M and the Surrogate Motherhood Controversy”, 1998, 37 Am. U.L. Rev. 1013, 1022-1023.

เปิดโอกาสให้มีการแสวงหาประโยชน์จากเนื้อตัวร่างกายของหญิง หรือจากศักยภาพในการสืบพันธุ์ของหญิงนั้น^{๕๐}

สรุป ปัญหาทางด้านศาสนานั้น โดยเฉพาะพระพุทธศาสนาได้พิจารณาผ่านเรื่องการฆ่าชีวิตตามหลักศีลข้อ ๑ การทำลายความเป็นมนุษย์ และการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบธรรมซึ่งเป็นหนึ่งในมิจฉาอาชีวะหรือการเลี้ยงชีพผิด

๒.๔ สาเหตุและผลกระทบของการอัมบุญที่มีต่อสังคมไทย

ในบทนี้เราจะได้พิจารณากันถึงสาเหตุและผลกระทบที่เกิดขึ้น โดยประเด็นเหล่านี้ถือว่าเป็นหัวข้อที่ถูกนำเสนอก่อนที่จะนำไปสู่การวิเคราะห์ต่อไป

๒.๔.๑ สาเหตุการอัมบุญ

การอัมบุญนั้นถือว่าเป็นการแก้ปัญหาครอบครัวที่พิจารณาจากประเด็นสังคมที่เชื่อมโยงกับลักษณะทางจิตวิทยาสังคมที่มองว่าถึงครอบครัวนั้นคือการเชื่อมโยงระหว่างตัวตนกับสังคมขณะเดียวกันเมื่อครอบครัวมีกรณีไม่สามารถมีบุตรได้จึงทำให้เกิดการอัมบุญขึ้น และการอัมบุญนี้เองถือเป็นพัฒนาการทางด้านการแพทย์ ซึ่งในที่นี้จะได้พิจารณาสาเหตุที่ทำให้เกิดการอัมบุญได้ ใน ๓ ประเด็นด้วยกันคือ

๒.๔.๑.๑ สาเหตุทางด้านสังคม มนุษย์โดยธรรมชาตินั้นมีความต้องการเอาชีวิตรอดและต้องการสืบเผ่าพันธุ์ ตามความคิดนี้ทำให้มนุษย์สร้างสังคมขึ้น จึงพิจารณาความแตกต่าง ตามแนวคิดแบบฟรอยด์ (Freudian) มองเรื่องการสร้างสังคมนั้นว่าอยู่บนฐานของการสร้างความแตกต่างให้ลงตัว เรื่องเพศว่าเป็นลักษณะที่ต่างกัน และมีสถานะที่ไม่เท่าเทียม ไม่สามารถแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงอะไรได้ ทำให้การมาอยู่ร่วมกันของมนุษย์เป็นเครื่องปรับเปลี่ยนลักษณะความต่างนั้นได้ เป็นการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันได้แสดงผ่านประสบการณ์เกี่ยวกับครอบครัวอันเป็นประสบการณ์เก่าแก่ที่สุดเพื่อจัดตั้งศูนย์กลางชีวิตบนฐานของการอยู่ร่วมกันแม้จะไม่สถานะไม่เท่ากัน^{๕๑} และครอบครัวต้องประกอบด้วยสามีภรรยาและลูก^{๕๒} ฉะนั้น สถานะทางครอบครัวจึงแสดงให้เห็นว่าเราสามารถอยู่ร่วมกันได้โดยเริ่มจากความเป็นครอบครัวก่อน แล้วจึงค่อยขยายกลายเป็นสังคมในที่สุด

^{๕๐} O'Brien, S, *Commercial Conceptions: A Breeding Ground for Surrogacy*, 1986, 65 N. C. L. Rev. 127, 142.

^{๕๑} Raine Dozier and Pepper Schwartz, "Intimate Relationships", *The Blackwell Companion to Sociology*, ed. by Judith R. Blau, (UK : Blackwell Publishing, 2004), p.117.

^{๕๒} Madonna Harrington Meyer and Pamela Herd, *Aging and Aging Policy in the USA*, *The Blackwell Companion to Sociology*, ed. by Judith R. Blau, p.382.

ฉะนั้น การที่คนจะอยู่กันเป็นครอบครัว เป็นการสร้างสังคมบนฐานของความต่างทางเพศ เป็นการพยายามเรียนรู้กันและกันระหว่างสามีภริยาและลูก ซึ่งกรณีนี้เองนำไปสู่ประเด็นปัญหาว่า หากมีเพียงสามี ภริยา แต่ไม่มีลูกก็ไม่เกิดความสมบูรณ์ขึ้น และการอยู่ร่วมกันแบบไม่สมบูรณ์ก็ทำให้เกิดความไม่สมบูรณ์

เมื่อพิจารณาลักษณะนี้ สังคมจึงมองว่าครอบครัวที่สมบูรณ์จะต้องประกอบไปด้วย พ่อ แม่ ลูก จึงทำให้ทุกคนเกิดความต้องการบุตรไว้เป็นผู้สืบสกุล ทำให้การมีบุตรถือว่าเป็นเรื่องสำคัญอย่างหนึ่งของชีวิตสมรส เพราะบุตรเป็นสิ่งผูกพันระหว่างสามีและภริยา ฉะนั้น การไม่มีบุตรจะทำให้ชีวิตสมรสไม่สมบูรณ์แบบ ในเกือบทุกสังคมถูกอบรมสั่งสอนว่าการมีลูกมีทายาทเป็นเรื่องดี ทำให้ชายหญิงเมื่อสมรสกันก็คาดหวังที่จะมีลูกเพื่อเป็นครอบครัวที่สมบูรณ์ เป็นการทำให้วงศ์ตระกูลของตนจะไม่สูญพันธุ์ไป มีความรู้สึกได้เพื่อนไว้แก่เหงา รู้สึกเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ และมีที่พึ่งในยามแก่เฒ่า ในบางสังคมการมีลูก เป็นเครื่องมืออันเดียวที่ผู้หญิงจะใช้ต่อรองอำนาจในครอบครัวได้^{๕๓} ส่วนสามีภริยา คู่ใดที่สมรสกันมาเป็นเวลานานแล้วไม่มีลูกจะทำให้มีความรู้สึกเสื่อมโทรมทางจิตใจหลายด้าน ความภาคภูมิใจในตัวเองจะลดน้อยลง บางคนรู้สึกว่าตนเองไร้ความสามารถที่จะสร้างชีวิตขึ้นมาสักชีวิต เกิดความคับข้องใจเนื่องจากมีค่านิยมทางสังคมเข้ามามีส่วนผลักดันด้วย กล่าวคือ สามีภริยาคู่นั้นก็จะถูกสังคมหรือบุคคลที่อยู่รอบข้างผลักดันสนับสนุนให้พยายามทำทุกวิถีทางที่จะให้ได้มาซึ่งลูก ไม่ว่าจะเป็นการบนบานสาธยายต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือใช้เทคโนโลยีการแพทย์เข้าช่วยเหลือ

ลูกจึงเป็นบุคคลสำคัญมากในครอบครัว ดังจะเห็นได้จากครอบครัวที่มีปัญหา สามีภริยา ทะเลาะกัน ประสงค์ที่จะหย่าร้างกัน แต่เมื่อคำนึงถึงอนาคตแล้ว สามีภริยาก็ต้องพยายามปรองดองรักใคร่กัน ทั้งนี้เพื่อให้ลูกมีความสุข ในบางครอบครัวพอภริยามีลูกแล้วทำให้สามีรักและเข้าใจภริยามากขึ้น สามีบางคนออกไปชอบออกไปเที่ยวนอกบ้าน พอภริยาคloedลูกแล้วก็เปลี่ยนนิสัยอยู่ติดบ้านมากขึ้น ให้เวลากับครอบครัวมากขึ้น ทั้งนี้เพราะมีลูกเข้ามาเป็นตัวเสริมทำให้คำว่า ครอบครัว มีความหมายมากขึ้น

ภริยาคคนใดที่ไม่สามารถให้กำเนิดบุตรได้ไม่ว่าด้วยเหตุผลใดๆ ก็ตาม จะมีความรู้สึกผิดต่อสามี โดยเฉพาะในกรณีที่สามีมีความสามารถในการที่จะให้กำเนิดบุตรได้ ในอดีตยังไม่มีเทคโนโลยีทางการแพทย์ในเรื่องการเจริญพันธุ์ในลักษณะที่ทำให้หญิงอื่นตั้งครรภ์แทนยังไม่เจริญ ภริยาเหล่านี้ก็มักจะแนะนำสามีให้มีหญิงอื่นที่มีความสามารถในการให้กำเนิดบุตรได้ และการที่สามีมีหญิงอื่นนั้นอาจทำให้เกิดปัญหาความแตกร้างในครอบครัว เมื่อเทคโนโลยีทางด้านนี้เจริญมากขึ้น ภริยาที่ไม่สามารถให้กำเนิดบุตรได้ จึงมีความประสงค์ที่จะหาหญิงอื่นมาตั้งครรภ์แทนตน โดยใช้เทคโนโลยีช่วยเหลือการเจริญพันธุ์เข้ามาช่วย ซึ่งการนี้เทคโนโลยีทางการแพทย์มาช่วยนั้นมีผลต่อครอบครัว คือ ไม่ทำให้เกิดความแตกร้างภายในครอบครัว เพราะสามีไม่มีความสัมพันธ์ใดๆ ในทางชู้

^{๕๓} กฤตยา อาชวนิจกุล, “วิทยาการสร้างลูกนอกไข่ : ผู้หญิงได้หรือเสีย”, **สตรีทัศน์ ๒**, (พฤศจิกายน ๒๕๒๙-มกราคม ๒๕๓๐) : ๑๗.

สาวกับหญิงอื่น และในกรณีที่ภริยาสามารถผลิตไข่ได้ก็จะมีความรู้สึกว่าตนมีส่วนร่วมในการให้กำเนิดเด็กด้วยเนื่องจากตนเป็นเจ้าของไข่

๒.๔.๑.๒ สาเหตุทางการแพทย์ ปัญหาของการแต่งงานคือการมีบุตรเพื่อความสุขสมบูรณ์ของครอบครัว แต่ส่วนหนึ่งเมื่อพยายามแล้วก็ยังไม่สามารถมีบุตรได้ คู่สมรสเหล่านี้มักจะรู้สึกมีปมด้อย สิ้นหวังหรือเสียใจ จึงเป็นหน้าที่ของแพทย์ที่จะต้องให้การดูแลรักษาไม่เฉพาะหาสาเหตุและให้การศึกษาเท่านั้น แต่ยังต้องเข้าใจและให้ความเห็นอกเห็นใจต่ออารมณ์ดังกล่าวของคู่สมรสด้วย แพทย์จึงเริ่มค้นหาและดูแลปัญหามีบุตรยาก และพบสาเหตุ ๕ ประการคือ

ก. กรณีการอุ้มบุญโดยใช้เชื้อของสามีและไข่ของภรรยาผสมกัน แล้วนำไปใส่ในมดลูกของหญิงที่รับอุ้มบุญ เพราะภรรยาไม่มีเวลา กลัวการตั้งครรภ์ กลัวการคลอด ห่วงรูปร่าง

ข. กรณีการอุ้มบุญ โดยใช้เชื้อสามีและไข่ของภรรยาผสมกัน แล้วนำไปใส่ในมดลูกของหญิงรับอุ้มบุญ เพราะภรรยามีเหตุผลทางการแพทย์ทำให้ไม่สามารถตั้งครรภ์เองได้

ค. กรณีการอุ้มบุญ โดยใช้เชื้อของสามีและไข่ของหญิงที่รับอุ้มบุญ เพราะภรรยามีเหตุผลทางการแพทย์ทำให้ไม่สามารถตั้งครรภ์เองได้ และไม่มีการผลิตไข่

ง. การอุ้มบุญโดยใช้เชื้อพันธุ์ของชายอื่น และไข่ของภรรยามาผสมกันแล้วจึงนำไปใส่ในมดลูกของหญิงที่รับอุ้มบุญ เพราะสามีไม่มีเชื้อพันธุ์และภรรยาไม่สามารถตั้งครรภ์เองได้

จ. การอุ้มบุญโดยใช้เชื้อพันธุ์ของชายอื่นและไข่ของหญิงอื่นมาผสมกัน และให้หญิงที่รับตั้งครรภ์แทนหรือหญิงเจ้าของไข่เป็นผู้ตั้งครรภ์แทน เพราะสามีไม่ใช่เชื้อพันธุ์และภรรยาไม่สามารถตั้งครรภ์เองได้ และไม่มีการผลิตไข่

ในประเทศไทย ก็มีการหาทางแก้ปัญหา และเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงนับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๓ เป็นต้นมา โดยมีความก้าวหน้าใน ๔ เรื่องได้แก่

ก. การสามารถตรวจการติดต้นของท่อนำไข่ด้วยการผ่านก๊าซเข้าไปในโพรงมดลูก หรือการเป่าท่อในปี พ.ศ. ๒๕๔๓ (Rubin test)

ข. การกรวดน้ำอสุจิและตั้งเกณฑ์มาตรฐานสำหรับการวิเคราะห์น้ำเชื้อ (semen analysis) ร่วมทั้งการผสมเทียมในปี พ.ศ. ๒๕๔๔

ค. ความรู้ที่เพิ่มขึ้นเกี่ยวกับฮอร์โมนเพศ

ง. มีการปรับปรุงวิธีในการคะเนวันตกไข่^{๔๔}

ทั้งหมดนี้เป็นความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการเจริญพันธุ์ แต่บางเรื่องก็มีกฎหมายกำหนดขอบเขตไว้ แต่บางเรื่องยังขาดการควบคุม ดูแล ให้อยู่ในขอบเขตที่เหมาะสมทั้งทางด้านการใช้เทคโนโลยีและการเรียนค่าตอบแทนดูแลในขอบเขตที่เหมาะสม จึงเป็นหน้าที่โดยตรงของราชวิทยาลัยสูตินารีแพทย์และองค์กรแพทย์สภา และกฎเกณฑ์ที่ใช้กันอยู่ขณะนี้ก็คือประกาศแพทยสภา เรื่องเกณฑ์การให้การเกี่ยวกับเทคโนโลยีการเจริญพันธุ์ และในอนาคตอาจจะต้องมีพระราชบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องนี้โดยเฉพาะ เพื่อคุ้มครองประชาชนผู้ที่ต้องมาใช้บริการ และเป็นการคุ้มครองแพทย์ด้วยในฐานะเป็นผู้ประกอบวิชาชีพโดยตรงว่าการกระทำระดับใดที่ทำได้โดยถูกต้องตามกฎหมาย^{๔๕}

^{๔๔} สมบูรณ์ คุณาธิคม, *ภาวะมีบุตรยาก และเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์*, หน้า ๓.

^{๔๕} แสง บุญเฉลิมวิภาส, อเนก ยมจินดา, *กฎหมายการแพทย์*, พิมพ์ครั้งที่ ๒, หน้า ๕๒.

แม้การตั้งครรภ์แทนจะช่วยแก้ปัญหาเรื่องทำให้มีบุตรไว้สืบสกุล เป็นการลดปัญหาการมีภริยาน้อย ลดความแตกร้างในชีวิตครอบครัว ทำให้ชีวิตครอบครัวสมบูรณ์ขึ้น เป็นความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์การแพทย์ แต่ก็ทำให้เกิดปัญหาเหล่านี้ขึ้นตามมา คือ

ก. เทคนิคทางการแพทย์ที่นำมาใช้มีค่าใช้จ่ายสูงมาก เฉพาะค่าใช้จ่ายทางการแพทย์จะเป็นเงินระหว่าง ๒๐,๐๐๐-๓๐,๐๐๐ บาทต่อหนึ่งรอบการรักษา และถ้าหากการปฏิบัติการครั้งแรกไม่สำเร็จต้องทำซ้ำจะทำให้ค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นอีก

ข. อัตราความสำเร็จยังต่ำอยู่ ประมาณร้อยละ ๑๕-๒๐

ค. เป็นการยากที่จะหาหญิงที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสม และพร้อมที่จะรับตั้งครรภ์แทน

ง. ปัญหาในกรณีคู่สมรสที่มีบุตรยากและหญิงที่รับตั้งครรภ์แทนตกลงกันเรื่องอำนาจการปกครองเด็กไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นทั้งในกรณีที่ทั้งสองฝ่ายต้องการเด็กและไม่ต้องการเด็กก็ตาม

แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากเทคโนโลยีการแพทย์เจริญก้าวหน้า ถึงแม้จะมีปัญหาตามมาจึงไม่สามารถสกัดกั้นคู่สมรสที่ต้องการจะมีบุตรได้

๒.๔.๑.๓ สาเหตุทางด้านพาณิชย์ สาเหตุปัญหาทางธุรกิจนั้นเนื่องจากการพิจารณาว่าการรับอัมบุญนั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์เชิงพาณิชย์ (Commercial surrogacy) โดยปกติ สัญญารับอัมบุญจะมีข้อตกลงให้ผู้ขอให้อัมบุญเป็นฝ่ายที่จะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมดอันเกิดจากการตั้งครรภ์แทน เช่น ค่าบริการทางการแพทย์ ค่าเดินทางไปพบแพทย์ ค่ายา ค่าอาหารเสริม ค่าเสื้อผ้า ค่าประกันสุขภาพ ค่าขาดประโยชน์จากการทำงาน เป็นต้น นอกจากค่าใช้จ่ายต่างๆ ข้างต้นแล้ว อาจมีการให้เงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นเป็นค่าตอบแทนให้แก่ผู้รับอัมบุญ เพื่อตอบแทนในการที่ผู้รับอัมบุญที่รับตั้งครรภ์แทนตนตามสัญญา สัญญาลักษณะนี้ ถือว่าเป็นสัญญาจ้างให้รับตั้งครรภ์แทนซึ่งเป็นไปตามปกติของมนุษย์ เพราะมนุษย์มักหวังอะไรตอบแทนจ้างการกระทำของตนเสมอ

จากลักษณะสัญญาดังกล่าวนี้อาจเป็นที่มาของการหาผลประโยชน์จากการอัมบุญ โดยเกี่ยวพันกันระหว่างตัวแทนจัดการกับหญิงผู้รับอัมบุญ ซึ่งกลายเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาดังกล่าว คือ

ก. ระบบตัวแทน (agent) เป็นการรับอัมบุญเชิงพาณิชย์ (commercial surrogacies) โดยจะมีผู้เกี่ยวข้องที่เรียกว่า ตัวแทน หรือนายหน้า (broker) ตัวแทนหรือนายหน้านี้นี้จะเข้ามาจัดระหว่างคู่สมรสกับผู้รับอัมบุญ นอกจากนี้ยังอำนวยความสะดวกเรื่องการคัดเลือกมารดาจ้าง การผสมเทียม การรักษาทางแพทย์ในระหว่างการตั้งครรภ์และคลอดบุตร และการให้บริการให้คำปรึกษา^{๔๖} ซึ่งรวมทั้งเตรียมสัญญากำหนดสิทธิและหน้าที่ของคู่สัญญาที่เกี่ยวข้อง ในอเมริกามีศูนย์ให้บริการการตั้งครรภ์ในหลายแห่ง นอกจากนี้ยังมีศูนย์บำบัดรักษาผู้มีบุตรยากในเมืองนิวยอร์ก (Infertility Center of New York หรือ ICNY) ซึ่งศูนย์ดังกล่าวนี้ได้เริ่มให้บริการทางด้านนี้มาตั้งแต่

^{๔๖} Athena Liu, *Artificial Reproduction and Reproductive Right*, (UK :Dartmouth, 1991), P.26.

ค.ศ.๑๙๘๓ โดยคลินิกมีเจ้าหน้าที่หลายฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นทนายความ เพื่อทำสัญญา จิตแพทย์และสูตินรีแพทย์ เพื่อตรวจคัดเลือกรับอัมบุญ และให้คำปรึกษาคู่สมรสก่อนตัดสินใจ

ข. หญิงผู้รับอัมบุญมีฐานะยากจน ในอเมริกามีการรับสมัครหญิงอัมบุญ โดยมีลักษณะดังนี้

- ๑) มีประวัติการตั้งครรภ์และการคลอดอย่างง่าย ๆ
- ๒) มีนิสัยรักเด็ก
- ๓) มีความปรารถนาและมีความเห็นใจที่จะช่วยคู่สามีภรรยาที่ไม่มีบุตร
- ๔) มีความภาคภูมิใจและรู้สึกว่าคุณค่ามากสำหรับคู่สามีภรรยาที่ไม่มีบุตร
- ๕) ต้องการหารายได้มาเพิ่มพูนฐานะของตนเองหรือครอบครัว (ในอเมริกา หญิงรับจ้างตั้งครรภ์จำนวนมากเป็นคนยากจน มีหลักฐานปรากฏว่าร้อยละ ๔๐ ของผู้ที่มาสมัครเป็นหญิงรับจ้างอัมบุญเป็นคนว่างงาน)^{๕๗}

๒.๔.๑.๔ สาเหตุทางด้านกฎหมาย เนื่องจากการรับอัมบุญแทนยังไม่มีกฎหมายที่ควบคุมหรือรองรับปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต จึงเกิดความสับสนว่าการทำสัญญาอัมบุญเป็นความผิด หรือบังคับใช้ได้หรือไม่อย่างไร หากเกิดการผิดสัญญาจะฟ้องร้องบังคับให้ปฏิบัติตามสัญญาได้หรือไม่ เช่นกรณีสัญญาอัมบุญ เป็นข้อตกลงที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ขอให้อัมบุญกับผู้รับอัมบุญ ซึ่งทำให้เกิดผลประโยชน์เชิงพาณิชย์หรือไม่ กล่าวคือ

ก. ถ้าได้รับผลประโยชน์เชิงพาณิชย์ วัตถุประสงค์คือ การได้เงินหรือผลประโยชน์ในเชิงพาณิชย์

ข. ถ้าไม่ได้รับผลประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ วัตถุประสงค์คือ การได้ช่วยเหลือผู้ที่ไม่สามารถมีบุตรได้

โดยวัตถุประสงค์ของสัญญานั้นขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือไม่ และการรับอัมบุญเป็นไปเพื่อประโยชน์เชิงพาณิชย์ เป็นการจ่ายเงินหรือประโยชน์เชิงพาณิชย์แลกกับความสามารถในการสืบพันธุ์ของเพศหญิง เป็นการลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของหญิงและยังเปรียบเสมือนเป็นการซื้อขายเด็กล่วงหน้า ควรกำหนดให้การรับอัมบุญเพื่อการช่วยเหลือผู้ที่ไม่สามารถมีบุตรได้เท่านั้นที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

สัญญาอัมบุญควรกำหนดอายุและคุณลักษณะของคู่สัญญาให้ชัดเจน เช่น เด็กที่เกิดจากการอัมบุญควรมีทั้งบิดาและมารดาเพื่อคุ้มครองถึงสวัสดิภาพของเด็กที่จะมีทั้งบิดามารดา หรือกรณีผู้รับอัมบุญนั้นควรกำหนดว่า ผู้รับตั้งครรภ์แทนต้องเคยผ่านการตั้งครรภ์และคลอดเด็กมาแล้วอย่างน้อย ๑ คน เป็นต้น

กรณีกฎหมายควบคุมความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพราะปัจจุบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเจริญก้าวหน้าไปมาก และได้มีการนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้ในการทางการแพทย์ตั้งแต่การคุมกำเนิด (contraception) การตรวจวินิจฉัยความ

^{๕๗} Richard T. Hull, **Ethical Issues in the New Reproductive Technologies**, (California : Wadsworth Publishing Company, 1990), p. 57.

ผิดปกติของทารกในครรภ์มารดา การทำแท้ง (abortion) การช่วยผู้มีบุตรยากให้มีบุตรโดยวิธีการปฏิสนธิเทียม (artificial fertilization) การอุ้มบุญ (surrogate mother) การช่วยคลอด (birth assisted) ในขณะเดียวกันได้มีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาช่วยในการวินิจฉัยโรค รักษาโรค และมีความก้าวหน้าถึงขนาดสามารถทำการปลูกถ่ายอวัยวะ (organ transplantation) การช่วยยืดความตาย (prolonged death) ในผู้ป่วยระยะสุดท้ายให้อยู่ต่อไปอีกระยะหนึ่งหรือการหยุดใช้เครื่องมือจากเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อให้ผู้ป่วยถึงแก่ความตายด้วยความสงบ (euthanasia) รวมถึงการวินิจฉัยภาวะแกนสมองตาย (brain stem death) เหล่านี้ล้วนแต่ต้องนำความรู้ทางด้านกฎหมายมาช่วยในการวินิจฉัยถึงความเหมาะสมและความถูกต้องในแต่ละกรณี ซึ่งบางเรื่องอาจจะวินิจฉัยโดยอาศัยหลักกฎหมายทั่วไปได้ แต่บางเรื่องก็ต้องออกเป็นพระราชบัญญัติใหม่หรือออกเป็นกฎหมายลำดับรองเพื่อแก้ปัญหาเป็นกรณีไป กฎหมายทางแพทย์จึงเข้ามามีบทบาทมากในสังคมปัจจุบัน จนอาจกล่าวได้ว่า มีบทบาทตั้งแต่การเริ่มต้นของชีวิตในครรภ์มารดาจนถึงภาวะแกนสมองตาย^{๕๘}

๒.๔.๒ ผลกระทบ

๒.๔.๒.๑ ผลกระทบด้านกระบวนการทางจริยธรรม จากการศึกษาปัญหาการอุ้มบุญ ได้พบผลกระทบที่เกิดขึ้นตามมาในแง่ศีลธรรมและจริยธรรม คือ

ก. ปัญหาทางด้านศีลธรรม ในแง่ศีลธรรมนั้นสัมพันธ์กับหน่วยงานทางด้านศาสนา โดยในที่นี้จะได้พิจารณาผ่านบุคคล ๒ กลุ่มคือ

๑) แพทย์ มีหลักการหนึ่งที่ต้องตระหนัก ทุเรชปฏิบัติ (Malpractice) ซึ่งหมายถึง “การขาดทักษะที่ควรพึงมีอย่างสมเหตุสมผลตามสมควรในฐานะเป็นแพทย์ และขาดการเอาใจใส่ดูแลคนไข้จนทำให้เกิดอันตรายแก่สุขภาพหรือชีวิตของคนไข้”^{๕๙} โดยความรับผิดชอบทางกฎหมายจะเกี่ยวข้องกับคามผิดทางแพ่งในลักษณะของสัญญา เช่น การรับอุ้มบุญ เป็นต้น ในส่วนของศีลธรรมทางศาสนา แพทย์ผู้ทำการผสมเทียมนั้นเป็นเรื่องผิดธรรมชาติ ผิดศีลธรรม เพราะการให้กำเนิดบุตรเป็นเรื่องส่วนตัวของคู่สมรส ใครจะมายุ่งเกี่ยวไม่ได้ พระสันตะปาปา จอห์น ปอลที่ ๒ ประกาศว่าวิธีการให้กำเนิดบุตรโดยกรรมวิธีผิดไปจากธรรมชาติ (artificial procreation) ที่แพร่หลายอยู่ในปัจจุบันนั้น เป็นการฝ่าฝืนสิทธิของมนุษย์และกฎเกณฑ์ของพระเจ้าทั้งสิ้น^{๖๐} ส่วนศาสนาอิสลามถือว่าการฉีดเชื้ออสุจิที่ไม่ใช่ของสามีเข้าไปในมดลูกมีผลเช่นเดียวกับการมีคู่ ถือเป็นบาปซึ่งมีโทษตามกฎหมายอิสลาม^{๖๑} ส่วนพระพุทธศาสนาไม่มีข้อห้ามในทางศีลธรรมแต่อย่างใดในเรื่องของการรับจ้างตั้งครรภ์ แต่ในแง่ของการผสมเทียมนอกกร่างกายนั้น เมื่ออสุจิและไข่ผสมกันจนเกิดการปฏิสนธิเป็นตัว

^{๕๘} แสง บุญเฉลิมวิภาส, อเนก ยมจินดา, *กฎหมายการแพทย์*, พิมพ์ครั้งที่ ๒, หน้า ๓๒.

^{๕๙} บุตร ประดิษฐ์วิช, แพทย์ ยา วิขาชีพหรือการค้า, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน, ๒๕๓๒), หน้า ๑๖๙.

^{๖๐} วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, “การรับจ้างตั้งครรภ์กับกฎหมาย”, *คลินิก*, (๑๒ ธันวาคม ๒๕๓๓) : ๙๑๐.

^{๖๑} อ้าวแล้ว. “การรับจ้างตั้งครรภ์กับกฎหมาย”, หน้า ๙๑๐.

อ่อนแล้ว ทางพระพุทธศาสนาถือว่าชีวิตมนุษย์ได้เริ่มต้นแล้ว ซึ่งแนวคิดนี้สอดคล้องกับแนวความคิดของศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ฉะนั้น การทำลายตัวอ่อน หรือการนำตัวอ่อนไปทำการทดลองโดยมิได้ย้ายเข้าไปฝังในมดลูกจึงเป็นบาปในทางศาสนา^{๒๒}

๒) บุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งสามมีภริยาที่ขอให้อุ้มบุญกับหญิงอุ้มบุญและบุตร ในพระพุทธศาสนาพิจารณาในแง่ศีลธรรมนั้นเกี่ยวข้องกับข้อที่ควรหลีกเลี่ยง แม้จะดูเหมือนไม่เข้าข่ายในลักษณะการผิดศีล ๕ ดังที่เราเข้าใจกัน แต่ก็ยังมีข้อผิดต่อศีลในระดับอื่นๆ เช่น การเว้นขาดจากการรับสตรีและกุมาริ^{๒๓} เพราะถือว่าเป็นการซื้อขายมนุษย์^{๒๔} ทำให้มนุษย์ผู้นั้นขาดอิสรภาพ โดยลักษณะของการอุ้มบุญนั้นเป็นการบีบบังคับเด็กให้ยอมอยู่ภายใต้ความรู้สึกของการเป็นสินค้า ลดคุณค่าของชีวิตให้เหลือเพียงวัตถุที่ถูกตั้งราคาตามความพึงพอใจ แม้จะกล่าวว่าพ่อแม่ที่อยากมีบุตรมีความรักเป็นเบื้องต้นอยากได้บุตรเพื่อให้ครอบครัวสมบูรณ์ แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่า บุตรนั้นก็ยังเป็นสินค้าชนิดหนึ่งที่ถูกนำเสนอตามความต้องการของผู้ซื้อ และการที่เราผิดศีลในพระพุทธศาสนาถูกมองว่าเป็นเรื่องการกระทบคนอื่นเป็นหลัก ฉะนั้น การอุ้มบุญก็อาจส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของบุตรในระยะยาวที่จะมีมาในอนาคตข้างหน้า

๓) นักกฎหมาย ประเด็นคำถามหนึ่งที่เกิดขึ้นมาเมื่อมีสัญญารับอุ้มบุญว่าเป็นสัญญาที่มีวัตถุประสงค์ต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือไม่ โดยคำว่า “ศีลธรรมอันดีของประชาชน” ศาสตราจารย์ศักดิ์ สนองชาติ ได้ให้ความหมายว่า “ธรรมเนียมประเพณีของสังคม ธรรมเนียมประเพณีนั้นอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามยุคสมัย สิ่งซึ่งสังคมไม่ยอมรับในสมัยหนึ่งอาจกลับกลายเป็นธรรมเนียมประเพณีของสังคมอีกสมัยหนึ่งก็ได้ และธรรมเนียมประเพณีของสังคมในชาติหนึ่งอาจไม่เป็นที่ยอมรับของสังคมในอีกชาติหนึ่งก็ได้ ฉะนั้น การที่จะพิจารณาว่าธรรมเนียมประเพณีของสังคมอันใด เป็นศีลธรรมอันดีของประชาชน จึงต้องพิจารณาทั้งยุคสมัยและท้องถิ่นประกอบกัน การใดที่กระทบกระเทือนถึงศาสนาหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เพราะศาสนาก็เป็นเรื่องของสังคมด้วย มิใช่เกี่ยวกับธรรมเนียมประเพณีอย่างเดียว นอกจากนี้ ศีลธรรมอันดีของประชาชนกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนก็มักจะเกี่ยวพันกัน เพราะการกระทำที่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนย่อมจะขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนด้วย ฉะนั้น ในการวินิจฉัยคดี ศาลมักจะวินิจฉัยรวมไปว่าการกระทำใดเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนโดยไม่แยกเป็นการกระทำแต่ละอย่างซึ่งยากแก่การวินิจฉัย^{๒๕} ต่อปัญหาดังกล่าวมีความเห็นของนักกฎหมายแบ่งเป็น ๒ ฝ่าย คือ

^{๒๒} วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, “การรับจ้างตั้งครรภ์กับกฎหมาย”, หน้า ๙๑๐-๙๑๑.

^{๒๓} ท.ส. (ไทย) ๙/๑๐/๕.

^{๒๔} อ่านรายละเอียดใน อด.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๑๗๗/๒๕๕.

^{๒๕} ศักดิ์ สนองชาติ, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ตามบทบัญญัติที่ได้ตรวจชำระใหม่) ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา (พร้อมทั้งระยะเวลาและอายุความ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, ๒๕๓๙), หน้า ๔๘.

ฝ่ายที่ ๑ เห็นว่า ทั้งสัญญาอัมบุญที่ไม่มีค่าตอบแทนและสัญญาอัมบุญที่มีค่าตอบแทน หรือสัญญาอัมบุญนั้น เป็นสัญญาที่มีวัตถุประสงค์ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน โดยเฉพาะสัญญาอัมบุญเท่ากับสัญญาซื้อขาย แลกเปลี่ยนเด็ก เป็นการเช่ามดลูกและเนื้อตัวร่างกายมนุษย์ เป็นการฝืนความรู้สึกของสาธารณชน และมีปัญหาเกี่ยวกับทางจริยธรรมและปัญหาสังคม สัญญาอัมบุญจึงตกเป็นโมฆะ ฟ้องร้องบังคับคดีกันไม่ได้

ฝ่ายที่ ๒ เห็นว่า สัญญาอัมบุญไม่ใช่สัญญาซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนเด็กโดยแท้ เนื่องจากผู้ว่าจ้างมีส่วนได้ส่วนเสียในตัวเด็ก โดยเป็นเจ้าของเชื้อสุจิหรือไข่ที่เจริญพันธุ์ทำให้เกิดทารก และมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญในการนี้ก็เพื่อรับทารกเป็นบุตรบุญธรรม ซึ่งเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย สัญญาดังกล่าวจึงไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน สามารถฟ้องร้องบังคับคดีกันตามสัญญาดังกล่าวได้

ในปัจจุบันยังคงไม่มีบทกฎหมายใดที่บัญญัติเกี่ยวกับเรื่องการอัมบุญไว้โดยเฉพาะ อีกทั้งกฎหมายที่เกี่ยวกับเรื่องการรับบุตรบุญธรรมทั้งที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ.๒๕๒๒ ก็ไม่มีบทบัญญัติห้ามการจ่ายเงินหรือรับเงินเพื่อการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเหมือนกับกฎหมายของบางประเทศ สัญญาดังกล่าวจึงไม่ขัดต่อกฎหมาย นอกจากนี้หากพิจารณาสัญญาดังกล่าวเป็นสัญญาซื้อขายเด็ก แลกเปลี่ยนเด็ก ตามความเห็นของนักกฎหมายฝ่ายแรก หรือเป็นสัญญาที่นำเด็กมาเป็นทาส ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๑๒ เป็นไปไม่ได้ เพราะสัญญาดังกล่าวนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมซึ่งเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมายและมีกฎหมายบัญญัติรับรองไว้ใน ป.พ.พ.มาตรา ๑๕๔๘/๑๙ อีกทั้งสามีภริยาที่ขอให้อัมบุญก็มีส่วนได้ส่วนเสียในตัวเด็ก โดยเป็นเจ้าของเชื้อสุจิหรือไข่ที่เจริญพันธุ์ที่ทำให้เกิดทารกดังกล่าวด้วย นอกจากนี้ สัญญาอัมบุญไม่ว่าจะมีค่าตอบแทนหรือไม่ก็ตามเป็นสัญญาที่มีวัตถุประสงค์ไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน เพราะวัตถุประสงค์ของสัญญาดังกล่าวนี้เป็นไปเพื่อช่วยเหลือคู่สมรสที่มีบุตรยากให้มีบุตรไว้สืบสกุลโดยที่ผู้อัมบุญแทนเป็นแต่เพียงผู้ให้การเลี้ยงดูทารกให้เจริญเติบโตเท่านั้น ซึ่งเปรียบเสมือนกับการรับเลี้ยงดูเด็กตามธรรมดาโดยทั่วไป และผู้อัมบุญก็ได้มีความสัมพันธ์ใดๆ ทางสายโลหิตกับเด็กนั้นเลย เพราะมีไข่เจ้าของไข่และตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏคู่สามีภริยาที่ขอให้อัมบุญนั้นก็เป็บบิดามารดาทางชีววิทยาซึ่งมีความสัมพันธ์ทางสายโลหิตกับเด็กโดยตรง ฉะนั้น การทำสัญญาว่า เมื่อเด็กคลอดออกมาแล้วให้ยกให้เป็นบุตรของสามีภริยาคู่นั้นจึงเป็นการกระทำที่ชอบธรรม ไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนแต่ประการใด สัญญาอัมบุญจึงเป็นสัญญาที่สมบูรณ์และสามารถใช้บังคับได้ตามกฎหมาย ถ้าคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งผิดสัญญา คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งย่อมมีสิทธิฟ้องร้องคดีบังคับตามสัญญาหรือฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ แต่เมื่อนำคดีขึ้นสู่ศาลแล้ว จะบังคับให้ตามสัญญาทุกประการหรือไม่นั้น เป็นอีกประเด็นหนึ่งซึ่งต้องขึ้นอยู่กับสภาพแห่งหนั้นๆ ว่าเปิดช่องให้บังคับกันได้หรือไม่

แม้จะมีการตอบที่ค่อนข้างชัดเจน แต่ก็ยังมีผลทางกฎหมายที่ต้องการคำตอบและไม่ถือว่าสิ้นสุด เพราะยังมีรายละเอียดที่นักกฎหมายต้องชี้แจงให้ละเอียด โดยเฉพาะในส่วนของสัญญาว่าเป็นสัญญาแบบใด และจะบังคับใช้ได้สมบูรณ์หรือไม่

ข. ปัญหาทางด้านจริยธรรม ในแง่จริยธรรมเกี่ยวข้องกับระบบคุณธรรมทางสังคม โดยปัญหาทางจริยธรรมที่สำคัญพิจารณาผ่านบุคคลเหล่านี้ คือ

๑) แพทย์ ปัญหาจริยธรรมของแพทย์เริ่มขึ้นอยู่กับจิตใจของแพทย์ตามหลักจริยธรรมของแพทย์ที่ถือกันว่า “แพทย์ต้องไม่ประกอบวิชาชีพของตนด้วยอิทธิพลแรงจูงใจ แห่งเจตนาที่จะหาผลกำไร”^{๖๖} เพราะสาเหตุสำคัญที่ทำให้แพทย์ใช้ความรู้ไปในทางที่ทำให้เกิดปัญหานั้นล้วนเป็นไปตามโลกาภิวัตน์ที่ครอบงำโลก หรือปัญหาการโฆษณา และการใช้ข่าวสารเพื่อหาผลประโยชน์จากข้อมูลต่างๆ และปัญหาเรื่องเทคโนโลยีที่ซับซ้อน เพราะความก้าวหน้าทำให้มนุษย์สามารถประดิษฐ์อุปกรณ์เทคโนโลยีมาใช้มากมาย ทำให้เรามีเครื่องมือที่ก้าวหน้า แต่มนุษย์รวมทั้งแพทย์และนักวิทยาศาสตร์ทั้งหลายก็ยังรู้ความจริงของธรรมชาติไม่เพียงพอ ยังรู้ไม่เท่าทันความจริงของชีวิต ยังไม่รู้ชัดแน่ชัดลงไปในเรื่องที่ว่า คนเราเริ่มเกิดเมื่อไรที่นับว่าเป็นคน ชีวิตตั้งต้นเมื่อไร ทั้งยังตัดสินใจไม่ได้ว่า การตายนั้นสิ้นสุดเมื่อไร แม้จะยอมรับกันว่าตายเมื่อก้านสมองตาย แต่ก็ยังเป็นข้อถกเถียงกันอยู่เช่นเดิม ผลกระทบ ในกรณีการอุ้มบุญทำให้เกิดปัญหาการแสวงหาผลประโยชน์จากความต้องการดังกล่าวและทำให้ความเป็นแพทย์ที่มีลักษณะของความช่วยเหลือ ความเมตตาสูญเสียไป หรือในกรณีที่แพทย์อาจจะมีเจตนาดีอยากให้ทุกฝ่ายมีความสุข แต่ด้วยไม่เข้าใจเทคโนโลยีว่าได้ทำลายชีวิตหรือสร้างปัญหากับเด็กที่เกิดขึ้น และกลายเป็นปัญหาสังคมตามมา ฉะนั้น ในพระพุทธศาสนาจึงถือว่าแพทย์ผู้ทำด้วยเจตนาดีทางด้านความโลภอันเกิดจากยุคสมัยหรือสภาพเศรษฐกิจก็ตามนั้นก่อให้เกิดความทุกข์ตามมา ขณะที่ความไม่รู้หรือเข้าใจในเทคโนโลยีถือว่าไม่เข้าใจความจริง และเมื่อมีความไม่รู้เป็นต้นเหตุก็就会有ความทุกข์ตามมามากเช่นกัน ลักษณะของแพทย์ที่ใช้การอุ้มบุญทั้งในแง่ของความอยากทั้งในแง่ความโลภ และแม้ไม่มีความโลภแต่ไม่มีความรู้เข้าใจที่มากพอล้วนแต่นำปัญหามาให้ทั้งสิ้น

๒) บุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งสามมีภริยาที่ขอให้อุ้มบุญกับหญิงอุ้มบุญและบุตร การตั้งครรภ์แทนมีผลทำให้ร่างกายของหญิงต้องกลายเป็นวัตถุที่รับบริการตามแต่ใจของผู้ว่าจ้าง ส่วนตัวเด็กก็มีลักษณะคล้ายสินค้าที่ซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนเป็นตัวเงินได้ ความผูกพันทางสายเลือดและสายสัมพันธ์ระหว่างมารดาผู้ให้กำเนิดและเด็กที่เกิดมาจะหมดไป พื้นฐานอันแข็งแกร่งของระบบครอบครัวไทยที่เกิดจากบิดามารดาและบุตรจะถูกทำลาย ทำให้ลดศักดิ์ศรีของความเป็นแม่ผู้ให้กำเนิด และศักดิ์ศรีของการเกิดทำให้เด็กที่เกิดมาสับสนว่าชาติตระกูล หรือชาติกำเนิดของตนมีความเป็นมาอย่างไร ยิ่งถ้าเด็กเกิดมาพิการด้วยแล้ว ก็จะทำให้เด็กไม่เป็นที่พึงปรารถนาของทั้งครอบครัวที่ขอให้ตั้งครรภ์แทน และครอบครัวที่รับตั้งครรภ์แทน จึงเป็นภาระอันหนักของรัฐที่จะต้องยื่นมือเข้ามาดำเนินการจัดระเบียบในเรื่องดังกล่าว เพื่อมิให้กระบวนการกำเนิดมนุษย์โดยเทคโนโลยีแผนใหม่กลายเป็นปัญหาที่

^{๖๖} “A doctor must practice his profession uninfluenced by motives of profit”, คำกล่าวของ International Code of Medical Ethics ในสมาคมแพทย์แห่งโลก World Medical Association อ้างใน พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), การแพทย์ยุคใหม่ในพุทธทัศน์, พิมพ์ครั้งที่ ๖, หน้า ๑๐.

แก้ไขไม่ได้ในอนาคต^{๖๗} และอีกปัญหาหนึ่งคือสตรีบางรายที่ไม่มีข้อบ่งชี้ทางการแพทย์ใดๆ แต่ไม่ยอมกล่าปากในการตั้งครรรค์อาจไปจ้างสตรีอื่นให้ตั้งครรรค์แทน เหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาทางจริยธรรม ฉะนั้นจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ ทำให้เกิดผลกระทบด้านจริยธรรมต่างๆ ดังนั้น สภายุโรป (Council of Europe) จึงได้ตั้งกรรมาธิการผู้เชี่ยวชาญทางด้านจริยธรรม

ส่วนกรณีจริยธรรมนั้นในพระพุทธศาสนาพิจารณาว่า หากบุตรที่กำลังกำเนิดมาแล้วพ่อแม่ไม่ได้เลี้ยงดู เช่นพ่อแม่เสียชีวิต หรือไม่ประสงค์จะเลี้ยงดู เป็นต้น เหล่านี้พระพุทธศาสนาพิจารณาในส่วนของเด็กว่ามีกรรม คือเป็นกรรมที่ติดตัวมาไม่ได้เกิดจากความต้องการจะเบียดเบียนและทำร้ายเด็กแต่อย่างใด ฉะนั้น ในกรณีที่เรามาพิจารณาถึงข้อปฏิบัติของผู้ที่เป็นมารดาบิดา ดังปรากฏในสพรมสูตรว่า “คำว่า พรหม นี่เป็นชื่อของมารดาบิดา คำว่า บุรพเทพ นี่เป็นชื่อของมารดาบิดา คำว่า บุรพาจารย์ นี่เป็นชื่อของมารดาบิดา คำว่า อาหุไนยบุคคล นี่เป็นชื่อของมารดาบิดา ข้อนี้เพราะเหตุไร เพราะมารดาบิดาเป็นผู้มีอุปการะมาก บำรุงเลี้ยง แสดงโลกนี้แก่บุตรทั้งหลาย”^{๖๘} ในอรรถกถาได้อธิบายเพิ่มว่า มารดาบิดา ชื่อว่า พรหม เพราะมีพรหมวิหารธรรม ๔ คือ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา ชื่อว่า บุรพเทพ เพราะเป็นดุจเทพผู้มีพรหมวิหารธรรม ไม่คำนึงความผิดที่บุตรทำไป พร้อมทั้งจะให้ภัย มุ่งหวังแต่ความเจริญแก่บุตร นำประโยชน์เกื้อกูลและความสุขมาแก่บุตร ชื่อว่า บุรพาจารย์ เพราะเป็นอาจารย์คนแรกที่สอนลูกให้เรียนรู้การนั่ง การยืน การเดิน การนอน การเคี้ยว การกิน รวมทั้งสอนให้รู้จักพูดและรู้จักอะไรควร อะไรไม่ควร ชื่อว่า อาหุไนยบุคคล เพราะเป็นผู้ควรแก่ปฏิการคุณที่บุตรพึงทำตอบแทน เช่น การปรนนิบัติท่านด้วยเครื่องนุ่งห่ม^{๖๙} ฉะนั้น เมื่อพิจารณาจากลักษณะมารดาบิดาในที่นี้จึงหมายถึงลักษณะที่แสดงภายนอก โดยบิดามารดาต้องมีข้อปฏิบัติที่มีจริยธรรมในการเลี้ยงดูบุตร มากกว่าจะมีการอธิบายถึงมารดาบิดาบำรุงครรรค์หรือรับเลี้ยงเด็กจากไหน เพราะลักษณะจริยธรรมที่เป็นเครื่องกำหนดความเป็นบิดามารดาและบุตรคือหน้าที่ที่กระทำต่อกันและกัน ดังในกรณีทศ ๖ คือ

ก. หน้าที่มารดาบิดาพึงกระทำต่อบุตร คือ

- ๑) ห้ามไม่ให้ทำความชั่ว
- ๒) ให้ตั้งอยู่ในความดี
- ๓) ให้ศึกษาศิลปวิทยา
- ๔) หากริยา (สามี) ที่สมควรให้
- ๕) มอบทรัพย์สมบัติให้ในเวลาอันสมควร

ข. หน้าที่บุตรพึงกระทำต่อมารดาบิดา คือ

- ๑) ท่านเลี้ยงเรามา เราจักเลี้ยงท่านตอบ
- ๒) จักทำกิจของท่าน
- ๓) จักดำรงวงศ์ตระกูล

^{๖๗} วิชา มหาคุณ, “จริยธรรมและกฎหมายกับการกำเนิดมนุษย์โดยเทคโนโลยีแผนใหม่”, **ดุษฎีนิพนธ์** ฉบับที่ ๔๐, ๓ (พฤษภาคม-มิถุนายน ๒๕๓๖) : ๓๖-๓๗.

^{๖๘} พ.อิตติ. (ไทย) ๒๕/๑๐๖/๔๘๕.

^{๖๙} อัง.ติ.อ. ๒/๑๑๑/๑๑๑-๑๑๒., พ.อิตติ.อ.๑๐๖/๓๗๔๘๔๘.

๔) จักประพุดิตนให้เหมาะสมที่จะเป็นทายาท

๕) เมื่อท่านล่วงลับไปแล้ว ทำบุญอุทิศให้ท่าน^{๗๐}

แม้การอุ้มบุญจะทำให้เกิดข้อสงสัยในเรื่องความเป็นบิดา และอาจส่งผลกระทบถึงการทำหน้าที่มารดาบิดาและบุตรในแง่ของความสัมพันธ์กันในอนาคตว่าบุตรจะปฏิบัติอย่างไร ถ้ารู้ว่าบิดามารดาที่เลี้ยงดูไม่ใช่แม่ผู้ให้กำเนิด หรือในกรณีที่การอุ้มบุญนั้นทำให้เกิดต่อระบบธรรมชาติ เพราะการกำเนิดมนุษย์นั้นเป็นไปตามหลักเกณฑ์ทางธรรมชาติคือ มารดาบิดายู่ร่วมกัน มารดามีระดู และมีสัวมาเกิด แต่การอุ้มบุญไม่ได้เกิดจากการมารดาบิดายู่ร่วมกัน แม้จะมีกรณีที่ถูกกล่าวไว้ว่าคนเลี้ยงถึงเรื่องสุวรรณสามชาดก^{๗๑} โดยเด็กที่เกิดนั้น มารดาบิดาไม่ได้อยู่ร่วมกัน เป็นการเกิดที่ผิดปกติจากธรรมชาติของมนุษย์ แต่เราก็มักเรียกว่า มนุษย์ เพราะเกิดในครรภ์และคลอดออกมาตามเกณฑ์ที่ถูกกล่าวไว้แล้วในอัครคัมภีร์^{๗๒}

แต่กรณีของสุวรรณสามไม่มีปัญหาที่จะเรียกว่า ใครเป็นบิดาหรือมารดา เพราะไม่ได้ให้ใครอุ้มบุญแทน ความซับซ้อนทางด้านการปฏิบัติระหว่างกันจึงเป็นปัญหาระยะยาวที่บุตรควรจะต้องปฏิบัติกับผู้ให้กำเนิดอย่างไร และปฏิบัติต่อบิดามารดาที่ขออุ้มบุญอย่างไร เกณฑ์เหล่านี้แม้จะถือเอาว่าหลักทศ ๖ แต่ควรจะต้องปฏิบัติกับคนเหล่านั้นโดยเสมอภาคกันหรือไม่ เพราะถ้าเป็นเช่นนั้นหลักทศ ๖ ที่มีความหลากหลายทั้งปฏิบัติต่อมิตรสหาย ครูอาจารย์ คนรับใช้ เป็นต้นต่างกัน โดยความต่างกันถูกจำแนกตามลักษณะความสัมพันธ์กันเป็นหลัก แต่กรณีนี้จะพิจารณาอย่างไร และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นตามมาอย่างไรกัน นี่เป็นปัญหาจริยธรรมที่พระพุทธศาสนาประสบจากกรณีอุ้มบุญ

๓) นักกฎหมาย ในแง่ของจริยธรรมของนักกฎหมายนั้นมีความสัมพันธ์ที่คล้ายคลึงกันระหว่างแพทย์กับนักกฎหมาย เพราะงานของแพทย์และนักกฎหมายเป็นงานที่ต้องมีกรอบขนบธรรมเนียมและจรรยาบรรณของหมู่คณะ โดยเฉพาะและเป็นการใช้ความรู้เฉพาะที่ผู้อื่นไม่อาจจะรู้ได้ทั้งหมด ฉะนั้น การประกอบวิชาชีพจึงต้องมีกฎหมายควบคุมเป็นพิเศษ ในขณะเดียวกันก็จะต้องมีการสอดส่องดูแลโดยบุคคลในวิชาชีพเดียวกันเพื่อให้การประกอบวิชาชีพเป็นไปโดยถูกต้องตามกรอบของจริยธรรม^{๗๓}

ดังกรณีการใช้เทคโนโลยีการเจริญพันธุ์ทำให้กฎหมายและข้อบังคับต่างๆ ซึ่งบัญญัติไว้สำหรับกรณีการกำเนิดตามธรรมชาติไม่อาจนำมาปรับใช้ได้เพียงพอสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น จากการใช้เทคโนโลยี อันเป็นเหตุให้จำเป็นต้องพัฒนาและปรับปรุงข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ให้สามารถรองรับปัญหาได้ โดยเฉพาะประเทศที่นำเทคโนโลยีเหล่านี้มาใช้ และกำลังอยู่ในระหว่างการศึกษา เพื่อดำเนินการซึ่งรวมถึงประเทศไทยด้วย เพราะมีการใช้เทคโนโลยีช่วยการเจริญ

^{๗๐} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๖๗/๒๑๒-๒๑๓.

^{๗๑} อ่านรายละเอียดใน ข.ชา.อ. (ไทย) ๔/๒/๑๓๖.

^{๗๒} อ่านรายละเอียดใน ที.ส. (ไทย) ๑๑/๑๑๙-๑๒๖/๘๘-๙๓.

^{๗๓} แสง บุญเฉลิมวิภาส, อนุก ยมจินดา, กฎหมายการแพทย์, พิมพ์ครั้งที่ ๒, หน้า ๒๔.

พันธุ์เช่นเดียวกัน เช่น คู่สมรสประสงค์จะมีบุตรแต่ภรรยามีปัญหาด้านสุขภาพไม่สามารถอุ้มครรภ์บุตรได้เอง อาจต้องอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ (Reproductive Technology) ประกอบกับการให้หญิงอื่นตั้งครรภ์แทน (Surrogacy) ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันไม่ได้ให้ความคุ้มครองสิทธิของสามีภรรยาที่ประสงค์จะมีบุตร โดยให้หญิงอื่นอุ้มบุญแทนในฐานะบิดามารดา โดยมาตรา ๑๕๔๖ บัญญัติว่า “เด็กเกิดจากหญิงที่มีได้มีการสมรสกับชายให้ถือว่าเป็นบุตรโดยชอบของหญิงนั้น เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น” หากการสมรสสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๕๓๖ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “เด็กเกิดแต่หญิงขณะเป็นภริยาชายหรือภายในสามร้อยสิบวันนับแต่วันที่มีการสมรสสิ้นสุดลง ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นสามี หรือเคยเป็นสามีแล้วแต่กรณี” ซึ่งเมื่อพิจารณาบทบัญญัติดังกล่าวประกอบกับถ้อยคำตามมาตรา ๑๕ ที่ว่า “สภาพบุคคลย่อมเริ่มตั้งแต่เมื่อคลอด” และ “ทารกในครรภ์มารดา” แสดงให้เห็นว่า “บุตร” ที่เกิดต้องเกิดจากครรภ์มารดาของผู้เป็นบุตรนั้นๆ อันเป็นการให้ความคุ้มครองเด็กและรับรองหญิงที่ตั้งครรภ์แทนในฐานะมารดาโดยการตั้งครรภ์และให้กำเนิดเด็กเป็นมารดาโดยชอบด้วยกฎหมาย

แต่ข้อกฎหมายข้างต้นความเป็นบิดา มารดาและบุตรนั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นธรรมชาติ ซึ่งย่อมประกอบขึ้นด้วยกระบวนการปฏิสนธิและการให้กำเนิดที่เป็นไปตามกระบวนการตามธรรมชาติ บิดามารดาเป็นผู้ถ่ายทอดลักษณะพันธุกรรม และมารดาเป็นผู้ตั้งครรภ์และให้กำเนิด หากเป็นกรณีการอุ้มบุญแทนจะกลายเป็นการซึ่งนำหน้าหรือการให้ความสำคัญระหว่างลักษณะทางพันธุกรรมที่เด็กคนนั้นได้รับจากเจ้าของเชื้อพันธุ์ และผู้ตั้งครรภ์แทน ซึ่งรวมถึงการดูแลขณะตั้งครรภ์และการให้วินิจฉัยว่าใครเป็นบิดามารดาที่แท้จริงโดยเฉพาะทางฝ่ายมารดาที่เป็นเจ้าของเชื้อพันธุ์และมารดาผู้รับอุ้มบุญ

สมัยหนึ่งเคยมีข้อหารือจากกรมบัญชีกลางมายังคณะกรรมการกฤษฎีกาเกี่ยวกับกรณีคู่สมรส ซึ่งเป็นข้าราชการในสังกัดมหาวิทยาลัยว่าได้มีการแจ้งจำนวนบุตรพร้อมแสดงหลักฐานของทางราชการ เพื่อขอรับสิทธิเบิกเงินสวัสดิการการรักษาพยาบาลและการศึกษาของบุตร แต่เป็นบุตรที่เกิดจากการนำเชื้ออสุจิของสามีข้าราชการหญิงไปผสมกับไข่ของข้าราชการหญิงแล้วนำตัวอ่อนไปฝากในครรภ์ของหญิงอื่นเพื่ออุ้มบุญแทน จะถือว่าเป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของข้าราชการอันจะมีสิทธิได้รับเงินสวัสดิการของทางราชการหรือไม่ ความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาตามบันทึกเลขใบเสร็จที่ ๑๐๐/๒๕๔๓ ให้ความเห็นว่าทารกในครรภ์มารดาตามมาตรา ๑๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หมายถึง ทารกที่เกิดนั้นจะต้องเกิดจากครรภ์มารดาของผู้เป็นบุตร ฉะนั้นบุตรที่เกิดจากการใช้เทคนิคทางการแพทย์ หญิงที่รับอุ้มบุญและคลอดทารกจึงเป็นมารดาโดยชอบด้วยกฎหมายของทารก ส่วนหญิงเจ้าของไข่แต่ไม่ได้ตั้งครรภ์และชายเจ้าของอสุจิแต่ไม่ได้เป็นสามีของหญิงผู้ตั้งครรภ์ จึงมิใช่มารดาโดยชอบด้วยกฎหมายของทารกตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ทำให้ทั้งสองไม่สามารถเบิกค่ารักษาพยาบาลและอาศัยสิทธิอื่นๆ ในฐานะบิดามารดาของเด็กได้ แม้คู่สมรสที่อาศัยเทคโนโลยีนี้จะสามารถจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมได้ แต่ก็อาจก่อให้เกิดความไม่สบายใจและวิตกกังวลเนื่องจากบุตรที่เกิดจากพันธุกรรมและนับเป็นเลือดเนื้อเชื้อไขของพวกเขามี

ฐานะได้เพียงการเป็นบุตรบุญธรรมเท่านั้น นอกจากปัญหาข้อกฎหมายแล้วยังอาจมีปัญหาอื่นๆ ได้แก่ หน้าที่อุ้มบุญอ้างสิทธิความเป็นมารดาและไม่ยอมส่งมอบให้แก่สามีภริยาที่ประสงค์จะมีบุตร เป็นต้น ซึ่งปัญหาดังกล่าวยังไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับการให้บริการเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์บังคับใช้ กฎหมายที่เกี่ยวกับการอุ้มบุญในประเทศไทยมีเพียง ๒ ฉบับซึ่งแพทย์สภาออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ.๒๕๒๕ มาตรา ๒๑ (๑) เพื่อให้บริการของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมเกี่ยวกับเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์เป็นไปอย่างมีมาตรฐาน คือ

ก. ประกาศแพทยสภา ที่ ๑/๒๕๔๐ เรื่องมาตรฐานการให้บริการเกี่ยวกับเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ ลงวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๔๐

ข. ประกาศแพทยสภา ที่ ๑/๒๕๔๕ เรื่องมาตรฐานการให้บริการเกี่ยวกับเทคโนโลยีการเจริญพันธุ์ (ฉบับที่ ๒) ลงวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๔๕

แม้จะมีกฎหมาย ๒ ฉบับนี้แต่การอุ้มบุญก็ส่งผลกระทบต่อระบบจริยธรรม และมทางด้านกฎหมายที่ต้องแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นให้เกิดความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย

๒.๔.๒.๒ ผลกระทบทางสังคม เนื่องจากการรับอุ้มบุญถูกนำมาใช้กันอย่างอิสระเสรี ไร้ขอบเขตจำกัด ปรากฏจากองค์กรหนึ่งองค์กรใดหรือหน่วยงานหนึ่งหน่วยงานใดเข้ามาควบคุมดูแลหรือกำกับให้เป็นไปอย่างมีระเบียบเรียบร้อยแล้ว ความวุ่นวายต่างๆ ก็ย่อมเกิดขึ้นในสังคม การที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติออกมาในเรื่องนี้อย่างชัดเจนว่ากฎหมายจะห้ามหรือสนับสนุนหรือจะเอาอย่างไรกับการตั้งครุฑกันแน่ นับว่าเป็นปัญหาอย่างหนึ่งซึ่งส่งผลกระทบถึงสังคม แต่ก่อนจะเห็นกฎหมายนั้นได้จึงจำเป็นต้องเข้าใจถึงปัญหาที่เกิดจากการอุ้มบุญที่ส่งผลกระทบต่อผู้ที่เกี่ยวข้องในมุมมองที่หลากหลาย กล่าวคือ

ก. ปัญหาการทำร้ายเด็ก การอุ้มบุญทำให้เกิดลักษณะอย่างหนึ่งที่เรียกว่า การซื้อขาย และเมื่อมีการซื้อขายย่อมมีสิ่งของที่ซื้อขายและนั่นคือเด็ก แต่โดยเรื่องนี้สิ่งหนึ่งที่ถูกยกมาพูดไว้คือเรื่องครอบครัว ซึ่งเป็นฐานของการที่เด็กจะได้รับความรัก ความอบอุ่น และการเลี้ยงดูจากบิดามารดา ผู้ให้กำเนิดตน ซึ่งมีนักคิดกลุ่มสตรีนิยมนำประเด็นเรื่องความไม่เท่าเทียมมาพูดโดยเสนอผ่านเรื่องนี้ว่า ผู้หญิงถูกมองว่าการให้กำเนิดและการเฝ้าเลี้ยงดูบุตรเป็นจุดประสงค์ของชีวิต ผู้หญิงมักจะถูกมองว่าเธอจะไม่สมบูรณ์ถ้าไม่มีครอบครัว เพราะคุณค่าประการหนึ่งของความเป็นมารดาเป็นความคาดหวังของระบบสังคม เพราะหน้าที่ของบิดามารดาคือการปกป้องไม่ให้เด็กเกิดอันตรายจึงอาจมีสิทธิเหนือเด็ก และอาจถูกมองว่าเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุตรไปด้วย ซึ่งแนวคิดนี้ถือว่าการสร้างประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับเด็ก เรียกแนวคิดนี้ว่า paternalism^{๗๔}

แต่แนวคิดนี้ถูกปฏิเสธถึงวิธีการที่ใครสักคนจะมีสิทธิเหนือคนอื่นนั้น เช่น หมอมีสิทธิเหนือผู้ป่วย บิดามารดามีสิทธิเหนือลูก เป็นต้น ซึ่งดูเหมือนจะมีเหตุผล แต่อย่าลืมว่า ความมีเหตุผลกับความไม่มีเหตุผลนั้นอาจไม่ได้ออกแบบมาสำหรับการกระทำที่ถูกหรือผิด ดังที่เคอเวอร์เสนอว่า

^{๗๔} Joel Feinberg, *Social Philosophy*, (New Jersey : Printice-Hall,1973), pp.45-46.

“ความมีเหตุผล อาจไม่ใช่นำไปสู่การกระทำแต่เพียงแค่สร้างความมั่นใจเท่านั้น เพราะว่ามันุษย์เป็นผู้แสดงออกอย่างมาเหตุผลได้ ขณะที่การกระทำอาจไม่มีเหตุผล”^{๗๕} ฉะนั้น ในที่นี้เราจึงพิจารณาว่าการกระทำมากกว่าความผิดแบบให้สิทธิบิดามารดาว่ามีสิทธิเหนือเด็กทุกกรณี เช่นกรณีการอุ้มบุญนั้นทำให้เกิดปัญหาตามมา คือ หน้าที่ของบิดามารดาจึงต้องทำบางอย่างเพื่อทำให้เด็กได้รับความมั่นคงและปลอดภัย และทำให้เด็กได้รับการดูแลให้เกิดพัฒนาการทางด้านร่างกายและได้รับการใส่ใจทางด้านจิตใจ โดยเฉพาะความรัก และห่วงใยที่บิดามารดามีให้กับเด็ก แต่กรณีที่มีสัญญาการซื้อขายบุตรเกิดขึ้น ทำให้บิดามารดาไม่ได้ทำหน้าที่ดังกล่าว ถือเป็นการทำร้ายเด็ก เพราะทุกคนต่างคำนึงถึงประโยชน์ของเด็กน้อยที่สุด ทุกคนต่างมุ่งหวังประโยชน์เพื่อตนเอง คู่สมรสที่อยากได้บุตรก็ไม่คำนึงถึงวิธีการที่จะได้มา ทำเหมือนเด็กเป็นสินค้า ส่วนหญิงรับอุ้มบุญก็คำนึงถึงแต่ค่าจ้างเป็นผลตอบแทน นี่ยังไม่รวมถึงความสัมพันธ์ภายในครอบครัว เพราะต้องยอมรับความจริงอย่างว่า เด็กจะมีมารดาถึง ๒ คน เป็นเรื่องที่ปฏิเสธไม่ได้ว่าทำให้เกิดความสัมพันธ์ในครอบครัวที่เด็กต้องเผชิญปัญหาอีกในอนาคต และถ้ามีเด็กคนอื่น ๆ อีกที่เกิดด้วยลักษณะเดียวกันนี้จะถือว่าเป็นพี่น้องกันหรือไม่ ปัญหานี้ล้วนเป็นผลกระทบที่ตามมาทั้งสิ้น

ส่วนในกรณีที่สตรีที่คลอดบุตรเป็นมารดาที่ถูกต้องตามกฎหมาย คู่สมรสที่เป็นเจ้าของเซลล์สืบพันธุ์จึงต้องรับเด็กมาในฐานะบุตรบุญธรรม ซึ่งอาจเกิดผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวได้ เป็นผลกระทบทางด้านจิตใจ เมื่อเด็กทราบความจริงว่ามาจากการตั้งครรภ์แทน เด็กจะเกิดความสับสนในชาติกำเนิดของตนว่าตนเป็นบุตรของใครกันแน่ ตนมีที่มาอย่างไร ใครเป็นผู้ให้กำเนิดที่แท้จริง และเด็กจะมีความต้องการอย่างมากที่จะทราบถึงมารดาที่ตั้งครรภ์เป็นใคร อยู่ที่ไหน หรืออาจพยายามติดตามหามารดาและครอบครัวของมารดา หรือกรณีที่เด็กพิการไม่เป็นที่ประสงค์ของสามีภริยาที่ว่าจ้างให้ตั้งครรภ์แทน ผู้รับอุ้มบุญก็ไม่ต้องการจะเลี้ยงดูเด็กในฐานะบุตร เพราะเด็กนั้นไม่มีเลือดเนื้อของตนเอง เด็กก็จะตกเป็นภาระของสังคมที่จะต้องช่วยเหลือเด็กพิการเพิ่มขึ้นมา^{๗๖}

แต่ทั้งนี้ก็ยังมียุทธศาสตร์ฝ่ายที่สนับสนุนการรับอุ้มบุญอีกอ้างว่า คู่สมรสที่มีบุตรยากจะใช้วิธีการรับอุ้มบุญก็ต่อเมื่อความพยายามในการตั้งครรภ์ด้วยวิธีการตามปกติไม่ประสบความสำเร็จ หรือกรณีที่ฝ่ายหญิงไม่สามารถตั้งครรภ์ได้อย่างแน่นอน เนื่องจากสภาพความผิดปกติของระบบสืบพันธุ์อย่างถาวร เช่น ไม่มีมดลูก เป็นต้น การรับอุ้มบุญจึงเป็นวิธีการสุดท้ายประการเดียวเท่านั้นที่จะช่วยคู่สมรสที่ไม่อาจมีบุตรได้ด้วยวิธีการปกติให้สมความปรารถนา ฝ่ายนี้จึงได้ยกเหตุผลในด้านสิทธิและเสรีภาพของบุคคลขึ้นมาเป็นเหตุผลสนับสนุนให้มีการรับตั้งครรภ์แทนได้ โดยสิทธิและ

^{๗๕} Charles M. Culver, Bernard Gert, *Philosophy in Medicine – Conceptual and Ethical Issues in Medicine and Psychiatry*, (Oxford University Press, New York, 1982), pp.22-25

^{๗๖} ประสพสุข บุญเดช, “มารดารับจ้างตั้งครรภ์”, *ตุลพาฬ* ฉบับที่ ๓๕, (๑ มกราคม ๒๕๓๑) : ๒๘๑-๒๘๒.

เสรีภาพที่ฝ่ายนี้มักนำมาเป็นข้ออ้างอยู่เสมอก็คือ สิทธิในการสืบพันธุ์ (Procreative Rights) อัตภาพของบุคคล (Personal Autonomy) และสิทธิในความเป็นส่วนตัว (Right to Privacy)^{๗๗}

การสืบพันธุ์อาจนับได้ว่าเป็นกิจกรรมพื้นฐานของมนุษย์ที่ทำให้มนุษย์คงดำรงสายพันธุ์มาได้จวบจนทุกวันนี้ แต่ก็ยังไม่มีคำตอบที่ชัดเจนกว่า มนุษย์จะมีสิทธิในการสืบพันธุ์หรือไม่และสิทธิดังกล่าวจะอยู่ภายใต้เงื่อนไขหรือมีขอบเขตเพียงใด เมื่อหลายสิบปีก่อน ศาลสหรัฐฯ เคยให้การรับรองสิทธิของบุคคลในการตัดสินใจทำแท้งภายในช่วงเริ่มต้นของการปฏิสนธิ ฝ่ายที่สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์จึงมักจะตีความว่า สิทธิในการสืบพันธุ์เป็นสิทธิที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย กระนั้นก็ตาม แม้ว่าสิทธิในการสืบพันธุ์จะมีอยู่แต่สิทธินี้ดูเหมือนจะเป็นสิทธิในทางปฏิเสธ (Negative Rights) เท่านั้น กล่าวคือ บุคคลย่อมมีสิทธิเสรีภาพในการสืบสายพันธุ์ของตนได้โดยรัฐไม่มีอำนาจที่จะเข้าไปแทรกแซง เช่น รัฐไม่สามารถห้ามมิให้ชายหญิงที่ต่างเชื้อชาติต่างศาสนาสมรสกันด้วยเหตุผลเพียงว่าชายและหญิงนั้นมีเชื้อชาติหรือศาสนาต่างกัน เป็นต้น ในทำนองเดียวกัน รัฐไม่สามารถบังคับให้บุคคลใดทำหมันด้วยเหตุผลว่าบุคคลนั้นไม่ควรมีทายาทสืบสกุลต่อไป กระนั้นก็ตาม แม้สิทธิในการสืบพันธุ์จะได้รับการรับรองว่าเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานอย่างหนึ่ง แต่สิทธินี้ก็ไม่ใช่สิทธิในทางบวก (Positive Rights) กล่าวคือ รัฐไม่มีหน้าที่จะต้องให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง เพื่อให้บุคคลนั้นสามารถสืบพันธุ์หรือดำรงสายพันธุ์ของตนต่อไปได้ เช่น เมื่อชายคนหนึ่งไม่มีคู่สมรส รัฐก็ไม่มีหน้าที่ช่วยเหลือให้ชายคนดังกล่าวในการมีคู่สมรสแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม ขอบเขตของสิทธิในการสืบพันธุ์ก็ยังคงมีความไม่ชัดเจนมากเท่าใดนัก ศ.จอห์น โรเบิร์ตสันกล่าวว่า การสืบพันธุ์เป็นกิจกรรมที่ซับซ้อน มีพัฒนาการตลอดเวลา และเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมและกิจกรรมที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการตั้งครรภ์ การคลอดบุตร หรือการเลี้ยงดูบุตร กิจกรรมเช่นนี้แม้จะมีความเกี่ยวเนื่องกัน แต่ก็สามารถแบ่งแยกจากกันได้ กล่าวคือฝ่ายหญิงจะมีส่วนร่วมในการสืบพันธุ์ เนื่องจากเป็นผู้ตั้งครรภ์และคลอดบุตร ส่วนฝ่ายชายก็มีส่วนร่วมในการสืบพันธุ์เช่นกัน เพราะเป็นเจ้าของเชื้อสpermที่ได้ปฏิสนธิกับไข่ และกลายมาเป็นทายาทที่สืบสายพันธุ์นั้น ฉะนั้น จะเห็นได้ว่าแม้ฝ่ายชายจะไม่ได้ตั้งครรภ์หรือคลอดบุตรด้วยตนเอง แต่ก็ถือว่าฝ่ายชายมีส่วนในการสืบพันธุ์เช่นกัน

ข. ปัญหาการเอาเปรียบสตรี แนวความคิดเรื่องสิทธิการกำหนดตัวเองที่ว่า มนุษย์มีอิสระในการเลือกตัดสินใจหรือกำหนดการกระทำของตนเองเป็นสิ่งชอบธรรม การตัดสินใจที่จะใช้ร่างกายของตนเอง เป็นตู้เลี้ยงเด็ก (incubator) ของหญิงรับจ้างอุ้มบุญ ก็น่าจะถือว่าเป็นสิ่งที่ชอบธรรม หากเกิดจากความสมัครใจ และเป็นการเลือกด้วยตัวของตัวเธอเอง แต่นักปราชญ์ส่วนใหญ่คัดค้านการทำให้สัญญาจ้างรับอุ้มบุญโดยมีเหตุผลว่า การที่หญิงรับอุ้มบุญยินยอมให้มีการตั้งครรภ์ในร่างกายของตนเอง เพื่อการให้กำเนิดบุตรและส่งมอบให้กับคู่สมรสเป็นการกระทำที่ไม่ได้เกิดจากความยินยอมอย่างแท้จริง ซึ่งแนวทางดังกล่าวเราอาจพิจารณาผ่านโมทัศน์ ๒ เรื่องคือ

^{๗๗} Lawrence O. Gostin, “Surrogacy from the Perspectives of Economic and Civil Liberties”, *Journal of Contemporary Health Law & Policy*, Volume 17, 2001 : 429,432-434.

๑) สิทธิในอิสรภาพที่จะกำหนดตนเอง (Autonomy) เป็นสิทธิที่จะเลือกที่จะกระทำตามการตัดสินใจของตนเอง เป็นสิทธิถูกนำไปใช้ในความหมายที่ทำให้มนุษย์มีสิทธิในการควบคุมตนเองได้อย่างอิสระ ความเข้าใจเช่นนี้เรียกว่า สิทธิในอิสรภาพที่จะกำหนดตนเองอย่างสมบูรณ์ (Full Autonomy)^{๗๔} เป็นการแสดงถึงการมีอิสระอย่างเต็มที่ในการเลือกหรือกำหนดชีวิตของตนเอง ถือว่าเป็นแนวคิดในอุดมคติ แต่ในความเป็นจริงสิทธิในอิสรภาพที่จะกำหนดตนเองไม่อาจสมบูรณ์ได้ เพราะเหตุผลจากความบกพร่อง ๔ คือ

ก) ความบกพร่องในการควบคุม เป็นการควบคุมความปรารถนาหรือการกระทำของตนเองนั้นเราอาจสูญเสียความสามารถในการควบคุมความปรารถนา หรือทางเลือกโดยตนเองได้หลายวิธีการ เช่น การเจ็บป่วยทางจิตใจ อาจทำให้คนเราตัดสินใจที่จะกระทำบางสิ่งบางอย่างผิดพลาด และการขาดความสามารถในการควบคุมนี้ทำให้หนทางที่เราเลือกตัดสินใจไม่ได้เป็นหนทางที่เราพึงพอใจอย่างแท้จริง

ข) ความบกพร่องในเหตุผล เป็นอคติแบบหนึ่ง ซึ่งเกิดจากพื้นฐานความเชื่อที่แต่ละคนได้รับมา เป็นความเชื่อที่ไม่ถูกต้อง หรือไม่มีเหตุผล แต่ความเชื่อนั้นฝังแน่น และมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในการกระทำของบุคคลนั้น อาจนำไปสู่หนทางที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ตนเอง เช่น ผู้สูบบุหรี่บางคนเชื่อว่าบุหรี่ไม่มีอันตรายต่อสุขภาพ เป็นต้น

ค) ความบกพร่องในข้อมูล เมื่อความเชื่อหรือทางเลือกอยู่บนข้อมูลที่ผิดพลาด หรือข้อมูลที่สำคัญได้รับความสนใจน้อย ฉะนั้น หากบุคคลใดได้รับข้อมูลที่ผิดพลาด หรือได้รับการบอกเล่าเพียงบางส่วน หรือบุคคลนั้นเพิกเฉยต่อข้อมูลที่ได้รับ ย่อมเป็นการลดความสามารถในการตัดสินใจเลือกทางที่ดีที่สุดของบุคคลนั้น

ง) ความบกพร่องต่อความมั่นคงในความปรารถนา หรือการกระทำของตนเอง เนื่องจากระยะเวลาในการดำรงชีวิตเป็นเวลาที่ยาวนาน จึงอาจมีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติในเรื่องต่างๆ ได้ตลอดเวลา ฉะนั้น จึงไม่น่าแปลกใจหากการตัดสินใจในช่วงเวลาหนึ่งของชีวิตนำไปสู่การกระทำที่ผิดพลาด หรือไร้สาระ หรืออาจจำความเสียใจมาได้ในภายหลัง

สิทธิในอิสรภาพที่จะกำหนดตนเองที่สมบูรณ์ ต้องเกิดจากการตัดสินใจที่ปราศจากความบกพร่องทั้ง ๔ ประการ แต่ในความจริง เราพบว่าเป็นการยากที่จะทำเช่นนั้น ฉะนั้น หนทางที่ดีที่สุด คือ การตัดสินใจจากสิทธิในอิสรภาพที่จะกำหนดตนเองที่มากที่สุด เป็นการพยายามจะให้ความบกพร่องทั้ง ๔ ประการให้เหลือน้อยที่สุด

๒) มโนทัศน์เรื่องความยินยอม เป็นการพิจารณาสิทธิในอิสรภาพที่จะกำหนดตนเองที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ เรื่องการยินยอมปัญหาเรื่องการรับอัมบุณนั้น มุ่งเน้นที่การพิจารณาว่าการตัดสินใจของหญิงรับอัมบุณเกิดจากความยินยอมโดยสมัครใจหรือไม่ โดยพิจารณาขอบเขตของการยินยอมโดยการรับรู้ข้อมูล (Informed consent)^{๗๕} การยินยอมในรูปแบบนี้เกิดขึ้นจากการพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างแพทย์และผู้ป่วย ซึ่งแต่เดิมแพทย์มักจะปกปิดข้อมูลเกี่ยวกับความ

^{๗๔} John Harris, *The Value of Life*, (London : Routledge and Kegan Paul.), p. 195.

^{๗๕} Tom L. Beauchamp and J.F. Childress, *Principle of Biomedical Ethics*, (Oxford : Oxford University, 1989), p. 74.

เจ็บป่วยของผู้ป่วยไว้มากกว่าที่จะบอกให้ผู้ป่วยทราบ ทำให้การตัดสินใจในการรักษาขึ้นกับแพทย์มากกว่า จนกระทั่งเกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติในการรักษา โดยการเปิดเผยข้อมูลให้ผู้ป่วยได้รับทราบ เพื่อให้เกิดความเข้าใจสภาพความเจ็บป่วยของตนเอง และยินยอมที่จะให้ความร่วมมือในการรักษา แนวความคิดเรื่องการยินยอมโดยการรับรู้ข้อมูลมีความสำคัญต่อเรื่องการเปิดเผยข้อมูลแก่ผู้อยู่ในฐานะที่เป็นผู้ตัดสินใจที่จะกระทำการสิ่งที่มีผลต่อตนเองที่สุด ฉะนั้น ความหมายของการยินยอม โดยการรับรู้จึงมีนัยถึงการตัดสินใจอย่างเป็นอิสระโดยตนเอง (An autonomous action) และถือว่าเป็นสิทธิของผู้ตัดสินใจที่จะรับรู้ข้อมูลที่จำเป็นต่อการตัดสินใจหรือทางเลือกแก่บุคคล

กรณีการอุ้มบุญนั้นมีการแสดงทัศนะสนับสนุนและไม่เห็นด้วย ซึ่งฝ่ายผู้สนับสนุนให้มีการทำสัญญารับอุ้มบุญว่า คู่สมรสที่มีบุตรยากก็มีสิทธิที่จะมีบุตรเป็นของตนเอง และพิจารณาว่าการตัดสินใจของหญิงรับจ้างอุ้มบุญทำไปด้วยสิทธิในอิสรภาพที่จะกำหนดตนเอง โดยมีความยินยอมอย่างแท้จริง ในทางตรงข้ามฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกลับมองว่าข้อกำหนดในสัญญาเป็นการเอาเปรียบสตรี รวมทั้งยังแสดงว่าหญิงรับจ้างตั้งครรภ์ไม่ได้ให้ความยินยอมอย่างจริงใจในการทำข้อตกลง

ดังกรณีปัญหาเรื่องค่าตอบแทน เพราะการที่ต้องตั้งท้องเป็นระยะเวลา ๙ เดือนเศษ และอาจเกิดภาวะแทรกซ้อนระหว่างตั้งครรภ์ และบางครั้งเมื่อคลอดออกมาผู้ที่ตั้งครรภ์อาจเกิดความผูกพันจนไม่ยอมยกเด็กให้คู่สมรส หรือหากเด็กเกิดมาผิดปกติ คู่สมรสอาจไม่ยอมรับเด็กคนนั้น ปัญหานี้มาจากการที่หญิงรับจ้างอุ้มบุญไม่ได้มีการตัดสินใจที่เป็นไปตามความสมัครใจอย่างแท้จริง เนื่องจากไม่ได้รับข้อมูลที่จำเป็นทั้งหมด กล่าวคือ หญิงรับจ้างอุ้มบุญบางคนขาดความรู้ หรือได้รับข้อมูลไม่เพียงพอ หรือไม่ใส่ใจ เนื่องจากถูกชักจูงในเรื่องเงินจ้าง ทำให้ตัดสินใจมารับตั้งครรภ์ แต่เนื่องจากประสบการณ์ในการตั้งครรภ์มีความซับซ้อนมากกว่าผู้ที่ไม่เคยมีประสบการณ์จะคาดคิด เช่น การเปลี่ยนแปลงของฮอร์โมนระหว่างการตั้งครรภ์ เป็นเหตุทำให้หญิงผู้ตั้งครรภ์มีภาวะจิตใจที่แปรปรวน ตลอดจนการไม่ได้รับความสะดวกสบาย เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อจิตใจของหญิงรับจ้างอุ้มบุญได้ในภายหลัง โดยประสบการณ์ที่ทำให้หญิงรับจ้างอุ้มบุญเกิดความกดดันทางด้านจิตใจ และสังคมมากที่สุดก็คือความรู้สึกละแวกและประสบการณ์ของผู้เป็นมารดาในระหว่างการตั้งครรภ์ ความผูกพันที่เกิดขึ้นระหว่างเธอกับบุตรเป็นความรู้สึกที่พิเศษ หญิงรับจ้างอุ้มบุญหลายคนพบว่า เธอไม่รู้ หรือไม่เคยได้รับคำเตือนให้ตระหนักถึงความรู้สึกเช่นนี้มาก่อน และยังเมื่อรู้ว่าเด็กที่อยู่ในครรภ์เป็นเด็กที่เธอจะไม่ได้เลี้ยงดูหรือพบเห็นอีกภายหลังที่เธอคลอด ความรู้สึกเหล่านี้จะรบกวนจิตใจของเธออยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะเมื่อหญิงรับจ้างตั้งครรภ์ได้พบหน้าบุตรของตน ภายหลังจากคลอดก็ยังสร้างความรู้สึกละแวกที่ตนเองมีต่อบุตรมากขึ้น ความรู้สึกเช่นนี้เกิดขึ้นทั้งกรณีหญิงรับจ้างอุ้มบุญโดยการอาสาและการรับเงินจ้าง เพราะสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้หญิงรับจ้างอุ้มบุญไม่รู้ข้อมูลอย่างเพียงพอมาจากการตัดสินใจที่จะกระทำตามข้อสัญญาในการยินยอมมอบบุตรกระทำขึ้นก่อนการปฏิสนธิของเด็ก ทำให้ตัวหญิงรับจ้างอุ้มบุญเองยากที่จะเข้าใจได้ว่า ความรู้สึกที่รับรู้ว่ามีเด็กกำลังเจริญเติบโตอยู่ภายในร่างกายของตน ทำให้เกิดความผูกพันจนมีผลกระทบต่อจิตใจที่จะไม่ทำตามสัญญาได้ในภายหลัง ดังปรากฏในประสบการณ์ของหญิงรับจ้างอุ้มบุญ อลิซาเบธ เคน หลังจากที่เธอได้มอบเด็กให้แก่ผู้ว่าจ้างไปนานนับปี เธอก็ยังคงตกอยู่ในความทุกข์ทรมานกับความรู้สึกเศร้าเสียใจต่อการรับตั้งครรภ์ที่ต้องยกบุตรให้กับผู้อื่น เธอให้สัมภาษณ์ถึงประสบการณ์ตรงนี้ว่า “ฉัน

เชื่อมั่นว่า ฉันกำลังจะตาย ฉันรู้สึกป่วยไข้และไม่มีความสุขตลอดเวลา^{๔๐} ซึ่งการเป็นเช่นนี้ทำให้เห็นว่าการยินยอมของหญิงที่รับอุมบุญกระทำลงไปนั้นไม่อาจกล่าวได้ว่า เป็นการกระทำโดยความสมัครใจที่แท้จริง

จากแนวคิดนี้ทำให้เห็นว่า การรับอุมบุญส่งผลกระทบในเรื่องการเอาเปรียบสตรี เป็นเรื่องแรงจูงใจของสินจ้าง โดยเฉพาะหญิงรับอุมบุญที่มีฐานะยากจน หรือมีความจำเป็นทางเศรษฐกิจเป็นตัวบีบบังคับ แต่ในบางกรณีหญิงรับอุมบุญบางคนก็ต้องการนำสินจ้างไปใช้เพื่อประโยชน์ของตนเอง เช่น นำไปซื้อบ้าน รถยนต์ หรือสิ่งของฟุ่มเฟือยอื่นๆ เป็นต้น

ค. ปัญหาครอบครัว ปัญหานี้มาจากการอุมบุญนั้นส่งผลกระทบต่อสมาชิกในครอบครัวของหญิงที่รับอุมบุญ โดยเฉพาะถ้าหญิงนั้นเป็นหญิงที่มีสามีและมีบุตร สามีและบุตรก็จะได้รับผลกระทบจากการตั้งครรภ์แทนนั้นด้วย เช่น สามีจะถูกข้อสันนิษฐานตามกฎหมายว่าเป็นบิดาของเด็กที่เกิดจากการอุมบุญ และมีหน้าที่และความรับผิดชอบต่อเด็กที่เกิดจากการอุมบุญ ส่วนบุตรของหญิงที่รับอุมบุญนั้นจะได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจ คือ เด็กจะมีความรู้สึกว่ามีคนมาพรากน้องของตัวเองไป เด็กไม่เข้าใจว่าทำไมเมื่อมารดาคลอดน้องออกมาแล้ว จึงต้องยกน้องให้กับบุคคลอื่นด้วย ทำไมไม่เลี้ยงน้องไว้เอง

นอกจากนี้ เด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทนก็ได้รับผลกระทบจากสัญญาอุมบุญเช่นกัน โดยเฉพาะผลกระทบทางด้านจิตใจของเด็ก กล่าวคือ เมื่อเด็กทราบความจริงว่าตนเกิดมาจากการรับอุมบุญ เด็กจะเกิดความสับสนในชาติกำเนิดของตนว่าตนเป็นบุตรของใครกันแน่ ตนมีที่มาเป็นอย่างไร ใครเป็นผู้ให้กำเนิดที่แท้จริง และเด็กจะมีความต้องการอย่างมากที่จะทราบถึงมารดาที่ตั้งครรภ์ว่าเป็นใคร อยู่ที่ไหน และก็จะพยายามติดตามหามารดาและครอบครัวของมารดานั้น ฉะนั้น การที่เด็กเกิดปัญหาเหล่านี้ทำให้กลายเป็นเด็กมีปัญหา และอาจทำตัวต่อต้านสังคม ซึ่งจะกลายเป็นปัญหาสังคมในที่สุด

นอกจากนี้ หากเด็กนั้นเกิดมาพิการไม่เป็นที่พึงประสงค์ของบิดามารดาตามธรรมชาติซึ่งเป็นผู้ขอให้อุมบุญ แลผู้รับอุมบุญคลอดเด็กนั้นออกมาก็ไม่ต้องการที่จะเลี้ยงดูเด็กในฐานะบุตร เพราะเด็กนั้นมิได้เป็นเลือดเนื้อเชื้อไขของเขา เด็กไม่มีความเกี่ยวพันทางพันธุกรรมใดๆ กับเขาเลย ทำให้เด็กขาดหลักประกันในสวัสดิภาพ ปัญหาดังกล่าวนี้อาจส่งผลกระทบไปยังสังคม กล่าวคือ เด็กนั้นก็ตกเป็นภาระของสังคมที่ต้องช่วยเหลือเด็กพิการเพิ่มขึ้นมา อีกคนหนึ่ง และเป็นการเพิ่มภาระให้กับรัฐในการที่จะต้องเลี้ยงดูเด็กคนนั้น

^{๔๐} Lori D. Andrew, “Surrogate Motherhood : The challenge for feminist”, **Surrogate motherhood : Politics and Privacy**, ed. By Larry Gostin, (Bloomington and Indianapolis : Indiana University Press, 1990), p. 173.

บทที่ ๓

หลักพุทธจริยธรรมเกี่ยวกับการอุ้มบุญในสังคมไทย

คำว่า จริยธรรม เป็นคำที่คนไทยบัญญัติขึ้นใหม่เมื่อประมาณ ๓๐-๔๐ ปี เพื่อใช้สำหรับคำว่า Ethics และใช้คำว่า Morality บนรากฐานทางความคิดเดียวกัน อีกทั้งบัญญัติคำว่า จริยศาสตร์ แทนคำว่า Ethics ในทางพระพุทธศาสนาพิจารณาคำว่า จริยธรรม ว่าเป็นเรื่องของ การดำเนินชีวิต หรือการเป็นอยู่ทั้งหมด ดังพบในหลัก พรหมจริยะ แปลว่า การดำเนินชีวิตอย่างประเสริฐ ซึ่งเป็นระบบความสัมพันธ์แห่งการพัฒนาชีวิตทั้ง ๓ ด้าน คือการสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมด้วยพฤติกรรม (ศีล) การพัฒนาจิตใจ (สมาธิ) และการรู้คิด หยั่งรู้ยังเห็น (ปัญญา) โดยจริยธรรมนั้นจะต้องโยงกับความจริงตามธรรมชาติ คือ การที่มนุษย์ดำเนินชีวิตหรือปฏิบัติการอะไรแล้วเกิดผลดีผลร้ายอย่างไร โดยสัมพันธ์กับความจริงของธรรมชาติ คือ เมื่อเราทำอะไรไป ถ้าตรงกับเหตุปัจจัยที่จะให้เกิดผลดี เราเรียกว่า จริยธรรม คือ เป็นการปฏิบัติที่ดีหรือการดำเนินชีวิตที่ดี^๑ ฉะนั้น การนำหลักพระพุทธศาสนา มาช่วยแก้ไขปัญหาทางจริยธรรมจึงเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบางอย่างตามลักษณะที่สอดคล้องกับสังคม จิตใจและปัญญา โดยการพิจารณาหลักพุทธจริยธรรมสามารถพิจารณาผ่านหลักเกณฑ์ทางบริบททางสังคมไทยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาอุ้มบุญ ๓ ด้าน คือ ด้านกฎหมาย ด้านการแพทย์ และด้านจริยธรรม ในบทนี้จะได้พิจารณาถึงหลักพุทธจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเหล่านี้ตามลำดับดังต่อไปนี้

๓.๑ แนวคิดพุทธจริยธรรมกับปัญหาทางด้านกฎหมาย

ปัญหาทางด้านกฎหมายเมื่อพิจารณาจากแนวคิดพุทธจริยธรรมจะพบประเด็นที่ควรพิจารณา ๒ ด้านด้วยกัน คือ

๓.๑.๑ ทวิบทกฎหมาย โดยกฎหมายนั้นถือว่าเป็นหลักการพื้นฐานที่ถูกนำเสนอผ่านหลักนิติธรรม หรือหลักแห่งกฎหมาย (The Rule of Law) โดยส่วนประกอบสำคัญ ๓ ประการคือ ก. เป็นการปกครองที่ฝ่ายบริหาร ข. บุคคลทุกคนอยู่ใต้กฎหมายเดียวกัน และศาลเดียวกันเป็นผู้พิจารณาพิพากษา ค. หลักทั่วไปของกฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นผลของกฎหมายสามัญของแผ่นดิน ซึ่งปรัชญากฎหมายธรรมชาติดีมีอิทธิพลอย่างใหญ่หลวงในการต่อสู้กับอำนาจจอร์ธรรม กฎหมายธรรมชาติดีจึงมีส่วนก่อตั้งสิทธิและเสรีภาพของมนุษย์อันเป็นรากฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย^๒ ซึ่งในตัวกฎหมายเองจะพบว่าเกี่ยวข้องกับหลักการบางอย่างที่เป็นหลักการทางสังคมเป็นสำคัญ เช่นข้อความที่

^๑ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), การแพทย์ยุคใหม่ในพุทธทัศน์, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๕๑), หน้า ๕๒๐-๕๒๒.

^๒ วิชา มหาคุณ, จริยธรรมในวิชาชีพกฎหมาย, (นครปฐม : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๘), หน้า ๖.

ปรากฏในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๐ การใดมีวัตถุประสงค์เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การนั้นเป็นโมฆะ จะพบว่าการศึกษาที่จะพิจารณาว่า การขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน โดยความหมายของบัญญัตินั้นต้องมีความเป็นธรรม เหมาะสมกับพฤติกรรมแห่งกรณี และสอดคล้องตามกาลสมัยได้นั้นเอง^๓ ในแง่นี้ถือว่า ศีลธรรมอันดีของประชาชนคือการอยู่ร่วมกันอย่างเป็นปกติ สงบ เมื่อพิจารณาหลักการอยู่ร่วมกันโดยมุ่งเน้นความสงบสุขเป็นปัจจัยสำคัญในหลักการพุทธจริยธรรม และด้วยปัญหาการอุ้มบุญนั้นทางด้านกฎหมายที่ยังไม่เปิดช่องให้กระทำได้ หรือหากใครกระทำจะถือว่าผิดกฎหมาย และการจะออกกฎหมายในประเทศไทยที่เป็นเมืองพระพุทธศาสนายิ่งจะขัดแย้งกับสังคม แต่เมื่อพิจารณาจากการอุ้มบุญ แม้จะขัดต่อข้อกฎหมายจึงถือเป็นเรื่องความจำเป็นจึงทำให้ต้องพิจารณาในด้านกฎหมายมากยิ่งขึ้น^๔ และข้อที่สะท้อนหลักการปฏิบัติที่เด่นชัด และการที่สังคมจะก้าวไปสู่จุดหมายแห่งการพัฒนาที่ถูกต้องดีงามแท้จริงทางด้านศีล ๕ คือ

๑) การเว้นจากปาณาติบาต การไม่ละเมิดต่อชีวิตร่างกาย มีลักษณะการพิจารณาทั้งในแง่ของการเบียดเบียน การฆ่าด้วยเจตนา และมีหลักการในความผิดคือ ๑. ปาณ สัตว์มีชีวิต ๒. ปาณสณฺณิตา รู้ว่าสัตว์มีชีวิต ๓. วรกจิตต์ จิตคิดจะฆ่า ๔. อุปกโกโม มีความพยายาม ๕. เตน มรณ สัตว์ตายด้วยความพยายามนั้น

๒) การเว้นจากกามทินนาทาน การไม่ละเมิดกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน มีลักษณะการพิจารณาการลักทรัพย์ที่ผู้อื่นหวงแหนโดยความเป็นขโมย และมีหลักการในความผิดคือ ๑. ปรปริคคหิต์ ของที่บุคคลอื่นหวงแหน ๒. ปรปริคคหิตสณฺณิตา รู้ว่าเป็นของที่บุคคลอื่นหวงแหน ๓. เถยยจิตต์ มีจิตคิดจะลัก ๔. อุปกโกโม มีความพยายาม ๕. เตน หรณ ลักมาด้วยความพยายามนั้น

๓) การเว้นจากกาเมสุมิจฉาจาร การไม่ละเมิดต่อคูครองของหวง มีลักษณะการพิจารณาในแง่ของการก้าวล่วงบุคคลผู้ไม่ควรก้าวล่วง เช่น หญิงที่มีสามี เป็นต้น และมีหลักการในความผิดคือ ๑. อคมนียวตถุ วัตถุไม่ควรละเมิด ๒. ตสมิ์ เสวนจิตต์ มีจิตคิดจะเสพในวัตถุนั้น ๓. เสวนปปโยโค มีความพยายามในการที่จะเสพ ๔. มคฺเคน มคฺคปฏิบัติต่ออิवासน์ ยังมรรคให้จรมรรค

๔) การเว้นจากมุสาวาท การไม่ละเมิดต่อกันทางวาจา มีลักษณะการพิจารณาในแง่ของการพูดเรื่องไม่จริง และมีหลักการในความผิด คือ ๑. อตถิ วตถุ เรื่องไม่แท้ ๒. วิสวาทนจิตต์ จิตคิดจะกล่าวให้คลาดเคลื่อน ๓. ตชฺโซ วายาโม ความพยายามอันเกิดจากจิตนั้น ๔. ปรสส ตถตถวิชานน คนอื่นเข้าใจเนื้อความนั้น^๕

^๓ กริช ภูณียามา, “เหลียวหลังแล พินิจ กฎพระสงฆ์ ในสมัยรัชกาลที่ ๑ ผ่านมุมมองทางนิติศาสตร์ และทฤษฎาสนิยม”, **ศิลปวัฒนธรรม** ลำดับที่ ๔๕๓ ปีที่ ๓๘ ฉบับที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๖๐ : ๘๘.

^๔ คุณณนิตศักดิ์ บ้านพลูหลวง, หมายความ รองประธานสภาทนายความจังหวัดสุพรรณบุรี, สัมภาษณ์, ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^๕ พระมหานามเถระ, **อรรถกถาภาษาไทย พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ปฏิสัมภิทามรรค ภาค ๑**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙), หน้า ๓๐๐-๓๐๔.

๕) การเว้นจากสุรยาเมา การไม่ดื่มสุราหรือเสพลิงเสพติด^๖

หลักการเรื่องศีลนี้ถือเป็นหลักการที่ดิงามทางด้านศาสนาที่ถูกหยิบยกมาพิจารณาและเป็นพื้นฐานในการกำหนดข้อบังคับทางด้านกฎหมายของสังคมไทยในฐานะการมีผู้เสียหายหรือผู้ได้รับผลต่อการกระทำนั้น แม้แต่ตนเองเป็นผู้เสียหายก็เป็นเรื่องที่กฎหมายจะต้องควบคุมเช่นกัน เช่น ปัญหาการห้ามขับขี่ขณะมีเมา เช่นเดียวกับการพิจารณาในแง่ว่า กรรมใดกระทำแล้วย่อมเดือดร้อนภายหลัง มีหนานองน้ำตาร้องไห้อยู่ เสวยผลแห่งกรรมใด กรรมนั้นกระทำแล้วไม่ดี กรรมใดกระทำแล้วย่อมไม่เดือดร้อนภายหลัง มีจิตใจแจ่มใส เบิกบาน เสวยผลแห่งกรรมใด กรรมนั้นกระทำแล้วดี^๗ หรือว่า

เมื่อใดท่านทั้งหลาย พึงรู้ด้วยตนเองว่าธรรมเหล่านี้เป็นอกุศล ธรรมเหล่านี้มีโทษ ธรรมเหล่านี้ผู้รู้ดีเตียน ธรรมเหล่านี้ใครสมาทานให้บริบูรณ์แล้วเป็นไปเพื่อไม่เป็นประโยชน์ เพื่อทุกข์ เมื่อนั้นท่านทั้งหลายควรละธรรมเหล่านั้นเสีย...เมื่อใดท่านทั้งหลายพึงรู้ด้วยตนเองว่า ธรรมเหล่านี้เป็นกุศล ธรรมเหล่านี้ไม่มีโทษ ธรรมเหล่านี้ท่านผู้รู้สรรเสริญ ธรรมเหล่านี้ใครสมาทานให้บริบูรณ์แล้วเป็นไปเพื่อประโยชน์ เพื่อสุข เมื่อนั้นท่านทั้งหลายควรเข้าถึงธรรมเหล่านั้นอยู่^๘

ความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นจึงจำเป็นต้องมีหลักการบางอย่างในการพิจารณาและตัดสินใจในแง่ทางกฎหมาย และเมื่อพิจารณาบนฐานศีลธรรมอันดีก็มีการคำนึงถึงผลการกระทำนั้นว่า ๑) มีโทษ ๒) ผู้รู้ดีเตียน ๓) ไม่มีประโยชน์ แต่การกระทำที่บุคคลกระทำประกอบด้วยกุศล ผลที่เกิดจากการกระทำจะออกมาไม่เดือดร้อน จิตแจ่มใส เบิกบาน คือ ๑) ไม่มีโทษ ๒) ผู้รู้สรรเสริญ ๓) มีประโยชน์ ผลของกรรมทั้งที่เป็นอกุศลและกุศลยังสามารถแยกแยะลงไปอีกถึงผลของกรรมที่จะเกิดขึ้นได้ ๓ ลักษณะด้วยกันคือ ๑) เกิดขึ้นกับตนเอง ๒) เกิดขึ้นกับผู้อื่น ๓) เกิดขึ้นทั้งกับตนเองและผู้อื่น^๙ คือ การกระทำทั้งที่เป็นอกุศลและกุศลอาจเกิดผลแก่ผู้กระทำเองก็ได้ แก่ผู้อื่นก็ได้ และทั้งแก่ตนเองและผู้อื่นก็ได้ ไม่ว่าจะเกิดขึ้นในลักษณะใดเป็นผลเกิดขึ้นจากการกระทำทั้งสิ้น

๓.๑.๒ บุคคลทางกฎหมาย จากข้อพิจารณานี้จะพบว่า สิ่งที่สำคัญของกฎหมายคือ หลักการที่ทำให้คนมีสิทธิและเสรีภาพและข้อจำกัดร่วมกัน ซึ่งการจะทำอย่างนั้นได้ จำเป็นต้องมีการพิจารณารายละเอียดของกฎหมาย และผู้ประกอบวิชาชีพทางด้านกฎหมาย โดยหลักการในพุทธจริยธรรมที่ถูกนำมากล่าวถึงผ่านกรณีเหล่านี้

^๖ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), **นิติศาสตร์แนวพุทธ**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๔, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๕๕), หน้า ๗๗.

^๗ ส.ส. (ไทย) ๑๕/๒๘๑/๘๑.

^๘ อ.ต.ก. (ไทย) ๒๐/๕๐๕/๒๒๕-๒๒๘.

^๙ อ.ม. (ไทย) ๒๘/๖๔๘/๕๔๔.

๑) กระบวนการพิพากษา โดยให้ผู้พิพากษา ตูลาการ ดำรวจปราศจากอคติ ๔ คือ

๑. ปราศจากฉันทาคติ หมายถึงทำจิตให้ปราศจากความโลภ ไม่เห็นแก่ลาภ ไม่ลำเอียงเข้าฝ่ายโจทก์หรือจำเลยเพียงเพื่อจะให้ได้ทรัพย์สิน คือ การทำให้จิตปราศจากความโลภ ไม่เห็นแก่ลาภ ๒. ปราศจากโทษาคติ ทำจิตให้ปราศจากความโกรธ พยาบาทจองเวร ๓. ปราศจากภยาคติ ทำจิตให้ปราศจากความกลัว กระทำจิตให้มั่นคง จะต้องไม่หวั่นไหวด้วยความเกรงกลัวฝ่ายโจทก์หรือจำเลย โดยให้ยึดหลักคือสุจริตธรรม ตัดสินตามบรรทัดฐาน ๔. ปราศจากโมหาคติ กระทำจิตให้ปราศจากความงมงาย ไม่รู้จักความทุกข์ ถ้ามีมากในบุคคลใดก็จะไม่รู้จักบุญ คุณ โทษ ประโยชน์หรือไม่ใช่ประโยชน์ ไม่รู้จักผิดหรือชอบ ผู้เกี่ยวข้องกับกฎหมายจึงต้องเป็นผู้รอบรู้มีความสามารถอันบริสุทธิ์อย่าให้มีความทุจริตเกิดขึ้นได้ แต่ถ้าเกินปัญญาของตนก็ให้สอบถามผู้ที่มีความเชี่ยวชาญรอบรู้ อย่าอวดตัวว่าตัวรู้ด้วยความหยิ่งจองหอง พึงยึดหลักสุจริตธรรมอันมีลักษณะละลายบาป เกรงกลัวบาป^{๑๐} เพราะนอกจากจะเข้าใจตัวบทกฎหมายแล้วยังต้องเข้าใจสตรีกาเวในแง่ของความรู้สึกที่ไม่อคติไปตามอำนาจอื่น ดังกรณีของมโหสถบัณฑิตที่วินิจฉัยเรื่องราว ลูกของใคร โดยเนื้อเรื่องนั้นเล่าถึงสตรีคนหนึ่งถูกนางยักษิณีแปลงกายเป็นหญิงแย่งบุตรไปเพื่อจะกิน ทั้งสองทะเลาะกันเดินไปถึงประตูศาล มโหสถบัณฑิตได้ฟังเสียงนางทั้งสองทะเลาะกันจึงเรียกแล้ววินิจฉัยด้วยการชั่งรอยที่แผ่นดิน แล้วให้คนหนึ่งจับมือ คนหนึ่งจับเท้าแล้วดึงแย่งกัน ใครสามารถดึงแย่งทารกไปได้ คนนั้นเป็นแม่ของเด็ก แต่พอเอาเข้าจริง หญิงเป็นมารดาพอได้ยินเสียงเด็กที่ร้องขึ้นจากความเจ็บปวดที่เกิดจากการดึงแย่งกันนั้น จึงปล่อยมือ นางยักษิณีจึงได้อุ้มแล้วบอกว่าตนเองเป็นมารดาจริง แต่มโหสถกลับวินิจฉัยว่า คนที่ปล่อยเป็นมารดา เพราะหญิงผู้เป็นแม่ยอมไม่ยอมให้ลูกตัวเองเจ็บ^{๑๑} โดยลักษณะดังกล่าวนี้จึงต้องเข้าใจบริบทของพุทธจริยธรรมผ่านเรื่องนิยาม ๕ เรื่อง พินนิม กับอุตุนิยาม เรื่องกฎแห่งกรรม และการกำเนิดใหม่ บิดามารดาเป็นพินนิม ส่วนผู้รับจ้างอุ้มบุญเป็นอุตุนิยาม ให้ความอบอุ่น ให้บ่อพักชั่วคราวเหมือนเป็นแหล่งฝึกตัวอ่อนเท่านั้น^{๑๒} การเข้าใจความรู้สึกนี้จึงเป็นแนวทางในการพิจารณาปัญหาดังกล่าวได้อย่างรอบคอบและเป็นธรรม

๒) สิทธิส่วนบุคคล เป็นการพิจารณาถึงข้ออ้างต่างๆ ทางศีลธรรมแบบปัจเจก (Individual morality) ที่พิจารณาบนหน้าที่อันเป็นกฎระเบียบสำหรับดูแลพฤติกรรมของปัจเจกบุคคล เป็นการพิจารณาในเรื่องของกรรมนิยาม ซึ่งถือว่าเป็นกฎเกณฑ์ทางธรรมชาติที่ตายตัว ไม่ยืดหยุ่นประนีประนอม เด็ดขาดตายตัว ผิดเป็นผิด ถูกเป็นถูก ไม่มียกเว้น^{๑๓} ซึ่งแง่มุมดังกล่าวสะท้อนให้เห็นรูปแบบของการกระทำที่บุคคลนั้นมีสิทธิในการทำบางอย่างแต่ก็ต้องยอมรับถึงผลที่จะตามมา เช่นกรณีผู้หญิงมีสิทธิเลือกกระหว่างการทำสัญญาตั้งครรภ์และสิทธิที่จะทำเพื่อแลกเงินได้หรือไม่นั้น เป็นการยอมรับด้วยเหตุผลจะพบว่า ความสามารถของสตรีในการสืบพันธุ์ควรอยู่กับธุรกรรมทางการ

^{๑๐} วิชา มหาคุณ, จริยธรรมในวิชาชีพกฎหมาย, หน้า ๔๖-๔๘.

^{๑๑} อรรถกถา มโหสถชาดก พระสุตตันตปิฎก, (ออนไลน์), <http://www.84000.org/tipitaka/attha/attha.php?b=28&i=600> (๗ ธันวาคม ๒๕๖๐).

^{๑๒} รศ.ดร. ประเวศ อินทองปาน, ภาควิชาปรัชญาและศาสนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, สัมภาษณ์, ๔ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๑๓} สมภาร พรหมทา, พุทธปรัชญา, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : ศยาม, ๒๕๔๘), หน้า ๔๓๒.

ตลาดหรือไม่ เราควรมองว่าร่างกายของเราเป็นสมบัติของตัวที่เราจะใช้หรือทิ้งอย่างไรก็ได้ หรือว่าการใช้ร่างกายของเราในบางวิธีนับเป็นการบั่นทอนคุณค่าของตัวเอง^{๑๔} ซึ่งสิทธิดังกล่าวถูกพิจารณาผ่านทางพุทธจริยธรรมในเรื่องกรรมและผลกรรม โดยเฉพาะในแง่ของเจตนาที่เกิดขึ้นจากบุคคล ซึ่งการพิจารณาในแง่ของกฎหมายกับศีลธรรมนั้นดูจะสอดคล้องกัน เนื่องจากว่ากฎหมายนั้นไม่ได้ห้ามบุคคลไม่ให้ทำกรรมภายนอกเท่านั้น แต่ยังกำหนดห้ามไปถึงพฤติกรรมภายในด้วย คือห้ามมิให้มีเจตนาด้วย^{๑๕}

พระพุทธศาสนาโยงหลักการกับเจตนาในแง่ของความสัมพันธ์กับข้อเท็จจริงเพื่อสร้างกรอบในการพิจารณา โดยข้อพิจารณาดังกล่าวจะพบว่ามาจากต้นเหตุหรือแรงจูงใจ

กรรมใดซึ่งบุคคลทำด้วยความโลภ เกิดแต่ความโลภ มีความโลภ เป็นเหตุมีความโลภ เป็นแดนเกิด กรรมนั้นเป็นอกุศล กรรมนั้นมีโทษ กรรมนั้นมีทุกข์เป็นผล กรรมนั้นเป็นไปเพื่อเกิดกรรมต่อไป กรรมนั้นไม่เป็นไปเพื่อความดับกรรม กรรมใดซึ่งบุคคลทำด้วยความโกรธ เกิดแต่ความโกรธ มีความโกรธเป็นเหตุ มีความโกรธเป็นแดนเกิด กรรมนั้นเป็นอกุศลกรรมมีโทษ กรรมนั้นมีทุกข์เป็นผล กรรมนั้นเป็นไปเพื่อเกิดกรรมต่อไป กรรมนั้นไม่เป็นไปเพื่อความดับกรรม กรรมใดซึ่งบุคคลทำด้วยความหลง เกิดแต่ความหลง มีความหลงเป็นเหตุ มีความหลงเป็นแดนเกิด กรรมนั้นเป็นอกุศล กรรมนั้นมีโทษ กรรมนั้นมีทุกข์เป็นผล กรรมนั้นเป็นไปเพื่อเกิดกรรมต่อไป กรรมนั้นไม่เป็นไปเพื่อความดับกรรม

เมื่อมนุษย์มีแรงจูงใจตามธรรมชาติ แต่แรงจูงใจนั้นเป็นผลมาจากร่างกายก่อนที่ต้องการเสพสวาทวัตถุ เช่น อากาศหิว ร้อน หนาว เป็นต้น จึงต้องเกิดการบำบัดความทุกข์ดังกล่าว พุทธจริยศาสตร์มองอาการทุกข์จากการหิวและการกระหายจากอากาศรอบตัวแล้วร้อนหรือหนาวนั้นเป็นปกติ แต่แรงจูงใจที่จะบำบัดความทุกข์เหล่านี้ต่างหากที่นำไปสู่ความต้องการที่เรียกว่า “ตัณหา” ซึ่งเป็นอาการของคนที่รักสุขเกลียดทุกข์^{๑๖} การกำหนดแรงจูงใจที่ผูกพันกับตัณหาเพื่อดับความทุกข์ที่เกิดขึ้นจึงเป็นการสร้างเงื่อนไขของความชั่วแบบอกุศลกรรม

^{๑๔} ไมเคิล แชนแดล, **เงินไม่ใช่พระเจ้า : ชีตจำกัดทางศีลธรรมของตลาด**, แปลโดย สฤณี อาชวานันทกุล, (กรุงเทพมหานคร : โอเพ่นเวิลด์ส พับลิชชิง เฮาส์, ๒๕๕๖), หน้า ๕๙.

^{๑๕} วรเจตน์ ภาคีรัตน์, **ประวัติศาสตร์ความคิดนิติปรัชญา**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อ่านกฎหมาย, ๒๕๖๑), หน้า ๔๗๑.

^{๑๖} **อ.ติ.ก.** (ไทย) ๒๐/๑๑๒/๓๕๔.

^{๑๗} คำอธิบายเรื่องตัณหาในที่นี้ ถูกอธิบายด้วยลักษณะของมโนสัญญาเจตนาหาร โดยเปรียบไว้เหมือนหลุมถ่านเพลิง ลึกกว่าชั้วคน เต็มไปด้วยถ่านเพลิง ไม่มีเปลว ไม่มีควัน ครั้นนั้นบุรุษคนหนึ่งต้องการมีชีวิตไม่ตาย รักสุขเกลียดทุกข์เดินมา บุรุษมีกำลัง ๒ คนจับแขนของเขาคนละข้างฉุดไปลงหลุมถ่านเพลิง ทันใดนั้น เขามีเจตนาปรารถนาตั้งใจจะไปให้ไกลจากหลุมถ่านเพลิง เพราะเขารู้ว่า ถ้าเราจกตกหลุมถ่านเพลิงนี้ จักต้องตายหรือถึงทุกข์ปางตาย ไม่ต่างจากพระอริยสาวกที่กำหนดรู้มโนสัญญาเจตนาหารได้แล้ว ก็เป็นอันกำหนดรู้ตัณหา เมื่อกำหนดรู้ตัณหา เรากล่าวว่า ไม่มีสิ่งใดที่พระอริยสาวกพึงทำให้ง่ายไปกว่านี้ อ่านรายละเอียดใน **ส.นิ.** (ไทย) ๑๖/๖๓/๑๒๑.

เจตนาเป็นข้อตัดสินทางพุทธจริยธรรมที่ว่า ถ้าการกระทำใดมีเจตนา การกระทำนั้นมีกรรม แต่ถ้าการกระทำใดไม่มีเจตนา การกระทำนั้นไม่มีกรรม ตามข้อความในพระวินัยปิฎก มหาวิภังค์ว่า

ภิกษุรูปหนึ่งอยู่ข้างล่างยกไม้กลอนส่งขึ้นไป ไม้กลอนที่ภิกษุผู้อยู่ข้างบนจับไว้ไม่มั่น ได้พลัดตกลงบนกระหม่อมภิกษุผู้อยู่ข้างล่าง ภิกษุผู้อยู่ข้างล่างนั้นถึงมรณภาพ เธอมีความรังเกียจว่าเราต้องอาบัติปาราชิกแล้ว...จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสถามว่า ภิกษุทั้งหลายเธอคิดอย่างไร ภิกษุ ข้าพระพุทธเจ้า มิได้จงใจ พระพุทธเจ้าข้า พระผู้มีพระภาคเจ้า. ภิกษุ ภิกษุไม่จงใจ ไม่ต้องอาบัติ^{๑๘}

ภิกษุรูปหนึ่งอยู่ข้างล่างยกไม้กลอนส่งขึ้นไป ภิกษุผู้อยู่ข้างบนมีความประสงค์จะให้ตาย จึงปล่อยไม้กลอนลงบนกระหม่อมภิกษุผู้อยู่ข้างล่าง ภิกษุผู้อยู่ข้างล่างนั้นถึงมรณภาพ เธอมีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกแล้ว...จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสถามว่า ภิกษุทั้งหลายเธอคิดอย่างไร ภิกษุ. ข้าพระพุทธเจ้า มีความประสงค์จะให้ตาย พระพุทธเจ้าข้า พระผู้มีพระภาคเจ้า. ภิกษุ ภิกษุต้องอาบัติปาราชิก^{๑๙}

ภิกษุรูปหนึ่งอยู่ข้างล่างยกไม้กลอนส่งขึ้นไป ภิกษุผู้อยู่ข้างบนมีความประสงค์จะให้ตาย จึงปล่อยไม้กลอนลงบนกระหม่อมภิกษุผู้อยู่ข้างล่าง ภิกษุผู้อยู่ข้างล่างนั้นไม่ถึงมรณภาพ เธอมีความรังเกียจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกแล้ว...จึงกราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสถามว่า ภิกษุทั้งหลายเธอคิดอย่างไร ภิกษุ. ข้าพระพุทธเจ้า มีความประสงค์จะให้ตาย พระพุทธเจ้าข้า พระผู้มีพระภาคเจ้า ภิกษุ ภิกษุไม่ต้องอาบัติปาราชิก^{๒๐}

เจตนาเป็นปัจจัยสำคัญในการพิจารณาถึงสิ่งที่ทำซึ่งโยงถึงว่าบุคคลมีสิทธิที่จะทำหรือไม่ หรือตั้งใจที่จะทำความผิดนั้นหรือไม่ ถือเป็นการพิจารณาในแง่ที่ต้องตรวจสอบให้ชัดเจนและเข้าใจที่มาที่ไปของปัญหาทั้งหมด

๓.๒ แนวคิดพุทธจริยธรรมกับปัญหาการแพทย์

ปัญหาทางด้านการแพทย์เมื่อพิจารณาจากแนวคิดพุทธจริยธรรมจะพบประเด็นที่ควรพิจารณา ๒ ด้านด้วยกัน คือ

^{๑๘} วิ.ม. (ไทย) ๑/๑๘๓/๔๐๘.

^{๑๙} วิ.ม. (ไทย) ๑/๑๘๓/๔๐๘-๔๐๙.

^{๒๐} วิ.ม. (ไทย) ๑/๑๘๓/๔๐๙.

๓.๒.๑ การพัฒนาเทคโนโลยีเจริญพันธุ์ มีจุดประสงค์เพื่อแก้ปัญหาคู่สมรสที่มีบุตรยาก โดยมีการพยายามดัดแปลงวิธีการต่างๆ เพื่อเพิ่มอัตราการตั้งครรภ์ โดยการศึกษาและวิจัยนี้นำไปสู่ การปฏิสนธินอกร่างกายและการย้ายฝังตัวอ่อนกลับเพื่อการตั้งครรภ์ต่อมา นับเป็นจุดเริ่มต้นของ วิชาการทางการแพทย์แขนงหนึ่งที่ได้นำมาประยุกต์ใช้เพื่อแก้ปัญหาการมีบุตรยากให้มีประสิทธิภาพ ยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามการเฝ้าติดตามการเจริญเติบโตของทารกทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจเป็น สิ่งจำเป็นที่ต้องกระทำควบคู่กันไปอย่างต่อเนื่อง^{๒๑} การยืนยันผลของการเกิดบุตรเพื่อแก้ไขปัญหการ มีบุตรยาก แต่ในแง่หนึ่งถือว่าการแก้ปัญหาเรื่องการมีบุตรที่จะว่าไปแล้วการกำเนิดของมนุษย์นั้นก็ ไม่ได้ถูกจำกัดด้วยวิธีการ กล่าวคือ ในพระพุทธรูปศาสนาอธิบายการเกิดมนุษย์เริ่มต้นจากการเป็นทารก ในครรภ์มารดา โดยผ่านการพิจารณาองค์ประกอบ ๓ ประการคือ บิดามารดาอยู่ร่วมกัน มารดามีระดู และมีจิตหรือวิญญาณ (คันธัพพะ) มาปฏิสนธิในครรภ์มารดา^{๒๒} อาจพิจารณาในแง่ของชนกรรม คือ การที่วิญญาณมาเข้าสู่ครรภ์ ซึ่งวิญญาณจะมาปฏิสนธิได้นั้นจะสัมพันธ์กับกรรมเก่ากรรมใหม่ของพ่อ กับแม่ที่สัมพันธ์กันมาก่อน โดยถ้านำเชื้อไฟฝังไว้ในคนอีกคนหนึ่งจะถือว่าทำหน้าที่ของกรรมเสีย เอง^{๒๓} บางคนไม่เห็นด้วยเนื่องจากมองว่าเป็นไปโดยล่วงเกินธรรมชาติ แต่วิธีการดังกล่าวนี้มีการใช้ หรืออธิบายได้ในบางกรณี เช่นกรณีการเกิดของสุวรรณสาม ท้าวสักกเทวราชต้องการจะมอบบุตรให้ สำหรับปรนนิบัติดาบสและดาบสินีทั้ง ๒ แต่ด้วยว่า ทั้งสองท่านนั้นไม่ประสงค์จะเสพลกธรรมา รังเกียจการแบบโลกธรรม ท้าวสักกเทวราชจึงตรัสว่า พระผู้เป็นเจ้าไม่ต้องทำอย่างนั้น เป็นแต่เอามือ ลูบท้องปาริกาตาสินีเวลานางมีระดู ทุกุลบัณฑิตรับว่า อย่างนี้อาจทำได้ ท้าวสักกเทวราช นมัสการ ทุกุลดาบสแล้วกลับไปที่อยู่ของตน ฝ่ายทุกุลบัณฑิตก็บอกนางปรีกาให้รู้ตัว แล้วเอามือลูบท้องนาง ในเวลาที่นางมีระดู ก็ปรากฏว่าพระโพธิสัตว์จุติจากเทวโลกมาถือปฏิสนธิในครรภ์ของนางดาบสินี พอ ล่วงได้ ๑๐ เดือนก็คลอดเป็นทารกเพศชาย^{๒๔}

เมื่อพิจารณาจากเกณฑ์นี้ เราไม่ได้มุ่งอธิบายถึงรูปแบบการเกิดนั้นว่าเป็นจริงได้หรือไม่ แต่มุ่งไปที่การเกิดนั้นมีรูปแบบที่หลากหลายและไม่สามารถปฏิเสธการเกิดที่มีลักษณะต่างๆ โดยถ้า เราได้นำเสนอการเกิดภายใต้เงื่อนไขปัจจุบันผ่านเทคโนโลยีเจริญพันธุ์ถือว่าการพิจารณาในแง่ ของ “ข้อเท็จจริง” กับ “คุณค่า” โดยเราต้องแยกประเด็นระหว่าง “ข้อเท็จจริง” กับ “คุณค่า” ออก จากกันเมื่อกล่าวถึงการให้กำเนิดบุตร กล่าวคือในแง่ข้อเท็จจริงนั้น การมีบุตรเรียกร้องให้พ่อแม่มี ความรับผิดชอบ ซึ่งความรับผิดชอบนี้เป็นความทุกข์ตามหลักพระพุทธศาสนา ซึ่งทุกคนต้องเข้าใจ ทุกข์แบบนี้ และทุกข์นี้เป็นเรื่องของข้อเท็จจริง ไม่ใช่เรื่องของคุณค่า คือ เราไม่อาจเปรียบเทียบ ความรู้สึกของใครได้ ระหว่างคนหนึ่งที่ตัดสินใจไม่มีลูกทั้งที่สามารถมีได้ กับอีกคนซึ่งตัดสินใจมี ว่าใคร ดีกว่าใคร หรือเราไม่สามารถเปรียบเทียบคนสองคนนี้ว่าคนไหนกันแน่คิดถูกหรือคิดผิด เพราะการมี

^{๒๑} มณีวรรณ กมลพัฒนะ, การปฏิสนธิในหลอดแก้วและการย้ายฝากตัวอ่อน, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๐), หน้า ๓๗๓.

^{๒๒} ม.ม. (ไทย) ๑๓/๔๑๑/๕๑๔.

^{๒๓} รศ.ดร. ประเวศ อินทองปาน, ภาควิชาปรัชญาและศาสนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, สัมภาษณ์, ๔ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๒๔} ขุ.ชา.อ. (ไทย) ๙/๑๓๖.

ลูกไม่ใช่ประเด็นทางคุณค่าหรือทางจริยธรรมที่จะมาพิจารณากันได้ว่าถูกหรือผิด^{๒๕} ในแง่นี้จึงถือว่าการอุ้มบุญอาจเป็นแค่เรื่องผิดธรรมเนียมปฏิบัติ แต่ไม่นับเป็นปัญหารุนแรงทางด้านการยอมรับจากสังคม ส่วนเรื่องศีลธรรมไม่น่าจะผิดศีลธรรมข้อไหนทางพระพุทธศาสนา อาจจะผิดกับความรู้สึกบ้าง แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกรอบมโนทัศน์ที่เกิดจากการอุ้มบุญ ตามหลักพระพุทธศาสนา การเกิดเป็นมนุษย์เป็นบุญ^{๒๖} เมื่อพิจารณาจากแง่มุมนี้เราจึงพบว่า ความเป็นธรรมชาติของการมีบุตรที่ถูกพิจารณาว่าไม่สามารถมีบุตรได้ตามธรรมชาติ แต่มีช่องทางตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์เพื่อให้ตนเองสามารถมีบุตรได้นั้น ผลการพิจารณานี้มิได้ผิดแผกแตกต่างในทางจริยธรรมการมีบุตรตามธรรมชาติเลย และเมื่อพิจารณาเหตุผลดังกล่าว การจะพูดว่า เมื่อมีลูกไม่ได้ก็อย่าชวนขวยเลย ควรยอมรับว่านั่นอาจเป็นผลกระทบ การชวนขวยมีแต่จะสร้างความทุกข์ใส่ตัว นั่นจึงเป็นการใช้หลักมาตรฐานที่เข้มงวดเป็นบรรทัดฐานของการแนะนำ ซึ่งไม่ผิดหลักพุทธจริยธรรม แต่อาจผิดหลักการนำเอาหลักการที่เข้มงวดเป็นหลักในการมองปัญหาในโลกของชาวบ้านที่ไม่เหมาะจะทำตามหลักการอันเข้มงวดนั้น แต่ถ้าทำได้ก็ถือว่าดี แต่ถ้าทำตัวเคร่งครัดไม่ได้ก็ดื้ออีกแบบหนึ่ง จึงไม่ควรกล่าวว่าใครดีกว่าใคร^{๒๗}

๓.๒.๒ จริยธรรมทางการแพทย์ ในแง่หนึ่งการพิจารณาปัญหาจริยธรรมของผู้เป็นแพทย์นั้นได้ถูกนำเสนอเพื่อให้แพทย์มีการประพฤติตนตามวัฒนธรรมและค่านิยมของสังคม เพราะปัญหาบางอย่างทางการแพทย์ต้องการการพิจารณาในแง่จริยธรรมว่าควรที่แพทย์จะร่วมตัดสินใจอย่างไรได้บ้าง โดยแง่หนึ่งคือเป็นไปตามหลักการพุทธจริยธรรมที่วางเงื่อนไข ตามหลักธรรม ๒ ด้านคือ

๑) ด้านสังขธรรม เป็นหลักความเป็นจริง เช่น หลักการในเรื่องของกรรม คือ ใครทำกรรมดีจะได้ดี ทำกรรมชั่วจะได้ชั่ว ทั้งนี้แพทย์เป็นผู้ให้การดูแลรักษาที่อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์เดียวกัน ซึ่งส่งผลต่อคุณธรรม จริยธรรม และจิตใจของแพทย์ที่มีต่อผู้ป่วยด้วยหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนา รวมถึงความเชื่อเรื่องกรรมที่เป็นสิ่งปลอบประโลมผู้ป่วย ให้เชื่อในกรรมเก่าและกรรมที่จะส่งผลต่อไป^{๒๘} โดยหลักการนี้ด้านสังขธรรม เป็นการพิจารณาความเป็นจริงตามธรรมชาติ เป็นการยอมรับตามความเป็นจริงว่า การทำลายชีวิต ก็คือการทำลายชีวิต การฆ่าก็คือการฆ่า ไม่เอาเหตุผลมาบิดเบือนว่าไม่ใช่การฆ่า เช่นเดียวกับหลักความจริงเรื่องการเกิดที่รวมเอาลักษณะบางอย่างที่เกิดขึ้นภายในมาร่วมพิจารณาด้วยกล่าวคือจิตที่มาปฏิสนธินั้นสัมพันธ์กับกรรม เพราะการเกิดใหม่หลังจากตายนั้น คือ จิต ตามพุทธพจน์ว่า “ถ้าวิญญูณไม่ก้าวลงสู่ครรภ์มารดา นามรูป จักเกิดในครรภ์ไม่ได้”^{๒๙} และจิตที่ไปกำเนิดในภพใหม่นี้ เรียกว่า ปฏิสนธิจิต โดยมีพลังของกรรมเป็นตัวผลักดันให้กำเนิดดังพุทธพจน์

^{๒๕} สมภาร พรหมทา, “ทัศนะของพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับการโคลนมนุษย์”, วารสารพุทธศาสนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๒ พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๕๐ : ๗๔.

^{๒๖} ศ.ดร.จันงค์ อติวัฒน์สิทธิ์, ที่ปรึกษาอธิการบดีด้านการวิจัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, สัมภาษณ์, ๓ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๒๗} อ้างแล้ว. “ทัศนะของพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับการโคลนมนุษย์”, หน้า ๗๕.

^{๒๘} วิรัช พุ่มขรกุล, แสงเทียน อยู่เถา, มานัส โพธารมณ์, จริยธรรมในวิชาชีพแพทย์, (นครปฐม : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๙), หน้า ๑๕-๑๖, ๒๐.

^{๒๙} ที.ม. (ไทย) ๑๐/๑๑๕/๗๖-๗๗.

กล่าวว่า “สัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของตน”^{๓๐} แนวคิดเรื่องกรรมสะท้อนให้เห็นว่าชีวิตมนุษย์ทุกคนกำเนิดมาเพราะกรรม กรรมเป็นพลังผลักดันให้ชีวิตมนุษย์กำเนิดขึ้นมา และเป็นเครื่องแบ่งให้เห็นความเป็นมนุษย์ที่ต่างกันบนฐานแห่งความดี โดยกรรมย่อมจำแนกสัตว์ให้กำเนิดมาเลวหรือประณีต^{๓๑} กรรมที่กระทำทั้งดีและไม่ดีจะไม่สูญหายไปไหน จะติดตามผู้นั้นไปทุกหนทุกแห่ง เพราะกรรมดีหรือไม่ดีย่อมไม่สูญหายไปไหน^{๓๒}

กรรมและผลกรรมหรือวิบากกรรมจึงเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิด เพราะการกระทำทุกสิ่งทุกอย่างย่อมมีผลของการกระทำเสมอ โดยการกระทำกรรมดี ผลของกรรมก็จะออกมาดี การกระทำกรรมไม่ดี ผลของกรรมก็จะออกมาไม่ดี ตามพุทธพจน์ว่า ผู้กระทำกรรมดีย่อมได้รับผลดี ผู้กระทำกรรมชั่วย่อมได้รับผลชั่ว เพราะบุคคลหว่านพืชเช่นไร ย่อมได้รับผลเช่นนั้น^{๓๓} และจากความสัมพันธ์ระหว่างกรรมกับผลกรรมจึงทำให้เห็นว่า การเข้าไปละเมิดเบญจศีล หรือศีล ๕ ได้แก่ การฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม พวดเท็จ ดื่มสุราและเมรัย เป็นการเบียดเบียนผู้อื่นด้วยกายบ้าง วาจาบ้าง ใจบ้าง ขณะเดียวกันถ้าไม่เข้าไปเบียดเบียนผู้อื่นด้วยกายบ้าง วาจาบ้าง หรือใจบ้าง วิบากแห่งกรรมนั้นก็จะออกมาดี ฉะนั้น กรรมจึงเป็นสิ่งที่กำหนด เป็นกฎเกณฑ์ เป็นพลังผลักดันให้ชีวิตมนุษย์กำเนิดขึ้นมาเรียกว่า อุปัชฌายะกรรม โดยกรรมชนิดนี้จะถูกเก็บสะสมไว้ในภวังคจิตและจะให้ผลในชาติหน้าและกรรมชนิดนี้จะเป็นเครื่องบ่งชี้หรือกำหนด หรือเป็นพลังผลักดันให้ชีวิตมนุษย์กำเนิดมาแตกต่างกัน ตามข้อความว่า “มนุษย์ทั้งหลายมีปรากฏ มีอายุสั้น มีอายุยืน มีโศคน้อย มีโศกมาก เกิดในตระกูลต่ำ เกิดในตระกูลสูง ไร้ปัญญา มีปัญญา... สัตว์เหล่านั้นมีกรรมเป็นของตน เป็นทายาทของกรรม มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย กรรมย่อมจำแนกสัตว์ให้เลวและประณีต^{๓๔} ฉะนั้น ชีวิตมนุษย์กำเนิดมาอย่างไรขึ้นอยู่กับกรรมที่กระทำ กรรมที่กระทำจะเป็นพลังผลักดันให้กำเนิดมา เช่น กรณีที่นายดำทำกรรมไม่ดี กรรมที่นายดำทำนั้นจะเป็นแรงผลักดันให้นายดำกำเนิดมาไม่ดี ถึงแม้บิดามารดาของนายดำจะมีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง สง่างามหรือเกิดจากน้ำเชื้อสุจิของเพศชายกับเซลล์ไข่ของเพศหญิงที่มีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง สง่างาม มาผสมในหลอดทดลองแล้วย้ายตัวอ่อน (in vitro fertilization and embryo transfer) กรรมที่นายดำทำไม่ดีไว้ก็จะส่งผลให้นายดำกำเนิดมาไม่ดี กรณีตรงข้าม ถ้านายดำกระทำกรรมดี กรรมที่นายดำกระทำนั้นจะเป็นพลังผลักดันให้นายดำกำเนิดมาดี ถึงแม้ว่าบิดามารดาของนายดำมีร่างกายไม่แข็งแรง สมบูรณ์ สง่างาม หรือเกิดจากน้ำเชื้อสุจิของเพศชายหรือเกิดจากน้ำเชื้อของสุจิของเพศชายกับเซลล์ไข่ของเพศหญิงที่มีร่างกายไม่สมบูรณ์แข็งแรง สง่างามมาผสมในหลอดทดลองแล้วย้ายตัวอ่อน กรรมที่นายแดงทำดีไว้ก็จะส่งผลให้นายแดงกำเนิดมาดีด้วย ฉะนั้น การเข้าใจระบบกรรมหรือการกระทำจะช่วยทำให้เราเข้าใจระบบจิตเป็นหลัก เป็นคำอธิบายตามหลักจิตนิยมและกรรมนิยมที่จะเป็นสิ่งที่หล่อเลี้ยงและติดตัวบุคคลนั้นตลอดไป

^{๓๐} ม.อ. (ไทย) ๑๔/๕๘๑/๒๘๗.

^{๓๑} ม.อ. (ไทย) ๑๔/๕๘๑/๒๘๗.

^{๓๒} ข.ชา (ไทย) ๒๘/๘๖๔/๓๐๖.

^{๓๓} ข.ชา (ไทย) ๒๗/๒๙๔/๘๐.

^{๓๔} ม.อ. (ไทย) ๑๔/๕๘๐,๕๘๑/๒๘๗.

ส่วนการเข้าใจหลักพีชนิยามจะช่วยทำให้เข้าใจระบบทางกายภาพกล่าวคือ กฎธรรมชาติเกี่ยวกับการสืบพันธุ์ มีพันธุกรรม เป็นต้น^{๓๕} การเกิดขึ้นจึงมาจากความอาศัยการสืบเหล้าก่อน และจากองค์ความรู้ระดับโมเลกุลในปัจจุบัน เราทราบว่า การสืบพันธุ์หมายถึงการสร้างจำลองแบบตัวเองของโมเลกุลที่เป็นข้อมูลพันธุกรรม (Genetic Information) ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความแน่นอนว่าสิ่งมีชีวิตที่เกิดขึ้นมาใหม่หรือสิ่งมีชีวิตในรุ่นใหม่อัดไปนั้นจะมีทุกสิ่งทุกอย่างเหมือนกับของสิ่งมีชีวิตรุ่นพ่อแม่ ฉะนั้น เมื่อเราจะพิจารณาถึงกำเนิดของสิ่งมีชีวิต เราก็ควรจะหลีกเลี่ยงไม่พ้นที่จะต้องค้นหาคำตอบให้ได้ว่าสารประกอบชนิดใดที่มีคุณสมบัติเป็นข้อมูลพันธุกรรมและสามารถจำลองแบบตัวเองได้^{๓๖} ในกรณีที่ตัวสปีชีส์เพศชายเข้าผสมกับเซลล์ไข่เพศหญิงสุกพอเหมาะก็จะทำให้เกิดการปฏิสนธิ ซึ่งหลักดังกล่าวชี้ไปที่สิ่งมีชีวิตจึงนำไปสู่สิ่งมีชีวิต ด้วยหลักการแห่งพีชนิยามที่โยงกันคือ

- ๑) สิ่งมีชีวิต (organism) ย่อมมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันและกัน
- ๒) สิ่งมีชีวิตสองหน่วย เมื่อมีความเกี่ยวข้องกันในแง่ของสิ่งหนึ่งเป็นเหตุและอีกสิ่งหนึ่งเป็นผล อย่างมีความเป็นระบบแบบแผน มีความสม่ำเสมอและเป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้
- ๓) ภายในสิ่งมีชีวิตแต่ละหน่วยย่อมมีความเป็นระบบ มีความสม่ำเสมอและมีกฎเกณฑ์ที่แน่นอนตายตัว
- ๔) สิ่งมีชีวิตในโลกมีสาเหตุอย่างเดียวกันย่อมส่งผลเหมือนกัน^{๓๗}

แพทย์ที่ศึกษาหลักพีชนิยามนี้ก็เพื่อเข้าใจระบบของชีวิตโดยรวม แต่การเข้าใจพีชนิยามอย่างเดียวนั้นยังไม่อาจเข้าใจความจริงของชีวิตได้ทั้งหมดยังต้องเข้าใจทั้งระบบจิตนิยม กรรมนิยาม อันเป็นความจริงที่เกี่ยวกับชีวิตเช่นกัน

๒) ด้านจริยธรรม เป็นหลักการที่ใช้ปฏิบัติ หรือที่เรียกว่า เวชปฏิบัติ เพื่อให้การปฏิบัติทางการแพทย์นั้น ได้ดำเนินไปในทางที่ถูกต้องดีงาม กิจกรรมที่ทำให้เกิดคุณประโยชน์แก่ชีวิต และสังคม สร้างความเป็นธรรม ซึ่งเป็นแง่หนึ่งของจริยธรรม โดยในแง่จริยธรรมเป็นการหาข้อปฏิบัติที่อิงกับหลักสัจธรรม โดยพิจารณาบนฐานของการทำอะไรต้องประกอบด้วยปัญญา คือต้องประกอบด้วยความรู้ความเข้าใจอันเกิดจากปัญญาในการพิจารณาเหตุผล ข้อดีข้อเสีย รู้เข้าใจความจริงอย่างดีที่สุด และอีกแง่หนึ่งก็คือใช้หลักเมตตากรุณา โดยเป็นการพิจารณาการกระทำหรือปฏิบัติการนั้นเกิดจากความหวังดี ปราศจากอคติ ต้องการช่วยเหลือคนให้พ้นทุกข์ ถ้ามีเจตนาดีแม้จะมีการกระทำผิดพลาด

^{๓๕} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๓๐, (กรุงเทพมหานคร : ผลิติมม์, ๒๕๕๘), หน้า ๑๖๖.

^{๓๖} วิสุทธิ ไบไม้, “โลกทางชีวภาพ”, **ธรรมชาติของสรรพสิ่ง : การเข้าถึงความจริงทั้งหมด**, ประเวศ วะสี บรรณาธิการ, (กรุงเทพมหานคร : กรีน-ปัญญาญาณ, ๒๕๕๓), หน้า ๒๔๒.

^{๓๗} สมภาร พรหมทา, **พุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์**, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๔), หน้า ๕๕.

ประการใด ก็ถือว่า มีจริยธรรมอยู่ในการปฏิบัติการนี้เป็นฐานอยู่แล้ว^{๓๘} โดยเฉพาะกรณีแพทย์เข้าไปเกี่ยวข้องในการรับจ้างตั้งครุฑทำให้เกิดปัญหาทางด้านกฎหมายที่ชี้ชัดว่าขัดต่อหลักศีลธรรมอันดีของสังคมหรือไม่ และข้อเท็จจริงนี้เมื่อพิจารณาผ่านกรณีการกระทำของแพทย์จำเป็นต้องอาศัยแนวทางด้านพุทธจริยธรรม ดังกรณีดังต่อไปนี้

กรณีที่หนึ่ง สุตีแพทย์ท่านหนึ่งไม่มีความชำนาญเกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการแพทย์ด้านการเจริญพันธุ์ แต่มีความต้องการเงินจึงทำเทคโนโลยีทางการแพทย์ด้านการเจริญพันธุ์แบบการปฏิสนธิในหลอดทดลอง แล้วย้ายตัวอ่อนให้สามีภริยาคนหนึ่งที่ต้องการมีบุตร ปรากฏว่าทารกที่เกิดมาพิการ

กรณีที่สอง สุตีแพทย์ท่านหนึ่งมีความรู้และความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการแพทย์ด้านการเจริญพันธุ์ จึงทำเทคโนโลยีทางการแพทย์ด้านการเจริญพันธุ์แบบการปฏิสนธิในหลอดทดลองแล้วย้ายตัวอ่อนให้สามีภริยาคนหนึ่งที่ต้องการมีบุตร ปรากฏว่าทารกที่เกิดมาพิการ

ทั้งสองกรณีนี้ เราจะพบว่า ทารกที่คลอดออกมาพิการเหมือนกัน ถือเป็นการกระทำที่น่าติเตียน และควรได้รับการลงโทษ แต่เมื่อพิจารณาถึงแรงจูงใจหรือเจตนาที่กระทำแล้ว สุตีแพทย์ท่านแรกกระทำด้วยความโลภ คือ อยากได้เงิน และความหลัง คือ ไม่มีความชำนาญเกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการแพทย์ด้านการเจริญพันธุ์ ซึ่งเป็นอุศลกรรมน่าติเตียนและควรลงโทษมากกว่าสุติแพทย์ท่านที่สอง เพราะสุติแพทย์ท่านที่สองกระทำไปด้วยแรงจูงใจ หรือเจตนาเพื่อให้สามีภริยาสามารถมีบุตร แม้จะมีเหตุให้เชื่อได้ว่า ท่านมีเจตนาดีหรืออุศลกรรม แต่ผลที่เกิดขึ้นนั้นทุกคนต่างต้องรับผิดชอบต่อการกระทำร่วมกัน พุทธจริยธรรมใช้เกณฑ์ตัดสินอื่นๆ ประกอบ คือ

๑) ไข้มนตร์ธรรม คือ ความรู้สึกผิดชอบชั่วดีของตนเอง พิจารณาการกระทำนั้นของตนเองว่าน่าตำหนิหรือไม่ เสียความเคารพตัวเองหรือไม่

๒) พิจารณาจากการยอมรับของวิญญูชน หรือนักปราชญ์ หรือบัณฑิตชนว่าเป็นสิ่งที่วิญญูชนยอมรับหรือไม่ ขึ้นชมสรรเสริญ หรือตำหนิติเตียน เป็นมาตรฐานทางสังคมทั้งในแง่ศาสนา วัฒนธรรมประเพณี ทางด้านกฎหมาย

๓) พิจารณาจากลักษณะและผลของการกระทำที่มีต่อตนเอง และต่อผู้อื่น คือ เป็นการเบียดเบียนตนและเบียดเบียนผู้อื่น ทำตนเองหรือผู้อื่นให้เดือดร้อนหรือไม่ และเป็นไปเพื่อประโยชน์สุข หรือเป็นไปเพื่อโทษ ทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น โดยในแง่นี้เราพิจารณาไปถึงคุณโทษต่อชีวิต ที่ส่งเสริมหรือบั่นทอนสุขภาพทางจิตและทางกาย รวมถึงคุณโทษต่อบุคคลในแง่การเบียดเบียน คุณโทษต่อสังคม^{๓๙}

^{๓๘} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), การแพทย์ยุคใหม่ในพุทธทัศน์, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๕๑), หน้า ๒๑๕-๒๑๗.

^{๓๙} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธธรรม ฉบับขยายความ, พิมพ์ครั้งที่ ๔๖, (กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๕๙), หน้า ๒๖๑-๒๖๒.

เมื่อพิจารณาจากแนวทางนี้จะพบว่าการกระทำของแพทย์ที่ผิดต่อศีลธรรมอันดีนั้น พิจารณาในแง่ของเจตนาเป็นหลัก และอาจจำต้องพิจารณาในแง่ของผลประโยชน์และโทษต่างๆ ประกอบกันด้วย

๓.๓ แนวคิดพุทธจริยธรรมกับปัญหาทางจริยธรรม

การพิจารณาจริยธรรมอย่างเป็นระบบนั้นถือว่าพุทธจริยธรรมมีรูปแบบที่ชัดเจนและเพียงพอที่จะถูกหยิบยกมาพิจารณาใน ๒ รูปแบบด้วยกันคือ

๓.๓.๑ จริยธรรมเชิงสังคม หลักของระบบจริยธรรมเชิงสังคมคือการให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างเป็นปกติสุข หรืออีกอย่างคือเพื่อป้องกันไม่ให้คนในสังคมคนใดคนหนึ่งสร้างความเดือดร้อนได้ ศีลหรือวินัยคือเนื้อหาของกฎทางจริยธรรมเชิงสังคมนั่นเอง เพราะศีลและวินัยก็คือเพื่อป้องกันการละเมิดผู้อื่น และยังมีหลักธรรมเช่น เรื่องความกตัญญูกตเวทิตะเป็นตัวอย่างของจริยธรรมเชิงสังคม กล่าวคือมนุษย์ทุกคนถือกำเนิดและต้องมีพ่อแม่และผู้มีอุปการะจำนวนหนึ่ง แม้เราอาจมองว่าความเป็นพ่อแม่และลูกเป็นเรื่องสมมติ แต่ความเป็นพ่อแม่ในแง่ของสังคมถือว่ามีอยู่เชิงความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมเชิงสังคมกับความจริง^{๔๐} กล่าวคือจริยธรรมเชิงสังคมเป็นไปตามแง่การพิจารณาจริยธรรมเชิงสังคมกับของความจริง กล่าวคือ การหาหลักปฏิบัติที่เชื่อมโยงกันระหว่างความจำเป็นทางธรรมชาติซึ่งถือเป็นสัจธรรม กล่าวคือถ้ามนุษย์ไม่ได้สิ่งที่ตอบสนองความจำเป็น ผลก็คือสภาพชีวิตของบุคคลนั้นจะเลวร้ายอย่างรวดเร็ว กับความต้องการส่วนบุคคลที่ถ้าไม่ได้รับการตอบสนองจะก่อให้เกิดความขัดเคืองหรือขุนช่องหมองใจ โดยความจำเป็นไม่สามารถกำหนดได้โดยสังคม หรือปรับเปลี่ยนไปตามเจตจำนงของใครคนใดคนหนึ่ง แต่เป็นสิ่งที่เกิดโดยอัตโนมิติที่ธรรมชาติเป็นผู้สร้างขึ้น เป็นวิธีสื่อสารระหว่างธรรมชาติกับเราตราบที่ยังไม่ถูกปิดกั้นด้วยความต้องการหรือปรารถนาของบุคคลนั้น ซึ่งในแง่การพิจารณาความจำเป็นนั้นไม่ได้เกี่ยวข้องกับแค่การต้องบริโภค (having) อย่างเดียว แต่รวมไปถึงการอยู่ร่วม (being) หรือร่วมทำ (doing) หรือการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน (interacting) ทำให้เกิดมีชีวิตที่ดีได้ (well-being)^{๔๑} ในการพิจารณาเชื่อมโยงสังคมให้อยู่ร่วมกันด้วยความสามัคคีในพุทธจริยธรรมยกหลักที่สนับสนุนหลักความสงบและอยู่ด้วยกัน ถือว่าเป็นพันธะทางศีลธรรม (moral obligation) เช่นหลักทศ ๖ ทางพระพุทธศาสนาที่โยงถึงข้อปฏิบัติระหว่างบุคคลกับบุคคล คือ บุตรปฏิบัติมารดาบิดา และมารดาบิดาปฏิบัติต่อลูก ศิษย์ปฏิบัติต่ออาจารย์ อาจารย์ปฏิบัติต่อศิษย์ สามเณรปฏิบัติต่อภริยา ภริยาปฏิบัติต่อสามี กุลบุตรปฏิบัติต่อมิตรสหาย มิตรสหายปฏิบัติต่อกุลบุตร นายปฏิบัติต่อทาสกรรมกร ทาสกรรมกรปฏิบัติต่อนาย กุลบุตรปฏิบัติต่อสมณพราหมณ์ สมณพราหมณ์ปฏิบัติต่อกุลบุตร^{๔๒} ถือว่าเป็นระบบศีลธรรมทางสังคม (social morality)^{๔๓}

^{๔๐} สมภาร พรมทา, พุทธปรัชญา, พิมพ์ครั้งที่ ๒, หน้า ๔๙๕, ๕๐๒-๕๐๓.

^{๔๑} อภิชัย พันธเสน, พุทธเศรษฐศาสตร์ : วิวัฒนาการ ทฤษฎี และการประยุกต์กับเศรษฐศาสตร์สาขาต่างๆ, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์, ๒๕๔๗), หน้า ๕๑๔-๕๑๕.

^{๔๒} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๖๖-๒๗๒/๒๑๒-๒๑๖.

^{๔๓} อ้าวแล้ว. พุทธปรัชญา, พิมพ์ครั้งที่ ๒, หน้า ๔๓๘.

เมื่อพิจารณาจากจริยธรรมเชิงสังคมจะพบว่า หลักปฏิบัติระหว่างกันหรือหน้าที่ (duty) ซึ่งอยู่เหนือข้อจำกัดทางด้านความต้องการส่วนบุคคลและเมื่อพิจารณาผ่านหลักเกณฑ์เหล่านี้จะพบข้อที่บุคคลควรคำนึงถึงแนวทางที่จะพัฒนาสังคมให้เป็นไปในความสุขสงบและส่งเสริมหลักการปฏิบัติต่อกันที่ส่งเสริมคุณธรรมทางสังคมเป็นหลัก

ในแต่ละสังคมเป็นผลผลิตของจิตใจที่กำหนดพฤติกรรม ความปรารถนาไม่เพียงแต่มีความแตกต่างจากสังคมหนึ่งไปยังอีกสังคมหนึ่ง แต่ยังแตกต่างกันระหว่างคนในสังคมเดียวกันและเปลี่ยนแปลงไปตามระดับการเปลี่ยนแปลงภายในแต่ละสังคม รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในสังคมนั้นๆ และความปรารถนาก็แตกต่างกันไปตามวัย^{๔๔} แต่บุคคลต่างมีมุ่งหมายเป็นอันเดียวกัน กล่าวคือพื้นฐานของจริยธรรมที่แท้ต้องทำให้มนุษย์มีความสุข ถ้ามนุษย์ไม่มีความสุขจริยธรรมก็ไม่ยั่งยืน โดยความสุขที่ว่ำนั้นมาจากการประนีประนอมความต้องการของตนเอง คือต้องมีความพึงพอใจกับการสนองความต้องการในขอบเขตที่พอดีหรือชอบธรรม^{๔๕} เมื่อพิจารณาจากแง่มุมดังกล่าวจะพบแนวคิดนี้เป็นลักษณะที่สอดคล้องกับการปฏิบัติตนที่นำไปสู่ความสุข โดยความสุขที่ถูกนำเสนอขึ้นต้องเชื่อมโยงกับแนวคิดของบุคคลนั้นในแง่ของความเป็นจริง หรือเป็นข้อปฏิบัติที่ถูกนำเสนอผ่านเงื่อนไขของจิตใจเป็นหลัก ซึ่งข้อปฏิบัติดังกล่าวเช่นในสังคหวัตถุ ๔ ประการ คือ ๑. ทาน คือการให้ ๒. ปิยวาจา คือวาจาเป็นที่รัก ๓. อตถจริยา คือ การประพฤติประโยชน์ ๔. สมานัตตตา คือการวางตนสม่ำเสมอ โดยหลักสังคหธรรมเหล่านี้แลช่วยอุ้มชูโลกถ้าไม่พึงมีธรรมเหล่านี้ มารดาหรือบิดาก็ไม่พึงได้การนบถือหรือการบูชาเพราะบุตรเป็นเหตุ แต่เพราะบัณฑิตเล็งเห็นความสำคัญของสังคหธรรมเหล่านี้ ฉะนั้น บัณฑิตเหล่านั้นจึงถึงความเป็นใหญ่ และเป็นผู้นำสรรเสริญ^{๔๖} และหลักพรหมวิหาร ๔ คือ เมตตา ความรัก กรุณา ความสงสาร มุทิตา ความพลอยยินดี อุเบกขาความวางเฉยเป็นความสุขทางสังคมโดยเน้นเชิงการปฏิบัติ เริ่มจากในบ้านหรือในครอบครัว เริ่มต้นที่ความสุขของพ่อแม่เมื่อเห็นลูกมีความสุข^{๔๗}

การพิจารณาปัญหาการอุ้มบุญจึงควรศึกษาจากประเด็นค่านิยมทางสังคมไทยเข้าไปด้วย เพราะปัญหานี้ไม่ใช่แค่ความผิดศีลธรรมส่วนตัวเท่านั้น แต่อาจรวมไปถึงรากฐานของสังคมและปัญหาทางด้านเศรษฐกิจอีกด้วย^{๔๘} ฉะนั้น จริยธรรมเชิงสังคมจึงเป็นการหาความสุขร่วมกันในการอยู่ร่วม จากฐานของการพัฒนาจิตใจควบคุมความปรารถนาหรือความอยากในตนเองไว้ในระดับที่จะไม่เบียดเบียนผู้อื่นและสร้างความสุขจากการอยู่ร่วมกันด้วยหลักปฏิบัติตามพุทธจริยธรรมที่ได้เสนอไว้บนฐานของความสุขสงบในสังคมหรือการอยู่ร่วมกันเป็นสำคัญ

^{๔๔} อ้างแล้ว. พุทธปรัชญา, พิมพ์ครั้งที่ ๒, หน้า ๕๑๕.

^{๔๕} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), การพัฒนาที่ยั่งยืน, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๕๐), หน้า ๑๐๑.

^{๔๖} อ.จ.จุ. (ไทย) ๒๑/๓๒/๕๐-๕๑.

^{๔๗} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), พุทธธรรม ฉบับขยายความ, พิมพ์ครั้งที่ ๔๖, หน้า ๑๐๑๙.

^{๔๘} คุณธนิตศักดิ์ บ้านพลูหลวง, หมายความ รองประธานสภาทนายความจังหวัดสุพรรณบุรี, สัมภาษณ์, ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๐.

๓.๓.๒ จริยธรรมส่วนบุคคล เป็นระบบความเชื่อส่วนบุคคลที่สอดคล้องกับการนับถือศาสนาอื่นๆ เช่นเชื่อเรื่องกรรมและสังสารวัฏและนิพพาน ก็จะหาวิธีปฏิบัติเพื่อเข้าถึงเป้าหมายสูงสุด เช่น การปฏิบัติธรรมหรือปฏิบัติตามมรรคมีองค์ ๘ เป็นต้น จริยธรรมแบบนี้จะวางบนฐานความเชื่อที่เรามีต่อการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า เชื่อเรื่องโลกหน้ามีจริง นิพพานมีจริง แต่ความเชื่อแบบนี้เป็นความเชื่อส่วนบุคคล^{๔๙} โดยจริยธรรมส่วนบุคคลเป็นการพิจารณาไปที่ความเชื่อและความปรารถนาของบุคคลที่ต้องการดับทุกข์ และบนฐานความเชื่อนี้ พุทธจริยธรรมจึงมุ่งไปที่การปฏิบัติตนในชีวิตของแต่ละคนเป็นหลักทำช่วยพิจารณาความดีความชั่วผ่านตัวบุคคลเป็นหลัก เช่น สัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของตน มีกรรม เป็นทายาท มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย กรรมย่อมจำแนกสัตว์ทั้งหลายให้แล้วและต่างกัน^{๕๐} การพิจารณาตนเองจากการกระทำจะพบว่าเราดีหรือชั่วขณะที่หลักปฏิบัติคือไตรสิกขาคือศีล สมาธิ ปัญญา ก็ผูกโยงกับความบริสุทธิ์ของตนเอง ไม่ให้หวาดต่อการลงโทษ ไม่ต้องระแวงต่อการประทุษร้ายของคู่เวร ไม่หวั่นใจต่างๆ ซึ่งอาจโยงให้เห็นผ่านหลักโอวาทปาฏิโมกข์คือ การไม่ทำบาปทั้งปวง การทำกุศลให้ถึงพร้อม และการทำจิตของตนให้ผ่องแผ้ว^{๕๑} จริยธรรมส่วนบุคคลจึงสอดคล้องกับวิถีชีวิตที่แต่ละบุคคลจะต้องหาหนทางดับทุกข์ด้วยตนเองเป็นสำคัญ ทำให้เกิดการเลือกในการชำระตัวเองให้บริสุทธิ์ก่อนจะพิจารณาเรื่องอื่นใด ซึ่งข้อพิจารณาที่สำคัญในที่นี้คือการออกบวช ดังข้อความว่า

การอยู่ครองเรือนเป็นเรื่องอึดอัด เป็นทางแห่งธุลี การบวชเป็นทางปลอดโปร่ง การที่ผู้ครองเรือนจะประพฤติพรหมจรรย์ให้บริสุทธิ์บริบูรณ์โดยสิ้นเชิงดุจสังข์ชัตต์ ไม่ใช่ทำได้ง่าย ทางที่ดี เราควรโกนผมและหนวดนุ่งห่มผ้ากาสาฬพัศตร์ออกจากเรือนไปบวชเป็นบรรพชิต ต่อมาเขาละทิ้งกองโกศสมบัติน้อยใหญ่และเครื่องนุ่งห่มผ้ากาสาฬพัศตร์ออกจากเรือนไปบวชเป็นบรรพชิต เมื่อบวชแล้วอย่างนี้ สำรวมด้วยการสังวรในพระปาติโมกข์ เพียบพร้อมด้วยมารยาทและโคจร (การเที่ยวไป) เห็นภัยในโทษแม้เพียงเล็กน้อย สมาทานศึกษาอยู่ในสิกขาบท ประกอบด้วยกายกรรมและวจีกรรมอันเป็นกุศล มีอาชีวะบริสุทธิ์ สมบูรณ์ด้วยศีล คัมภีร์ทวารในอินทรียทั้งหลายสมบูรณ์ด้วยสติสัมปชัญญะและเป็นผู้สันโดษ^{๕๒}

การป้องกันความทุกข์ที่ดีที่สุดก็คือไม่ยุ่งเกี่ยวกับความทุกข์ ซึ่งเมื่อพิจารณาในที่นี้คือการหลีกเลี่ยงจากความทุกข์ทั้งหมด รวมถึงข้อเท็จจริงทางด้านการมีความรักต่อสิ่งต่างๆ ก็เช่นเดียวกัน คือ

ความโศก ความคร่ำครวญ และความทุกข์หลากหลายมีในโลกนี้ย่อมเกิดมิได้เพราะอาศัยสิ่งเป็นที่รัก เมื่อไม่มีสิ่งเป็นที่รัก ความเศร้าโศกเป็นต้นเหล่านี้ก็ไม่มี เพราะฉะนั้น

^{๔๙} สมภาร พรหมทา, **พุทธปรัชญา**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, หน้า ๕๑๒-๕๑๓.

^{๕๐} **ม.อ.** (ไทย) ๑๔/๒๘๙/๓๕๐.

^{๕๑} **บ.ธ.** (ไทย) ๒๕/๑๘๓/๙๐.

^{๕๒} **ที.ส.** (ไทย) ๙/๔๕๐/๑๙๙.

คนที่ไม่มีสิ่งเป็นที่รักในโลกไหนๆ จึงเชื่อว่ามีความสุข ปราศจากความเศร้าโศก ดังนั้น ผู้ปรารถนาความไม่เศร้าโศก ปราศจากกิเลสตัณหา จึงไม่ควรยึดสิ่งเป็นที่รักในโลกไหนๆ^{๕๓}

เมื่อพิจารณาจากความรักในฐานะเป็นความทุกข์จึงจำต้องหลีกเลี่ยงจากสิ่งนั้น เพราะเป้าหมายของจริยธรรมส่วนบุคคลมีเป้าหมายคือการนำบุคคลไปสู่ความพ้นทุกข์ โดยความพ้นทุกข์เป็นเรื่องเฉพาะตน

สรุป หลักพุทธจริยธรรมนั้นได้นำมากล่าวโดยโยงใยกับปัญหาการอุ้มบุญที่มีการเสนอไว้เป็นข้อพิจารณาในขอบข่ายของปัญหาอุ้มบุญในสังคมไทยอย่างกว้างๆ ๓ ด้านคือ ๑. ด้านกฎหมาย เป็นการเน้นที่ตัวบทกฎหมาย โดยกฎหมายนั้นถือว่าเป็นหลักการพื้นฐานที่ถูกนำเสนอผ่านหลักนิติธรรม หรือหลักแห่งกฎหมาย กับถูกต้องดีงามแท้จริงทางด้านศีล ๕ และบุคคลทางกฎหมาย ในแง่ของผู้พิพากษาที่ต้องไต่สวนคดี สิทธิส่วนบุคคล โยงกับหลักเจตนา ๒. ด้านการแพทย์ เป็นการพิจารณาหลักการเกี่ยวกับการพัฒนาเทคโนโลยีเจริญพันธุ์ มีจุดประสงค์เพื่อแก้ปัญหาคู่สมรสที่มีบุตรยาก โดยหลักพุทธจริยธรรมไม่ได้มุ่งเน้นเรื่องการของบุตร แต่มุ่งความรับผิดชอบของผู้ให้กำเนิดและหน้าที่ที่พึงทำต่อกัน และจริยธรรมทางการแพทย์ ควรปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมและค่านิยมของสังคม เช่น ด้านสังขธรรม เข้าใจหลักความเป็นจริง เรื่องของกรรม คือ ใครทำกรรมดีจะได้ดี ทำกรรมชั่วจะได้ชั่ว และด้านจริยธรรมในการปฏิบัติตน หรือที่เรียกว่า เวชปฏิบัติ เพื่อให้การปฏิบัติทางการแพทย์นั้น ได้ดำเนินไปในทางที่ถูกต้องดีงาม โดยพุทธจริยธรรมเน้นให้แพทย์ทำหน้าที่ด้วยความบริสุทธิ์ใจ ใช้ปัญญาในการตัดสินใจ ๓. ด้านปัญหาจริยธรรม เป็นการเน้นปัญหาทางด้านจริยธรรมเชิงสังคม ที่มุ่งให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างเป็นปกติสุข ตามที่พุทธจริยธรรมมุ่งที่หลักทศ ๖ เป็นต้น และจริยธรรมส่วนบุคคล อันเป็นการหาวิธีปฏิบัติเพื่อเข้าถึงเป้าหมายสูงสุด เช่น การปฏิบัติธรรมหรือปฏิบัติตามมรรคมรรค ๘ เป็นต้น

^{๕๓} ข.อุ. (ไทย) ๒๕/๗๘/๓๔๑.

บทที่ ๔

การแก้ปัญหการอุ้มบุญในสังคมไทยตามหลักพุทธจริยธรรม

ปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทยนั้นสามารถแก้ไขได้ตามทฤษฎีทางจริยศาสตร์ที่มีการนำเสนอแนวทางการวิเคราะห์ในเชิงข้อโต้แย้ง และการให้เหตุผลสนับสนุนหรือขัดแย้งกันในแง่มุมที่เป็นประเด็นปัญหา แต่ในงานวิจัยนี้จะได้นำเสนอถึงหลักปฏิบัติตามเงื่อนไขของพุทธจริยธรรมเป็นหลัก โดยโยงกับปัญหาการอุ้มบุญทั้ง ๓ ด้านคือ ด้านกฎหมาย การแพทย์ และปัญหาด้านจริยธรรม ในบทนี้จะวิเคราะห์ปัญหาทั้ง ๓ ด้าน และหลักปฏิบัติในการเชื่อมโยงหลักพุทธธรรมในการแก้ไขอย่างละเอียด โดยเน้นพุทธจริยธรรมที่จำเป็นต้องนำมาใช้ประกอบในการแก้ไขปัญห และแนวทางการปฏิบัติจริงให้เกิดคุณค่าในแง่ของการแก้ไขปัญหาดังจริง โดยจะพิจารณาไปที่ละประเด็น ดังนี้

๔.๑ พุทธจริยธรรมกับการแก้ปัญหการอุ้มบุญในสังคมไทยด้านกฎหมาย

เมื่อพิจารณาในแง่ของปัญหาทางด้านกฎหมายนั้นควรมีการพิจารณาในแง่ของพุทธจริยธรรมประกอบกันไปด้วย ในกรณี ดังนี้

๔.๑.๑ การแก้ปัญหการอุ้มบุญด้านตัวบทกฎหมายด้วยศีล ปัญหาการอุ้มบุญนั้นถูกมองเป็นปัญหาที่ผูกโยงกับความหมายทางกฎหมายคือศีลธรรมอันดีงาม โดยในสังคมไทยนั้นมีการมองปัญหาผ่านข้อพิจารณาเรื่องสัญญาการซื้อขายหรือไม่ กล่าวคือสัญญารับตั้งครรภ์แทนเป็นสัญญาที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือไม่ ควรมีการพิจารณาประเด็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอุ้มบุญว่ามีความจำเป็นในแง่ของบิดามารดาไม่สามารถมีบุตรได้นั้นต้องพิจารณามาตรการในการทำจะเป็นอย่างไรจึงจะไม่ให้ผิดศีลธรรม^๑ และเมื่อพิจารณาจากแนวทางการทำสัญญาทำให้เกิดนักกฎหมายที่ตีความไว้ ๒ ฝ่าย คือ

๑) ฝ่ายที่เห็นว่าทั้งสัญญารับตั้งครรภ์แทนที่ไม่มีค่าตอบแทนและสัญญารับตั้งครรภ์แทนที่มีค่าตอบแทนเป็นสัญญารับจ้างตั้งครรภ์นั้น เป็นสัญญาที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน โดยเฉพาะสัญญาที่รับจ้างตั้งครรภ์แทนเท่ากับเป็นสัญญาซื้อขายเด็ก เป็นการเช่ามดลูกและเนื้อตัวร่างกายมนุษย์ เป็นการฝืนความรู้สึกของสามัญชน ก่อให้เกิดปัญหาทางจริยธรรมและปัญหาสังคม

๒) ฝ่ายที่เห็นว่า สัญญาตั้งครรภ์แทนไม่มีสัญญาซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนเด็กโดยแท้ เนื่องจากผู้ว่าจ้างมีส่วนได้ส่วนเสียในตัวเด็ก เนื่องจากเป็นเจ้าของเชื้อสูกิจหรือไข่ที่เจริญพันธุ์ที่ทำให้

^๑ คุณณิศศักดิ์ บ้านพลหลวง,ทนายความ รองประธานสภาทนายความจังหวัดสุพรรณบุรี, สัมภาษณ์, ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๐.

เกิดทารก และมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญในการนี้เพื่อรับทารกเป็นบุตร ซึ่งเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย สัญญาดังกล่าวจึงไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

จากความเห็นของทั้งสองฝ่ายนี้จะเห็นว่าการสัญญาการรับตั้งครรภ์แทนนั้นถือว่าไม่อาจทำได้ ตามที่พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ.๒๕๕๘ ระบุว่า หญิงไม่สามารถรับจ้างตั้งครรภ์ได้ ซึ่งเป็นไปตามมาตรา ๒๔ ห้ามมิให้ผู้ใดดำเนินการให้มีการตั้งครรภ์แทนเพื่อประโยชน์ทางการค้า และห้ามมิให้มีคนกลางหรือนายหน้า ตามมาตรา ๒๗ ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการเป็นคนกลางหรือนายหน้า โดยเรียก รับหรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด เพื่อเป็นการตอบแทนในการจัดการหรือชี้ช่องให้มีการรับตั้งครรภ์แทน และไม่ให้โฆษณาเกี่ยวกับการตั้งครรภ์แทน ตามมาตรา ๒๘ ห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณาหรือโฆษณาให้แพร่หลายด้วยประการใดๆ เกี่ยวกับการตั้งครรภ์แทนว่ามีหญิงที่ประสงค์จะเป็นผู้รับตั้งครรภ์แทนผู้อื่นหรือมีบุคคลที่ประสงค์จะให้หญิงอื่นเป็นผู้รับตั้งครรภ์แทน ไม่ว่าจะได้กระทำเพื่อประโยชน์ทางการค้าหรือไม่ก็ตาม^๒

การที่มีพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กฯ ถือว่าได้ดำเนินการให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของสังคม แต่ด้วยสังคมไทยยังคงมีปัญหาเรื่องการอุ้มบุญตลอด ๑-๒ ปีที่ผ่านมา โดยมีการนำการอุ้มบุญไปมีส่วนในด้านการค้า การรับจ้าง รวมไปถึงข้อสงสัยว่าจะมีการค้ามนุษย์เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย หรือคดีหญิงอุ้มบุญที่ไม่ยอมรับอุ้มบุญ และการต้องการมีบุตรของเหล่าคู่เกย์ ทำให้เกิดหญิงที่รับอุ้มบุญเป็นคนที่ทำเพื่อเงิน และบางกรณีก็ไม่รักษาสัญญา ไม่ยอมทำตามข้อตกลง แทนที่เราควรจะมองเขาว่าเป็นคนดี ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ ก็กลับมองว่ามีการทำผิดกฎหมายและภาพลักษณ์ของการอุ้มบุญจึงไม่ดีในลักษณะนี้^๓ และกฎหมายยังไม่ครอบคลุมตั้งแต่การคลอดและการอยู่รอดจนถึงการตาย ต้องมีความชัดเจนในเรื่องนี้ เพราะเกี่ยวข้องกับสิทธิต่างๆ ของผู้ที่มาร่วมรับผิดชอบเด็กที่จะเกิดมานี้^๔ เมื่อพิจารณาแบบนี้จึงเป็นการเชื่อมโยงระบบกฎหมายกับสังคมให้สอดคล้องกันคือ พื้นฐานระบบศีลธรรมทางสังคม (social morality) ในแนวทางดังกล่าวจึงมีการนำพุทธจริยธรรมมาร่วมพิจารณาตามหลักการเรื่องศีลเป็นหลัก และศีลนั้นแง่หนึ่งได้รวมการพิจารณาเรื่องการเลี้ยงชีพเข้าไว้ด้วย

หลักของศีลที่ถูกนำมาพิจารณาในที่นี้เกี่ยวข้องกับข้อปฏิบัติที่เกี่ยวกับการเลี้ยงชีพ เพราะผู้ที่รับอุ้มบุญนั้นต้องการการเลี้ยงชีพ เช่นเดียวกับผู้ที่หวังผลประโยชน์ก็ต้องการดำเนินการให้ตัวเองได้ประโยชน์จึงเกิดข้อพิพาทนำไปสู่ข้อความที่ปรากฏในกฎหมายนั้น พุทธจริยธรรมพิจารณา

^๒ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. ๒๕๕๘, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๓๒ ตอนที่ ๓๘ ก ประกาศ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๘, หน้า ๗, (ออนไลน์) แห่หลังที่มา : http://www.appealsc.coj.go.th/doc/data/appealsc/appealsc_1500367092.pdf (๓๐ มกราคม ๒๕๖๐).

^๓ พญ.เจเน็ต หลานอานวย, สูตินรีแพทย์ แพทย์ชำนาญการ กระทรวงสาธารณสุข โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร จ.สุพรรณบุรี, สัมภาษณ์, ๑๕ กันยายน ๒๕๖๐.

^๔ โยธิน เนติยากร, ทนายความ, สัมภาษณ์, ๓๐ กันยายน ๒๕๖๐.

เรื่องศีลบนพื้นฐานการไม่ทำบางอย่าง กับการกระทำบางอย่างควบคู่กัน เป็นการวางเงื่อนไขว่าจะไรควรทำ และไม่ควรรทำ โดยเราจะพบข้อพิจารณานี้

- สัมมาวาจา เจรจาชอบ คือ ๑. ละมุสวาจา เว้นการพูดเท็จ เน้นสัจจวาจา คือการพูดจริง ๒. ละปิสุณวาจา เว้นการพูดส่อเสียด เน้นสมัคครณีวาจา พูดคำสมานสามัคคี ๓. ละผรุสวาจา เว้นการพูดคำหยาบ เน้นสันทวาจา พูดคำอ่อนหวานสุภาพ ๔. ละสัมผัปปลาปะ เว้นการพูดเพ้อเจ้อ เน้นอรรถสัณหิตวาจา พูดคำมีประโยชน์

- สัมมากัมมันตะ กระทำชอบ คือ ๑. ละปาณาติบาต เว้นการทำลายชีวิต เน้น การกระทำที่ช่วยเหลือเกื้อกูล ๒. ละอทินนาทาน เว้นการเอาของที่เขาไม่ได้ให้ เน้นสัมมาอาชีวะ การเลี้ยงชีพชอบหรือการให้ทาน ๓. ละกาเมสุมิฉฉาจาร เน้นสทรรสันโดช คือยินดีด้วยภริยาของตนเอง

- สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีพชอบ คือ ละมิฉฉาชีพ เลี้ยงชีวิตด้วยอาชีพที่ถูก รวมถึงความขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพที่สุจริต เช่น ทำงานไม่ให้คั่งค้าง ไม่หมกหมด เป็นต้น โดยการเลี้ยงชีพชอบนี้รวมการไม่ประกอบการค้าขายที่ไม่ควร ๕ อย่างคือ ๑. สัตถวชิชา คือค้าขายอาวุธ ๒. สัตตวณิชชา ค้าขายมนุษย์ ๓. มังสวณิชชา ค้าขายเนื้อสัตว์ ๔. มัชชวณิชชา ค้าขายน้ำเมา รวมทั้งสิ่งเสพติด ๕. วิสวณิชชา ค้าขายยาพิษ^๔

การที่มีข้อห้ามเหล่านี้จึงบ่งให้เห็นถึงหลักการเบื้องต้นในการจำกัดการกระทำโดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น ขณะเดียวกันการมีข้อควรปฏิบัติที่ต่างออกไปเพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิบัติไม่ผิด สร้างความเป็นปกติสุขให้แก่ละชีวิตไม่เป็นโทษภัยต่อกัน ก็เพื่อให้หมู่ชนไม่เบียดเบียนกันจนเดือดร้อนมากขึ้นโดยรวมแล้วข้อปฏิบัติถูกนำมาพิจารณาในแง่ของปัญหาสัญญาการอุ้มบุญที่แม้จะถูกระบุชัดในกฎหมาย แต่ด้วยหลักเกณฑ์ที่เป็นข้อห้ามนั้นเรื่องการทำสัญญาก็จริงอยู่ แม้จะมีข้ออนุญาตในด้านการอุ้มบุญไว้แม้จะทำภายใต้เงื่อนไขตามมาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัติตามวงเล็บ (๒) หญิงที่รับตั้งครรภ์แทนต้องมีใช้บุพการีหรือผู้สืบสันดานของสามีหรือภริยาที่ชอบด้วยกฎหมายตามวงเล็บ (๓) หญิงที่รับตั้งครรภ์แทนต้องเป็นญาติสายโลหิตของสามีหรือภริยาที่ชอบด้วยกฎหมายตามวงเล็บ (๔) หญิงที่รับตั้งครรภ์ต้องเป็นหญิงที่เคยมีบุตรมาก่อนเท่านั้น ถ้าหญิงนั้นมีสามีที่ชอบด้วยกฎหมายหรือชายที่อยู่กินฉันสามีภริยา จะต้องได้รับความยินยอมจากสามีที่ชอบด้วยกฎหมายหรือชายดังกล่าวด้วย^๕ แต่ด้วยข้อบังคับและอนุญาตนั้นเป็นไปตามเงื่อนไขของสังคมที่ต้องการความสงบและบิดามารดาที่ต้องการมีบุตรจะหาข้อตกลงร่วมกัน ซึ่งในแง่ของศีลธรรมนั้นได้เพิ่มเติมแง่มุมที่เป็นข้อปฏิบัติบังคับหรือห้ามตามหลักศีล และข้อปฏิบัติตามหลักสัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ และสัมมาอาชีวะ เมื่อพิจารณาจากแง่มุมทั้งด้านกฎหมายและศีลธรรมนี้จะช่วยให้กฎระเบียบจะช่วยให้เกิดความชัดเจนในการบังคับใช้ยิ่งขึ้น

^๔ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), พุทธธรรม ฉบับขยายความ, พิมพ์ครั้งที่ ๔๖, หน้า ๗๓๒.

^๕ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. ๒๕๕๘, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๓๒ ตอนที่ ๓๘ ก ประกาศ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๘, หน้า ๖, (ออนไลน์) แล ่งที่ มา : http://www.appealsc.coj.go.th/doc/data/appealsc/appealsc_1500367092.pdf (๓ ๐ มกราคม ๒๕๖๐).

๔.๑.๒ การแก้ปัญหการอุ้มบุญด้านสิทธิบุคคลตามกฎหมายด้วยหลักเมตตา จากปัญหาการอุ้มบุญคือสิทธิในการกระทำ โดยพิจารณาให้เห็นเจตนาที่เกิดจากการกระทำของบุคคล โดยหลักการเหล่านี้ เป็นไปในลักษณะเดียวกันกับกฎหมาย แต่จะเห็นได้ว่าผู้กระทำนั้นมีตนเองเป็นผู้บอกได้ว่ามีเจตนาหรือไม่ ซึ่งถ้าบุคคลนั้นมีศีลธรรมก็จะรับว่ามีเจตนาหรือไม่ แต่ถ้าไม่มีศีลธรรมหรือไม่อาจกำหนดได้ เช่น เป็นบ้า เป็นต้น ก็จำเป็นต้องอาศัยผู้วินิจฉัยที่จะชี้ว่ามีเจตนาหรือไม่ และเมื่อพิจารณาจากการอุ้มบุญจะพบปัญหาที่นำไปสู่การชี้เจตนาบางอย่าง ๒ เรื่องด้วยกันคือ

๑) เจตนาของบิดามารดา ทางด้านกฎหมายเนื่องจากปัญหาการอุ้มบุญอยู่ที่การทำสัญญาการอุ้มบุญ ผู้หญิงที่รับจ้างอุ้มบุญที่เคยตกลงกันตามเงื่อนไข แต่พอเด็กออกมา ความเป็นแม่เกิดขึ้น ไม่อยากให้ออกจากไป แม้จะทำดีแต่ปัญหาซับซ้อนจะตามมา นี่คือนิติกรรมกับจริยธรรมจะต้องเข้ามาเกี่ยวข้อง^๗ การที่มีการอุ้มบุญนั้นทำให้ผู้ที่ต้องการมีบุตร สามารถมีบุตรได้ แม้ผู้อุ้มท้องจะไม่ได้เป็นคู่ครองของตนก็ตาม แต่ต้องได้รับการยินยอม ด้านบวก ทำให้เกิดความสับสนแก่เด็กที่เกิดขึ้น เมื่อโตขึ้นเกิดความรู้สึกแปลกแยก จากผู้ที่อุ้มบุญว่าไม่ใช่มารดาของตน อาจเกิดปัญหาทางศีลธรรมได้^๘ ปัญหาดังกล่าวนั้นทำให้เกิดพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันทางการแพทย์ พ.ศ.๒๕๕๘ ด้วยเหตุผลคือ

ความก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยีทางการแพทย์ในการบำบัดรักษาภาวะการมีบุตรยากสามารถช่วยให้ผู้ที่มีการมีบุตรยากได้โดยการใช้เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ อันมีผลทำให้บทบัญญัติทางกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันในเรื่องความเป็นบิดามารดาที่สอดคล้องกฎหมายของเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันทางการแพทย์ไม่สอดคล้องกับความสัมพันธ์ในทางพันธุกรรม ดังนั้นเพื่อกำหนดสถานะความเป็นบิดามารดาที่สอดคล้องกฎหมายของเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันทางการแพทย์ให้เหมาะสมตลอดจนควบคุมการศึกษาวิจัยทางวิทยาศาสตร์การแพทย์เกี่ยวกับตัวอ่อนและเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันทางการแพทย์ให้มีการนำไปใช้ในทางไม่ถูกต้อง^๙

ในพระราชบัญญัติได้ระบุถึง การตั้งครุฑแทนตามตรา ๓ ไว้ว่า การตั้งครุฑแทนโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันทางการแพทย์ โดยหญิงที่รับตั้งครุฑแทนมีข้อตกลงเป็นหนังสือให้

^๗ รศ.ดร. ประเวศ อินทองปาน, ภาควิชาปรัชญาและศาสนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, สัมภาษณ์, ๔ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^๘ ศ.ดร.จันทน์ อธิวัฒน์สิทธิ์, ที่ปรึกษาอธิการบดีด้านการวิจัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, สัมภาษณ์, ๓ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^๙ มาลินี คงริน, พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ.๒๕๕๘ : แก้ไขปัญหาการอุ้มบุญ, หน้า ๓, (ออนไลน์) แหล่งที่มา : https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/download/article/article_20150910085802.pdf (๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๐).

ไว้กับสามีและภริยาที่ชอบด้วยกฎหมายก่อนตั้งครรภ์ว่าจะให้ทารกในครรภ์เป็นบุตรของสามีและภริยาที่ชอบด้วยกฎหมายนั้น^{๑๐} การทำสัญญาดังกล่าวเป็นการยอมรับความเป็นบิดามารดาของเด็กนั้นไม่อาจพิสูจน์ความตั้งใจหรือเจตนาได้ จึงจำเป็นต้องเข้าใจเจตนาอันเป็นเหตุในความต้องการนั้น

๒) เจตนาของผู้รับอุ้มบุญ เป็นการพิจารณาถึงผู้รับอุ้มบุญว่ามีเจตนาในเรื่องการอุ้มบุญอย่างไร กล่าวคือเมื่อมีผู้ต้องการมีบุตร ก็มีผู้มารับจ้างอุ้มบุญเป็นธรรมดา แต่จะถือว่านั้นจะนำไปสู่ปัญหาสังคมหรือไม่ และเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่ เมื่อมีการมองว่าผู้หญิงรับอุ้มบุญมีการได้รับผลประโยชน์จะถือว่าเป็นการมองคนแค่แคสสินค้า^{๑๑} ปัญหาดังกล่าวนำไปสู่การพิจารณาในแง่ของสิทธิ โดยสิทธิในการมีบุตรเป็นเรื่องที่ซื้อขายกันได้หรือไม่ เพราะเมื่อบุคคลมองเห็นความชอบธรรมที่จะมีบุตร ก็เกิดแรงสูงใจให้เกิดการซื้อขายสิทธิในการมีบุตร ซึ่งทำให้เกิดสิทธิในการมีลูก ทำให้ประสิทธิภาพในการจัดสรรเด็กเป็นเรื่องของคนที่ไม่เห็นคุณค่าแก่เด็กที่สุด ซึ่งวัดจากความสามารถในการจ่าย แต่การขายสิทธิการสืบพันธุ์ส่งเสริมทัศนคติการมองเด็กเป็นสินค้า ทัศนคตินี้ทำให้ความเป็นพ่อแม่เสื่อมทรมาน ซึ่งปทัสสถานของความรักของพ่อแม่คือความคิดที่ว่าลูกเป็นสิ่งที่โอนให้แก่กันมิได้ การขายถือเป็นความผิด ซึ่งนำไปสู่การอนุญาตสืบพันธุ์นั้นเป็นการปันตอนความเป็นพ่อแม่ในแบบที่จะไม่เกิดขึ้น^{๑๒} อย่างไรก็ตามการพิจารณาแง่มุมเงื่อนไขการซื้อขายเนื่องจากมีการใช้จ่ายในการตั้งครรภ์และสุขภาพของหญิงผู้รับตั้งครรภ์แทนตามมาตรา ๒๕ เรื่องการขอให้มีข้อตกลงการตั้งครรภ์แทนและค่าใช้จ่ายในการบำรุงสุขภาพของหญิงที่รับตั้งครรภ์แทนในขณะตั้งครรภ์ การยุติการตั้งครรภ์แทนการคลอด และหลังคลอด รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการดูแลสุขภาพของเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทน หลังคลอดเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสามสิบวัน^{๑๓} และในกรณีที่เกิดข้อผิดพลาด จึงเป็นเรื่องเสี่ยงและที่สำคัญการที่จะมีหญิงแม้จะเป็นญาติก็ตามมาก็ล้วนแต่มีเหตุให้ต้องเรียกร้องค่าใช้จ่ายบางอย่าง และปัญหานี้อาจเป็นการชี้ไปที่เจตนาของผู้อุ้มบุญเป็นหลักว่าทำด้วยเจตนาอย่างไร เพราะหากหญิงที่รับอุ้มบุญนั้นมีเจตนาที่จะรับตั้งครรภ์แทนเพื่อต้องการช่วยเหลือคู่สมรสที่มีบุตรยากให้มีบุตรไว้สืบสกุล ไม่ได้มีเจตนาอื่นก็ถือว่าสามารถทำได้นั้น แต่ก็ยังปฏิเสธไม่ได้ว่าการทำดังกล่าวยังเกี่ยวพันกับค่าใช้จ่ายบางอย่างที่ไม่อาจคาดเดาได้ รวมถึงเจตนาที่จำเป็นต้องพิจารณาให้ชัดเจน

^{๑๐} พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ.๒๕๕๘, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๓๒ ตอนที่ ๓๘ ก ประกาศ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๘, หน้า ๒, (ออนไลน์) แหล่งที่มา : http://www.appealsc.coj.go.th/doc/data/appealsc/appealsc_1500367092.pdf (๓๐ มกราคม ๒๕๖๐).

^{๑๑} รศ.ดร. ประเวศ อินทองปาน, ภาควิชาปรัชญาและศาสนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, สัมภาษณ์, ๔ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๑๒} ไมเคิล แชนเดล, **เงินไม่ใช่พระเจ้า : ชีตจำกัดทางศีลธรรมของตลาด**, แปลโดย สฤณี อาชวานันทกุล, (กรุงเทพมหานคร : โอเพ่นเวิลด์ส พับลิชชิง เฮาส์, ๒๕๕๖), หน้า ๘๔-๘๕.

^{๑๓} พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. ๒๕๕๘, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๓๒ ตอนที่ ๓๘ ก ประกาศ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๘, หน้า ๗, (ออนไลน์) แหล่งที่มา : http://www.appealsc.coj.go.th/doc/data/appealsc/appealsc_1500367092.pdf (๓๐ มกราคม ๒๕๖๐).

ในเรื่องเจตนาที่ถือเป็นปัญหาที่พุทธจริยธรรมให้การอธิบายและใช้เป็นเกณฑ์สำคัญในการพิจารณาความถูกหรือผิด กล่าวคือ เจตนาระหว่างมารดาต่อผู้รับอุ้มบุญ ก็ต้องปฏิบัติและผู้รับอุ้มบุญอย่างดี คิดว่าเขาจะช่วยเรา เพราะตัวเองไม่สามารถตั้งครรรค์เองได้ และผู้รับอุ้มบุญก็ต้องพึงระลึกเสมอว่า ตนเป็นเหมือนผู้ที่ช่วยให้คู่สามีภรรยาสมหวัง ก็ต้องทำตามที่สัญญาว่าจะให้ลูกกับเค้า ต้องดูแลตนเองขณะตั้งครรรค์ให้ดี แพทย์ก็ต้องมีเจตนาที่ดีในการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดอย่าทำเพื่อเงินแล้วขัดต่อกฎหมาย^{๑๔} จึงจำเป็นต้องพิจารณาเจตนาในการอุ้มบุญนั้นเกี่ยวข้องกับเจตนาที่ประกอบด้วยตัณหา ฉันทะ และเมตตา

(ก) ตัณหา คือ ความพอใจ ชอบใจ ยินดี อยาก รักใคร่ ต้องการที่ไม่ดี ไม่สบาย ไม่เกื้อกูล เป็นอกุศล เมื่อตัณหาผูกพันกับเวทนาจะหาสิ่งที่อำนาจเวทนา โดยผ่านอารมณ์ ๖ คือ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ และธรรมารมณ์ เพื่อแสวงหาเวทนาจากอารมณ์ ได้เสริมสร้างความรู้สึกรู้ว่ามีตัวมีตน หรือผู้แสวงหา เวทนา ความเห็นหรือความยึดถือนี้เป็นการคงอยู่ของตัวตนที่อาศัยการแสวงหาเวทนาที่ชื่นชอบใจ เมื่อได้อารมณ์ที่ชอบใจก็จะชอบใจอย่างหนึ่ง แต่เมื่อไม่ได้เสพสม การดำรงอยู่ของตัวตนก็จะดูไร้ความหมาย กลายเป็นความเบื่อหน่าย ไม่ปรารถนาการดำรงอยู่ของตัวตน อยากจะทำลายเสีย โดยตัณหาทุกอย่างมีศูนย์รวมมุ่งมาที่ตัวตนหรือเพื่ออัตตาทั้งสิ้น ซึ่งบทบาทและการทำหน้าที่ของตัณหาได้เป็นตัวกำกับการดำเนินชีวิตส่วนใหญ่ของมนุษย์ ผู้ที่อยู่ด้วยการอาศัยตัณหาจะเป็นแหล่งก่อปัญหาให้แก่ชีวิตและสังคมมนุษย์ เป็นที่มาของความหวัง ความหวาดกลัว ความระแวง ความเคียดแค้นชิงชัง ความมัวเมาลุ่มหลง และความทุกข์เดือดร้อนต่างๆ ซึ่งตัณหาพัวพันเกี่ยวเนื่องอยู่กับเรื่องตัวตน เอาอัตตาเป็นศูนย์กลาง และนำไปสู่การแสวงหา

(ข) ฉันทะ คือความพอใจ ชอบใจ ยินดี อยาก รักใคร่ ต้องการ ที่ดีงาม สบาย เกื้อกูล เป็นกุศล โดยฉันทะ ในที่นี้ เรียกว่า กุศลฉันทะ หรือธรรมฉันทะ เรียกให้ชัดคือ กุศลธรรมฉันทะ หรือฉันทะในกุศลธรรมคือ ความพอใจ ความชอบ ความอยากในสิ่งที่ดีงาม ส่วนธรรมฉันทะ แปลว่า ฉันทะในธรรมหรือความต้องการธรรม เป็นความต้องการความจริงหรือภาวะที่ดี เรียกร้องการกระทำจะเข้าถึงความรู้ เข้าถึงความจริง ลุถึงภาวะดีงามสมบูรณ์ โดยฉันทะมุ่งประสงค์อรรถะ คือตัวประโยชน์ และต้องการความจริง สิ่งที่ดีงาม หรือภาวะที่ดีงาม ต้องการทำให้ดีงามสมบูรณ์เต็มสภาวะ ฉันทะก่อตัวขึ้นจากโยนิโสมนสิการคือความรู้จักคิดหรือคิดถูกวิธี คิดตามสภาวะและเหตุผล เป็นภาวะกลางๆ ไม่ผูกพันกับอัตตา และนำไปสู่อุตสาหะหรือวิริยะ คือทำให้เกิดการกระทำ

(ค) เมตตา ในการพิจารณาแรงผลักดันนี้ทั้งในแง่ของตัณหาและฉันทะได้ชัดเจนขึ้น จะพบหลักเมตตา คือความรัก ความมีไมตรี ความปรารถนาดี ความอยากให้ผู้อื่นมีความสุขและประสบแต่สิ่งที่เป็นคุณประโยชน์ โดยความรักที่เป็นอกุศล เรียกว่า สิเนหะ เป็นความรักใคร่เยื่อใยเฉพาะบุคคล เป็นความพอใจโปรดปรานผูกพันส่วนตัว หรือความรักที่เจือด้วยความเห็นแก่ตัว ทำให้จิตใจคับแคบติดข้องมัวหมองลง หรือตื่นเต้นเร้าร้อน เป็นความรักที่ตรงข้ามกับเมตตา ซึ่งเป็นความรักที่

^{๑๔} พญ.จาเนต หลายอำนวย, สูตินรีแพทย์ แพทย์ชำนาญการ กระทรวงสาธารณสุข โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร, สัมภาษณ์, ๑๕ กันยายน ๒๕๖๐.

บริสุทธิ์ มีต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์ทั้งหลายในฐานะที่เป็นเพื่อนร่วมโลก เป็นความรักกลางๆ โดยความรักที่เป็นต้นทางจะเป็นความรักที่ปรารถนาความเป็นอยู่ดีของชีวิตผู้อื่นอย่างตรงไปตรงมา หรือเป็นความรักที่ต้องการความเป็นอยู่ดีแห่งชีวิตของผู้อื่นเพียงเพื่อเป็นเงื่อนไขให้ตนจะได้เสพเวทนาหรือความมั่งคั่งถาวรของตนเอง เช่น บางคนกล่าวว่า เขารักภริยา รักสามี รักเพื่อน หรือรักใคร่ตามมากมาย ชีวิตของคนนั้นเป็นสิ่งที่ค่าสูงจึงทะนุทะนอมเอาใจใส่ แต่พอผ่านไปเมื่อหลายสิ่งเปลี่ยนไป เช่น ภริยาอุปร้างเปลี่ยนไปก็ทำให้ไม่สามารถจะทำให้มองแล้วไม่มีความสุข หรือเพื่อน หรือใครก็ตามต่างมีฐานะและตำแหน่งที่ต่างจากตน ก็เริ่มคลายและสบายลง ชีวิตของคนที่เรารักนั้นก็เริ่มไม่มีคุณค่าที่จะทะนุทะนอมใส่ใจให้เป็นอยู่ดีอีกต่อไป ทำให้ความรักแบบนี้ไม่ใช่เมตตา แต่เป็นความรักแบบต้นทางที่ใช้คนอื่นเพื่อการเสพความสุขหรือเสริมความมั่นคงของอัตตาตนเอง. ส่วนกรณีที่เราเห็นต้นไม้ให้ความเขียว ร่มเย็น เราก็อยากให้มีต้นไม้ขึ้นเกิดขึ้นมากมาย ไม่ได้คิดว่าจะเอาตัวเองเข้าไปเสพเสวยสุข แต่เป็นจิตที่ยินดีในการอยู่ดีของต้นไม้ตามที่เห็น จิตที่เป็นกุศล โปร่งสบายดีนี้ ช่วยเกื้อกูลทั้งแก่ตัวเองและผู้อื่น เป็นความชื่นชมยินดีต่อความดีงามสมบูรณ์ของต้นไม้ และความอยากให้ต้นไม้ดีงามสมบูรณ์นั้น คือฉันทะ เช่นเดียวกับการมองเห็นคนอื่นสุขภาพดี แข็งแรง ปราศจากโรค มีความสุข จิตใจแผ่กว้างออกไปในผู้อื่น เป็นความปรารถนาดีที่ไม่เกี่ยวข้องกับตนเอง เป็นความปรารถนาให้สัตว์และผู้อื่นอยู่สุขสมบูรณ์ เป็นสิ่งที่เรียกว่า เมตตา^{๑๕}

การพิจารณาการอุเบกขานั้น เมื่อทุกคนมีเจตนาในการมีบุตร แต่เจตนาที่ต้องการเสวยเวทนาหรือความสุข เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวตัวตนหรือไม่ เพราะถ้าการมีบุตรนั้นมุ่งหมายแบบนั้นก็ถือว่าเจตนาที่มุ่งไปที่ความทุกข์เป็นหลัก แม้บุตรที่เกิดมาก็จะกลายเป็นการสร้างทุกข์กรณีที่ไม่เป็นไปอย่างที่ใจต้องการหรือพูดให้ชัดก็คือในกรณีที่ลูกนั้นเกิดมาแล้วไม่สมประกอบก็อาจปฏิเสธเด็กคนนั้นจึงเป็นที่มาของมาตรา ๓๓ ที่ระบุว่า ห้ามมิให้สามีและภริยาที่ขบถด้วยกฎหมาย หรือสามีหรือภริยาที่ขบถด้วยกฎหมายซึ่งประสงค์จะมีบุตรโดยการตั้งครรภ์แทนปฏิเสธการรับเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทนดังกล่าว^{๑๖} หากเจตนาที่ประกอบด้วยความฉันทะจะสร้างการกระทำที่ก่อให้เกิดความดีเป็นเครื่องก่อให้เกิดความเป็นกลาง เห็นประโยชน์ที่เกิดขึ้น เป็นความปรารถนาที่จากความรักก่อให้เกิดจากความไม่ยึดมั่นในตัวตนหรือมองว่าการได้มานั้นเป็นไปเพื่อสร้างประโยชน์เป็นหลัก หรือว่าไปแล้วเป็นการเสียสละบางอย่างให้เกิดประโยชน์บางอย่าง ถ้าเราเชื่อมั่นว่าการที่เรามีบุตรนั้นก็ไม่ได้ต่างจากการที่พระพุทธเจ้าทรงพิจารณาว่า “สัตว์ทั้งหลายเหล่าใดจะพึง จงปล่อยศรัทธามาเถิด เราได้เปิดประตูมตรธรรมแก่สัตว์ทั้งหลายเหล่านั้นแล้ว”^{๑๗} การเข้าใจความเมตตาของพระพุทธเจ้าในการโปรดสรรพสัตว์มาจากเจตนาที่ประกอบด้วยฉันทะที่มีเมตตา เนื่องด้วยทรงพิจารณาเห็นว่าสัตว์ทั้งหลายผู้มี

^{๑๕} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), **พุทธธรรม ฉบับขยายความ**, พิมพ์ครั้งที่ ๔๖, หน้า ๙๘๕-๑๐๐๓.

^{๑๖} พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. ๒๕๕๘, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๓๒ ตอนที่ ๓๘ ก ประกาศ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๘, หน้า ๘, (ออนไลน์) แหล่งที่มา : http://www.appealsc.coj.go.th/doc/data/appealsc/appealsc_1500367092.pdf (๓๐ มกราคม ๒๕๖๐).

^{๑๗} วิมพา. (ไทย) ๔/๙/๑๕.

จุลินทรีย์ในตาน้อย มีจุลินทรีย์ในตามาก มีอินทรีย์แก่กล้ำมีอินทรีย์อ่อน มีอาการดี มีอาการทราม สอนให้รู้ได้ง่าย สอนให้รู้ได้ยาก บางพวกมักเห็นปรโลกและโทษว่าน่ากลัวก็มี บางพวกมักไม่เห็นปรโลกและโทษว่าน่ากลัวก็มี มีอุปมาเหมือนในกอบอุบล ในกอบปทุม หรือในกอบุณทริก ดอกอุบล ดอกปทุม ดอกบุณทริก บางดอกที่เกิดในน้ำ เจริญในน้ำ ยังไม่พ้นน้ำ จมอยู่ในน้ำ ดอกอุบลดอกปทุม ดอกบุณทริก บางดอกที่เกิดในน้ำ เจริญในน้ำ อยู่เสมอน้ำ ดอกอุบลดอกปทุม ดอกบุณทริก บางดอกที่เกิดในน้ำ เจริญในน้ำ ขึ้นพ้นน้ำ ไม่แต่น้ำ^{๑๘} ทรงเห็นประโยชน์ของสัตว์ที่จะรู้ธรรมแม้เพียงเล็กน้อยก็ตาม แต่ทรงแสดงธรรมโดยไม่เห็นแก่ความเหนื่อยยาก ถือเป็นต้นแบบในการพิจารณาเจตนาที่ไม่ได้ต้องการสร้างเงื่อนไขที่ตนต้องการบางอย่างกลับมา ถ้าจะพิจารณาว่า การที่เรามีกฎหมายนั้นก็เพื่อใช้ในการอยู่ร่วมกันด้วยดีในสังคม ถ้าวิธีการนี้เป็นการที่ดีในการให้กำเนิดบุตรได้ ก็สามารถยอมรับได้ แต่ต้องเตรียมรับต่อผลที่กำลังจะเกิดขึ้น และควรสร้างกฎหมายเพื่อป้องกันผลที่ไม่ดีที่จะเกิดตามมาด้วย^{๑๙} เช่นเดียวกับเงื่อนไขที่ว่าสามีและภริยาที่ต้องการบุตรและผู้รับอัมบุญต้องมีเจตนาที่ไม่ได้ต้องการบางอย่างสนองตัวเอง แต่เป็นการยืนยันให้เห็นความดีที่เด็กนั้นจะได้มีโอกาสรับการเกิดเป็นมนุษย์ เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กเกิดมาพร้อมกับความดีนั้น และเจตนาที่ถือเป็นเหตุจำเป็นในการที่ควรพิจารณา ร่วมในการพิจารณาตามหลักการทางด้านกฎหมายด้วย

๔.๒ พุทธจริยธรรมกับการแก้ปัญหาการอัมบุญในสังคมไทยด้านการแพทย์

การพิจารณาปัญหาการอัมบุญในสังคมไทยโดยโยงกับหลักพุทธจริยธรรมในการแก้ปัญหา ได้พิจารณาเกี่ยวข้องกับประเด็นหลักๆ ๒ ด้าน คือ

๔.๒.๑ การแก้ปัญหาการอัมบุญทางด้านเทคโนโลยีการเจริญพันธุ์ด้วยปัญญา โดย การแก้ปัญหาทางด้านเทคโนโลยีการเจริญพันธุ์ถือเป็นวิธีการทางวิทยาศาสตร์ซึ่งจำเป็นต้องเข้าใจว่ามีพื้นฐานจากการเข้าใจความจริงตามหลักพีชนิยาม และผลกระทบต่อศีลในทางพระพุทธศาสนาจึงทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ดังนี้

ปัญหาข้อที่ ๑ การแก้ปัญหามนหลักพีชนิยามว่า “เทคโนโลยีทางการแพทย์การเจริญพันธุ์ที่ใช้น้ำเชื้อสุจิของสามีฉีดเข้าในช่องคลอดภริยาตนว่าผิดหลักพีชนิยาม (Buddhist Biological Laws) หรือไม่ เพราะเหตุใด” เป็นการพิจารณาบนความเป็นจริงทางธรรมชาติเรื่องการเกิด ถือว่าเป็นปัญหาทางด้านศีลธรรมพ้นการพิจารณาตามหลักพีชนิยาม เนื่องจากเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์หมายถึงกรรมวิธีใดๆ ที่เป็นการช่วยการเจริญพันธุ์ที่แตกต่างไปจากกระบวนการตามธรรมชาติ โดยการนำเซลล์สืบพันธุ์ทั้งเพศหญิงและเพศชาย (Gamete) ออกจากร่างกายของผู้บริการ และ (๑) การเคลื่อนย้ายเซลล์สืบพันธุ์เข้าไปในมดลูกและ/หรือหลอดมดลูก (Intrauterine Insemination, Gamete intra fallopian transfer) หรือ (๒) การปฏิสนธิภายนอกร่างกาย (In vitro fertilization) และ

^{๑๘} วิมทา. (ไทย) ๔/๙/๑๔.

^{๑๙} โยธิน เนติยากร, ทนายความ, สัมภาษณ์, ๓๐ กันยายน ๒๕๖๐.

การเคลื่อนย้ายตัวอ่อนเข้าไปในหลอดมดลูกและ/หรือโพรงมดลูก (Embryo transfer)^{๒๐} และจากคำพิพากษานี้ทำให้เห็นว่า การใช้เทคโนโลยีนี้เป็นการที่แตกต่างจากธรรมชาติ และเมื่อพิจารณาผ่านแนวคิดแบบพีชนิยามนั้นมีข้อควรพิจารณา กล่าวคือ สามีภริยาอยู่ร่วมกันมานานกว่าสามปี มีเพศสัมพันธ์ตามปกติแต่ภริยาไม่สามารถตั้งครรภ์ได้ จึงได้ปรึกษากับสูติแพทย์ผลตรวจปรากฏว่าพบความผิดปกติของสามี ส่วนภริยาปกติดี สูติแพทย์จึงใช้เทคนิคและวิธีการนำน้ำเชื้อสุจิของสามีฉีดเข้าไปในช่องคลอดของภริยาตน เพื่อให้เกิดการตั้งครรภ์ โดยวิธีนี้ถือว่าเป็นแบบแผนของสิ่งมีชีวิตตามธรรมชาติเพราะการกำเนิดนั้นมาจากการผสมกันระหว่างน้ำเชื้อสุจิของเพศชายกับเซลล์ไข่ของเพศหญิง หน่วยชีวิตทั้งสองที่ผสมกันได้จะต้องเป็นหน่วยชีวิตที่มีเผ่าพันธุ์เหมือนกันจึงจะเกิดการปฏิสนธิได้ การกำเนิดของมนุษย์จึงเป็นไปตามกระบวนการของกฎเกณฑ์ที่เป็นระบบ แบบแผนของสิ่งมีชีวิตตามธรรมชาติ แต่บางครั้งกระบวนการในการกำเนิดชีวิตมนุษย์อาจมีความบกพร่องในหน่วยย่อยส่วนใดส่วนหนึ่งจึงทำให้หน่วยชีวิตไม่สามารถกำเนิดตามกฎเกณฑ์ที่เป็นระบบตามธรรมชาติได้ การอาศัยเทคโนโลยีทางการแพทย์เข้ามาช่วยแก้ไขหน่วยย่อยของชีวิตที่บกพร่องให้มีคุณภาพสมบูรณ์ขึ้น เพื่อช่วยให้กระบวนการในการกำเนิดชีวิตมนุษย์เป็นไปตามธรรมชาติ เพราะเมื่อการพิจารณาในแง่ของพุทธจริยธรรมมองการกำเนิดบนฐานของความไม่สมบูรณ์นั้นถือว่าเป็นกรรม เช่น เป็นหญิงหมั้น คือมีลูกไม่ได้ แต่ด้วยความเป็นมนุษย์ถือว่าการมีบุตรเป็นเรื่องสำคัญจึงไปหาหญิงอื่นมาตั้งครรภ์แทน^{๒๑} ฉะนั้น เมื่อพิจารณาจากเหตุนี้การมีบุตรจึงเป็นการแก้ปัญหานี้ได้ ซึ่งในที่นี้จะได้พิจารณาในกรณีเหล่านี้คือ

กรณีที่หนึ่ง นายแดงกับนางดำอยู่ร่วมกันมาหลายปี มีเพศสัมพันธ์กันตามปกติ แต่นางดำไม่สามารถตั้งครรภ์ได้ จึงไปปรึกษากับสูติแพทย์ แพทย์ตรวจทั้งสองคนแล้วพบว่า นางดำมีชีวภาพปกติ แต่นายแดงมีตัวอสุจิในน้ำเชื้อน้อยมากและไม่แข็งแรง จากกรณีดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าหน่วยย่อยของนายแดงมีความบกพร่อง สูติแพทย์จึงใช้เทคนิคและวิธีการทางการแพทย์เข้ามาช่วยโดยแนะนำนายแดงให้หลังน้ำเชื้อสุจิตามจำนวนที่สูติแพทย์ต้องการ เพื่อคัดเลือกตัวอสุจิที่มีความแข็งแรงและมีคุณภาพดีแล้วฉีดเข้าไปในช่องคลอดของนางดำ

กรณีที่สอง นายเขียวกับนางขาวอยู่ร่วมกันมาหลายปี มีเพศสัมพันธ์กันปกติ นางขาวไม่สามารถตั้งครรภ์ได้ จึงไปปรึกษากับสูติแพทย์ สูติแพทย์ได้ตรวจทั้งสองคนแล้วพบว่านายเขียวมีชีวภาพปกติ แต่นางขาวมีปากมดลูกเข้มข้นมากกว่าปกติ จึงทำให้ตัวอสุจิในน้ำเชื้อไม่สามารถว่ายผ่านได้ จากกรณีดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่าเป็นความบกพร่องทางชีวภาพของภริยา สูติแพทย์จึงอธิบายถึงเทคนิคและวิธีการทางการแพทย์ที่จะช่วยให้มีบุตรได้ แล้วแนะนำนายเขียวให้หลังน้ำเชื้อสุจิตามจำนวนที่สูติแพทย์ต้องการ เพื่อคัดเลือกตัวอสุจิที่มีความแข็งแรง และมีคุณภาพดีฉีดเข้าไปในช่องคลอดของนางขาวด้วยเทคนิคและวิธีการทางการแพทย์

^{๒๐} แสง บุญเฉลิมวิภาส, อเนก ยมจินดา, กฎหมายการแพทย์, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, ๒๕๔๖), หน้า ๕๒.

^{๒๑} อ่านรายละเอียดใน พ.ร.บ. (ไทย) ๑/๒/๑/๖๘-๗๑.

กรณีนี้สาม นายมีกับนางมาอยู่ร่วมกันมาหกปี มีบุตรชายสามคน ทั้งสามมีและภริยาปรารถนาจะมีบุตรสาวอีกสักคน จึงไปปรึกษาสูติแพทย์ สูติแพทย์อธิบายถึงเทคนิคและวิธีการที่จะช่วยให้มีบุตรตามต้องการ โดยแนะนำนายมีให้หลังน้ำอสุจิตามจำนวนที่สูติแพทย์ต้องการ เพื่อคัดเลือกตัวอสุจิที่เป็นโครโมโซมเอ็กซ์ (Chromosome X) แล้วฉีดเข้าไปในช่องคลอดของนางมาด้วยเทคนิคและวิธีการทางการแพทย์

จากทุกกรณีมีการนำเทคโนโลยีทางด้านการเจริญพันธุ์มาช่วยในการเจริญพันธุ์ให้เป็นไปตามธรรมชาติ เพื่อเสริมหน่วยย่อยที่มีความบกพร่องให้มีความสมบูรณ์เป็นไปตามธรรมชาติ เพราะเทคนิคและวิธีการของเทคโนโลยีทางด้านการเจริญพันธุ์ที่ใช้นี้เป็นกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวทางการแพทย์ (Bio-medical Law) ที่อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ทางชีววิทยา (Biological Law) และแบบแผนทั้งหมดนี้ล้วนอยู่ภายใต้แบบแผนสิ่งมีชีวิตตามธรรมชาติตามหลักพีชนิยาม (Buddhist Biological Law) ฉะนั้น การที่มีเทคนิคและวิธีการนำน้ำเชื้ออสุจิของสามีฉีดเข้าไปในช่องคลอดภริยาจึงเป็นวิธีการที่เป็นไปตามหลักกฎเกณฑ์ที่เป็นระบบ แบบแผนของสิ่งมีชีวิตตามธรรมชาติ เพราะเทคโนโลยีทางด้านการเจริญพันธุ์ที่นำมาใช้เป็นเพียงเทคนิคและวิธีการทางการแพทย์วิธีหนึ่งที่ถูกค้นพบแล้วนำมาเปิดเผยและใช้ทางการแพทย์ย่อมเป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวทางการแพทย์ เพื่อให้ตัวอสุจิเข้าผสมกับเซลล์ไข่และเกิดการปฏิสนธิ ซึ่งอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ทางชีววิทยาและกฎเกณฑ์ทางชีววิทยาก็เป็นกฎเกณฑ์ที่อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ที่เป็นระบบ แบบแผนของสิ่งมีชีวิตตามธรรมชาติ โดยการใช้เทคนิคและวิธีการนี้เป็นการกระทำภายใต้กฎเกณฑ์ตามธรรมชาติของสิ่งมีชีวิต หลักตามหลักพีชนิยาม เมื่อพิจารณาผ่านแนวทางนี้พระพุทธศาสนาไม่ได้ปฏิเสธการเกิดด้วยการใช้เทคโนโลยีการเจริญพันธุ์

ปัญหาข้อที่ ๒ การแก้ปัญหานั้นหลักคือว่า “ปัญหาเทคโนโลยีทางด้านการเจริญพันธุ์ที่ใช้น้ำเชื้ออสุจิของผู้บริจาคฉีดเข้าในช่องคลอดภริยาผู้อื่นว่าทั้งผู้บริจาคและผู้ขอรับน้ำเชื้ออสุจิผิดศีลข้อการประพฤติดิในกาม (กาเมสุ มิจฉาจาร) หรือไม่ เพราะเหตุใด” การประพฤติดิศีลข้อกาเมสุมิจฉาจารที่มีคุณสมบัตินี้ ๔ ประการคือ ๑) อคมนิยัตถุ วัตถุอันไม่พึงถึง หมายถึง ชายหญิงที่มีบุคคลอื่นครอบครองหรือมีเจ้าของอยู่แล้ว ๒) ตสฺมี เสวนจิตตํ จิตตฺติจะเสพในวัตถุอันไม่พึงถึงนั้น หมายถึง มีเจตนาหรือมีความจงใจที่เข้าไปมีเพศสัมพันธ์กับชายหรือหญิงที่มีบุคคลอื่นครอบครองหรือมีเจ้าของอยู่แล้ว ๓) เสวนปโยโค ความพยายามในการเสพ หมายถึง มีความเพียรพยายามที่จะเข้าไปมีเพศสัมพันธ์กับชายหรือหญิงที่มีบุคคลอื่นครอบครองหรือมีเจ้าของอยู่แล้ว ๔) มคฺเคน มคฺคปฺปฏิตฺตอธฺวาสนํ การหยุดอยู่แห่งการปฏิบัติต่อองค์มรรคด้วยมรรค หมายถึง การเข้าไปมีเพศสัมพันธ์กับชายหรือหญิงที่มีบุคคลอื่นครอบครองหรือมีเจ้าของอยู่แล้ว ซึ่งอวัยวะเพศสอดเข้าไปในอวัยวะเพศหญิงเพียงครั้งเซนต์เมตรก็ถือว่ามิใช่เพศสัมพันธ์แล้ว^{๒๒} ฉะนั้น การประพฤติดิในกามจึงเป็นการประพฤติดิผิดประเวณี หรือการร่วมประเวณีกับบุคคลที่ไม่ใช่สามีภริยาของตน หรือการก้าวกาล่งละเมิดในสิทธิทางเพศที่บุคคลอื่นครอบครอง ส่วนจะเป็นการผิดศีลข้อการประพฤติดิในกามหรือไม่

^{๒๒} ที.ปา.อ. (ไทย) ๓/๒/๓๔๗.

ต้องวิเคราะห์ในส่วนสิ่งที่ไม่ควรเข้าไปเสพ มีจิตคิดจะเสพในสิ่งนั้น มีความเพียรพยายามในส่วนที่จะเสพและมีอวัยวะเพศชายจดกับอวัยวะเพศหญิง ซึ่งเมื่อพิจารณาในแง่การอุ้มบุญไม่ถือว่าเป็นการผิดศีลข้อนี้ เพราะไม่มีการล่วงละเมิดแต่อย่างใด เป็นการยินยอมกันทุกฝ่าย และฝ่ายชายก็ไม่ได้มีเพศสัมพันธ์ เป็นการใช้ท้องของหญิงอื่นในการตั้งท้องเท่านั้น ดังกรณีดังต่อไปนี้

กรณีสามีภริยาอยู่ร่วมกันมานานกว่าสามปี มีเพศสัมพันธ์ตามปกติ ภริยาไม่สามารถตั้งครรภ์ได้ จึงไปปรึกษากับสูติแพทย์ สูติแพทย์ได้ตรวจร่างกายของทั้งสามีภริยาแล้ว พบว่าภริยามีชีวภาพปกติ แต่สามีไม่มีตัวอสุจิในน้ำเชื้อ และแนะนำว่าควรขอรับน้ำเชื้ออสุจิของผู้บริจาคจากธนาคารน้ำเชื้ออสุจิ เพื่อให้สูติแพทย์ฉีดเข้าในช่องคลอดของภริยา การกระทำดังกล่าวไม่ผิดในเรื่องการประพฤติดีกาม และไม่ผิดศีลข้อการประพฤติดีกาม ทั้งผู้บริจาคและผู้ขอรับน้ำเชื้ออสุจิ^{๒๓} โดยเราอาจพิจารณาเรื่องนี้ในประเด็นดังนี้

(ก) ผู้บริจคน้ำเชื้ออสุจิ ไม่ได้เข้าไปก้าล่วงละเมิดในสิทธิทางเพศของผู้ขอรับน้ำเชื้ออสุจิ และผู้ขอรับน้ำเชื้ออสุจิไม่ได้เข้าไปก้าล่วงละเมิดในสิทธิทางเพศของผู้บริจคน้ำเชื้ออสุจิ หรือกล่าวได้ว่าทั้งสองไม่ได้มีเพศสัมพันธ์กัน เพราะผู้บริจาค (sperm donor) จะบริจคน้ำเชื้ออสุจิของตนให้กับธนาคารน้ำเชื้ออสุจิด้วยความสมัครใจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ น้ำเชื้ออสุจิของตนนั้นมีประโยชน์ต่อผู้ขอรับน้ำเชื้ออสุจิโดยมิได้ระบุให้ใคร หรือเป็นประโยชน์ในการที่จะนำน้ำเชื้ออสุจิไปวิเคราะห์ ทดลอง หรือวิจัยทางการแพทย์ เพื่อพัฒนาทางวิชาการทางการแพทย์ ส่วนผู้ขอรับน้ำเชื้ออสุจิมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการให้เกิดการตั้งครรภ์ ซึ่งทั้งสองฝ่ายมีเจตนาในการกระทำที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ เป็นการยินยอมหรือการสมัครใจทั้งสองฝ่าย จึงถือว่าไม่เป็นการก้าล่วงละเมิดในสิทธิทางเพศซึ่งกันและกัน^{๒๔} การบริจคน้ำเชื้ออสุจิเปรียบเหมือนกับการบริจาคเลือดและการขอรับน้ำเชื้ออสุจิก็เปรียบเสมือนกับการขอรับเลือด แต่เทคนิคและวิธีการแตกต่างกัน การรับน้ำเชื้ออสุจิใช้วิธีการฉีดเข้าในช่องคลอด ส่วนการรับเลือดใช้วิธีการฉีดเข้าทางเส้นเลือด ซึ่งแตกต่างเฉพาะทางเข้าและเครื่องมือ การฉีดน้ำเชื้ออสุจิเข้าในช่องคลอดสูติแพทย์จะใช้กล้อง หรือเครื่องมือพิเศษทางการแพทย์ฉีดน้ำเชื้ออสุจิของผู้บริจาคเข้าไปในช่องคลอดของผู้ขอรับบริการ ย่อมถือได้ว่าไม่เป็นการประพฤติดีกามแต่อย่างใด ดังกรณีตัวอย่างดังต่อไปนี้

กรณีที่หนึ่ง นาย ก กับนาง ข อยู่ร่วมกันมานานห้าปี มีเพศสัมพันธ์ตามปกติ นาง ข ไม่สามารถตั้งครรภ์ได้ จึงไปปรึกษาสูติแพทย์ สูติแพทย์ได้ตรวจร่างกายทั้งสองคนแล้วพบว่านาง ข มีชีวภาพปกติ ส่วนนาย ก ไม่มีตัวอสุจิในน้ำเชื้อ สูติแพทย์จึงแนะนำทั้งสองคนให้ไปขอรับน้ำเชื้ออสุจิจากธนาคารน้ำเชื้ออสุจิซึ่งผู้อื่นบริจาคไว้ และสูติแพทย์ได้ฉีดน้ำเชื้ออสุจิเข้าในช่องคลอดของนาง ข ด้วยเทคนิคและวิธีการทางการแพทย์ เพื่อให้เกิดการปฏิสนธิและตั้งครรภ์

^{๒๓} พระสิริมงคลอาจารย์, มงคลัตถปิณี, แปลและเรียบเรียงโดย มหามกุฏราชวิทยาลัย, (กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕), หน้า ๑๐๑-๑๐๒.

^{๒๔} พระสัทธัมมโชติกะ ธัมมาจริยะ, ปรมัตถโชติกา มหาอภิธัมมัตถสังคหฎีกา เล่มที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๔), หน้า ๘๘-๑๐๐.

กรณีที่สอง นาย ค กับ นาง ง อยู่ร่วมกันมานานห้าปี มีเพศสัมพันธ์ตามปกติ แต่นาง ง ไม่สามารถตั้งครรภ์ได้ จึงไปปรึกษากับสูติแพทย์ สูติแพทย์ได้ตรวจร่างกายทั้งสองคนแล้ว พบว่านาย ค กับ นาง ง มีกรุ๊ปเลือดที่เข้ากันไม่ได้ (Rh-incompatibility) ถ้าเกิดการตั้งครรภ์ลูกจะมีปัญหาทางเลือด เพราะกรุ๊ปเลือดของบิดามารดาเข้ากันไม่ได้ ลูกจะมีตัวเหลืองซีด สูติแพทย์จึงแนะนำทั้งสองคนให้ไปขอรับน้ำเชื้ออสุจิจากธนาคารน้ำเชื้ออสุจิซึ่งผู้อื่นบริจาคไว้ และสูติแพทย์ได้ฉีดเข้าในช่องคลอดของภริยาด้วยเทคนิคและวิธีการทางการแพทย์ เพื่อให้เกิดการปฏิสนธิและตั้งครรภ์

จากกรณีทั้ง ๒ จะเห็นได้ว่า เทคนิคและวิธีการนำน้ำเชื้ออสุจิของผู้บริจาคฉีดเข้าไปในช่องคลอดไม่แตกต่างกัน การกระทำดังกล่าวนี้ ทั้งผู้บริจคน้ำเชื้ออสุจิและผู้ขอรับน้ำเชื้ออสุจิไม่ได้เข้าไปก้าวกาล่งละเมิดในสิทธิทางเพศซึ่งกันและกัน การกระทำดังกล่าวยังได้รับการยินยอม หรืออนุญาตจากผู้ที่เป็นเจ้าของในตัว ถือว่าการกระทำดังกล่าวไม่ได้เข้าไปก้าวกาล่งละเมิดในสิทธิทางเพศที่เป็นสมบัติของผู้อื่น จึงไม่ถือว่าเป็นการผิดศีลข้อการประพฤติดินกาม ฉะนั้น การขอรับน้ำเชื้ออสุจิของผู้บริจาค เพื่อให้สูติแพทย์ฉีดเข้าไปในช่องคลอดด้วยเทคนิคหรือวิธีการทางการแพทย์ ถ้าสามีภริยามีความสมัครใจ หรือมีการยินยอม หรือมีการอนุญาตจากคู่สมรสซึ่งกันและกันแล้ว การกระทำดังกล่าวไม่เป็นการเข้าไปก้าวกาล่งละเมิดในสิทธิทางเพศที่บุคคลอื่นครอบครองหรือเป็นเจ้าของทั้งผู้บริจาคและผู้ขอรับน้ำเชื้ออสุจิ จึงไม่ผิดศีลข้อการประพฤติดินกาม

(ข) การประพฤติดินกามต้องกระทำให้ครบองค์กามาสุ มิฉฉาจาร ข้อที่มีความสำคัญของกามาสุ มิฉฉาจาร คือ การมีจิตคิดที่จะเสพ (ตสมิ เสวนจิตต) เพราะข้อนี้บ่งบอกถึงผู้กระทำที่มีเจตนาหรือมีความจงใจที่จะมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งจะเป็นสิ่งผลักดัน หรือเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดข้ออื่นๆ ตามมาจนก่อให้เกิดเพศสัมพันธ์เป็นผลสำเร็จ ฉะนั้น เจตนาจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องนำมาวิเคราะห์ ตามพระพุทธรพจน์ที่ว่า “เรากล่าวเจตนาว่าเป็นกรรม บุคคลคิดแล้ว จึงกระทำการกรรมด้วยกาย ด้วยวาจา ด้วยใจ”^{๒๕} โดยผู้บริจคน้ำเชื้ออสุจิให้กับธนาคารน้ำเชื้ออสุจิไม่สามารถที่จะเจาะจง หรือมีเจตนาว่า น้ำเชื้ออสุจิของตนต้องบริจาคให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ ถ้าผู้บริจคน้ำเชื้ออสุจิมีเงื่อนไขอย่างนี้ ทางธนาคารไม่สามารถรับบริจาคน้ำเชื้ออสุจิตกลงได้ เนื่องจากจริยธรรมหรือจรรยาบรรณของวิชาชีพแพทย์และผู้ปฏิบัติงานทางการแพทย์จะต้องไม่เปิดเผยความลับของผู้ป่วย (ผู้บริจาคและผู้ขอรับบริจาค) ให้ผู้อื่นทราบ ต้องเก็บข้อมูลต่างๆ ไว้เป็นความลับ ส่วนผู้ขอรับน้ำเชื้ออสุจิก็ไม่สามารถที่จะเจาะจงขอรับบริการน้ำเชื้ออสุจิของบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้เช่นกัน เพราะผู้ที่ขอรับน้ำเชื้ออสุจิของผู้บริจาคทุกรายจะต้องได้รับการตรวจร่างกายทั้งของสามีและภริยาเกี่ยวกับกรุ๊ปเลือด สีนัยน์ตา สีผิว และอื่นๆ ตามความจำเป็นโดยสูติแพทย์ เพื่อสูติแพทย์จะได้คัดเลือกน้ำเชื้ออสุจิที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับสามีและภริยาที่ขอรับบริการให้มากที่สุด และที่สำคัญอีกอย่างก็คือ หมู่เลือดของผู้รับน้ำเชื้ออสุจิกับหมู่เลือดของผู้บริจคน้ำเชื้ออสุจิต้องเป็นหมู่เลือดชนิดเดียวกัน ตัวอย่างเช่น ถ้าผู้ขอรับบริการน้ำเชื้ออสุจิมีหมู่เลือด Rh-negative ผู้บริจคน้ำเชื้ออสุจิต้องมีหมู่เลือดชนิด Rh-negative

^{๒๕} อ.จ.ฉก. (ไทย) ๒๒/๓๓๔/๓๖๘.

เหมือนกัน และถ้าเป็นไปได้หมู่เลือดของผู้บริจาคน้ำเชื้ออสุจิควรเหมือนกันกับหมู่เลือดของสามีของผู้ขอรับบริการน้ำเชื้ออสุจิด้วย ฉะนั้น ผู้ขอรับน้ำเชื้ออสุจิทุกรายจะต้องได้รับการตรวจอย่างละเอียด และการคัดเลือกว่าน้ำเชื้ออสุจิยังต้องอยู่ในดุลยพินิจของสูติแพทย์

จากที่กล่าวข้างต้น จะเห็นว่าทั้งผู้บริจาคน้ำเชื้ออสุจิและผู้ขอรับน้ำเชื้ออสุจิไม่สามารถที่จะเจาะจงบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ การกระทำของทั้งสองฝ่ายจึงไม่มีเจตนาที่จะบริจาคน้ำเชื้ออสุจิให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ และในขณะเดียวกันผู้ขอรับน้ำเชื้ออสุจิก็ไม่มีเจตนาที่จะขอรับบริการน้ำเชื้ออสุจิของบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้เช่นกัน เมื่อทั้งสองฝ่ายไม่มีเจตนาที่จะอยากได้ของคนใดคนหนึ่ง จึงเป็นเจตนาที่ไม่เบียดเบียนตนเองและบุคคลอื่น ดังพุทธพจน์กล่าวไว้ว่า "เมื่อละความอยาก ความโกรธ ความหลงได้แล้วย่อมไม่ตั้งใจที่จะเบียดเบียนตนบ้าง ย่อมไม่ตั้งใจที่จะเบียดเบียนบุคคลอื่นบ้าง ย่อมไม่ตั้งใจที่จะเบียดเบียนทั้งตนเองและบุคคลอื่นบ้าง"^{๒๖} เจตนาที่ประกอบด้วยความไม่อยากได้ ความไม่โกรธ ความไม่หลงย่อมเป็นเจตนาที่ดีหรือกุศลเจตนา เจตนาดี การกระทำก็จะดี ดังพุทธพจน์ว่า "กรรมใดกระทำด้วยความไม่อยากได้ ความไม่โกรธ ความไม่หลง กรรมนั้นเป็นกุศลกรรม"^{๒๗} ดังต่อไปนี้

กรณีที่หนึ่ง นายเอกกับนางบี อยู่ร่วมกันมากกว่าห้าปี มีเพศสัมพันธ์ปกติ นางบีไม่สามารถตั้งครรภ์ได้ จึงไปปรึกษากับสูติแพทย์ สูติแพทย์ตรวจร่างกายทั้งสองคนแล้ว พบว่านางบีมีสุขภาพปกติดี ส่วนนายเอกไม่มีตัวอสุจิในน้ำเชื้อ จึงแนะนำให้ขอรับบริการน้ำเชื้ออสุจิจากธนาคารน้ำเชื้ออสุจิที่มีผู้บริจาคไว้ สูติแพทย์ฉีดน้ำเชื้ออสุจิเข้าในช่องคลอดของนางบีด้วยเทคนิคและวิธีการทางแพทย์ เพื่อให้เกิดปฏิสนธิและตั้งครรภ์

กรณีที่สอง นายซีและนางดีอยู่ร่วมกันมากกว่าห้าปี มีเพศสัมพันธ์ปกติ นางดีไม่สามารถตั้งครรภ์ได้ จึงไปปรึกษากับสูติแพทย์ สูติแพทย์ตรวจร่างกายทั้งสองคนแล้ว พบว่านางดีมีสุขภาพปกติดี ส่วนนายซีไม่มีตัวอสุจิในน้ำเชื้อ จึงแนะนำให้ขอรับบริการน้ำเชื้ออสุจิจากธนาคารน้ำเชื้ออสุจิ หลังจากนั้นนางดีกลับมาหาสูติแพทย์อีกครั้ง โดยมากับนายเอ็กซ์ซึ่งเป็นอดีตคนรัก แต่นางดีบอกกับสูติแพทย์ว่านายเอ็กซ์เป็นญาติของนายซีซึ่งเป็นสามี และนายซีก็ยินยอมหรืออนุญาตให้รับน้ำเชื้ออสุจิของนายเอ็กซ์ได้ (ในกรณีเช่นนั้น สูติแพทย์จะไม่ทำให้เพราะผิดจรรยาบรรณแพทย์ แต่ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ที่จะยกตัวอย่างประกอบการวิเคราะห์ว่าผิดศีลข้อการประพฤติดินในกามหรือไม่ จึงขอสมมติว่าสูติแพทย์ยอมให้ใช้น้ำเชื้ออสุจิของนายเอ็กซ์ได้) สูติแพทย์จึงตรวจร่างกายของนายเอ็กซ์ พบว่ามีสุขภาพปกติและสามารถใช้น้ำเชื้ออสุจิให้นางวายได้ สูติแพทย์แนะนำนายเอ็กซ์ให้หลังน้ำเชื้ออสุจิจนได้จำนวนมากเพียงพอตามความต้องการแล้วนำฉีดเข้าในช่องคลอดของนางวายด้วยเทคนิคและวิธีการทางแพทย์ เพื่อให้เกิดการปฏิสนธิและตั้งครรภ์ หลังจากนั้นนางดีกลับไปบอกนายซีผู้เป็นสามีว่าสูติแพทย์ได้ทำเทคโนโลยีทางการแพทย์ด้านการเจริญพันธุ์ แต่ไม่ได้บอกว่าใช้น้ำเชื้ออสุจิของนายเอ็กซ์

^{๒๖} อจ.ม. (ไทย) ๒๘/๖๔๘/๕๔๔.

^{๒๗} อจ.ต.ก. (ไทย) ๒๐/๕๕๑/๓๐๗-๓๑๘.

จากทั้งสองกรณีนี้ พบว่า ไม่ผิดศีลข้อการประพฤติดีกในกาม เพราะว่าการกระทำไม่ครบองค์กามสุ มิจฉาจาร แต่การกระทำกรณีของนางดีที่มีเจตนาแอบแฝงอยู่ในจิตใจในการขอรับน้ำเชื้ออสุจิของนายเอ็กนั้นเป็นเพียงมโนทุจริต เป็นการกระทำที่น่าติเตียน จัดว่าเป็นอกุศลอย่างหนึ่ง แต่อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์เทคนิคและวิธีการนำน้ำเชื้ออสุจิของผู้บริจาคฉีดเข้าไปในช่องคลอดภริยาผู้อื่นโดยสุติแพทย์ด้วยเทคนิคและวิธีการทางการแพทย์ สามภริยามีความสมัครใจหรือมีการยินยอม หรือมีการอนุญาตซึ่งกันและกันแล้ว ผู้บริจคน้ำเชื้ออสุจิได้เจาะจงผู้รับบริการและผู้ขอรับบริการ น้ำเชื้ออสุจิได้เจาะจงผู้บริจาค การกระทำจึงไม่ครบองค์กามสุ มิจฉาจารย่อมถือว่าไม่ผิดศีลข้อการประพฤติดีกในกาม

(ค) ปัญหาเทคโนโลยีทางการเจริญพันธุ์ที่ใช้การปฏิสนธิในหลอดทดลองแล้วย้ายตัวอ่อนเข้าไปในโพรงมดลูก ตัวอ่อนที่เหลือจะนำไปทำลายหรือวิจัย หรือวิเคราะห์ หรือทดลองเป็นการฆ่ามนุษย์และผิดศีลข้อปาณาติบาตหรือไม่ เพราะเหตุใด

กรณีที่สามภริยาอยู่ร่วมกันมานานกว่าห้าปี มีเพศสัมพันธ์ตามปกติ แต่ภริยาไม่สามารถตั้งครรภ์ได้ ปรึกษากับสุติแพทย์ และพบว่าทั้งสามภริยามีความบกพร่องทางชีวภาพ จึงทำให้ไม่สามารถตั้งครรภ์ได้ตามธรรมชาติ จึงแนะนำให้ทำเทคโนโลยีทางการเจริญพันธุ์ที่ใช้การปฏิสนธิในหลอดทดลองแล้วย้ายตัวอ่อนเข้าไปในโพรงมดลูก เพื่อให้เกิดการตั้งครรภ์ ตัวอ่อนที่เหลือจะนำไปทำลายหรือวิจัย หรือวิเคราะห์ หรือทดลอง ถือว่าเป็นการฆ่ามนุษย์ เพราะพิจารณาผ่านองค์ปาณาติบาตดังต่อไปนี้

(ก) การพิจารณาว่าเป็นการฆ่ามนุษย์ ต้องพิจารณาว่าชีวิตเริ่มต้นตั้งแต่เมื่อใด สมภาร พรหมทา กล่าวว่า "ชีวิตมนุษย์ไม่ได้พิจารณาจากการมีอวัยวะครบสมบูรณ์เป็นเครื่องวัดหรือเป็นเครื่องกำหนด ถ้าเป็นเช่นนั้นแล้วคนที่อวัยวะพิการก็ย่อมมีความเป็นคนน้อยกว่าคนปกติ สิ่งที่ใช้พิจารณาควรใช้เรื่องการมีขั้นห้าครบถ้วนแล้ว ซึ่งเป็นการผสมของตัวเชื้ออสุจิของเพศชายกับเซลล์ของเพศหญิงแล้วเกิดการปฏิสนธิจิต ถือว่ามีขั้นห้าครบถ้วนสมบูรณ์ แต่ขั้นห้าเหล่านั้นอยู่ในภาวะแฝง (Potentiality) ที่ไม่มีความรู้สึก ความนึกคิดแต่มีสมรรถนะพร้อมที่จะรู้สึกและพร้อมที่จะเจริญเติบโตเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ต่อไป ขั้นห้าที่อยู่ในภาวะแฝงก็จะเปลี่ยนสภาพมาเป็นภาวะที่ปรากฏ (Actuality) การคลอออกจากครรภ์มารดาจึงเปรียบเหมือนกับต้นมะม่วงที่อยู่ในเมล็ดมะม่วง การทำลายตัวอ่อนย่อมถือว่าการฆ่าชีวิตมนุษย์"^{๒๘} ฉะนั้น การนำตัวอ่อนที่เหลือไปทำลาย หรือวิจัย หรือวิเคราะห์ หรือทดลอง ซึ่งผลสุดท้ายตัวอ่อนต้องตายย่อมถือว่าการฆ่ามนุษย์ เพราะชีวิตมนุษย์ได้เริ่มตั้งแต่เมื่อมีการผสมของตัวเชื้ออสุจิของเพศชายกับเซลล์ของเพศหญิงแล้วเกิดปฏิสนธิจิต จึงเป็นตัวอ่อน ซึ่งถือว่าเป็นมนุษย์ การทำลายตัวอ่อนตัวหนึ่งย่อมเป็นการทำลายชีวิตมนุษย์คนหนึ่ง ดังพุทธพจน์ว่า การทำลายกละละตรงนี้ เป็นช่วงเวลาที่น่าเชื้ออสุจิกับเซลล์ไข่ผสมกันแล้ว จึงเกิดการ

^{๒๘} สมภาร พรหมทา, พุทธศาสนากับปัญหาจริยศาสตร์ : ทัศนะของพุทธศาสนาเกี่ยวกับปัญหาโสเภณี ทำแท้ง และการอุณยฆาต, (กรุงเทพมหานคร : พุทธชาดการพิมพ์, ๒๕๓๕), หน้า ๑๑๙.

ปฏิสนธิวิญญานถือว่าทำลายชีวิตมนุษย์แล้ว^{๒๙} สอดคล้องกับข้อความในปรมัตถโชติกา มหาอิธัมมัตถสังคหฎีกาว่า ถ้าการทำลายตัวอ่อนเป็นการทำลายในตอนที่น่าเชื่อสุจริตของเพศชายกับเซลล์ไข่ของเพศหญิงผสมกันแล้ว เกิดการปฏิสนธิวิญญาน การทำลายนี้เป็นปาณาติบาตอย่างแน่นนอน^{๓๐}

(ข) การพิจารณาการผิดศีลข้อปาณาติบาต ผู้กระทำให้เจตนาในการนำตัวอ่อนไปทำลาย ถือว่าผิดศีลข้อปาณาติบาต เพราะผู้กระทำให้ความประสงค์จะให้ตัวอ่อนตาย ทั้งที่รู้ว่าเป็นสิ่งมีชีวิต ส่วนการนำตัวอ่อนไปวิจัย วิเคราะห์ หรือทดลองโดยไม่มีเจตนา ไม่มีความประสงค์ที่จะให้ตัวอ่อนตาย แต่บังเอิญตัวอ่อนที่นำไปวิจัย วิเคราะห์ หรือทดลองตาย ถือว่าไม่ผิดศีลข้อปาณาติบาต เพราะการกระทำไม่ครบองค์ปาณาติบาต และข้อที่สำคัญขององค์ปาณาติบาต คือ การมีจิตคิดที่จะฆ่า (วธกจิตต์) ซึ่งข้อนี้มุ่งเอาเจตนาของผู้กระทำเป็นประการสำคัญ เจตนาเป็นแรงจูงใจหรือเป็นแรงผลักดันให้เกิดการกระทำ แต่ในกรณีที่มีเจตนาในการนำตัวอ่อนไปวิจัย วิเคราะห์ หรือทดลอง ทั้งที่รู้ว่าการกระทำดังกล่าวนั้นทำให้ตัวอ่อนตายย่อมเป็นปาณาติบาต และยิ่งการกระทำนั้นมีเจตนาที่จะให้ตายด้วย ถือว่าผิดศีลข้อปาณาติบาต

จากข้อพิจารณาปัญหาการใช้เทคโนโลยีการเจริญพันธุ์บนหลักพีชนิยามและศีล ทำให้เห็นแนวทางการแก้ปัญหาดังกล่าวบนสาเหตุใหญ่ๆ ๓ ประการคือ^{๓๑}

สาเหตุที่ ๑ ความจริงพื้นฐาน ชีวิตมนุษย์เริ่มต้นเมื่อปฏิสนธิ การทำลายชีวิตตั้งแต่จุดเริ่มต้น ปฏิสนธิในครรภ์มารดาแล้วถือว่าเป็นการทำลายชีวิตมนุษย์ หรือเป็นการฆ่า เป็นปาณาติบาต

สาเหตุที่ ๒ สิทธิในชีวิต สิทธิในชีวิตเป็นของผู้มีชีวิตนั้น คนอื่นจะมาเป็นเจ้าของที่แท้จริงไม่ได้ คนอื่นเป็นแต่เพียงผู้ช่วยเหลือเลี้ยงเป็นผู้ช่วยเหลือเกื้อกูลเท่านั้น แม้แต่ชีวิตเล็กๆ ในระยะเริ่มแรกนั้นก็รู้จักรักสุข เกลียดทุกข์ ความรักสุขเกลียดทุกข์นี้ การพิจารณาทางจริยธรรมต้องคำนึงถึงคุณค่าในด้านความสุข ความทุกข์ของชีวิตด้วย

สาเหตุที่ ๓ ภาวะธรรมชาติแบบอัตวิสัย คือ โดยธรรมชาติทั่วไป ทุกชีวิตรักสุข เกลียดทุกข์ รักชีวิต กลัวตาย เราจะรู้สึกแทนเขาไม่ได้ ฉะนั้น การจะเข้าไปวินิจฉัยความรู้สึกแทนกันว่าคนนี้เป็นอย่างไรนั้นไม่อาจทำได้

ตามสาเหตุที่ ๑ นั้นเป็นเรื่องของพีชนิยามหรือสัจธรรมซึ่งความจริงตรงนี้ไม่ได้พิจารณาในแง่ของคุณค่า แต่เป็นพัฒนาองค์ความรู้ให้เกิดความเข้าใจความจริงให้กับผู้ที่กำลังจะใช้เทคโนโลยีนี้

^{๒๙} วิ.ม. (ไทย) ๑/๑๗๒/๔๗๕.

^{๓๐} พระสัทธัมมโชติกะ ธัมมาจริยะ , ปรมัตถโชติกา มหาอิธัมมัตถสังคหฎีกา เล่มที่ ๒, หน้า ๙๙.

^{๓๑} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), การแพทย์ยุคใหม่ในพุทธทัศน์, พิมพ์ครั้งที่ ๖, หน้า ๒๑๓-

มากกว่า กล่าวคือ เป็นการสร้างปัญญา โดยให้ข้อมูลสำหรับการพิจารณาว่าการกระทำนั้น ประกอบด้วยความรู้ความเข้าใจ เกิดจากการใช้ปัญญาพิจารณาเหตุผล ข้อดีข้อเสีย รู้เข้าใจความจริง การตัดสินใจโดยอาศัยฐานแห่งปัญญา โดยมีความรู้ความเข้าใจชัดเจนที่สุด^{๓๒} ในพุทธจริยธรรม ได้พัฒนาปัญญาในรูปแบบของสัมมาทิฐิหรือความเห็นชอบ ด้วยอาศัยหลักการ ๒ ประการ คือ

ข้อ ๑ ปรีตโฆสะ คือเสียงจากผู้อื่น หรือการกระตุ้นชักจูงจากภายนอก คือการสั่งสอน แนะนำจากพ่อแม่ ครู อาจารย์ เพื่อน คนแวดล้อมใกล้ชิด เป็นต้น โดยบุคคลเหล่านั้นต้องทำหน้าที่ในฐานะเป็นกัลยาณมิตรให้เกิดศรัทธาให้เกิดขึ้นแก่ผู้เล่าเรียน

ข้อ ๒ โยนิโสมนสิการ เป็นหลักการทำให้เกิดความรู้จักคิด เป็นการสร้างแนวทางแห่งปัญญาในการพิจารณาสิ่งต่างๆ ตามความเป็นจริง^{๓๓}

การเข้าใจข้อมูลและศึกษาให้รอบด้านในเรื่องการอุ้มบุญจึงจำเป็นต้องอาศัยหลักในพุทธจริยธรรมเรื่องสัมมาทิฐิเป็นพื้นฐาน โดยมีการรับฟังจากแพทย์ผู้เป็นกัลยาณมิตรที่มีความเข้าใจกระบวนการทางเทคโนโลยีเจริญพันธุ์เป็นอย่างดี และผลดีผลเสียทางด้านศีลธรรมจากพระภิกษุหรือผู้เชี่ยวชาญทางด้านศาสนา รวมถึงสังคมรอบข้าง เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับการตัดสินใจว่าควรจะทำหรือไม่ควรทำ มีประโยชน์หรือไม่มีประโยชน์ และเมื่อรวบรวมข้อมูลได้แล้วต่อไปจึงเป็นเรื่องของกระบวนการคิดที่เรียกว่า โยนิโสมนสิการ ดังต่อไปนี้^{๓๔}

(๑) วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย เป็นการคิดให้รู้จักสภาวะที่เป็นจริง โดยการค้นหาสาเหตุและปัจจัยต่างๆ ที่สัมพันธ์ส่งผลสืบทอดกันแบบอัมพัปปัจจยตา หรือตามหลักปัจจุสมุปบาท ไม่เฉพาะเริ่มจากผล สืบคนไปหาสาเหตุและปัจจัยทั้งหลายเท่านั้น ในการคิดแบบนี้จะตั้งต้นที่เหตุแล้วสาวไปหาผล โดยอาศัยการพิจารณาจากความสัมพันธ์และคำถาม ในกรณีการอุ้มบุญนั้นมุ่งผลคือการมีบุตรนั้นเกิดจากสาเหตุใดบ้าง แล้วจึงสร้างเหตุขึ้นโดยให้มีเทคโนโลยีการเจริญพันธุ์เป็นคำตอบ แต่ก็ต้องตั้งคำถามด้วยว่า ทำไมเราจึงต้องมีบุตร เพราะเหตุแห่งความดีคือฉันทะหรือเมตตา หรือเพราะความอยาก ความไม่รู้ความจริง (อวิชชา) ฉะนั้น การพิจารณาให้เข้าใจสภาวะที่จริงจึงเป็นการค้นหาเหตุปัจจัยในการตอบว่าจะใช้เทคโนโลยีนี้หรือไม่

(๒) วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบหรือวิธีคิดแบบวิภาษวาท เป็นการคิดด้วยการกระจายความคิด มุมมอง และให้รู้สิ่งทั้งหลายตามสภาวะของสิ่งนั้น โดยลักษณะทางธรรมเป็นการพิจารณาให้เห็นความไม่มีแก่นสาร ไม่มีตัวตนที่แท้จริง ให้คลายความยึดมั่นในสมมติบัญญัติ เป็นการแยกแยะให้เห็นภาวะที่องค์ประกอบเหล่านั้นอาศัยกัน และความเห็นกฎธรรมตามมีการเกิดดับอยู่ตลอดเวลา การคิดแบบนี้ทำให้เกิดความเข้าใจสรรพสิ่งในฐานะเป็นแค่กองรูปธรรมและนามธรรม เป็นเพียงสภาวะ ว่างเปล่าจากความเป็นสัตว์บุคคลตัวตนเราเขา เป็นความคิดที่ช่วยต้านทานไม่ให้คิดอย่างหลงใหลหมกมุ่นติดสมมติบัญญัติเกินไป ซึ่งในกรณีการพิจารณาเทคโนโลยีการเจริญพันธุ์ เรา

^{๓๒} อ่างแล้ว. การแพทย์ยุคใหม่ในพุทธทัศน์, พิมพ์ครั้งที่ ๖, หน้า ๒๑๕-๒๑๙.

^{๓๓} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), พุทธธรรม ฉบับขยายความ, พิมพ์ครั้งที่ ๔๖, หน้า ๖๑๔.

^{๓๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๒๗-๖๕๓.

ต้องแยกแยะระหว่างเทคโนโลยีกับความเป็นจริงของชีวิต เพราะเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือที่เป็นรูปธรรม ส่วนคนที่ใช้เครื่องมือเป็นนามธรรมมีความรู้สึกที่เป็นตัวตน คือแพทย์และสามีภริยาที่ต้องการมีบุตร การแยกให้เห็นว่าสมมติที่เรายึดไว้นั้นก็ไม่ใช่อะไรอื่นนอกจากเราใส่ตัวตนของผู้เกี่ยวข้องเหล่านั้น ถ้าความเป็นจริงนั้นไม่มีอะไรที่แท้จริง เป็นแต่เราสร้างขึ้นมา แต่ความจริงคือนามธรรมของสิ่งๆ ต่างที่มารวมกันด้วยเงื่อนไขบางอย่างและแตกสลายไปเป็นธรรมดา เมื่อแยกแยะให้เห็นความเป็นจริงกับสมมติออกจากกันได้ เราจะเข้าใจถึงความเข้าใจนั้นว่าเรากำลังยึดถือเครื่องมือและบางอย่างนั้นไว้ การยึดไว้เป็นความทุกข์ แต่หากเข้าใจแยกแยะให้ชัดเจนกว่าระหว่างบุตรกับชั้น ๕ อย่างเป็นสมมติอย่างไหนเป็นความจริง เราจะเข้าใจองค์ประกอบที่เราต้องการจริงๆ ไม่มีอยู่เป็นแต่ความยึดมั่นเท่านั้น และเมื่อแยกแยะแล้วเราควรพิจารณาต่อไปว่า ควรเลือกใช้เทคโนโลยีหรือไม่ใช้ในการมีบุตร โดยเราอาจพิจารณาถึงกรณีการทำบุญจึงต้องเข้าใจทั้งแง่ของการคัดเลือกตัวอ่อน และเมื่อเราเลือกแล้วหากมีความผิดพลาดทำให้ตัวอ่อนนั้นตาย ทุกคนก็ต้องร่วมกันรับผิดชอบ ไม่ใช่แพทย์เป็นผู้รับเท่านั้น แม้แต่มารดาบิดาที่มาร่วมกันก็ต้องร่วมกันรับรู้ จึงต้องเข้าใจว่าการทำนี้ทุกคนต่างร่วมรับผิดชอบและเข้าใจร่วมกันว่า การแยกแยะถึงผลที่ได้นั้นไม่ว่าจะดีหรือไม่ก็ตามทุกคนต่างร่วมกันทำทั้งสิ้น^{๓๕}

(๓) วิธีคิดแบบสามัญลักษณ์ เป็นการมองอย่างรู้เท่าทันความเป็นอยู่ของสิ่งทั้งหลาย หรือรู้เท่าทันธรรมดา คือรู้อาการของสิ่งทั้งหลายที่เกิดจากปัจจัยปรุงแต่ง เมื่อเกิดขึ้นแล้วก็ต้องดับไป ไม่เที่ยงแท้ ไม่คงที่ ไม่ยั่งยืน ไม่อยู่ตลอดไป เรียกว่า อนิจจัง รู้อาการที่ปัจจัยทั้งหลายต่างเกิดดับ ทำให้สิ่งเหล่านั้นถูกบีบคั้นกดดัน ไม่อาจคงอยู่ในสภาพเดิมได้ ต้องแปรปรวนตลอดเวลา เรียกว่า ทุกข์ และรู้ภาวะที่สิ่งทั้งหลายเป็นของตนเอง ไม่อาจเป็นของใครได้ ไม่มีใครบังคับได้ ไม่มีเจ้าของ ไม่มีตัวตน เรียกว่า อนัตตา โดยการคิดแบบสามัญลักษณ์นั้นคือการรู้เท่าทันและยอมรับความจริง วางท่าที่เป็นอิสระ และรู้เพื่อแก้ไขหรือทำไปตามเหตุปัจจัย เป็นการปฏิบัติให้สอดคล้องกับความเป็นจริงตามธรรมชาติ คือการกำหนดรู้ความอยากของตนและกำหนดรู้เหตุปัจจัยแล้วแก้ไข

เมื่อพิจารณาการใช้เทคโนโลยีการเจริญพันธุ์บนฐานคิดแบบสามัญลักษณ์จึงต้องเข้าใจความเป็นจริงของสรรพสิ่ง และหาวิธีปฏิบัติในการอยู่ร่วมกับสิ่งเหล่านั้นอย่างเท่าทัน ทั้งในฐานะผู้มีความเข้าใจและฐานะผู้ปฏิบัติอย่างเท่าทัน เพราะเมื่อเรารู้ว่าการใช้เทคโนโลยีทุกอย่างนั้นล้วนตั้งอยู่บนฐานของการเข้าใจที่ว่าเทคโนโลยีทุกอย่างไม่ได้ช่วยแก้ปัญหาความทุกข์ในชีวิตได้ตลอดไป เป็นแค่แก้ปัญหาได้ชั่วคราว การจะใช้เทคโนโลยีแบบชั่วคราวนั้นจึงต้องพิจารณาให้ละเอียดถึงการปฏิบัติที่ถูกต้องและเหมาะสมเสมอ เพราะเมื่อเราปฏิบัติต่อสิ่งชั่วคราวนั้นในฐานะที่เราเข้าใจมันอย่างชัดเจนก็เท่ากับเรากำลังสนับสนุนให้คนที่อาจไม่เข้าใจหรือเป็นแต่เพียงผู้ใช้เทคโนโลยีปฏิบัติอย่างไม่รู้เท่าทันยิ่งจะสร้างปัญหาให้มากขึ้น จึงต้องเข้าใจวิธีคิดแบบนี้เพื่อประเมินและหาวิธีปฏิบัติที่ถูกต้องและเหมาะสม

^{๓๕} คุณธนิตศักดิ์ บ้านพลูลวง, หนายความ รองประธานสภาหนายความจังหวัดสุพรรณบุรี, สัมภาษณ์, ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๐.

(๔) วิธีคิดแบบบรรทัดธรรมสัมพันธ์ เป็นการคิดตามหลักการและความมุ่งหมายให้สัมพันธ์กันคือระหว่างธรรมกับอรรถ หรือหลักการกับความมุ่งหมาย เรียกว่า ปฏิบัติธรรมตามสมควรแก่ธรรม (ธรรมานุธรรมปฏิบัติ) เพราะถ้าไม่มีธรรมานุธรรมปฏิบัติ ทุกการปฏิบัติหรือดำเนินตามหลักการก็จะคลาดเคลื่อน ผิดพลาด เลื่อนลอย ว่างเปล่า งามาย ไร้ผล ทำให้เกิดผลคือโทษ ธรรมทุกข้อจึงมีอรรถหรือมีจุดมุ่งหมาย เมื่อเราต้องการผลอย่างนี้จึงต้องแสวงหาธรรมในการสร้างให้สัมพันธ์กัน

เมื่อพิจารณาเทคโนโลยีการเจริญพันธุ์ ต้องศึกษาข้อธรรมที่เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายโดยถ้าเรากล่าวถึงแพทย์และสามีภริยาและผู้เกี่ยวข้องจึงต้องเรียนรู้คุณสมบัติของบุคคลที่เหมาะสมแก่การใช้เทคโนโลยีนั้นว่าควรมีหลักธรรม เช่น หลักสัปปุริสธรรม หรือธรรมของคนดี มีรู้เหตุ รู้ผล เป็นต้น หรือหลักพรหมวิหาร ๔ มีเมตตา เป็นต้น โดยการเข้าใจหลักปฏิบัติเบื้องต้นนี้เพื่อจะได้พิจารณาต่อไปว่าประโยชน์ที่เกิดจากการใช้นี้จะถูกต้องและเกิดประโยชน์อย่างสูงส่งขนาดไหน ซึ่งหลักเหล่านี้จะพิจารณาในหัวข้อจริยธรรมทางการแพทย์ และหัวข้อแนวคิดพุทธจริยธรรมกับปัญหาทางจริยธรรมต่อไป

(๕) วิธีคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม เป็นการพิจารณาเกี่ยวกับการใช้สอยหรือบริโภค เป็นการขัดเกลาจิตใจ หรือตัดทางไม่ให้กิเลสเข้ามาครอบงำจิตใจแล้วทำให้เกิดพฤติกรรมต่อไป โดยวิธีคิดนี้ใช้เกี่ยวข้องกับการบริโภคใช้สอยปัจจัย ๔ และวัสดุอุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่างๆ โดยมีหลักว่า หากเราเข้าไปเกี่ยวข้องกับสิ่งต่างๆ เพราะมีความต้องการและเห็นสิ่งนั้นๆ จะสามารถสนองความต้องการของเราได้ และสิ่งใดที่สามารถสนองความต้องการของเราได้ สิ่งนั้นก็มีความดีต่อเรา และเราเรียกว่า มีประโยชน์ คุณค่าจึงเป็นไปตามความต้องการ ๒ อย่างคือ ๑. คุณค่าแท้ คือความหมายหรือประโยชน์ของสิ่งทั้งหลาย ในแง่สนองความต้องการของชีวิตโดยตรง โดยมนุษย์นำมาใช้แก้ปัญหาของตน ให้เกิดความดีงาม เป็นการดำรงอยู่ด้วยดีของชีวิต ให้เกิดประโยชน์สุขทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น เป็นการใช้อย่างถูกต้องในการพิจารณาคุณค่า ๒. คุณค่าเทียม คือความหมายหรือประโยชน์ของสิ่งทั้งหลายที่มนุษย์ให้ความหมายเพิ่มแก่สิ่งนั้น เพื่อปรนเปรอการเสพสวดยเวทนา หรือเพื่อเสริมราคะ เสริมขยายความมั่นคงยิ่งใหญ่ให้ตัวตน เป็นการใช้อย่างผิดในการพิจารณาคุณค่า

เมื่อพิจารณาการใช้เทคโนโลยีการเจริญพันธุ์จะพบว่าคุณค่าแท้นั้นคือการกำเนิดชีวิตเพื่อช่วยเหลือสามีภริยาที่มีบุตรยาก เป็นการเพิ่มอัตราการเกิดให้กับเด็กสำหรับสามีภริยาที่พร้อมในการรับดูแลและอุปการะเด็กทั้งในด้านธรรมะคือมีคุณธรรมที่พร้อมสำหรับความเป็นบิดาและมารดา และพร้อมในเรื่องค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่สำคัญเพื่อไม่ให้เกิดการใช้เทคโนโลยีนั้นเป็นการสนองตอบต่อคุณค่าเทียม คือเพียงเพื่อความต้องการของตนเอง โดยไม่พิจารณาว่าสิ่งนั้นเหมาะสมหรือไม่กับตนเอง ไม่ต่างจากการที่เยาวชนอายุน้อยแล้วมีลูกขณะที่ตนเองยังไม่พร้อม เพียงเพื่อสนองต่อตัณหาของตัวเองจึงทำให้ต้องพิจารณาในคุณค่าแท้ในเทคโนโลยีเหล่านั้นให้ชัดเจน

(๖) วิธีคิดแบบรากุศล เป็นการคิดเน้นความดี เพื่อสกัดกั้นหรือบรรเทาและขัดเกลาตัณหา เป็นการสร้างความเจริญอกงามแห่งกุศลธรรมและสร้างเสริมสัมมาทิฐิที่เป็นโลกียะ เป็นการใช้ประสบการณ์ที่ได้ประสบหรือรับรู้ของแต่ละคนที่แตกต่างกันออกไปนั้น บางคนก็คิดปรุงแต่งไปในทางที่ดี มีประโยชน์ ขณะที่อีกคนคิดปรุงแต่งไปในทางไม่ดีไม่งาม เป็นโทษ การทำใจและชักนำ

ความคิดให้เดินไปในทางที่ดีงามและเป็นประโยชน์จึงเป็นการปลูกเร้าคุณธรรม เป็นการใชโยนิโสมนสิการแบบเร้ากุศล กรณีการคิดถึงความตาย ถ้ามีโยนิโสมนสิการคือทำใจหรือคิดไม่ถูกวิธี อกุศลธรรมก็จะเกิดขึ้น คือเมื่อคิดถึงความตายแล้วก็จะหดหู่ เกิดความเศร้า ความเกี้ยวแก้งใจ เกิดความหวั่นกลัว เป็นต้น แต่ถ้ามีโยนิโสมนสิการ คือทำใจหรือคิดให้ถูกวิธีก็จะเกิดกุศลธรรมคือ เกิดความรู้สึกตื่นตัวเร้าใจ ไม่ประมาท เร่งชวนชวายุปฏิบัติกิจหน้าที่ ทำแต่สิ่งดีงาม เป็นประโยชน์

เมื่อใช้วิธีคิดนี้กับการใช้เทคโนโลยีการเจริญพันธุ์จะพบว่า การที่เราคิดดีในแง่ของกรรม จะพบว่า ทุกคนล้วนมีกรรม ถ้าเราไม่มีลูกเพราะได้ทำกรรมชั่วบางอย่างไว้ แสดงให้เห็นว่าการมีบุตรและคลอดบุตรได้เป็นเรื่องของกรรมดี แต่การคิดในพระพุทธานุภาพมุ่งเน้นไปที่การคิดและทำดีชาตินี้เพื่อให้ชาติหน้าได้รับผลกรรมดีคือมีบุตรได้ แต่ทางเทคโนโลยีในปัจจุบันก็สามารถทำให้มีบุตรได้ก็ต้องถือเป็นผลกรรมดีได้เช่นกัน เป็นการพิจารณาว่าผลความดีคือการมีบุตร แม้จะมีข้อโต้แย้งบางอย่าง เช่น บุตรที่เกิดมาไม่ว่าจะเป็นอย่างไรก็ต้องน้อมรับด้วยความยินดี เป็นต้น หรือหากพิจารณาในแง่เทคโนโลยีเราก็ควรมองว่ามีทั้งดีและไม่ดี ต้องพิจารณาว่าหากทำให้เด็กเกิดขึ้นแล้วทำให้สามีภริยามีความดีหรือคุณธรรมในแง่ของการปฏิบัติดีปฏิบัติชอบต่อกันในฐานะของบิดามารดามีพรหมวิหารต่อบุตร และบุตรกตัญญูต่อบิดามารดาถือว่าเทคโนโลยีการเจริญพันธุ์นั้นช่วยทำให้คุณธรรมในทางกุศลธรรมเกิดขึ้น ทำให้คำว่า บิดามารดา เป็นพรหม เป็นพระอรหันต์สำหรับบุตรดำเนินต่อไป

ส่วนการแก้ไขปัญหารื่องจริยธรรมตามสาเหตุที่ ๒ และ ๓ นั้นจะได้พิจารณาในข้อต่อไป

๔.๒.๒ การแก้ปัญหาคอรั้มบุญด้านจริยธรรมทางการแพทย์ด้วยหลักสัปปริสธรรม

ปัญหาทางการแพทย์นั้นส่วนหนึ่งเกี่ยวข้องกับปัญหาทางด้านจริยธรรม โดยสัมพันธ์กับจริยธรรมของแพทย์ คือ

(๑) จริยธรรมทางการแพทย์ แพทย์นั้นเป็นผู้มีจริยธรรมหรือไม่ แพทย์ประพฤติผิดจากจริยธรรมได้หรือไม่ และปัญหาเรื่องจิตใจของแพทย์ว่ามีคุณธรรมที่จะประพฤติกจริยธรรมหรือไม่ ปัญหาเหล่านี้นำไปสู่การพิจารณาว่า มีความจำเป็นต้องให้ความรู้ด้านจริยธรรมในแพทย์ เช่น สูตินรีแพทย์ ที่ทำเกี่ยวกับเรื่องการเจริญพันธุ์ เป็นสูตินรีแพทย์ทั่วไป กุมารแพทย์ พยาบาลที่เกี่ยวข้องอาจมีการอบรมด้านนี้เสริมไปกับการอบรมวิชาการ^{๓๖} โดยพุทธจริยธรรมได้มองถึงความเป็นแพทย์นั้นต้องเข้าใจความหมายของคำว่า สัมมาอาชีวะ คือการเลี้ยงชีพชอบ หรือทำอาชีพด้วยความสุจริต ไม่ผิดกฎหมาย กล่าวคือ อาชีวะหรืออาชีพ คือการหาเลี้ยงชีพ ถ้ามองง่ายๆ คือการได้เงินได้ทอง ได้ผลตอบแทนหรือสิ่งของเครื่องใช้ เป็นเครื่องมือการเลี้ยงชีพตน ส่วนคำว่า สัมมา คือความถูกต้อง เป็นการกระทำที่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือทำให้เกิดผลที่ตรงตามวัตถุประสงค์ของอาชีพนั้น ซึ่งงานทางการแพทย์คือการรักษาพยาบาล มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยบำบัดโรค และรักษาคนไข้ให้หายเจ็บป่วย ย่อมต้องการผลที่ตรงแท้นั่นเอง คือคนไข้หายเจ็บป่วย มีสุขภาพดี เป็นอาชีพที่เป็นไปเพื่อ

^{๓๖} พญ.จาเนต หลายอำนวย, สูตินรีแพทย์ แพทย์ชำนาญการ กระทรวงสาธารณสุข โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร, สัมภาษณ์, ๑๕ กันยายน ๒๕๖๐.

ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ เกื้อหนุนชีวิตและสุขภาพของประชาชน และเป็นพื้นฐานของการพัฒนาสังคม^{๓๗}

การอุ้มบุญนั้นโดยหน้าที่เกี่ยวข้องกับบุคคลหลากหลายทั้งสูตินรีแพทย์ นักวิทยาศาสตร์ พยาบาล และวิสัญญีแพทย์ นักจิตวิทยา เป็นต้น การมองอาชีพเหล่านี้ในฐานะส่วนหนึ่งของสังคมในฐานะบุคคลผู้แก้ปัญหาาร่วมกัน เมื่อพิจารณาในแง่ของบุคคลย่อมต้องการประโยชน์ในการประกอบอาชีพคือการได้ทรัพย์ แต่ในพุทธจริยธรรมได้พิจารณาการประกอบสัมมาอาชีพะนั้นนอกจากเรื่องของทรัพย์อันเป็นประโยชน์ส่วนตนแล้วยังมุ่งถึงการเสียสละตนเองเพื่อคนอื่นในฐานะเป็นการสร้างกรรมดีหรือสั่งสมความดีในชาตินี้ด้วยการเสียสละตนเองเพื่อช่วยเหลือหรือแบ่งปันอันเป็นการสร้างประโยชน์ให้คนอื่นและตนเองได้รับผลแห่งกรรมดีนั้นต่อไป การพิจารณานี้เป็นการมองไปถึงผู้ที่ทำหน้าที่ต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมของการทำดีด้วยตนเองถึงหลักการที่อนุญาตหรือห้ามโดยพิจารณาจากข้อกำหนดนั้นเกี่ยวกับมาตรฐานการให้บริการเกี่ยวกับเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ พ.ศ.๒๕๕๐ ตามข้อ ๒ ผู้ดำเนินการสถานพยาบาล หรือผู้ประกอบการวิชาชีพเวชกรรมซึ่งมีหน้าที่ในลักษณะเดียวกันในหน่วยงานที่ให้บริการเกี่ยวกับเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทั้งของรัฐและเอกชน จะต้องรับผิดชอบหรือจัดให้มีผู้ประกอบการวิชาชีพเวชกรรม เป็นผู้รับผิดชอบในการบริการดังกล่าว และ ข้อ ๓ ผู้รับผิดชอบในการให้บริการเกี่ยวกับเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ตามข้อ ๒ ของหน่วยงานใดจะต้องได้รับหนังสือรับรองจากราชวิทยาลัยสูตินรีแพทย์แห่งประเทศไทย ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในการให้บริการเกี่ยวกับเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ในหน่วยงานใดซึ่งให้บริการก่อนวันที่ประกาศฉบับนี้ใช้บังคับ ให้ดำเนินการขอหนังสือรับรองจากราชวิทยาลัยสูตินรีแพทย์แห่งประเทศไทย ภายในร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศนี้ใช้บังคับ^{๓๘}

ขณะที่การอุ้มบุญนั้นเมื่อพิจารณาในฐานะความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้เกี่ยวข้องเหล่านี้ เป็นการพิจารณาไปถึงประโยชน์หรือธรรมะที่เกิดขึ้นแก่สังคม เช่น คู่สามีภรรยาได้รับคือบุตรทำให้ครอบครัวสมบูรณ์ มีธรรมะหรือความดี ความเมตตา ความกรุณาเกิดขึ้น ตามพุทธจริยธรรมมีหลักการปฏิบัติเพื่อสงเคราะห์หรือเกื้อหนุนสังคมให้อยู่ร่วมกัน เช่น สังคหวัตถุ พรหมวิหาร เป็นต้นเกิดขึ้น เมื่อพิจารณาในแนวทางนี้จริยธรรมการแพทย์จึงไม่ได้มุ่งที่การทำอาชีพเพื่อตนเอง แต่เป็นอาชีพที่เกื้อหนุนสังคม และสร้างคุณธรรมในฐานะที่อาชีพเหล่านี้เกี่ยวพันกับทั้งเทคโนโลยีกับมนุษย์ เพราะการพัฒนาความรู้ด้านอารมณ์ที่เบิกบานผ่องใสและไม่มองมนุษย์ในฐานะเป็นแค่เครื่องยนต์ที่ประกอบด้วยชิ้นส่วนต่างๆ เสมือนสิ่งไม่มีชีวิต เพราะจะทำให้แนวทางการทำเวชปฏิบัติเป็นไปอย่างไร้ความรู้สึกและไร้น้ำใจ ทำไปตามหน้าที่ของตนโดยไม่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ แต่มุ่งทำให้เสร็จเท่านั้น^{๓๙} เมื่อพิจารณาจากประเด็นเรื่องและภาวะแบบอัตวิสัยจะพบว่า แพทย์ควรใส่ใจในชีวิตมากกว่าอาชีพหรือตนเอง เป็นการใส่ความรู้สึกมากกว่าจะใช้เทคโนโลยีในการดำเนินชีวิตมากเกินไป โดยแนวทางนี้จะช่วยทำให้อาชีพนั้นช่วยส่งเสริมคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์มากยิ่งขึ้น

^{๓๗} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), การแพทย์ยุคใหม่ในพุทธทัศน์, พิมพ์ครั้งที่ ๖, หน้า ๒๕๒.

^{๓๘} แสวง บุญเฉลิมวิภาส, อนันต ยมจินดา, กฎหมายการแพทย์, พิมพ์ครั้งที่ ๒, หน้า ๕๓-๕๖.

^{๓๙} อ่างแล้ว, การแพทย์ยุคใหม่ในพุทธทัศน์, พิมพ์ครั้งที่ ๖, หน้า ๓๔๔-๓๔๕.

(๒) ปัญหาจริยธรรมทางการแพทย์ การอุ้มบุญนั้นมีข้อกำหนดการบริการด้านนี้ต้องมี ทีมแพทย์ นักวิทยาศาสตร์ พยาบาล สถานที่ เครื่องมือและอุปกรณ์การแพทย์ที่ได้มาตรฐาน และการรักษาต้องเป็นไปตามหลักวิชาการ และข้อบ่งชี้ทางการแพทย์ ต้องมีกรรมการควบคุมคุณภาพ และจริยธรรม บันทึกลงทางการแพทย์และที่สำคัญต้องมีใบยินยอมและแบบคำอธิบายให้คู่สมรสทำความเข้าใจ และลงชื่อไว้เป็นหลักฐาน ทั้งนี้กำหนดให้ราชวิทยาลัยสูติแพทย์แห่งประเทศไทย เป็นผู้กำกับดูแลให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของประกาศฉบับนี้ สถาบันที่ต้องการให้บริการเกี่ยวกับ เทคโนโลยีการเจริญพันธุ์ จะต้องยื่นคำขอหนังสือรับรองต่อราชวิทยาลัยสูติแพทย์แห่งประเทศไทย ซึ่งจะส่งกรรมการไปตรวจเยี่ยมสถาบันดังกล่าว หากมีคุณสมบัติครบถ้วนตามเกณฑ์มาตรฐานที่ แพทยสภากำหนด ก็จะได้รับหนังสือรับรองมีกำหนดวาระ ๒ ปี และในแต่ละปีสถาบันที่ได้รับการ รับรองจะต้องรายงานข้อมูลเกี่ยวกับการให้บริการต่อราชวิทยาลัยสูติแพทย์แห่งประเทศไทยตาม แบบที่กำหนดไว้ ในปัจจุบันมีสถาบันที่ได้รับการรับรองทั้งสิ้น ๒๗ แห่ง^{๔๐}

ปัญหาจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับหลักการและข้อกำหนดต่างๆ เหล่านี้จึงสัมพันธ์กับ หน่วยงานจำนวนมาก เนื่องจากมีหลายหน่วยงานเข้ามารับผิดชอบ เพื่อพิจารณาในรายละเอียดผ่าน การคิด พิจารณาแก้ไข ตัดสินใจ ไม่ใช่ปัญหาทางด้านเทคโนโลยี แต่เป็นปัญหาเชิงจริยธรรมที่ต้องการ ผู้มีความรู้ เพื่อพิจารณาแก้ไขปัญหาต่างๆ เหล่านี้ว่าเหมาะสมหรือไม่^{๔๑} ต่อปัญหานี้พุทธจริยธรรมได้ เสนอหลักสัปปุริสธรรม^{๔๒} คือธรรมของบัณฑิตในการแก้ไขปัญหาก็เกี่ยวข้องๆ กับบริบทและบุคคลและ หลักความเป็นจริง ๗ ประการ คือ^{๔๓}

(ก) เป็นธัมมัญญู ผู้รู้จักเหตุ คือรู้หลักความจริงตามธรรมชาติ รู้หลักการ กฎเกณฑ์แบบ แผนหน้าที่ ซึ่งเป็นเหตุให้ทำสิ่งใดแล้วได้สำเร็จผลตามที่มุ่งหมาย ปัญหาการอุ้มบุญในทางการแพทย์ นั้นพิจารณาหาสาเหตุเรื่องการเกิด โดยเกี่ยวข้องกับเรื่องกายกับใจในแง่ของการเกิดนั้น พระพุทธศาสนามองชีวิตเป็นระบบเดียวกัน เป็นระบบแห่งความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ ที่เข้า มาอิงอาศัยกันตามกระบวนการที่เรียกว่า ปฏิจจสมุปบาท เมื่อมองในแง่ปัญหานี้เราจะพบว่ามนุษย์มี ทุกข์คือไม่มีบุตร จึงหาทางดับทุกข์คือมีบุตร โดยผู้เยียวยาหรือชี้หนทางคือแพทย์ ถ้าเราพิจารณาเห็น ความจริงแง่นี้จะพบว่า เมื่อปัจจัยพร้อม ผลก็เกิดขึ้น เมื่อเข้าใจกระบวนการทั้งหมดก็จะสามารถ สร้างมนุษย์ขึ้นได้ การเกิดในแง่ของความเป็นความเป็นจริงทางธรรมชาติ ไม่ได้เกี่ยวกับค่านิยมอื่นๆ ว่า การเกิดนั้นถูกหรือผิด เพราะความเป็นจริงก็คงเป็นแบบนั้น เพียงแต่เราจำเป็นต้องพิจารณาผล อื่นๆ ประกอบกัน

^{๔๐} สมบูรณ์ คุณาธิคม, ภาวะมีบุตรยาก และเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์, (กรุงเทพมหานคร : พี. เอ.เอส.วิง, ๒๕๕๕), หน้า ๑๙๔-๑๙๕.

^{๔๑} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), การแพทย์ยุคใหม่ในพุทธทัศน์, พิมพ์ครั้งที่ ๖, หน้า ๑๘๔-๑๘๕.

^{๔๒} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๕๗/๔๐๐.

^{๔๓} อ้างแล้ว. พุทธธรรม ฉบับขยายความ, พิมพ์ครั้งที่ ๔๖, หน้า ๕๖๙-๕๗๐.

(ข) เป็นอรรถกถา ผู้รู้จักผล คือความหมายและความมุ่งหมายของหลักเกณฑ์ หน้าที่ รู้ผลที่ประสงค์ของกิจที่จะกระทำ ปัญหาการอุ้มบุญในทางการแพทย์ต้องการผลคือความดับทุกข์หรือความสุข ในแง่ของกายคือการมีบุตร แต่ในแง่ทางใจคือส่งผลให้เกิดความเมตตากรุณาในบิณฑามารดา ความเสียสละของแพทย์ และส่งผลเป็นปิติ ปราโมทย์ สุข ปัสสัทธิ สมานิ เป็นความผ่อนคลายกายใจ

(ค) เป็นอรรถกถา ผู้รู้จักตน คือรู้ฐานะ ภาวะ เพศ กำลัง ความสามารถ คุณธรรม เป็นต้น เพื่อปฏิบัติได้เหมาะสม ปัญหาการอุ้มบุญนั้นเกี่ยวข้องกับหลากหลายอาชีพ ใครรับผิดชอบหรือมีหน้าที่อะไรจึงต้องกำหนดให้ชัดเจน กล่าวคือ สูตินรีแพทย์ต้องมีความรู้ในการให้คำปรึกษาและแนะนำเกี่ยวกับเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ ความรู้ความสามารถในการเลือกใช้เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ที่เหมาะสม ความรู้ในการกระตุ้นการตกไข่และประสบการณ์ในการตรวจการเจริญเติบโต ความชำนาญในการใช้เครื่องมือตรวจอุ้งเชิงกรานและการนำไข่ออกจากร่างกาย ความสามารถในการดูแลแก้ไขปัญหาภาวะแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้น นักวิทยาศาสตร์ ที่ได้รับปริญญาทางวิทยาศาสตร์ ในสาขาที่เกี่ยวข้องหรือบุคคลที่ได้รับวุฒิอื่นที่ราชวิทยาลัยสูตินรีแพทย์แห่งประเทศไทยรับรอง ซึ่งสามารถเพาะเลี้ยงเซลล์และเลี้ยงตัวอ่อนได้และ/หรือสามารถช่วยย้ายเซลล์สืบพันธุ์และ/หรือช่วยย้ายฝากตัวอ่อนเข้าสู่ร่างกายได้ พยาบาล ซึ่งมีความรู้ความสามารถในการให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ และบุคลากรอื่นที่ควรมี เช่น วิสัญญีแพทย์ ศัลยแพทย์ระบบสืบสาวะ นักจิตวิทยา นักพันธุศาสตร์ เป็นต้น โดยแต่ละหน่วยจะต้องรับผิดชอบในหน้าที่ของตนจะต้องควบคุมคุณภาพและจริยธรรม

(ง) เป็นมัตถกถา ผู้รู้จักประมาณ คือรู้ความพอเหมาะพอดีในการใช้เสพปัจจัย ๔ และวัตถุต่างๆ การอุ้มบุญนั้นแพทย์ต้องเข้าใจต่อความเป็นจริงตามธรรมชาติด้วยว่าชีวิตคืออะไร เป็นอย่างไร สิ้นสุดเมื่อใด เป็นการเข้าใจความจริงตามธรรมชาติของชีวิตมนุษย์จริงๆ ไม่ใช่รู้แค่ครึ่งๆ กลางๆ แล้วจึงกำหนดทำที่ว่าจะปฏิบัติต่อชีวิตมนุษย์นั้นอย่างไร เป็นการสนองต่อความต้องการของมนุษย์ คือต้องมีท่าทีตกลงกันว่าจะตกลงกันอย่างไร เพราะความเป็นจริงตามธรรมชาติไม่เป็นไปตามความต้องการของมนุษย์ ก็ต้องหาข้อตกลงกันว่าจะทำอย่างไร แต่ถ้าเราไม่รู้จักความเป็นจริง การปฏิบัติก็ไม่ได้ผลจริง^{๔๔} โดยถ้าเราเชื่อว่าการที่แพทย์ไม่สามารถทำบางอย่างหรือสนับสนุนให้ทำบางอย่าง เช่น การมีบุตร เป็นต้น มาจากความเป็นจริงตามธรรมชาติที่พระพุทธศาสนาเรียกว่า กรรม โดยกรรมนั้นอาจทำให้เห็นท่าทีการปล่อยวางจากการยึดถือว่า เป็นเพราะกรรมทำให้เราไม่มีในสิ่งที่ควรมีหรือเป็นธรรมชาติ การวางท่าทีจึงควรเป็นไปในท่าทีของการปล่อยวาง

(จ) เป็นกาลัญญู ผู้รู้จักเวลา คือ รู้ว่าช่วยไหนควรทำอะไร การอุ้มบุญนั้นเป็นเรื่องของเวลาและความเหมาะสมที่แพทย์ควรจะต้องใส่ใจในรายละเอียด เพราะการที่ยุ่งเกี่ยวกับการเกิด ก็ไม่ต่างจากการที่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการตาย โดยแพทย์ต้องเข้าใจว่า การเกิดและตายไม่มีใครกำหนดได้ ถ้าจะเกิดก็เกิด ถ้าจะตายก็ตายถ้าเหตุปัจจัยพร้อม ความพร้อมเป็นเรื่องของเวลา เช่นเดียวกับกรณีการอุ้มบุญนั้นพิจารณาการเกิดนั้นต้องรอความพร้อมในแง่ของบุคคลคือสามีภริยาและสังคม อีกทั้ง

^{๔๔} อ้างแล้ว. การแพทย์ยุคใหม่ในพุทธทัศน์, พิมพ์ครั้งที่ ๖, หน้า ๓๘๘-๓๘๙.

เด็กที่ออกมาด้วยความพร้อมของเทคโนโลยี จึงควรชี้แจงให้เห็นความเหมาะสมทางด้านเวลาตาม คำนิยมของสังคม พุทธจริยธรรมพิจารณาเรื่องเวลาในส่วนของความเจริญด้วยธรรมะ การเกิดในยุค สมัยนั้นถือว่าการเกิดที่ดี เช่นเดียวกับการกำเนิดของพระพุทธเจ้าพระนามว่าเมตไตรยก็อาศัย ช่วงเวลาที่กุศลเจริญขึ้น^{๔๕}

(ฉ) เป็นปรีชาญาณ ผู้รู้จักชุมชน คือรู้จักถิ่น ชุมชน มารยาท ระเบียบวินัย ขนบธรรมเนียม ประเพณี ข้อปฏิบัติในชุมชนนั้นๆ ปัญหาการอุ้มบุญในฐานะแพทย์ต้องเข้าใจกระแสวัฒนธรรมทาง สังคมประกอบกัน กล่าวคือ การอุ้มบุญอาจไกลตัวสำหรับประชาชน ถ้าเขาเหล่านั้นไม่ได้มีปัญหา มี หรือมีบุตรยาก เขาจะได้รับข่าวสารเมื่อเป็นคติความขึ้นมา ซึ่งจะทำให้หญิงอุ้มบุญและแพทย์ติดลบ เพราะฉะนั้นก็ต้องไปอาศัยการให้ชุมชนได้มีส่วนรับรู้เรื่องเหล่านี้ หรือทำเรื่องเหล่านี้ให้อยู่ในแนวทาง ที่สังคมรับได้ เช่น มีการแก้กฎหมายและผู้รักษากฎหมายต้องเข้มงวด เช่น สุ่มตรวจติดตามมาตรฐาน คลินิก การดำเนินการตรวจสอบการอุ้มบุญที่ทำอยู่ว่าถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่^{๔๖} โดยอีกแง่หนึ่งคือ การให้ความรู้แก่สังคมในแง่ของปัญหาทางจริยธรรม เช่นปัญหาการฆ่าตัวอ่อนในการทำปฏิสนธิ เพราะกรณีที่แพทย์ทำลายหรือยับยั้งไม่ให้ตัวอ่อนของเพศชายเข้าไปผสมกับเซลล์ไข่ของเพศหญิง หรือ ในกรณีที่แพทย์ฉีดยาเพื่อเข้าไปทำลายเชื้อโรคต่างๆ ให้ตายเป็นการผิดพลาดหรือไม่ ในกฎหมายหา กิธัมมัตถสังคหฎีกาอธิบายเกี่ยวกับกรณีดังกล่าวไว้ว่า การทำลายหรือยับยั้งไม่ให้ตัวอ่อนของเพศ ชายเข้าไปผสมกับเซลล์ไข่ของเพศหญิง เพื่อให้เกิดการปฏิสนธิจัดถือว่าไม่เป็นการผิดพลาดข้อปาด ติปาต เพราะตัวอ่อนไม่มีจิต ถึงแม้ตัวอ่อนจะมีชีวิตเคลื่อนไหวได้ก็ตาม แต่ลักษณะการเคลื่อนไหว ของตัวอ่อนเกิดจากแรงลม (วาโยธาตุ) ซึ่งมีลักษณะเคลื่อนไหวและหลอกล่อนตามธรรมชาติ จึงทำให้ตัว อ่อนสามารถเคลื่อนไหวได้เช่นเดียวกับหางจิ้งจก แม้ว่าหางจิ้งจกจะขาดจากตัวแล้วก็ตาม แต่ที่หาง จิ้งจกสามารถเคลื่อนไหวได้ เพราะเกิดขึ้นติดต่อกันแห่งจิตตปัจจัยอุตุรูป คือ รูปที่เกิดจากไออุ่น (รช ติธาตุ) ที่อยู่ในจิตตกลาปะและจิตตปัจจัยอุตุรูปที่มีแรงลม (วาโยธาตุ) ที่ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวได้ และในมนุสสภูมิผู้ที่มากำเนิดจะปราศจากจิตไม่ได้^{๔๗} เมื่อพิจารณาในแง่นี้จะพบว่าการเข้าใจสังคม หรือชุมชนและตอบปัญหาข้อสงสัยเพื่อทำให้สังคมยอมรับทั้งในส่วนของการแก้ปัญหาสังคมและ ปัญหาทางจริยธรรม

(ช) เป็นบุคคลญาณ ผู้รู้จักบุคคล คือรู้ความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยอาศัย ความสามารถ คุณธรรม เป็นต้น เพื่อปฏิบัติต่อผู้นั้นด้วยความเหมาะสมและถูกต้อง โดยปัญหาการอุ้ม บุญนั้นสัมพันธ์กับบุคคลในหน้าที่ต่างกันไป ตามข้อกำหนดเกี่ยวกับมาตรฐานการให้บริการเกี่ยวกับ เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ พ.ศ.๒๕๕๐ ข้อ ๓ การควบคุมคุณภาพและจริยธรรมแต่ละหน่วยงาน ต้องมีคณะกรรมการรับผิดชอบอย่างน้อยสามคน ประกอบด้วยสูตินรีแพทย์ นักวิทยาศาสตร์และ

^{๔๕} อ่านรายละเอียดใน ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๐๕-๑๐๗/๗๕-๗๘.

^{๔๖} พญ.จาเนต หลายอานวย, สูตินรีแพทย์ แพทย์ชำนาญการ กระทรวงสาธารณสุข โรงพยาบาล เจ้าพระยายมราช จ.สุพรรณบุรี, สัมภาษณ์, ๑๕ กันยายน ๒๕๖๐.

^{๔๗} พระสัทธัมมะโชติกะ ธัมมาจริยะ , ปรมัตถโชติกา มหาอภิธัมมัตถสังคหฎีกา เล่มที่ ๒, หน้า ๘๘- ๑๐๐.

พยาบาล เพื่อดูแลการบริการให้มีมาตรฐานและควบคุมด้านจริยธรรมภายในหน่วยงานนั้น กรรมการที่เป็นสัณฐินรีแพทย์ในคณะกรรมการดังกล่าวอย่างน้อยคนหนึ่งต้องมิได้อยู่ในทีมงานที่ให้บริการและให้คณะกรรมการตามวรรคหนึ่ง มีการประชุมอย่างสม่ำเสมอและต้องจัดให้มีการจดบันทึกการประชุมไว้เป็นหลักฐานทุกครั้ง และข้อ ๔ ให้ผู้ประกอบการวิชาชีพเวชกรรมผู้รับผิดชอบในการให้บริการเกี่ยวกับเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์รายงานข้อมูลเกี่ยวกับการให้บริการตามแบบที่แนบต่อราชวิทยาลัยสัณฐินรีแพทย์แห่งประเทศไทยอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง^{๔๘} โดยการกำหนดมาตรฐาน การควบคุม การประชุม และการบันทึกอย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้เข้าใจงานนั้นมีการแก้ไขปัญหาอย่างครอบคลุมและชัดเจนยิ่งขึ้น

๔.๓ พุทธจริยธรรมกับการแก้ปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทยด้านจริยธรรม

การพิจารณาปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทยโดยโยงกับหลักพุทธจริยธรรมในการแก้ปัญหา ได้พิจารณาเกี่ยวข้องกับประเด็นหลักๆ ๒ ด้าน คือ

๔.๓.๑ การแก้ปัญหาการอุ้มบุญด้านจริยธรรมสังคมด้วย พรหมวิหาร ๔ หลักทิศ และสังคหวัตถุ ๔ การแก้ปัญหาทางด้านจริยธรรมทางสังคม พุทธจริยธรรมได้เสนอปัญหาการอุ้มบุญภายใต้กรอบการสร้างความสุขที่เกิดบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งสามีภรรยา นักกฎหมาย และแพทย์ผู้เกี่ยวข้อง ได้พิจารณากรอบแนวคิดทางพุทธจริยธรรมว่าได้สร้างธรรมะเหล่านี้ให้เกิดขึ้นได้ คือ

ก. ความเป็นบิดามารดาตามหลักพรหมวิหารและหลักทิศ ปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งของอุ้มบุญคือความเป็นบิดามารดาและบุตร โดยปัญหาทางด้านกฎหมายที่ถือว่าสตรีที่คลอดบุตรเป็นมารดาที่ถูกต้องตามกฎหมาย คู่สมรสที่เป็นเจ้าของเซลล์สืบพันธุ์จึงต้องรับเด็กมาในฐานะบุตรบุญธรรม ซึ่งอาจเกิดผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวได้ ในพุทธจริยธรรมได้พิจารณาเรื่องบุตรว่า ชื่อว่าบุตรนี้มี ๔ ประเภท คือ บุตรผู้เกิดในตน ๑ บุตรผู้เกิดในเขต ๑ อันตเวาสิก ลูกศิษย์ ๑ และบุตรเขาให้ ๑ บรรดาบุตร ๔ ประเภทนั้นบุตรผู้อาศัยตนเกิด ชื่อว่าบุตรผู้เกิดในตน บุตรผู้เกิดในที่ทั้งหลายมีอาทิอย่างนี้ คือ บนหลังที่นอน บนบัลลังก์และที่อก ชื่อว่าบุตรผู้เกิดในเขต บุคคลผู้เรียนศิลปศาสตร์ในสำนัก ชื่อว่าลูกศิษย์ บุตรที่เขาให้มาเลี้ยง ชื่อว่าบุตรที่เขาให้ คือบุตรบุญธรรม^{๔๙} ผู้เป็นแม่จึงเป็นผู้ให้กำเนิด แต่ในขณะเดียวกันก็มีหญิงที่ทำหน้าที่เลี้ยงดูบุตรอาจเป็นอีกคนหนึ่งซึ่งก็ไม่มีปัญหาในเรื่องนี้ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) พิจารณาปัญหากรณีเรื่องอุ้มบุญว่า “ผู้หญิงที่เป็นที่ฝังตัวเพาะเลี้ยง เหมือนกับหลอดแก้วหรือเป็นที่ฝากไว้ ก็เป็นแม่คนที่สอง ไม่ใช่แม่แท้ คล้ายๆ แม่เลี้ยง แต่แทนที่จะเลี้ยงตอนคลอดมาแล้ว ก็เลี้ยงตั้งแต่เอามาฝากไว้ในท้องของตน ไม่มีปัญหาอะไร”^{๕๐} ฉะนั้นพุทธจริยธรรมจึงถือว่าเป็นเรื่องไม่ผิดกฎหมายที่จะมีหญิงคลอดแทน และรับเลี้ยงลูกของคนอื่น แต่อย่างใดก็ตามปัญหานี้เป็นเรื่องที่ต้องมีกฎหมายรับรองความชอบธรรมดังกล่าว เพราะ

^{๔๘} แสวง บุญเฉลิมวิภาส, อเนก ยมจินดา, กฎหมายการแพทย์, พิมพ์ครั้งที่ ๒, หน้า ๕๓-๕๖.

^{๔๙} ข.ชา.อ. (ไทย) ๓/๑/๒๑๖.

^{๕๐} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), การแพทย์ยุคใหม่ในพุทธทัศน์, พิมพ์ครั้งที่ ๖, หน้า ๔๙๔.

การอุ้มบุญจะผิดศีลธรรมต่อเมื่อขาดความรับผิดชอบต่อเด็กที่เกิดมา และกฎศีลธรรมที่สำคัญคือ ความรัก ความเมตตา หากทำการอุ้มบุญโดยขาดความรักความเมตตาก็ไม่ควรส่งเสริมให้ทำ^{๕๑} ผู้เป็นบิดามารดาจึงต้องมีหลักธรรมคือพรหมวิหารธรรมช่วยรับรองความเป็นบิดามารดาของเด็กได้ เพราะว่า “พรหม” นี่เป็นชื่อของบิดามารดา คำว่า บุรพจารย์ นี่เป็นชื่อของบิดามารดา คำว่า อาหุไนยบุคคล นี่เป็นชื่อของบิดามารดา ชื่อนั้นเพราะบิดามารดามีอุปการะมาก บำรุงเลี้ยง แสวงโลกนี้แก่บุตร^{๕๒}

พรหมวิหารธรรมคือ ธรรมเครื่องอยู่อย่างประเสริฐ ธรรมประจำใจอันประเสริฐ หลักความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ์ ธรรมที่ต้องมีไว้เป็นหลักใจและกำกับความประพฤติ จึงจะชื่อว่า ดำเนินชีวิตหมดจด และปฏิบัติตนต่อมนุษย์สัตว์ทั้งหลายโดยชอบ มี ๔ ประการ คือ ๑. เมตตา คือ ความรักใคร่ปรารถนาดีอยากให้เขามีความสุข มีจิตอันแผ่ไมตรีและคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์สัตว์ทั่วหน้า ๒. กรุณา คือ ความสงสาร คิดช่วยให้พ้นทุกข์ ใฝ่ใจในอันจะปลดเปลื้องบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของปวงสัตว์ ๓. มุทิตา คือ ความยินดี ในเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข มีจิตผ่องใสบันเทิง กอปรด้วยอาการแช่มชื่นเบิกบานอยู่เสมอ ต่อสัตว์ทั้งหลายผู้ดำรงในปกติสุข พลอยยินดีด้วยเมื่อเขาได้ดีมีสุข เจริญงอกงามยิ่งขึ้นไป ๔. อุเบกขา คือความวางใจเป็นกลาง อันจะให้ดำรงอยู่ในธรรมตามทีพิจารณาเห็นด้วยปัญญา คือมีจิตเรียบตรงเที่ยงธรรมดุจตราขึง ไม่เอนเอียงด้วยรักและชัง พิจารณาเห็นกรรมที่สัตว์ทั้งหลายกระทำแล้ว อันควรได้รับผลดีหรือชั่ว สมควรแก่เหตุอันตนประกอบ พร้อมทั้งจะวินิจฉัยและปฏิบัติไปตามธรรม รวมทั้งรู้จักวางเฉยสงบใจมองดู ในเมื่อไม่มีกิจที่ควรทำ เพราะเขารับผิดชอบตนได้ดีแล้ว เขาสมควรรับผิดชอบตนเอง หรือเขาควรได้รับผลอันสมกับที่ความรับผิดชอบของตน โดยผู้ดำรงในพรหมวิหาร ย่อมช่วยเหลือมนุษย์สัตว์ทั้งหลายด้วยเมตตากรุณา และย่อมรักษาศธมไว้ได้ด้วยอุเบกขา ดังนั้น แม้จะมีกรุณาที่จะช่วยเหลือปวงสัตว์แต่ก็ต้องมีอุเบกขาด้วยที่จะมิให้เสียธรรม โดยยกตัวอย่าง เช่น ๑. เมื่อลูกยังเล็กเป็นเด็กเยาว์วัย แม่ - เมตตา รักใคร่เอาใจใส่ ถนอมเลี้ยงให้เจริญเติบโต ๒. เมื่อลูกเจ็บไข้เกิดมีทุกข์ภัย แม่ - กรุณา ห่วงใยปกป้องรักษา หาทางบำบัดแก้ไข ๓. เมื่อลูกเจริญวัยเป็นหนุ่มสาวสวยสง่า แม่ - มุทิตา พลอยปลื้มใจหรือหวังให้ลูกงามสดใสนานนาน ๔. เมื่อลูกรับผิดชอบกิจการหน้าที่ของตนชวนชวยอยู่ด้วยดี แม่ - อุเบกขา มีใจนิ่งสงบเป็นกลาง วางเฉยคอยดู^{๕๓}

การทำหน้าที่ของบุตรชื่อว่าตัญญูตเวทีต่อมารดาบิดาในฐานะเป็นอาหุไนยบุคคลผู้มีอุปการะมาก จึงถือว่าได้ทำให้ธรรมะงอกงามขึ้น ผ่านการพิจารณาในหลักทศ ที่ปรากฏว่า

“บุตรพึงบำรุงมารดาบิดาผู้เป็นทิศเบื้องหน้าโดยหน้าที่ ๕ ประการ คือ ๑. ทานเลี้ยงเรามา เราจักเลี้ยงท่านตอบ ๒. จักทำกิจของท่าน ๓. จักดำรงวงศ์ตระกูล ๔. จักประพฤติตนให้เหมาะสมที่จะเป็นทายาท ๕. เมื่อท่านล่วงลับไปแล้ว ทำบุญอุทิศให้ท่าน

^{๕๑} ศ.ดร.จันงค์ อติวัฒนสิทธิ์, ที่ปรึกษาอธิการบดีด้านการวิจัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, สัมภาษณ์, ๓ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^{๕๒} อ.จ.ติ. (ไทย) ๒๐/๓๑/๑๘๓.

^{๕๓} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๓๐, หน้า ๑๒๔-๑๒๗.

และมารดาบิดาผู้เป็นทิศเบื้องหน้า บุตรบำรุงโดยหน้าที่ ๕ ประการนี้แล ย่อมอนุเคราะห์ บุตรโดยหน้าที่ ๕ ประการ คือ ๑. ห้ามไม่ให้ทำความชั่ว ๒. ให้ตั้งอยู่ในความดี ๓. ให้ ศึกษาศิลปวิทยา ๔. หากรรยา(สามี) ที่สมควรให้ ๕. มอบทรัพย์สมบัติให้ในเวลาอัน สมควร คหบดีบุตร มารดาบิดาผู้เป็นทิศเบื้องหน้า บุตรบำรุงโดยหน้าที่ ๕ ประการนี้แล ย่อมอนุเคราะห์บุตรด้วยหน้าที่ ๕ ประการนี้ ทิศเบื้องหน้านั้นเป็นอันชื่อว่ากุลบุตรได้ปิด ป้อง ทำให้เกษมปลอดภัยแล้ว”^{๕๔}

หลักปฏิบัติที่มุ่งเน้นให้เกิดความสงบสุขในสังคมโดยเน้นที่หลักธรรมที่เกิดตามมานี้จึง ไม่ได้มุ่งไปที่การเกิดหรือวิธีการได้มาซึ่งบุตร แต่เป็นการเน้นธรรมชาติหรือผลที่เกิดตามมาเป็นสำคัญซึ่ง ในที่นี้สามารถพิจารณาได้ถึงการเสียสละและความดีงามที่จะเกิดตามมาจากการปฏิบัติหน้าที่ในการ ลดความอยากในตัวเองหรือปล่อยวางตัวเองเพื่อพัฒนาความสุขเพื่อคนอื่น (บุตร) เพราะเมื่อเข้าใจ ธรรมชาติจากบิดามารดาและบุตรนี้ได้ก็จะเข้าใจการอยู่ร่วมในสังคมที่มีคนอื่นอยู่ด้วยได้อย่างชัดเจน ยิ่งขึ้น

ข. ความเป็นนักกฎหมายและนักการแพทย์ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ มีปัญหากฎหมาย เรื่องสัญญารับจ้างตั้งครุฑแทน ในกรณีที่การตั้งครุฑแทนมิได้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ในมาตรา ๑๘ ให้หญิงผู้รับตั้งครุฑแทนเป็นมารดาโดยชอบด้วยกฎหมายของเด็กนั้นให้สามีโดยชอบด้วยกฎหมาย ของหญิงผู้รับตั้งครุฑแทนเป็นบิดาโดยชอบด้วยกฎหมายของเด็ก เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้ ยินยอมให้มีการตั้งครุฑแทนนั้นมาตรา ๒๕ เมื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าวแล้ว ถือว่า เป็นกฎหมายที่ทำหายนะความคิดของปัจเจกบุคคลในเรื่อง สิทธิในร่างกาย สิทธิส่วนบุคคล ศักดิ์ศรีความ เป็นมนุษย์เป็นอย่างยิ่ง ซึ่งแต่ละฝ่ายต่างมีเหตุผลรองรับฝ่ายสนับสนุนการรับตั้งครุฑแทนอ้างสิทธิใน ความเป็นส่วนตัวในอันที่จะกีดกันไม่ให้รัฐเข้ามาเกี่ยวข้องกับการกระทำของตนเองที่ปราศจาก อันตรายต่อผู้อื่น การรับตั้งครุฑแทนก่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกันของคู่สมรสที่ต้องการมีบุตรและหญิง ที่รับตั้งครุฑแทน ป้องกันการลักพาหรือซื้อขายเด็ก ฝ่ายที่คัดค้านกลับเห็นว่า การตั้งครุฑแทนเป็น กิจกรรมที่ฝ่าฝืนธรรมชาติของมนุษย์ก่อให้เกิดการแสวงหาประโยชน์จากเนื้อตัวร่างกายของตัวโดยมิ ชอบ ก่อให้เกิดอาชีพรับจ้างตั้งครุฑ เป็นการกระทำที่ไม่ต่างกับการซื้อขายเด็ก มีผลกระทบต่อเด็ก และสังคมโดยรวม จากเหตุผลของแต่ละฝ่ายนำไปสู่การถกเถียงในปัญหาทางกฎหมายหลายประการ ทั้งความชอบด้วยกฎหมายของการรับการตั้งครุฑแทน สถานะของเด็ก อำนาจการปกครองเด็ก สภาพบังคับทางกฎหมายของสัญญารับตั้งครุฑแทน สำหรับปัญหาทางกฎหมายดังกล่าวเมื่อมี กฎหมายออกมาประกาศใช้ ปัญหาดังกล่าวก็ยุติลงได้ระดับหนึ่งแต่ปัญหาที่ตัวบทกฎหมายใดก็ไม่ สามารถแก้ไขได้นั้นคือ ปัญหาด้านศีลธรรม จริยธรรม ความรู้สึกนึกคิดที่แปลกแยกของประชาชนใน สังคมปัญหาของสังคมที่จะตามมา โดยเฉพาะปัญหาของเด็กที่คลอດจากการรับตั้งครุฑแทน หากมี การฟ้องร้องกันระหว่างคู่สมรสกับผู้รับตั้งครุฑแทน ใครจะเป็นผู้ดูแลเด็ก กรณีเด็กคลอດก่อนกำหนด เด็กพิการ หรือตั้งครุฑไปแล้วคู่สัญญาเปลี่ยนใจภายหลังจะทำอย่างไร เกิดแผดหลายคนแต่คู่สมรส

^{๕๔} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๖๗/๒๑๒-๒๑๓.

ต้องการเพียงคนเดียว แผลที่เหลือใครจะดูแล สถานะทางกฎหมายและทางสังคมเป็นอย่างไรปัญหา ดังกล่าวข้างต้นนั้นเกิดจากการต้องการของผู้ใหญ่แต่ผลกระทบเกิดแก่เด็กโดยตรง การดำรงชีวิตของเด็กจะไปทิศทางใดซึ่งเมื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าวแล้ว กลับกล่าวถึงแนวทางคุ้มครองเด็กผู้ซึ่งได้รับผลกระทบโดยตรงค่อนข้างน้อย ดังนั้น การพิจารณากฎหมายเกี่ยวกับเรื่องนี้ จึงอยู่ท่ามกลางความไฝฝันของใครหลายคนเพื่อว่าจะได้มีชีวิตครอบครัวที่สมบูรณ์ ท่ามกลางความหมั่นหมั่นต่อศีลธรรมสายสัมพันธ์ระหว่างมารดากับบุตร อาชีพรับจ้างตั้งครุฑแทน ปัญหาทางสังคม ความรู้สึกและชะตาอนาคตของเด็ก การพิจารณาออกกฎหมายดังกล่าวจึงต้องพิจารณาอย่างรัดกุม รอบคอบ รอบด้าน มีข้อมูลครบถ้วน ชั่งน้ำหนักทางได้เสียในทุกๆด้าน^{๕๕}

ขณะที่ทางการแพทย์พิจารณาปัญหาเรื่องมาตรการคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ภายใต้กรอบความคิดเกี่ยวกับเทคนิคทางการแพทย์พบว่า สามารถจำแนกเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ ได้เป็น ๒ ประเภท ดังนี้

(๑) เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์โดยตั้งครุฑเอง คือ การนำเทคนิคทางการแพทย์ไม่ว่าจะเป็นการฉีดเชื้อ (Artificial insemination surrogacy) การปฏิสนธินอกร่างกาย (In vitro fertilization surrogacy) หรือการตั้งครุฑเองโดยการรับบริจาค (Donation embryo surrogacy) ในกรณีที่คู่สมรสทั้งสองที่ต้องการบุตรนั้น ไม่สามารถนำเซลล์สืบพันธุ์ของตนมาใช้ในการปฏิสนธิได้เลย หรืออาจจะเป็นความบกพร่องของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง จึงอาจขอรับบริจาคทั้งไข่และอสุจิของผู้อื่น หรือ อาจมีการรับบริจาคมาอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ แต่สิ่งสำคัญที่สุดคือ ต้องนำกลับเข้ามาใส่ในมดลูกของหญิงที่ต้องการมีบุตร ได้ตั้งครุฑด้วยตนเองเป็นสำคัญ

(๒) เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์โดยการตั้งครุฑแทน คือ การนำเทคนิคทางการแพทย์เข้ามาช่วยให้เกิด “การตั้งครุฑแทน” (Surrogacy arrangement) หมายถึง วิธีการซึ่งหญิงผู้หนึ่งตกลงที่จะตั้งครุฑแทนหญิงอื่น โดยมีความตั้งใจที่จะส่งเด็กให้กับหญิงอื่นนั้นโดยทันที หรือเร็วที่สุด ภายหลังที่เด็กเกิดหรือที่คนไทยรู้จักกันดีในคำว่า “การอุ้มบุญ” หมายถึง การนำลูกหรือตัวอ่อนไปฝากไว้ในมดลูกของหญิงอีกคนหนึ่ง โดยนำไข่ของและอสุจิของพ่อผสมกัน เก็บไว้ในหลอดแก้ว หรือ ฝากในตูบในอุณหภูมิพอเหมาะเหมือนอยู่ในร่างกายมนุษย์ แล้วเลือกตัวอ่อนที่สมบูรณ์ที่สุด ๒-๓ ตัว ส่งกลับไปยังหญิงอีกคนหนึ่งให้ตั้งครุฑแทน แม้ทั้งสองคำนี้จะเรียกต่างกัน แท้จริงแล้วก็มีความหมายและนัยเดียวกัน โดยเน้นวิธีการปฏิสนธิภายนอก ร่างกาย โดยใช้ตัวอสุจิของสามีและไข่ของภริยามาผสมกัน แล้วนำตัวอ่อนนั้นไปใส่ในโพรงมดลูกของหญิงอื่นที่รับตั้งครุฑแทน

ในกรณีตั้งครุฑเองนั้น ไม่มีปัญหาในทางปฏิบัติมากนัก แต่สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นมากมายในสังคมไทย ล้วนเป็นการใช้เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์โดยการตั้งครุฑแทนทั้งสิ้น กฎหมายฉบับนี้จึงไม่สนับสนุนการตั้งครุฑแทนโดยมีค่าตอบแทนในลักษณะเชิงพาณิชย์ แต่

^{๕๕} ภักดี ราชแป้น, “กฎหมายอุ้มบุญ”, วารสารศาลยุติธรรมปริทัศน์, ปีที่ ๒๕, ฉบับที่ ๒ (๒๕๔๙) : ๓๕-๔๖.

อนุญาตให้มีค่าตอบแทนได้ในลักษณะที่ไม่เป็นเชิงพาณิชย์ (Surrogacyin Principle) เกี่ยวกับค่าตอบแทนการใช้จ่ายที่จำเป็นตามสมควร เช่น ค่าใช้จ่ายทางการแพทย์ ค่าประกันสุขภาพ และรายได้ของผู้ตั้งครรภ์ที่ต้องสูญเสียในขณะตั้งครรภ์ ซึ่งคนไทยนิยมเรียกว่า “แม่อุ้มบุญ” อันอยู่บนพื้นฐานของความเห็นอกเห็นใจผู้ที่มีบุตรยากเป็นสิ่งสำคัญ โดยไม่หวังผลกำไรในเชิงพาณิชย์ แต่หากเป็นการกระทำไปเพื่อหวังผลกำไรทางธุรกิจ ที่เรียกว่า “รับจ้างตั้งครรภ์” หรือเรียกอีกอย่างแบบไทยๆ ว่า “อุ้มกรรม” เช่นนี้ ห้ามทำโดยเด็ดขาด นอกจากนี้ ผู้ที่รับตั้งครรภ์แทน ต้องมิใช่บุพการีหรือผู้สืบสันดาน และต้องเป็นหญิงที่เคยมีบุตรมาแล้วเท่านั้น^{๕๖}

เมื่อพิจารณาจากปัญหานี้จึงเป็นปัญหาและความรับผิดชอบต่อสังคมที่ทุกฝ่ายทั้งแพทย์ นักกฎหมาย พระสงฆ์ ผู้นำจิตวิญญาณ ซึ่งต้องตั้งองค์กรขึ้นมาดูแลรับผิดชอบ ไม่ควรปล่อยให้ทำตามความต้องการของปัจเจกบุคคล และการสร้างครอบครัว ควรเกิดจากสายสัมพันธ์ภายในครอบครัว ซึ่งพุทธศาสนาได้กล่าวไว้ชัดเจนถึงหน้าที่ของ พ่อ แม่ และลูก สถาบันครอบครัวที่มั่นคง ซึ่งกรณีนี้ผู้หญิงไม่สามารถตั้งครรภ์ได้ จำเป็นต้องไปหาผู้หญิงคนอื่นมาตั้งครรภ์ ต้องเข้าสู่กระบวนการขององค์กร ซึ่งถ้ายังไม่มีองค์กรหรือกระบวนการใดชัดเจน ก็จะมีการลักลอบกันทำ จึงจำเป็นที่รัฐบาลต้องพิจารณาปัญหาเหล่านี้จากหลายฝ่าย ทั้งศาสนา นักกฎหมาย จิตวิทยา และการพัฒนาประเทศ เศรษฐกิจ การศึกษา สังคม ให้เกิดการพิจารณาปัญหาร่วมกันให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนและคนโดยส่วนใหญ่^{๕๗}

พุทธจริยธรรมมองปัญหาทั้ง ๒ นั้นว่าเกี่ยวข้องกับหลักสังคหวัตถุ ๔ ที่จะช่วยพัฒนาธรรมะในการช่วยเหลือแบ่งปัน ช่วยสร้างความสามัคคีและความสุขให้แก่สังคม เอื้อให้แต่ละบุคคลได้มีความสุข และก้าวไปได้ด้วยดีในภพหน้าที่และการพัฒนาชีวิตของตนเอง เป็นการทำดีเพื่อผู้อื่น โดยฐานะที่เราได้พัฒนาตนเองไปด้วยพร้อมกัน คือ

๑. ทาน คือการให้ โดยมองว่าแม้ไม่เดือนร้อนก็ช่วยเหลือแสดงออกซึ่งความปรารถนาดี เอื้อเพื่อเผื่อแผ่ต่อกัน ยิ่งถ้าเขามีความทุกข์เดือดร้อนก็ต้องช่วยเหลือ และหากใครทำดีก็ยิ่งต้องส่งเสริมสนับสนุน

๒. ปิยวาจา คือวาจาเป็นที่รัก อยู่ด้วยกันอย่างปกติ พูดกันด้วยความปรารถนาดี ถ้าเขามีความทุกข์ก็ให้กำลังใจ ถ้าเขาทำดีก็ต้องส่งเสริมให้ความดีนั้นได้รับการบอกต่อและชื่นชมร่วมกัน

๓. อัตถจริยา คือ การประพฤติประโยชน์ อยู่กันตามปกติก็ทำประโยชน์แก่กันช่วยเหลือกัน ถ้าเขามีความเดือดร้อนก็ช่วยเหลือด้วยเรี่ยวแรง หากเขาทำดีก็ช่วยส่งเสริมสนับสนุนร่วมกัน

^{๕๖} ยศศักดิ์ โกศัยกานนท์, “มาตรการคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์”, วารสารเกษมบัณฑิต ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๒ (ก.ค.-ธ.ค.๕๗) : ๔๑-๔๒.

^{๕๗} รศ.ดร. ประเวศ อินทองปาน, ภาควิชาปรัชญาและศาสนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, สัมภาษณ์, ๔ สิงหาคม ๒๕๖๐.

๔. สมานัตตตา คือการวางตนสม่ำเสมอ เป็นการสร้างความสุขและวางตนเสมอกันไม่เลือกปฏิบัติ มีความเป็นธรรม ทำตนให้เสมอกันในทุกที่^{๕๘}

หลักสังคหธรรมเหล่านี้แลช่วยอุ้มชูโลกถ้าไม่พึงมีธรรมเหล่านี้ มารดาหรือบิดาก็ไม่พึงได้ การนับถือหรือการบูชาเพราะบุตรเป็นเหตุ แต่เพราะบัณฑิตเล็งเห็นความสำคัญของสังคหธรรมเหล่านี้ ฉะนั้น บัณฑิตเหล่านั้นจึงถึงความเป็นใหญ่ และเป็นผู้นำสรรเสริญ^{๕๙}

จริยธรรมสังคมาจึงเป็นการพัฒนาบุคคลด้วยหลักธรรม โดยสอดคล้องกับหลักธรรมหรือความเป็นจริงที่ส่งเสริมให้เกิดความสุขหรือประโยชน์ เป็นความจริงจากการปฏิบัติไม่ใช่ผลจากการปฏิบัตินั้น เพราะแง่ของการปฏิบัติต้องโยงกับการเพิ่มคุณลักษณะที่ไม่ให้เกิดความทุกข์หรือความเศร้าหมองในใจระหว่างตนเองและผู้อื่น หรือระหว่างประโยชน์ตนเองและผู้อื่น ทำให้สังคมอยู่ร่วมกันได้ โดยมีธรรมะเป็นองค์ประกอบหลักที่จำเป็นต่อสังคมนั้น

๔.๓.๒ การแก้ปัญหการอุ้มบุญด้านจริยธรรมส่วนบุคคลด้วยหลักการออกบวช พุทธจริยธรรมได้ยกเอาหลักการปฏิบัติเกี่ยวกับจริยธรรมส่วนบุคคลในแง่ของการต้องการแก้ปัญหาคความทุกข์ของแต่ละบุคคลขึ้นมาพิจารณา เพื่อการแก้ปัญหการอุ้มบุญบนพื้นฐานของการมีบุตรใน ๒ ด้านด้วยกัน คือ

ก. แ่งของกรรม ปัญหาเรื่องการอุ้มบุญนั้นเป็นปัญหาในแง่ของการมีบุตรและไม่มีบุตร ซึ่งกรณีนี้พระพุทธานุศาสน์พิจารณาในแง่ของกรรมคือ การกำเนิดขึ้นของมนุษย์ในแง่หนึ่งนั้นเป็นความทุกข์ กล่าวคือ ทุกข์เนื่องจากการเกิดในโลกมนุษย์ ทุกข์เนื่องจากการถือกำเนิดในครรภ์ ทุกข์เนื่องจากการอยู่ในครรภ์ ทุกข์เนื่องจากการคลอดจากครรภ์ ทุกข์ที่สืบเนื่องมาจากผู้เกิด ทุกข์ของผู้เกิดที่เนื่องมาจากผู้อื่น ทุกข์ที่เกิดจากความพยายามของตนเอง ทุกข์ที่เกิดจากความพยายามของผู้อื่น ความทุกข์กาย ความทุกข์ใจ ความเกิดขึ้นแห่งธรรมเหล่าใดปรากฏในเบื้องต้น ความดับแห่งธรรมเหล่านั้นย่อมปรากฏในเบื้องปลาย วิบากอาศัยกรรม กรรมอาศัยวิบาก ไม่มีที่ปกป้อง ไม่มีที่หลีกเลี่ยง ไม่มีที่พึ่ง ไม่มีที่อาศัย เป็นเครื่องบีบคั้น เป็นสิ่งกระทบกระทั่งเป็นอันตราย เป็นอุปสรรคของโลกนี้ รวมความว่า ทุกข์เป็นภัยใหญ่ของโลกนั้น^{๖๐} ยิ่งกว่านั้นความทุกข์ที่มาพร้อมกับการเกิดในกรณีที่ผู้ต้องการอุ้มบุญฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี ยากจน ก็ไม่ควรพิจารณาอนุญาต และไม่ควรส่งเสริมการรับจ้างอุ้มบุญโดยผู้ที่ไม่รู้จักกัน และไม่เกี่ยวข้องเป็นญาติพี่น้องกัน เพราะจะยิ่งทำให้เกิดความทุกข์มากขึ้นไปอีก^{๖๑} เมื่อเป็นเช่นนั้น การละความทุกข์จากเงื่อนไขของการเกิดจึงเป็นการไม่ยุ่งเกี่ยวกับ

^{๕๘} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), **พุทธธรรม ฉบับขยายความ**, พิมพ์ครั้งที่ ๔๖, หน้า ๑๑๒๑.

^{๕๙} **อจ.จตุ.** (ไทย) ๒๑/๓๒/๕๐-๕๑.

^{๖๐} **ข.จุฬ.** (ไทย) ๓๐/๒/๕๑-๕๒.

^{๖๑} ศ.ดร.จันนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์, ที่ปรึกษาอธิการบดีด้านการวิจัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, สัมภาษณ์, ๓ สิงหาคม ๒๕๖๐.

ความทุกข์ และสิ่งที่สำคัญของความทุกข์ในแง่ของการเกิด เมื่อมองผ่านแนวคิดของนักบวชที่จะถือปฏิบัติในการไม่ยุ่งเกี่ยวกับกาม ราคะ เพื่อสร้างความเมา เพื่อดับความกระหายเพื่อถอนความอาลัย เพื่อตัดวิภวัญ เพื่อความสิ้นตัณหา เพื่อคลายความกำหนดเพื่อดับทุกข์ เพื่อนิพพาน ละกาม การกำหนดรู้ความสำคัญในกาม การกำจัดความกระหายในกาม การเพิกถอนความตรึกในกาม การระงับความกลัดกลุ้มเพราะกามไว้โดยประการต่างๆ^{๖๒} และอีกส่วนหนึ่งตามท่าทีของกรรม เมื่อพิจารณาในแง่ของผลกระทบที่ทำให้คนเกิดมาพร้อมกับการไม่สามารถมีบุตรได้ ในอรรถกถาอธิบายถึงว่าคนนั้นเคยทำกรรมคือทำการล่วงละเมิดภริยาของผู้อื่นเกิดมาเป็นหมัน^{๖๓} ฉะนั้น การแก้ปัญหาเรื่องการมีบุตรผ่านกระบวนการอุ้มบุญจึงเป็นการสร้างกรรมใหม่ ขณะเดียวกันก็เป็นการสร้างทุกข์ใหม่ ซึ่งกระบวนการเหล่านี้เป็นการสร้างปัญหาให้เกิดตามมาด้วยในแง่ของความทุกข์ที่เกิดในแง่ต่างๆ ทั้งในแง่ความรักที่ทำให้เกิดทุกข์ ทั้งในแง่การสร้างกรรมใหม่ในแง่ของการยึดติดผูกพัน^{๖๔} ซึ่งไม่นำไปสู่การได้รับผลกระทบไม่จบสิ้นต่อไป

ข. คุณค่าทางสังคม ในแง่ของสังคมนั้นเป็นส่วนของกฎหมายเรื่องการมีบุตรในการสืบทอดวงศ์ตระกูล ซึ่งกล่าวถึงตระกูลเรามั่งคั่งมีทรัพย์มาก มีโศกะมาก มีเงินมีทองมาก มีเครื่องประดับมาก มีทรัพย์และข้าวเปลือกมาก ลูกควรกลับมาเป็นคฤหัสถ์ จะได้ใช้สอยทรัพย์สมบัติและทำบุญ ลูกจงให้ผู้สืบเชื้อสายไว้กษัตริย์จะได้ไม่รับมรดกของเราไปได้^{๖๕} ซึ่งนำไปสู่การแสวงหาบุตรของเหล่าคนที่ไม่มีบุตร ดังกรณีเศรษฐีคนหนึ่งผู้มั่งคั่ง มีทรัพย์มาก มีสมบัติมาก แต่ไม่มีบุตร วันหนึ่ง เขาไปยังทำอาบน้ำ อาบเสร็จแล้ว ขณะเดินกลับมา เห็นต้นไม้เจ้าป่าต้นหนึ่ง มีกิ่งสมบูรณ์ ในระหว่างทาง คิดว่าต้นไม้นี้จักมีเทวดาผู้มีศักดิ์ใหญ่สิงสถิตอยู่ จึงให้คนทำความสะอาดบริเวณใต้ต้นไม้นั้นแล้วให้ล้อมรั้วเกลี่ยทรายลง ยกธงชัยและธงแผ่นผ้าขึ้น ประดับต้นไม้เจ้าป่าแล้วตั้งความปรารถนาว่า หากข้าพเจ้าได้บุตรหรือธิดาจักทำสักการะใหญ่ถวายท่าน ต่อมาไม่นานภรรยาที่ตั้งครรภ์และคลอดบุตร^{๖๖} โดยคุณค่าสังคมเหล่านี้นำไปสู่ท่าทีในการแสวงหาบุตรเพื่อมาแก้ความทุกข์ในเรื่องของการกลัวทรัพย์สินสูญหายกลัวความทุกข์เมื่อต้องไปเกิดในนรกแล้วไม่มีบุตรคอยทำบุญอุทิศไปให้ กรณีเมื่อท่านล่วงลับไปแล้วทำบุญอุทิศให้ท่าน^{๖๗} ความเชื่อเช่นนี้ทำให้การมีบุตรเป็นเรื่องใหญ่ขาดการพิจารณาในแง่ของความ เป็นจริงว่า การมีบุตรนั้นทำให้เป็นทุกข์ ดังที่นางวิสาขาเศร้าเสียใจจากการจากไปของหลานสาวผู้เป็นที่รัก พระพุทธองค์จึงทรงชี้ว่า การที่มีสิ่งที่เป็นที่รักเท่าไรก็ทุกข์เท่านั้น ผู้ไม่มีสิ่งเป็นที่รัก ก็ไม่มีทุกข์ ซึ่งเราเรียกว่า ผู้หมดความโศก ปราศจากกิเลสจตุสลิ ไม่มี ความคับแค้นใจ^{๖๘} พุทธจริยธรรมจึงพิจารณาว่าคุณค่าสังคมเป็นเรื่องของการผูกพันผู้อื่นในแง่ของความสุขในการอยู่ร่วมกัน เมื่อต้องการสุขในการอยู่ร่วมกันก็ต้องสร้างบุคคลที่อยู่ร่วม แต่ความสุขที่แท้ตามคุณค่านั้นไม่มีอยู่จริง เป็นแต่คุณค่า

^{๖๒} วิ.ม. (ไทย) ๑/๓๔/๒๗.

^{๖๓} อ่านรายละเอียดใน อรรถกถา ขุททกนิกาย คาถาธรรมบท (ออนไลน์) <http://www.84000.org/tipitaka/attha/attha.php?b=25&i=13&p=9> (๑๐ มกราคม ๒๕๖๐).

^{๖๔} วิ.ม. (ไทย) ๑/๓๖/๒๔.

^{๖๕} ขุ.ธ.อ. (ไทย) ๑/๓.

^{๖๖} ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๒๖๗/๒๑๒-๒๑๓.

^{๖๗} ขุ.อ. (ไทย) ๒๕/๗๘/๓๔๐-๓๔๑.

^{๒๔} พระโศภณมหาเถระ, ธรรมจักกัปปวัตนสูตร, แปลโดย พระคันธสาราภินวรงค์, (กรุงเทพมหานคร : พย.๒๕๕๑), หน้า ๔๕.

การแพทย์ พ.ศ. ๒๕๕๘	ชอบ	ชีวิตไม่เป็นโทษภัยต่อกัน ก็ เพื่อให้หมู่ชนไม่เบียดเบียนกัน จนเดือดร้อนมากขึ้น (ข้อ อนุญาต)	
๑.๒ ปัญหาด้าน สิทธิบุคคลตามกฎหมาย	๑.๒ การแก้ปัญหาอุ้มบุญ ด้านสิทธิบุคคล - เจตนาของสามีภริยา - เจตนาของผู้รับอุ้มบุญ - ฉันทะ ความพอใจ - เมตตา ความรัก	- เจตนาที่มีฉันทะและเมตตา ของสามีและภริยาที่ต้องการ บุตรและผู้รับอุ้มบุญต้องมี เจตนาที่ไม่ได้ต้องการบางอย่าง สนองตัวเอง แต่เป็นการยืนยัน ให้เห็นความดีที่ได้กั้นนั้นจะได้มี โอกาสรับการเกิดเป็นมนุษย์	การอุ้มบุญ ทำได้
๒. ด้านการแพทย์			
๒.๑ ปัญหาด้าน เทคโนโลยีการ เจริญพันธุ์ - การเกิดของ มนุษย์ - การทำลายชีวิต - ข้อกำหนดนั้น เกี่ยวกับมาตรฐาน การให้บริการ เกี่ยววกับ เทคโนโลยีช่วย การเจริญพันธุ์ พ.ศ.๒๕๔๐	๒.๑ การแก้ปัญหาการอุ้ม บุญด้านเทคโนโลยีการ เจริญพันธุ์ - พินิยาม ความจริงด้าน การเกิด - ศิล ข้อ ๑ ห้ามฆ่าสัตว์ และข้อ ๓ ห้ามประทุพติผิด ในกาม - ปัญญาแบบสัมมาทิฐิ คือ ปรโตโฆสะ การฟังเหตุผล ผู้อื่น และโยนิโสมนสิการ การรู้จักคิดถึงผลดีผลเสีย	- เข้าใจข้อมูลและศึกษาให้รอบ ด้านในเรื่องการอุ้มบุญด้วยการ รับ ฟัง จาก แพ ทย ด ้าน กระบวนการทางเทคโนโลยี เจริญพันธุ์ - เรียนรู้ถึงผลดีผลเสียทางด้าน ศีลธรรมจากพระภิกษุหรือ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านศาสนา รวมถึงสังคมรอบข้าง - คิดพิจารณาข้อมูลเบื้องต้น สำหรับการตัดสินใจว่าควร ทำหรือไม่ควรทำ มีประโยชน์ หรือไม่มีประโยชน์	การอุ้มบุญ ทำได้
๒.๒ ปัญหาด้าน จริยธรรมทาง การแพทย์ - สิทธิในการมี ชีวิต - ภาวะธรรมชาติ แบบอัตวิสัยที่รู้สึก ถึงผู้อื่น	๒.๒ การแก้ปัญหาการอุ้ม บุญด้านจริยธรรมทาง การแพทย์ด้วยหลักสัปบุริส ธรรม - จริยธรรมทางการแพทย์ ตามหลักสัมมาอาชีวะ - อัมมัญญ ผู้รู้จักเหตุ - อัตถัญญ ผู้รู้จักผล - อุตตัญญ ผู้รู้จักตน - มัตตัญญ ผู้รู้จักประมาณ - กาลัญญ ผู้รู้จักเวลา	- แพทย์ควรใส่ใจในชีวิต มากกว่าอาชีพหรือตนเอง เป็น การใส่ความรู้สึกลึกซึ้งกว่าจะใช้ เทคโนโลยีในการดำเนินชีวิต มากเกินไป แต่ควรช่วยส่งเสริม คุณธรรมแห่งความเป็นมนุษย์ ให้มากยิ่งขึ้น - รู้หลักการและข้อกำหนด ต่างๆ เหล่านี้จึงสัมพันธ์กับ หน่วยงานจำนวนมาก เพื่อ พิจารณาในรายละเอียดผ่าน	การอุ้มบุญ ทำได้

	- ปรีชาญาณ ผู้รู้จักชุมชน - ปุคคัลญาณ ผู้รู้จักบุคคล	การคิด พิจารณาแก้ไข ตัดสินใจ	
๓. ด้านจริยธรรมทางพระพุทธศาสนา			
๓.๑ ปัญหาด้านจริยธรรมสังคม - ความเป็นบิดามารดา - ความเป็นนักกฎหมายและแพทย์	๓.๑ การแก้ปัญหาการอุ้มบุญด้านจริยธรรมสังคมด้วย พรหมวิหาร ๔ หลักทิส และสังคหวัตถุ ๔ - ความเป็นบิดามารดาตามหลักพรหมวิหารและหลักทิส - ความเป็นนักกฎหมายและแพทย์ตามหลักสังคหวัตถุ ๔	-หลักปฏิบัติที่มุ่งเน้นให้เกิดความสงบสุขในสังคมโดยเน้นที่หลักธรรมที่เกิดตามมานี้จึงไม่ได้มุ่งไปที่การเกิดหรือวิธีการได้มาซึ่งบุตร แต่เป็นการเน้นธรรมะหรือผลที่เกิดตามมาเป็นสำคัญ - มีหลักธรรมหรือความเป็นจริงที่ส่งเสริมให้เกิดความสุขหรือประโยชน์	การอุ้มบุญทำได้
๓.๒ ปัญหาด้านจริยธรรมส่วนบุคคล - กรรม - คุณค่าทางสังคม	๓.๒ การแก้ปัญหาการอุ้มบุญด้านจริยธรรมส่วนบุคคลด้วยหลักการออกบวช - ดับทุกข์ที่สาเหตุแห่งทุกข์คือความอยาก - การหลุดพ้นจากสมมติ	- ไม่สร้างกรรมใหม่ อันเป็นการสร้างทุกข์ใหม่ ทั้งในแง่ความรักที่ทำให้เกิดทุกข์ ทั้งในแง่การสร้างกรรมใหม่ในแง่ของการยึดติดผูกพัน ซึ่งไม่นำไปสู่ความทุกข์ไม่สิ้นสุด - ไม่ยึดติดในสมมติ เป็นผู้เห็นภัยในการเกิด และหลุดพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด	การอุ้มบุญไม่ควรทำ

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

จากการได้ศึกษาลักษณะการอุ้มบุญในสังคมไทย สาเหตุและผลกระทบของการอุ้มบุญที่มีต่อสังคมไทย หลักพุทธจริยธรรมและแนวทางการแก้ปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทยตามหลักพุทธจริยธรรม สามารถสรุปผลการวิจัย และให้ข้อเสนอแนะได้ ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

ลักษณะการอุ้มบุญในสังคมไทย ในสังคมไทยมีการแก้ปัญหามิบุตรยาก ด้วยการใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ แต่ต่อมาได้ใช้นามใช้กับการอุ้มบุญ โดยการนำเชื้อสุจิของฝ่ายชายที่ว่าจ้างให้ตั้งครรภ์มาฉีดเข้าไปในโพรงมดลูกของหญิง ทำให้เกิดการตั้งครรภ์ขึ้น และมีข้อสัญญาที่แต่ละฝ่ายจะตกลงกันก่อนที่จะมีการรับอุ้มบุญ ทำให้เกิดปัญหาทางด้านต่างๆ คือ ปัญหาทางด้านศีลธรรม ปัญหาการอุ้มบุญแม้จะอ้างถึงการเกิดจากครรภ์ก็ตาม แต่เป็นการเกิดขึ้นที่ไม่ได้เป็นไปตามธรรมชาติ แต่เป็นไปตามเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ แม้การแพทย์แผนปัจจุบันจะอธิบายการเจริญเติบโตของทารกตั้งแต่ปฏิสนธิจนกลายเป็นทารก โดยไม่กล่าวถึงการมีจิตหรือวิญญาณมาปฏิสนธิในครรภ์มารดา และอำนาจของกรรมที่ทำให้เกิดรูปร่างและลักษณะหน้าตาที่แตกต่างกัน และปัญหาทางด้านจริยธรรม เรื่องการฆ่าเซลล์ในการวิจัยต้นกำเนิดถือเป็นการผิดศีลข้อห้ามฆ่าสัตว์หรือไม่ ทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เป็นการแสวงหาประโยชน์ ปัญหาทางกฎหมาย ปัญหาทางด้านสิทธิ ซึ่งพิจารณาบนฐานการสิทธิการเป็นพ่อแม่ที่ไม่อาจพิจารณาได้จากโลกทัศน์แบบชายที่ไม่สนใจพิจารณาโลกทัศน์แบบหญิงที่มองความสัมพันธ์ระหว่างแม่อุ้มบุญกับเด็กด้วย และปัญหาด้านสัญญา โดยสัญญาในประเทศไทยนั้นยังไม่มีชัดเจน แต่เมื่อมีการอุ้มบุญเกิดขึ้น การร่างสัญญาในลักษณะดังกล่าวจึงเกิดข้อโต้แย้งกันระหว่างการทำธุรกิจกับความจำเป็นจริงๆ และปัญหาศีลธรรม

สาเหตุและผลกระทบของการอุ้มบุญที่มีต่อสังคมไทย สาเหตุการอุ้มบุญมาจากแนวคิดทางด้านสังคมที่ชีวิตมีความต้องการเอาชีวิตรอด และต้องการสืบเผ่าพันธุ์ ตามความคิดนี้ทำให้มนุษย์สร้างสังคมขึ้น และการจะมีสังคมได้ต้องเริ่มต้นจากการที่คนจะอยู่กันเป็นครอบครัว เป็นการสร้างสังคมบนฐานของความต่างทางเพศ เป็นการพยายามเรียนรู้กันและกันระหว่างสามีภริยาและลูก ซึ่งมีผลกระทบตามมาว่า หากมีเพียงสามี ภริยา แต่ไม่มีลูกก็ไม่เกิดความสมบูรณ์ขึ้น และการอยู่ร่วมกันแบบไม่สมบูรณ์ก็ทำให้เกิดความไม่สมบูรณ์ สาเหตุทางการแพทย์ แม้การตั้งครรภ์แทนจะช่วยแก้ปัญหาเรื่องทำให้มีบุตรไว้สืบสกุล เป็นการลดปัญหาการมีภริยาน้อย ลดความแตกร้างในชีวิตครอบครัว ทำให้ชีวิตครอบครัวสมบูรณ์ขึ้น เป็นความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์การแพทย์ แต่ก็ทำให้เกิดปัญหาตามมา เช่น มีค่าใช้จ่ายสูง มีอัตราสำเร็จต่ำ หากหญิงที่จะมารับตั้งครรภ์แทนยาก และปัญหาเรื่องสิทธิในตัวเด็กที่เกิดมา เป็นต้น และยังมีสาเหตุทางด้านพาณิชย์ คือทำให้เกิดสัญญารับอุ้ม

บุญจะมีข้อตกลงให้ผู้ขอให้อุ้มบุญเป็นฝ่ายที่จะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมดอันเกิดจากการตั้งครรภ์ แทน เช่น ค่าบริการทางการแพทย์ ค่าเดินทางไปพบแพทย์ ค่ายา ค่าอาหารเสริม ค่าเสื้อผ้า ค่าประกันสุขภาพ ค่าขาดประโยชน์จากการทำงาน เป็นต้น นอกจากค่าใช้จ่ายต่างๆ ข้างต้นแล้ว อาจมีการให้เงินหรือผลประโยชน์อื่นเป็นค่าตอบแทนให้แก่ผู้รับอุ้มบุญ เพื่อตอบแทนในการที่ผู้รับอุ้มบุญที่รับตั้งครรภ์แทนตนตามสัญญา ทำให้เกิดผลกระทบทางด้านกฎหมาย จริยธรรมทางการแพทย์ และศีลธรรมอันดีของสังคมตามหลักจริยธรรมทางพระพุทธศาสนา

หลักพุทธจริยธรรมกับปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทย เป็นการนำหลักพุทธจริยธรรมมาพิจารณาร่วมกับปัญหาการอุ้มบุญในด้านกฎหมาย เรื่องตัวบทกฎหมายที่ว่าด้วยเรื่องศีลธรรมอันดีของประชาชน ในพุทธจริยธรรมได้นำเสนอตามหลักของศีลที่จะนำสังคมไปสู่ความสุขสงบได้ และในแง่ของบุคคลทางกฎหมายนั้นพิจารณาในแง่ของนักกฎหมายต้องเข้าใจสภาวะความเป็นแม่ สิทธิส่วนบุคคลในแง่ของเจตนาที่เกี่ยวข้องกับการอุ้มบุญทั้งสามภริยาผู้ขออุ้มบุญและหญิงอุ้มบุญ ส่วนพุทธจริยธรรมกับการแพทย์ เป็นการมุ่งไปที่เทคโนโลยีเจริญพันธุ์ โดยพุทธจริยธรรมอาจไม่ได้ใส่ใจในแง่การเกิดแต่สนใจว่าเกิดแล้วควรปฏิบัติตนให้ดีตามหลักธรรม ส่วนแพทย์นั้นมีความเข้าใจเรื่องสังขารคือการเกิดตามหลักพีชนิยาม เพื่อจะได้เข้าใจปัญหาเรื่องการฆ่าเซลล์ที่ผสมในการตั้งครรภ์นั้น อีกทั้งด้านจริยธรรมทางการแพทย์ที่ต้องมีเจตนาที่ดีในการปฏิบัติหน้าที่ และจริยธรรมเชิงสังคมที่มุ่งเน้นความสุขสงบในสังคม อีกทั้งจริยธรรมส่วนบุคคลที่อาจพิจารณาไปถึงความไม่ควรจะสร้างทุกข์ให้มากกว่าที่เป็นอยู่คือหลีกเลี่ยงการทำอุ้มบุญ

แนวทางการแก้ปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทยตามหลักพุทธจริยธรรม การแก้ไขปัญหาด้านกฎหมาย ใช้หลักศีลโดยขยายตามหลักในมรรค คือ สัมมาวาจา เจรจาชอบ สัมมากัมมันตะ ภาวนาชอบ สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีวิตชอบ เพื่อเป็นการพิจารณาข้อห้ามและขออนุญาตในการอุ้มบุญอย่างถูกต้อง แก้ปัญหาเรื่องสิทธิด้วยหลักเจตนาอันประกอบด้วยฉันทะและเมตตา แก้ปัญหาทางด้านแพทย์ด้วยการเข้าใจหลักพีชนิยาม หลักศีลในข้อห้ามฆ่าสัตว์และประพฤติดินในกาม และสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องด้วยหลักโยนิโสมนสิการในการตัดสินใจทำการอุ้มบุญ และแก้ปัญหาจริยธรรมทางการแพทย์ด้วยหลักสัปปุริสธรรม เพื่อเข้าใจหลักการและข้อกำหนดต่างๆ ในการตัดสินใจ สุดท้ายคือด้านศีลธรรมอันดีตามหลักจริยธรรมทางพระพุทธศาสนา ด้วยหลักพรหมวิหาร ๔ หลักทศ หลักสังคหวัตถุ ๔ ให้เกิดธรรมะเจริญขึ้นในการอุ้มบุญ และหากต้องการพิจารณาไปถึงการออกในการปัญหาการอุ้มบุญที่สาเหตุคือความอยากด้วยการไม่ควรทำการอุ้มบุญ แต่ควรดับทุกข์ภายใน ไม่ยึดติด เพื่อหลุดพ้นจากความอยากนี้

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ปัญหาเรื่องการอุ้มบุญเป็นปัญหาสังคมที่เริ่มมีผลกระทบมากยิ่งขึ้น ทุกภาคส่วนควรมีนโยบายในการป้องกัน และจากการศึกษา ทำให้ทราบถึงผลกระทบที่มีต่อผู้มาซื้ออุ้มบุญ และผู้รับผู้มอบบุญทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาทางด้านแม่อุ้มบุญไม่ยอมมอบเด็กให้ ปัญหาเรื่องสิทธิ และปัญหาด้านการซื้อขายเด็ก ล้วนนำไปสู่ผลกระทบต่อสังคมไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ฉะนั้น ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรตระหนักและหามาตรการในการแก้ปัญหาด้วยการออกนโยบายเพื่อป้องกันและแก้ไข ซึ่งพอจะแนะนำได้ ดังนี้

๕.๒.๑.๑ หน่วยงานภาครัฐ

๑) ฝ่ายนิติบัญญัติ ควรออกกฎหมายมีการออกกฎหมายลูกเกี่ยวกับการขายน้ำเชื้อ และมาตรการทางการแพทย์ในแง่ของเทคโนโลยีการเจริญพันธุ์ให้ครอบคลุมในแง่ทางจริยธรรมหรือศีลธรรมอันดีทางสังคมด้วย

๒) ฝ่ายการศึกษา ควรเพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับความเข้าใจด้านการเกิด การมีบุตร ความจำเป็นและปัญหา ทางเลือก เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการอุ้มบุญในสังคมไทย และป้องกันการลักลอบทำโดยผิดกฎหมาย

๓) ฝ่ายมนุษยและสังคม ควรมีการถกเถียงกันเรื่องนี้อย่างกว้างขวางในแง่ทางวิชาการ เพื่อหาข้อสรุปที่มีเหตุผลสนับสนุนหรือคัดค้านกระบวนการอุ้มบุญได้มากน้อยเท่าใด เพราะบางครั้งการเปิดให้มีการอุ้มบุญโดยไร้เงื่อนไขก็อาจนำไปสู่ปัญหาที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น เช่น การซื้อขายเด็ก เป็นต้น แต่หากเปิดให้ทุกคนทำอุ้มบุญโดยไม่พิจารณาเงื่อนไขก็อาจนำไปสู่ปัญหาการถอดทั้งเด็กได้เป็นต้น จึงจำเป็นต้องหาข้อสรุปร่วมกันทางสังคมที่ทุกคนยอมรับร่วมกันได้

๔) ฝ่ายพระสงฆ์ ควรแนะนำและให้หลักปฏิบัติที่สอดคล้องกับพุทธจริยธรรมให้ตรงตามเป้าหมาย และชี้แจงข้อควรพิจารณาในเรื่องอุ้มบุญอย่างละเอียด โดยมองการอุ้มบุญในฐานะเป็นปัญหาที่ควรมีการแก้ไขด้วยหลักการแห่งปัญญา นำเสนอหลักธรรมเพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติ เช่น พรหมวิหาร สังคัตถุ เป็นต้น

๕.๒.๑.๒ หน่วยงานภาคเอกชน

ควรส่งเสริมและสนับสนุนนโยบายภาครัฐอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ร่วมนำเสนอปัญหา การอุ้มบุญและแนวทางการแก้ไข ไม่ควรสนับสนุนให้มีการที่ผิดต่อกฎหมาย หากมีการละเมิด กฎหมายหรือศีลธรรมควรมีการแจ้งให้หน่วยงานรัฐรับทราบ

๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปปฏิบัติ

หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนสามารถนำรูปแบบและแนวทางการแก้ปัญหาการอุ้ม บุญ ปัญหาของสถาบันทางครอบครัว ปัญหาสิทธิของผู้เกี่ยวข้องกับการอุ้มบุญ และเด็กที่เกิดมา การ ซื้อขายเด็ก โดยเฉพาะภาครัฐ ควรศึกษาปัญหาจากกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและมีการตรากฎหมาย ลูกในการพิจารณาปัญหาด้านจริยธรรมทางสังคม และจัดทำแผนการศึกษาเรื่องเทคโนโลยีการเจริญ พันธุ์ การอุ้มบุญ ศีลธรรมอันดีในการเป็นพ่อและแม่ในรายวิชาของหมวดการศึกษาสังคม

๕.๒.๓ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยเรื่องพุทธจริยธรรมกับแนวทางการแก้ปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทย ผู้วิจัยได้ ศึกษาปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทยทางด้านกฎหมาย จริยธรรมทางการแพทย์ และจริยธรรมทาง พระพุทธศาสนา ฉะนั้น จึงขอเสนอแนะหัวข้อให้ผู้สนใจทำวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ทำต่อไป ดังนี้

- ๑) บทบาทศาสนากับการแก้ปัญหาการอุ้มบุญ
- ๒) การบูรณาการหลักการทางศาสนาเพื่อแก้ปัญหาปัญหาการอุ้มบุญ
- ๓) ศึกษาวิเคราะห์หลักสิทธิมนุษยชนกับการอุ้มบุญ
- ๔) ความเป็นบิดามารดากับสถานะทางศีลธรรมในปัญหาการอุ้มบุญ

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

๑) หนังสือ

ชาติชาย อัครวิบูลย์ และสมบุญ ชัยเดชสุริยะ. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ
๕ ว่าด้วยครอบครัว. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จรัสสินทวงศ์, ๒๕๒๕.

บุตร ประดิษฐวณิช. แพทย์ ยา วิชาชีพหรือการค้า. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน,
๒๕๓๒.

ประสพสุข บุญเดช. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ ครอบครัว.
กรุงเทพมหานคร : รุ่งเรืองธรรม, ๒๕๒๕.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑.
กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๔๕.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). การแพทย์ยุคใหม่ในพุทธทัศน์. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร
: โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมิก จำกัด, ๒๕๕๑.

_____. พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๓๐. กรุงเทพมหานคร :
ผลิธัมม์, ๒๕๕๘.

_____. พุทธธรรม ฉบับขยายความ. พิมพ์ครั้งที่ ๔๖. กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๕๙.

_____. นิติศาสตร์แนวพุทธ. พิมพ์ครั้งที่ ๑๔. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, ๒๕๕๕.

_____. การพัฒนาที่ยั่งยืน. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๕๐.

พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตโต ป.ธ. ๙) ศาสตราจารย์, ราชบัณฑิต. วิถีบูรณาการ
พระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ พระพุทธศาสนากับความสมานฉันท์แห่งชาติ.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.

พระพุทธโฆษาจารย์. วิสุทธิมรรค แปล ภาค ๓ ตอน ๑. พิมพ์ครั้งที่ ๗. แปลโดย คณาจารย์มหา
กุฎราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหากุฎราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐.

พระสัทธัมมโชติกะ ธมฺมาจริยะ. ปรมัตถโชติกา มหาอภิมมัตถสังคหฎีกา เล่มที่ ๒. กรุงเทพมหานคร
: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๔.

พระโสภณมหาเถระ. **ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร**. แปลโดย พระคันธสาราภังค์. กรุงเทพมหานคร :

ประยูรสาส์นไทย, ๒๕๕๑.

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. ๒๕๕๘,

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๒ ตอนที่ ๓๘ ก ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๘.

มณีวรรณ กมลพัฒนะ. **การปฏิสนธิในหลอดแก้วและการย้ายฝากตัวอ่อน**. กรุงเทพมหานคร :

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๐.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. **ธรรมานามัย**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย

สุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๙.

ไมเคิล แชนแดล. **ปรัชญาสาธารณะ (Public philosophy)**. แปลโดย สฤณี อาชวานันทกุล.

กรุงเทพมหานคร : โอเพ่นเวิลด์ส พับลิชชิง, ๒๕๕๘.

_____ . **เงินไม่ใช่พระเจ้า : ชีตจำกัดทางศีลธรรมของตลาด**. แปลโดย สฤณี อาชวานันทกุล.

กรุงเทพมหานคร : โอเพ่นเวิลด์ส พับลิชชิง เฮาส์, ๒๕๕๖.

วรเจตน์ ภาคีรัตน์. **ประวัติศาสตร์ความคิดนิติปรัชญา**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์

อ่านกฎหมาย, ๒๕๖๑.

วิชา มหาคุณ. **จริยธรรมในวิชาชีพกฎหมาย**. นครปฐม : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๘.

วิรัช ท่งวรวิกุล, แสงเทียน อยู่เถา, มานัส โพธารณ. **จริยธรรมในวิชาชีพแพทย์**. นครปฐม :

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๙.

ศักดิ์ สอนงชาติ. **คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ตามบทบัญญัติที่ได้ตรวจชำระใหม่)**

ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา (พร้อมทั้งระยะเวลาและอายุความ. กรุงเทพมหานคร:

สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, ๒๕๓๙.

ศักดิ์ สอนงชาติ. **คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา**. พิมพ์

ครั้งที่ ๘, กรุงเทพมหานคร : นิติบรรณาการ, ๒๕๔๗.

สมภาร พรหมทา. **พุทธปรัชญา**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : ศยาม, ๒๕๔๘.

_____ . **พุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๔.

_____ . **พุทธศาสนากับปัญหาจริยศาสตร์ : ทศนะของพุทธศาสนาเกี่ยวกับปัญหาโสเภณี ทำ**

แท้ง และการอุณยฆาต. กรุงเทพมหานคร : พุทธชาดการพิมพ์, ๒๕๓๕.

สมบูรณ์ คุณาธิคม. **ภาวะมีบุตรยาก และเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์**. กรุงเทพมหานคร : พี.เอ.ลีฟ

วี่ง, ๒๕๔๕.

พระสิริมงคลจารย์. **มังคลัตถที่ปนี**. แปลและเรียบเรียงโดย มหามกุฏราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร

: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

เสปียง ศรีวรรณบูรณ์. **ภาวะการมีบุตรยาก**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์เนศ, ๒๕๒๖.

เสรีย์ ปราโมช. **ประมวลแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้** เล่ม ๑ (ภาค ๑-๒).

กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๗.

แสวง บุญเฉลิมวิภาส, อเนก ยมจินดา. **กฎหมายการแพทย์**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร :

วิญญูชน, ๒๕๔๖.

อภิชัย พันธเสน. **พุทธเศรษฐศาสตร์ : วิวัฒนาการ ทฤษฎี และการประยุกต์กับเศรษฐศาสตร์สาขาต่างๆ**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์, ๒๕๔๗.

๒) งานวิจัย

ทวีศักดิ์ ทองทิพย์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. “พุทธจริยศาสตร์กับปัญหาทางจริยธรรมการอุ้มบุญในสังคมไทย”, **รายงานการวิจัย**. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์, ๒๕๕๘.

พระศรีคัมภีร์ญาณ, รศ. ดร. “การศึกษาวิเคราะห์หลักจริยศาสตร์ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา”, **รายงานการวิจัย**. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

๓) วารสาร

กฤตยา อาชวนิจกุล. “วิทยาการสร้างลูกนอกไส้ : ผู้หญิงได้หรือเสีย”. **สตรีทัศน์ ๒**. พฤศจิกายน ๒๕๒๙-มกราคม ๒๕๓๐.

กริช ภูณิยามา. “เหลียวหลังแล ฟินิจ กฎพระสงฆ์ ในสมัยรัชกาลที่ ๑ ผ่านมุมมองทางนิติศาสตร์และฆราวาสนิยม”. **ศิลปวัฒนธรรม**. ลำดับที่ ๔๕๓ ปีที่ ๓๘ ฉบับที่ ๙ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

ประมวล วีรุตมเสน และคณะ. “การตั้งครุฑออกจากกรรพัญจนาภรณ์”, **จุฬาลงกรณ์เวชสาร**, ๓๑ พฤศจิกายน ๒๕๓๐.

ประสพสุข บุญเดช. “มารดาจับจ้างตั้งครุฑ”, **ดุสิต** ฉบับที่ ๓๕, ๑ มกราคม ๒๕๓๑.

ยศศักดิ์ โกไศยกานนท์. “มาตรการคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์”, **วารสารเกษมบัณฑิต**. ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๒ ก.ค.-ธ.ค.๕๗.

วิชา มหาคุณ. “จริยธรรมและกฎหมายกับการกำเนิดมนุษย์โดยเทคโนโลยี แผนใหม่”, **วารสารกฎหมาย**, ฉบับที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๓๗.

_____. “จริยธรรมและกฎหมายกับการกำเนิดมนุษย์โดยเทคโนโลยีแผนใหม่”, **ดุสิต** ฉบับที่ ๔๐, ๓ พฤษภาคม-มิถุนายน ๒๕๓๖.

วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์. “การรับจ้างตั้งครุฑกับกฎหมาย”, **คลินิก**. ๑๒ ธันวาคม ๒๕๓๓.

วิสุทธิ ไบไม้. “โลกทางชีวภาพ”. **ธรรมชาติของสรรพสิ่ง : การเข้าถึงความจริงทั้งหมด**. ประเวศ วะสี บรรณาธิการ. กรุงเทพมหานคร : กรีน-ปัญญาญาณ, ๒๕๕๓.

สมภาร พรหมทา. “ทัศนะของพระพุทธศาสนากับการโคลนมนุษย์”. **วารสารพุทธศาสนศึกษา**. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๒ พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๕๐.

สมชัย โกวิทเจริญกุลให้สัมภาษณ์ในคอลัมน์ จุดประกาย เรื่อง “อุ้มบุญให้เกิดหนทางของผู้มีลูกยาก”, **กรุงเทพธุรกิจ** ฉบับ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๗.

สุชาติ ทวีสิทธิ์. ข้อถกเถียงของนักสตรีนิยมต่อกรณี “การอุ้มบุญ”, **ประชากรและการพัฒนา**, ปีที่ ๓๕ ฉบับที่ ๒ ธันวาคม ๒๕๕๗.

๔. หนังสือพิมพ์

นสพ.เดลินิวส์, ฉบับที่ ๒๔, ๓๐๓ วันพุธที่ ๒๗ เม.ย. ๕๙, หน้า ๑, ๑๖.

๒. ภาษาอังกฤษ

I. Secondary Sources

- Athena Liu. **Artificial Reproduction and Reproductive Right**. UK :Dartmouth, 1991.
- Austin, Michael W., **Conceptions of parenthood : ethics and the family**, Hampshire: Ashgate Publishing Limited, 2007.
- Charles M. Culver, Bernard Gert. **Philosophy in Medicine – Conceptual and Ethical Issues in Medicine and Psychiatry**. Oxford University Press, New York, 1982.
- Edgar Page. **Taking Surrogay Seriously in Philosophical Ethical in Reproductive Medicine**. UK : Manchester University Press,1990.
- Gregory, E. Pence. **Classic Cases in Medical Ethics: Accounts of Cases That Have Shaped Medical Ethics with Philosophical, Legal, and Historical Backgrounds**. 2nd Ed., New York: McGraw-Hill, 1995.
- Hammalawa, Saddhatissa. **Buddhist Ethics**. Boston: Wisdom Publications, 2003.
- Joel Feinberg. **Social Philosophy**. New Jersey : Printice-Hall, 1973.
- Lewis, Petrinoich. **Human Evolution, Reproduction, and Morality**. London: MIT Press, 1998.
- Lori D. Andrew, “Surrogate Motherhood : The challenge for feminist”, **Surrogate motherhood : Politics and Privacy**, ed. By Larry Gostin. Bloomington and Indianapolis : Indiana University Press, 1990.
- McHale, J, Fox, M, and Murphy, J, **Health Care Law: Text and Materials**, Sweet & Maxwell, 1997.
- Peter, Harvey. **An Introduction to Buddhist Ethics**. United Kingdom: Cambridge University Press, 2000.
- Raine Dozier and Pepper Schwartz. “Intimate Relationships”, **The Blackwell Companion to Sociology**, ed. by Judith R. Blau. UK : Blackwell Publishing, 2004.
- Richard T. Hull, **Ethical Issues in the New Reproductive Technologies**. California : Wadsworth Publishing Company, 1990.

Tom L. Beauchamp and J.F. Childress. **Principle of Biomedical Ethics**. Oxford : Oxford University, 1989.

Webster's Encyclopedic Unabridged Dictionary of the English Language. New York : Dilithium Press Ltd.,1994.

II. Journal

Archer, C, **Scrambled Eggs: Defining Parenthood and Inheritance Rights of Children Born of Reproductive Technology**, 2002, 3 Loy. J. Pub. Int. L. 152, 152-153.

Elizabeth S. Anderson, "Is Women's Labor a Commodity", In **Philosophy and Public Affairs** 19,1, Winter,1990: 71.

Lawrence O. Gostin, "Surrogacy from the Perspectives of Economic and Civil Liberties", **Journal of Contemporary Health Law & Policy**, Volume 17, 2001 : 429,432-434.

McHale, J, Fox, M, and Murphy, J, **Health Care Law: Text and Materials**, **Sweet & Maxwell**, 1997.

O'Brien, S, **Commercial Conceptions: A Breeding Ground for Surrogacy**, 1986, 65 N. C. L. Rev. 127, 142.

Recht S., "M" is for Money : Baby M and the Surrogate Motherhood Controversy", 1998, 37 Am. U.L. Rev. 1013, 1022-1023.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

บทความวิจัย

พุทธจริยธรรมกับแนวทางการแก้ปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทย
Buddhist Ethics and Guidelines for Solving Problem of Surrogacy in
Thai Society*

¹พระมหาขวัญชัย กิตติเมธี, พระมหานันทกรณ์ ปิยภาณี,
พระมหาพรชัย สิริโว และ เพ็ญพรรณ เพ็ญพูลอย

¹Phramaha Khwanchai Kittimetee, Phramaha Nantakorn Piyabhani,
Phramaha Pornchai Sirivaro and Penphan Fuangooloy
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongrajavidyalaya University, Thailand.

¹ Corresponding Author. E-mail: Kittimetee@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาการอุ้มบุญในสังคมไทย 2) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์หลักพุทธจริยธรรมเกี่ยวกับการอุ้มบุญในสังคมไทย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ และสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

ผลการวิจัยพบว่า ในสังคมไทยมีการแก้ปัญหาการมีบุตรยากสามารถทำได้ ด้วยการใช้เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ ทำให้เกิดปัญหาทางด้านต่างๆ คือ ปัญหาด้านศีลธรรมทางศาสนาว่าการอุ้มบุญแม้จะอ้างถึงการเกิดจากครรภ์ก็ตาม แต่เป็นการเกิดขึ้นที่ไม่ได้เป็นไปตามธรรมชาติ แต่เป็นไปตามเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ ปัญหาด้านจริยธรรมเรื่องทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เป็นการแสวงหาประโยชน์ ปัญหาด้านกฎหมายเรื่องปัญหาด้านสิทธิในเด็ก ความเป็นบิดามารดา

แนวทางการแก้ปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทยตามหลักพุทธจริยธรรม คือ การแก้ไขปัญหาทางด้านกฎหมายด้วยหลักมรรค เพื่อเป็นการพิจารณาข้อห้ามและข้ออนุญาตในการอุ้มบุญอย่างถูกต้อง แก้ปัญหาเรื่องสิทธิด้วยหลักเจตนาที่เป็นฉันทะและเมตตา แก้ปัญหาทางด้านแพทย์ด้วยการเข้าใจหลักพิษนิยาม หลักศีล และสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องด้วยหลักโยนิโสมนสิการก่อนการตัดสินใจทำการอุ้มบุญ และแก้ปัญหายจริยธรรมทางการแพทย์ด้วยหลักสัปปุริสธรรม เพื่อเข้าใจหลักการและข้อกำหนดต่างๆ ให้เหมาะสมกับการอุ้มบุญ สุดท้ายคือด้านศีลธรรมอันดีตามหลักจริยธรรมทางพระพุทธศาสนา ด้วยหลักพรหมวิหาร 4 หลักทศ หลักสังคหวัตถุ 4 ให้เกิดธรรมะเจริญขึ้นเมื่อมีการ

*วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 (มีนาคม-เมษายน 2562): 570-584.

อุ้มบุญ และพิจารณาไปถึงปัญหาการอุ้มบุญที่สาเหตุคือความอยากด้วยการไม่ควรทำการอุ้มบุญ แต่ควรดับทุกข์ภายในของผู้ต้องการอุ้มบุญ

คำสำคัญ : พุทธจริยธรรม; ปัญหาการอุ้มบุญ; สังคมไทย

Abstract

This research entitled 1) to study the problem of surrogacy in Thai society, 2) to study and to analyze the Buddhist virtues concerning the surrogacy in Thai society. This is a qualitative research done by studying academic documents and in-depth interview.

In the research, it was found that in Thai society the problem of infertility can be solved through the assisted reproductive technology. In this matter, an action has been giving rise to various problems, moral issues. In fact, if viewed from religious points of angle, the surrogacy is mainly concerned with the giving birth through woman's womb, yet such a birth is not naturally created; it is produced by the assisted reproductive technology, moral issue on defame of human being's dignity, exploitation, legal issues on children's rights, parenthood etc.

The guidelines to solve the problem of surrogacy based on the Buddhist virtues were put forward to be considered as follows: the legal problem can be solved through the Noble Paths when face with what is morally allowed and what is not morally allowed. In the problem of rights, it can be solved through the aspiration and loving kindness. In the medical problem, it can be solved through the right understanding of the law biology, the precept including providing the right critical understanding before taking the contract of surrogacy. The medical problem can also be solved by means of the qualities of being a good man. By virtue of these principles, many indicators and qualifications can be properly understood while making the contract of surrogacy. Finally, in the area of morality based on the Buddhist virtues, the mentioned problem can be alternatively solved through the four sublime states of mind, six directions and the four bases of social solidarity wherein the sense of goodness while undergoing surrogate motherhood can be increased. Under these ways of practice, one who needs to have a baby through this technique can come to have the real understanding of the surrogate problem

caused by such a method and thereby gradually reducing one's desire to have a baby by not taking it through putting an end to the suffering instead.

Keywords: Buddhist Ethics; Problem of Surrogacy; Thai Society

บทนำ

จากแนวคิดที่สืบทอดกันมาว่า ชีวิตครอบครัวที่สมบูรณ์นั้นต้องประกอบไปด้วยพ่อ แม่ และ ลูก จึงทำให้คู่สมรสที่ต้องการความสมบูรณ์แบบของครอบครัว จึงเป็นที่มาของความเชื่อต่างๆ เพื่อให้ได้ลูกมา ดังกรณีมีเศรษฐีคนหนึ่งซื้อหาสุวรรณผู้มั่งคั่ง มีทรัพย์มาก มีสมบัติมาก แต่ไม่มีบุตร วันหนึ่งเขาไปยังท่าอาบน้ำ อาบเสร็จแล้ว ขณะเดินกลับมา เห็นต้นไม้อาบน้ำต้นหนึ่ง มีกิ่งสมบูรณ์ ในระหว่างทาง คิดว่า ต้นไม้นี้จักมีเทวดาผู้มีศักดิ์ใหญ่สิงสถิตอยู่ จึงให้คนทำความสะอาดบริเวณใต้ต้นไม้นั้นแล้วให้ล้อมรั้ว เกลี่ยทรายลง ยกธงชัยและธงแผ่นผ้าขึ้น ประดับต้นไม้อาบน้ำแล้วตั้งความปรารถนาว่า หากข้าพเจ้าได้บุตรหรือธิดาจักทำสักการะใหญ่ถวายท่าน ต่อมาไม่นานภรรยาที่ตั้งครรภ์และคลอดบุตร (Prabuddhakosadara, 2013)

ปัจจุบันแนวคิดนี้ยังมีส่วนสำคัญในการสร้างครอบครัว และมีแนวทางที่ถูกพัฒนาขึ้นโดยอาศัยเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการเจริญพันธุ์ เทคโนโลยีเข้ามามีส่วนช่วยการเจริญพันธุ์ให้คู่สมรสสามารถมีบุตรตามต้องการได้ แต่ก็มีคู่สมรสหลายคู่ที่ฝ่ายผู้หญิงไม่สามารถตั้งครรภ์ด้วยตนเองได้ จึงต้องอาศัยบุคคลที่สาม คือหญิงอื่นมารับการตั้งครรภ์แทน (อุ้มบุญ) ในกรณีนั้นหญิงที่รับตั้งครรภ์แทนเพื่อสินจ้างและสละสิทธิความเป็นมารดา ทำให้เกิดผลกระทบของปัญหานี้ในปัจจุบันและอนาคตที่จะกลายเป็นปัญหาสำคัญยิ่งขึ้น โดยเฉพาะปัญหาเหล่านี้หลักๆ ในการอุ้มบุญ 3 ลักษณะด้วยกัน คือ

1. ปัญหาทางด้านกฎหมาย ปัญหาทางด้านกฎหมายนั้นพบว่า มีการนำเสนอประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ว่าด้วยครอบครัว ซึ่งแสดงให้เห็นความหมายของความเป็นพ่อและแม่ไว้ว่า “สภาพความเป็นบิดามารดากับบุตรนั้นเป็นเรื่องของข้อเท็จจริงตามธรรมชาติ เพราะเด็กจะเกิดมาโดยไม่มีบิดามารดาไม่ได้ การที่กฎหมายกำหนดข้อสันนิษฐานต่างๆ ก็เป็นเพียงการกำหนดพฤติกรรมการตามข้อเท็จจริงเท่านั้น แต่ความเป็นบุตรของบิดามารดาใด โดยข้อเท็จจริงก็คงมีอยู่ ไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้” (Arcaravibulaya, C. and Chaidachsuriya, S., 1982)

ปัญหาดังกล่าวทำให้เห็นว่าความเป็นบิดามารดาและบุตรไม่ได้เกี่ยวกับกรณีที่ชายหญิงจดทะเบียนสมรสเท่านั้น แต่ยังรวมถึงชายหญิงที่อยู่ร่วมกันโดยไม่ได้จดทะเบียนแล้วมีบุตรร่วมกันก็ถือว่ามีความเป็นบิดามารดาเช่นกัน โดยบุตรที่เกิดขึ้นในกรณีนอกสมรสนั้นเป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของหญิงที่ตั้งครรภ์ เช่นเดียวกับในกรณีอุ้มบุญ แต่บิดาทางสังคมนั้นจะรับเด็กนั้นไว้อย่างไร การจดทะเบียนรับเป็นบุตร โดยเป็นการจดทะเบียนตามมาตรา 1558 ว่า “บิดาจะจดทะเบียนเด็ก

เป็นบุตรชอบด้วย กฎหมายได้ก็ต่อเมื่อเด็กหรือมารดาเด็กไม่คัดค้านว่าผู้จดทะเบียนมิใช่บิดา ถ้ามีการคัดค้านเช่นนั้น การจดทะเบียนว่าเป็นบุตรต้องมีคำพิพากษาของศาล” (Arcaravibulaya and Chaidachsuriya, 1982)

ปัญหาทางกฎหมายในเรื่องการจดทะเบียนรับเป็นบิดาและมารดาของเด็ก ซึ่งมารดาผู้นั้นไม่ใช่มารดาทางชีววิทยาของเด็ก เกี่ยวข้องกับการทำสัญญา (contracts) เป็นการยอมตั้งครุฑแทนคนอื่น จากข้อสังเกตปัญหาทางด้านกฎหมายจะพบถึงปัญหาในเรื่องสิทธิความเป็นบิดามารดา และการพิจารณาถึงสัญญานั้นว่าเป็นไปได้หรือไม่ โฉนดสังคมควรจะรับรู้และโต้แย้งถึงประเด็นเหล่านี้ให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนยิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ตามยังมีประเด็นเกี่ยวกับข้อกฎหมายว่าด้วยการอุ้มบุญ (legal aspects of surrogacy) ในการอุ้มบุญ มีกลุ่มคนที่กลัวว่าจะเป็นการค้าขายเด็ก (baby selling) ด้วยการให้เหตุผลว่า ถ้าเรายอมให้มีค้าขายเด็กโดยอาศัยวิธีการทำสัญญาอุ้มบุญได้ การขายเด็กให้เป็นทาสก็ไม่ใช่เรื่องแปลก เพราะว่าการกระทำเช่นนั้นมีความคล้ายกันในเรื่องของการซื้อขาย ฉะนั้น ปัญหาทางด้านกฎหมายจะต้องเข้ามาป้องกันปรามและสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นโดยพิจารณาในแง่สิทธิของเด็ก

2. ปัญหาทางการแพทย์ การอุ้มบุญนั้นเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีเจริญพันธุ์ ซึ่งเมื่อพิจารณาจากเหตุผลของการพัฒนาเทคโนโลยีนั้นเป็นไปเพื่อตอบสนองต่อความต้องการด้านการมีบุตร จึงทำให้เกิดการทบทวนแนวคิดทางด้านจริยธรรมทางการแพทย์ ในหลากหลายมิติ กล่าวคือ ประเด็นเรื่องจรรยาบรรณแพทย์ ดังกรณีที่มีการมองว่า “แพทย์ต้องไม่ประกอบวิชาชีพของตนด้วยอิทธิพลแรงจูงใจ แห่งเจตนาที่จะหาผลกำไร” (Phra Brahmagunabhorn (P.A.Payutto), 2008) เพราะสาเหตุสำคัญที่ทำให้แพทย์ใช้ความรู้ไปในทางที่ทำให้เกิดปัญหานั้นล้วนเป็นไปตามโลกาภิวัตน์ที่ครอบงำโลก หรือปัญหาการโฆษณา และการใช้ข่าวสารเพื่อหาผลประโยชน์จากข้อมูลต่างๆ และปัญหาเรื่องเทคโนโลยีที่ซับซ้อน เพราะความก้าวหน้าทำให้มนุษย์สามารถประดิษฐ์อุปกรณ์เทคโนโลยีมาใช้มากมาย ทำให้เรามีเครื่องมือที่ก้าวหน้า แต่ประเด็นทางจริยธรรมที่แพทย์ควรใส่ใจคือ การเผยแพร่ผลผลิตทางวิทยาศาสตร์ออกไปโดยที่สิ่งนั้นไม่สามารถให้ผลเต็มที่ตามที่ถูกโฆษณาต้องถือว่าเป็นความขาดจริยธรรมอย่างหนึ่ง (Promta, S., 2007)

อีกประเด็นคือการอนุญาตให้ฆ่าในกรณีการทำเด็กหลอดแก้ว กระบวนการนี้เป็นการผสมกันในหลอดแก้วทำให้ตัวอ่อนเสียไปในระหว่างกระบวนการผสมเทียมนั้น ถือเป็นการทำลายตัวอ่อนจากการเจริญพันธุ์ตามธรรมชาติเทียบเท่ากับความตายของทารก แม้ประเด็นดังกล่าวจะถูกถกเถียงในแง่ทางศีลธรรม แต่ก็ถูกมองว่าเป็นเรื่องที่นักวิทยาศาสตร์จะต้องใส่ใจ อีกทั้งยังมีเหตุผลที่ว่าควรสนับสนุนการวิจัยตัวอ่อนนี้หรือไม่ เพราะเท่าที่ทราบว่าเป็นการทำให้เกิดการซื้อขายตัวอ่อนได้ ซึ่งเมื่อพิจารณาจากการตั้งธนาคารเซลล์กำเนิดเพื่อป้องกันไม่ให้กลุ่มผลประโยชน์ทางธุรกิจผูกขาดการเข้าถึงสายธารเซลล์ต้นกำเนิด (Michael J. Sandel, 2015) ต่อแนวคิดดังกล่าวถือว่าเป็นการให้แพทย์นั้นได้

ทบทวนกระบวนการดังกล่าวให้ละเอียดยิ่งขึ้น และมีท่าทีต่อความกังวลในแง่ของศีลธรรมให้มากขึ้น เช่นเดียวกับที่สังคมกำลังตั้งข้อพิจารณาต่อเงื่อนไขปัญหาเหล่านี้

3. ปัญหาทางด้านจริยธรรม การอุ้มบุญนั้นได้นำไปสู่ปัญหาทางด้านจริยธรรมโดยพิจารณาผ่านมุมมองทางด้านพระพุทธศาสนา ซึ่งปรากฏในหลายมิติด้วยกัน กล่าวคือ ลูกที่เกิดมาอาจเกิดความสับสนว่าใครเป็นแม่ที่แท้จริงของตน คนที่อุ้มท้องหรือว่าคนที่เลี้ยงดูตนตั้งแต่เล็ก จริยอยู่ในทางกฎหมายโดยเฉพาะกฎหมายไทย มีคำตอบชัดเจนว่าเด็กเกิดจากใครก็เป็นลูกของคนนั้น แต่ในแง่ความรู้สึกของเด็กกฎหมายจะช่วยเยียวยาอะไรได้บ้าง ในกรณีที่เด็กเกิดจากกรรมวิธีเด็กหลอดแก้ว โดยถูกนำไปฝากไว้ในโพรงมดลูกของผู้อุ้มบุญ เด็กจะไม่มียีนหรือพันธุกรรมจากผู้อุ้มบุญ (ซึ่งเป็นแม่ตามกฎหมาย) แต่มียีนที่ได้รับจากผู้รับเลี้ยงตน (ซึ่งเป็นเจ้าของไข่) ในทางพุทธศาสนาถือว่าฝ่ายหลังคือแม่ที่แท้จริงเพราะเป็นเจ้าของไข่ แต่ถ้าเด็กเกิดจากการฉีดเชื้ออสุจิเข้าทางช่องคลอดของผู้อุ้มบุญ ก็หมายความว่า เด็กมียีนของผู้อุ้มบุญด้วย ผู้อุ้มบุญจึงเป็นแม่ที่แท้จริงตามหลักกฎหมายและพุทธศาสนา แต่ถ้าเด็กถูกคาดหวังโดยให้ถือว่าผู้เลี้ยงดูตนนั้นเป็นแม่ เด็กย่อมเกิดความสับสนในที่สุดว่าควรจะรักหรือผูกพันกับ "แม่"

ปัญหาที่เป็นผลพวงอีกประการหนึ่งเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีเจริญพันธุ์ แพทย์จะนำตัวอ่อนไปทำลาย เพราะเจ้าของชีวิตตัวอ่อนก็คือตัวอ่อนเอง สิ่งที่ต้องตระหนัก โดยเฉพาะในหมู่ชาวพุทธก็คือตัวอ่อนไม่ใช่แค่ชีวิตธรรมดา ๆ อย่างเซลล์ทั่วไปในร่างกายหรือเซลล์ต้นไม้ หากเป็นชีวิตมนุษย์ ทั้งนี้เพราะพุทธศาสนาถือว่าชีวิตมนุษย์เริ่มขึ้นตั้งแต่เป็นจิตแรกในท้องมารดา หรือพูดอีกนัยหนึ่งตั้งแต่เป็น "กลลรูป" (Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 1996) เพราะเป็นขั้นที่จิตแรกหรือปฐมจิตเกิดขึ้นร่วมกับอรูปชั้นอื่นอีกสาม คือ เวทนา สัญญา และสังขาร กลลรูปนั้นท่านว่าเป็นหยาดน้ำใส ที่เล็กเหลือเกิน ดังนั้นตัวอ่อนจึงน่าจะเลยจากขั้นที่เป็นกลลรูปไปแล้ว การทำลายตัวอ่อนโดยเจตนาจึงเท่ากับเป็นการทำลายชีวิตมนุษย์ จัดว่าเป็นปาณาติบาตโดยสมบูรณ์ (Phra Brahmagunabhorn (P.A.Payutto), (2015) ทางแก้อยู่ที่การหามาตรการควบคุม ไม่ให้ก่อผลเสียทางจริยธรรมเกินขอบเขต ขอบเขตนี้นอยู่ที่ไหน และมาตรการใดที่จะควบคุมให้อยู่ในขอบเขตได้ เป็นเรื่องที่สังคมจะต้องร่วมกันหาคำตอบ ทำให้ผู้วิจัยเกิดแรงบันดาลใจในการทำวิจัยเรื่อง **“พุทธจริยธรรมกับแนวทางแก้ปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทย”** เพื่อหาคำตอบที่จะช่วยคลายปมความขัดแย้งของคนสองกลุ่มที่สนับสนุนและคัดค้านแนวทางการอุ้มบุญได้ หรือต่อปัญหาที่ว่า การอุ้มบุญในทางกฎหมาย การแพทย์ และจริยธรรมนั้นมีประเด็นปัญหาใดบ้าง มีหลักธรรมข้อไหนมาสนับสนุนและถ้าผิด ผิดหลักธรรมข้อไหน การแก้ปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทยตามหลักพุทธจริยธรรมควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทย
2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์หลักพุทธจริยธรรมกับการอุ้มบุญในสังคมไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ที่มุ่งเน้นการศึกษาวิจัยจากเอกสาร และความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญในปัญหาการวิจัย มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary sources) โดยวิธีเก็บข้อมูลจากพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกาและปกรณ์วิเสส และข้อมูลชั้นทุติยภูมิ (Secondary sources) ได้แก่ หนังสือ ตำราวิชาการ งานนิพนธ์ของนักวิชาการร่วมสมัย และเอกสารงานวิจัย บทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทยด้านกฎหมาย การแพทย์และศาสนา หลักพุทธจริยธรรมในพุทธศาสนาเถรวาท

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) พระสงฆ์ นักวิชาการทางด้านศาสนา และนายแพทย์ นักกฎหมาย ในประเด็นเกี่ยวกับปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทยด้านกฎหมาย การแพทย์และศาสนา หลักพุทธจริยธรรมในพุทธศาสนาเถรวาท

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เน้นการสืบค้นเก็บรวบรวมข้อมูลจากคัมภีร์พระไตรปิฎก คัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาและเอกสารทางวิชาการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ส่วนการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลนั้น เน้นวิธีการแสวงหาความรู้ ในด้านที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทยด้านกฎหมาย การแพทย์และศาสนา หลักพุทธจริยธรรมในพุทธศาสนาเถรวาท

3.1 แบบบันทึกเอกสาร ที่พัฒนาจากเอกสาร รายงานที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้บันทึก รวบรวมข้อมูลจากเอกสารและรายงานการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทยด้านกฎหมาย การแพทย์และศาสนา หลักพุทธจริยธรรมในพุทธปรัชญาเถรวาท

3.2 แบบสัมภาษณ์ ที่พัฒนาขึ้นจากเอกสาร รายงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อรวบรวมข้อมูล ปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทยด้านกฎหมาย การแพทย์และศาสนา หลักพุทธจริยธรรมในพุทธศาสนาเถรวาท

3.3 เครื่องมือการวิจัยทั้งสามแบบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้ผ่านกระบวนการตรวจสอบ คุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญของสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์เรียบร้อยแล้วจึงนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริงต่อไป

4. การตรวจสอบข้อมูล การตรวจสอบข้อมูลนี้ได้ทำไปพร้อมกับการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัย โดยมีการตรวจสอบทันทีว่า ข้อมูลที่เก็บด้วยการบันทึก และสัมภาษณ์ มีความสอดคล้องกับข้อเท็จจริงมากน้อยเพียงใดหรือไม่ อย่างไร

5. การวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อผู้วิจัยได้จัดเก็บรวบรวมและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ในแต่ละประเด็นอย่างครบถ้วนสมบูรณ์แล้วก็จะนำข้อมูลมาจัดระบบเป็นหมวดหมู่ เรียงลำดับตาม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย ต่อจากนั้นจึงดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนาวิเคราะห์ โดยได้จัดระบบหมวดหมู่ของการวิเคราะห์เรียงตามลำดับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “พุทธจริยธรรมกับแนวทางการแก้ปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทย” สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับดังนี้

1. แนวคิดเรื่องปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทย การอุ้มบุญ (Surrogacy) คือ การที่คู่สมรสที่ผ่านภรรยาไม่มีมดลูกมาแต่กำเนิด หรือถูกผ่าตัดเอามดลูกออก มดลูกมีพยาธิสภาพที่ไม่สามารถตั้งครรภ์ได้ หรือมีโรคประจำตัวรุนแรงที่ไม่อาจตั้งครรภ์ได้ หากต้องการมีบุตรของตนเองต้องเอาไข่และอสุจิมาปฏิสนธินอกร่างกาย แล้วนำตัวอ่อนที่ได้ย้ายกลับไปไว้ในมดลูกของสตรีอื่นเพื่อให้ตั้งครรภ์แทน (Kunathikom, 2002) ในสังคมไทยได้ปรากฏมีการใช้เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์เพื่อเป็นการช่วยสำหรับผู้มีบุตรยาก แต่ต่อมาได้ใช้นำมาใช้ในการอุ้มบุญ โดยการนำเชื้ออสุจิของฝ่ายชายที่ว่าจ้างให้ตั้งครรภ์มาฉีดเข้าไปในโพรงมดลูกของหญิง ทำให้เกิดการตั้งครรภ์ขึ้น และมีข้อสัญญาที่แต่ละฝ่ายจะตกลงกันก่อนที่จะมีการรับอุ้มบุญ จนกลายเป็นปัญหา 3 ด้านด้วยกันคือ

1.1 ปัญหาทางกฎหมาย ปัญหาดังกล่าวถูกพิจารณาว่าเป็นด้วยเรื่องกฎหมายที่วางอยู่เรื่องสิทธิ ปัญหาเรื่องการอุ้มบุญในเรื่องกฎหมายนั้นคือ ลักษณะสิทธินี้อ้างถึงการเป็นบิดามารดาและสิทธิในการดูแลเด็ก หรือในกรณีที่สิทธิความเป็นบิดามารดาทางกฎหมายรวมไปถึงการอยู่ร่วมกันโดยไม่ได้จดทะเบียน หากมีบุตรด้วยกันก็ถือว่าเป็นบิดามารดาเช่นกัน (Arcaravibulaya, and Chaidachsuriya, 1982) และสัญญา คือ การที่บุคคลสองฝ่ายแสดงเจตนาทำนิติกรรมคำเสนอคำสนองรับ มีความประสงค์ตกลงตรงกัน และร่วมใจกันในอันที่จะก่อให้เกิดนิติสัมพันธ์กันบางอย่างหนึ่งเกิดขึ้น (Pramoch, 1984) ส่วนอีกอย่างสัญญา คือ นิติกรรม เป็นการแสดงเจตนาของบุคคลตั้งแต่สองฝ่ายขึ้นไปนั้น แต่ละฝ่ายอาจเป็นบุคคลเดียวหรือหลายคนรวมเป็นฝ่ายเดียวกันก็ได้ (Sanongchat, (2004) โดยประเด็นปัญหาทางด้านสัญญาการรับอุ้มบุญ ฝ่ายที่เห็นว่าสัญญาการรับอุ้มบุญมีวัตถุประสงค์ที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เพราะเท่ากับว่าเป็นการซื้อขายแลกเปลี่ยนเด็ก เป็นการเช่ามดลูกและเนื้อตัวร่างกายของหญิงผู้รับตั้งครรภ์แทน ทำให้ศักดิ์ศรีความเป็นแม่ลดลงเหลือแค่ความเป็นโรงงานผลิตมนุษย์ ซึ่งยังคงเป็นปัญหาทั้งด้านกฎหมายด้านจริยธรรม ด้านสังคม จึงไม่สามารถบังคับใช้สัญญาการรับตั้งครรภ์แทนได้ สัญญาเป็นโมฆะ (Mahakul, 1994) และฝ่ายที่เห็นว่าสัญญาการรับอุ้มบุญนั้นมีวัตถุประสงค์ที่ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เพราะไม่ถือเป็นสัญญาซื้อขายแลกเปลี่ยนเด็กโดยแท้ เพราะผู้ขอให้ตั้งครรภ์แทนมีส่วนได้ส่วนเสียกับเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทน และสัญญาการรับตั้งครรภ์แทนเป็นสัญญาที่ไม่มีวัตถุประสงค์ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน เพราะวัตถุประสงค์ของสัญญาดังกล่าวนี้เป็นไปเพื่อช่วยเหลือคู่สมรสที่มีบุตรยากให้มีบุตรไว้สืบสกุลโดยที่ผู้รับตั้งครรภ์แทนเป็นแต่เพียงผู้ให้การเลี้ยงดูทารกในครรภ์ให้เจริญเติบโตเท่านั้น ซึ่งเปรียบเหมือนการรับเลี้ยงดูเด็กตาม

ธรรมดาทั่วไป ดังนั้น สัญญารับตั้งครุฑแทนจึงเป็นสัญญาที่สมบูรณ์และบังคับได้ตามกฎหมาย (Bunyadech, 1988)

1.2 ปัญหาทางการแพทย์ ปัญหาทางจริยธรรมนั้นถูกพิจารณาผ่านการปฏิบัติตนของผู้เกี่ยวข้องว่าผิดต่อกฎทางธรรมชาติเรื่องการทำเนืชีวิตหรือไม่ ซึ่งเกี่ยวข้องกับปัญหาทางการแพทย์ คือ การกำเนิดชีวิตของทารกในครรภ์ (Sukhothai Thammathirat Open University, 2006) โดยการแพทย์แผนปัจจุบัน กล่าวถึงองค์ประกอบในการเกิดของทารกในครรภ์มารดาว่า มี 2 องค์ประกอบคือ มารดามีระดู ซึ่งหมายถึง มีการตกไข่หรือมารดาอยู่ในวัยที่สืบพันธุ์ได้ และการที่บิดามารดาอยู่ร่วมกัน ซึ่งหมายถึง การที่เชื้อสฤจิหรือสเปิร์มจากบิดาเข้าไปผสมกับไข่ของมารดา ในขณะที่พระพุทธศาสนา อธิบายการเกิดของทารกในครรภ์มารดาว่า ต้องมีองค์ประกอบ 3 ประการคือ บิดามารดาอยู่ร่วมกัน มารดามีระดู และมีจิตหรือวิญญาณ (คันธัพพะ) มาปฏิสนธิในครรภ์มารดา (MahachulalongKornrajavidyalaya University, 1996) และปัญหาทางการแพทย์ได้ฆ่าชีวิต เพราะการวิจัยเซลล์ต้นกำเนิด (stem cell) นำไปสู่การอัมบุนั้นต้องอาศัยเซลล์ต้นกำเนิดซึ่งเกิดจากการวิจัยตัวอ่อนของมนุษย์ ซึ่งบางส่วนนำไปสู่การทำลายตัวอ่อนของมนุษย์ ซึ่งประเด็นดังกล่าวโยงกับการทำลายชีวิตมนุษย์หรือไม่ แม้การวิจัยดังกล่าวบางส่วนจะเป็นไปเพื่อการแก้ไขปัญหามะเร็งลูกลูก และอาจต้องมีการผสมไข่มากกว่าจำนวนที่ฉีดกลับเข้าไปในมดลูก เพื่อเพิ่มอัตราการตั้งครรภ์ และการอัมบุนั้นจะต้องทนทำหลายรอบ โดยจะมีตัวอ่อนส่วนที่เกิดนั้นถูกทิ้งหรือแช่แข็งไปตลอด จะดูว่าเป็นการทำลายชีวิต แต่นั่นเป็นเรื่องธรรมชาติอีกอย่างที่คุณเหมือนว่าแม้ระบบศาสนาก็ไม่อาจมองข้ามความเป็นจริงทางธรรมชาติที่อาจมีการสูญเสียตัวอ่อนมากกว่าการอัมบุน (Michael, 2015) และอีกอย่างหนึ่งเมื่อเราจะกล่าวถึงการแพทย์เกี่ยวกับการรักษาผ่านหลักจริยธรรม ประเด็นที่เราไม่ลืมคือเรื่องธรรมชาติที่เราพยายามรักษาคือข้อบกพร่องทางด้านการเกิด เพราะถ้าเราป่วยจากโรคหรือไม่สามารถให้กำเนิดได้ การที่แพทย์จะทำการช่วยเหลือด้วยวิธีการนี้ก็ถือเป็นการช่วยชีวิตเด็กมากกว่า และดูจะมีคุณธรรมมากกว่าการจะไม่ให้เด็กได้มีโอกาสได้เกิดขึ้นมาเลย กรณีนี้เช่นเดียวกับการเห็นเด็กจำนวนมากจมน้ำ แม้เราจะว่ายน้ำไม่เป็นแต่ก็เป็นไปได้ที่เราจะไปเรียกให้คนมาช่วย แต่การที่คนมาช่วยอาจช่วยไม่ได้ทั้งหมด เราจะถือว่าเราผิดหรือเขาผิดไม่ได้ แต่ต้องยกย่องเขาเหล่านั้นว่าเป็นผู้รักษาหรือมีเมตตาธรรมมากกว่าจะเรียกเขาว่าฆาตกรผู้ฆ่าหรือทำลายชีวิตผู้อื่น

1.3 ปัญหาทางด้านจริยธรรม จริยธรรมเป็นการเน้นการให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างเป็นปกติสุข หรืออีกอย่างคือเพื่อป้องกันไม่ให้คนในสังคมคนใดคนหนึ่งสร้างความเดือดร้อนได้ ศิลหรือวินัยคือเนื้อหาของกฎทางจริยธรรมเชิงสังคมนั่นเอง เพราะศีลและวินัยก็คือเพื่อป้องกันการละเมิดผู้อื่น และยังมีหลักธรรมเช่น เรื่องความกตัญญูกตเวทีเป็นตัวอย่างของจริยธรรมเชิงสังคม กล่าวคือมนุษย์ทุกคนถือกำเนิดและต้องมีพ่อแม่และผู้มีอุปการะจำนวนหนึ่ง แม้เราอาจมองว่า ความเป็นพ่อแม่และลูกเป็นเรื่องสมมติ แต่ความเป็นพ่อแม่ในแง่ของสังคมถือว่ามิอยู่เชิงความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมเชิงสังคมกับความจริง (Promta, S., 2005) ในแต่ละสังคมเป็นผลผลิตของจิตใจที่กำหนดพฤติกรรม จากฐานของการพัฒนาจิตใจควบคุมความปรารถนาหรือความอยากในตนเองไว้ในระดับที่จะไม่เบียดเบียนผู้อื่นและสร้างความสุขจากการอยู่ร่วมกันด้วยหลักปฏิบัติตามพุทธจริยธรรมที่ได้เสนอไว้บนฐานของความสุขสงบในสังคมหรือการอยู่ร่วมกันเป็นสำคัญ

2. หลักพุทธจริยธรรมกับปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทย พุทธจริยธรรมสามารถพิจารณาผ่านหลักเกณฑ์ทางบริบททางสังคมไทย โดยเกี่ยวข้องกับปัญหาอุ้มบุญ 3 ด้าน คือ ด้านกฎหมาย ด้านการแพทย์ และด้านจริยธรรม ดังนี้

2.1 พุทธจริยธรรมกับการแก้ปัญหการอุ้มบุญในสังคมไทยด้านกฎหมาย เมื่อพิจารณาในแง่ของปัญหาทางด้านกฎหมายนั้นควรมีการพิจารณาในแง่ของพุทธจริยธรรมประกอบกันไปด้วยในกรณี ดังนี้

2.1.1 การแก้ปัญหการอุ้มบุญด้านตัวบทกฎหมายด้วยศีล ปัญหการอุ้มบุญนั้นถูกมองเป็นปัญหาที่ผูกโยงกับความหมายทางกฎหมายคือศีลธรรมอันดีงาม โดยในสังคมไทยนั้นมีการมองปัญหาผ่านข้อพิจารณาเรื่องสัญญาการซื้อขายหรือไม่ กล่าวคือสัญญารับตั้งครรภ์แทนเป็นสัญญาที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือไม่ เมื่อพิจารณาแบบนี้จึงเป็นการเชื่อมโยงระบบกฎหมายกับสังคมให้สอดคล้องกันคือ พื้นฐานระบบศีลธรรมทางสังคม (social morality) ในแนวทางดังกล่าวจึงมีการนำพุทธจริยธรรมมาร่วมพิจารณาตามหลักการเรื่องศีลเป็นหลัก โดยหลักของศีลที่ถูกนำมาพิจารณาในที่นี้เกี่ยวข้องกับข้อปฏิบัติที่เกี่ยวกับการเลี้ยงชีพ เพราะผู้ที่รับอุ้มบุญนั้นต้องการการเลี้ยงชีพ เช่นเดียวกับผู้ที่หวังผลประโยชน์ก็ต้องการดำเนินการให้ตัวเองได้ประโยชน์จึงเกิดข้อพิจารณานำไปสู่ข้อความที่ปรากฏในกฎหมายนั้น พุทธจริยธรรมพิจารณาเรื่องศีลบนพื้นฐานการไม่ทำบางอย่างกับการกระทำบางอย่างควบคู่กัน เป็นการวางเงื่อนไขว่าจะอะไรควรทำ และไม่ควรทำ โดยถูกอธิบายด้วยเรื่องสัมมากัมมันตะ กระทำชอบ คือ 1. ละปาณาติบาต เว้นการทำลายชีวิต เน้น การกระทำที่ช่วยเหลือเกื้อกูล 2. ละอทินนาทาน เว้นการเอาของที่เขาไม่ได้ให้ เน้นสัมมาอาชีวะ การเลี้ยงชีพชอบหรือการให้ทาน 3. ละกาเมสุมิฉฉาจาร เน้นสทธานันโดษ คือยินดีด้วยภริยาของตนเอง และสัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีพชอบ คือ ละมิฉฉาชีพ เลี้ยงชีพด้วยอาชีพที่ถูก รวมถึงความขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพที่สุจริต เช่น ทำงานไม่ให้คั่งค้าง ไม่หมกหมด เป็นต้น โดยการเลี้ยงชีพชอบนี้รวมการไม่ประกอบการค้าขายที่ไม่ควร 5 อย่างคือ 1. สัตถวชิชชา คือค้าขายอาวุธ 2. สัตตวณิชา คือค้าขายมนุษย์ 3. มังสวณิชา คือขายเนื้อสัตว์ 4. มัชชวณิชา คือขายน้ำเมา รวมทั้งสิ่งเสพติด 5. วิสวณิชา คือขายยาพิษ ((Phra Brahmagunabhorn (P.A.Payutto), 2016) การที่มีข้อห้ามเหล่านี้จึงบ่งให้เห็นถึงหลักการเบื้องต้นในการจำกัดการกระทำโดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น ก็เพื่อให้หมู่ชนไม่เบียดเบียนกันจนเดือดร้อนมากขึ้นโดยรวมแล้วข้อปฏิบัติถูกนำมาพิจารณาในแง่ของปัญหาสัญญาการอุ้มบุญที่แม้จะถูกระบุชัดในกฎหมาย

2.1.2 การแก้ปัญหการอุ้มบุญด้านสิทธิบุคคลตามกฎหมายด้วยหลักเมตตา จากปัญหาการอุ้มบุญคือสิทธิ โดยพิจารณาให้เห็นเจตนาที่เกิดจากการกระทำของบุคคล กล่าวคือ เจตนาของผู้รับอุ้มบุญ เป็นการพิจารณาถึงผู้รับอุ้มบุญว่ามีเจตนาในเรื่องการอุ้มบุญอย่างไร กล่าวคือเมื่อมีผู้ต้องการมีบุตร ก็มีผู้มารับจ้างอุ้มบุญเป็นธรรมดา การขายสิทธิการสืบพันธุ์ส่งเสริมทัศนคติการมองเด็กเป็นสินค้า ทัศนคตินี้ทำให้ความเป็นพ่อแม่เสื่อมทราม ซึ่งปทัสถานของความรักของพ่อแม่คือความคิดที่ว่าลูกเป็นสิ่งที่โอนให้แก่กันได้ การขายถือเป็นความผิด ซึ่งนำไปสู่การอนุญาตสืบพันธุ์นั้นเป็นการ

ป็นทอนความเป็นพ่อแม่ในแบบที่จะไม่เกิดขึ้น (Michael J. Sandel, 2013) เจตนาในการอุ้มบุญนั้นเกี่ยวข้องกับเจตนาที่ประกอบด้วยตัณหา ความยินดีไปตามอำนาจกุศล ฉันทะ ความพอใจอันเป็นกุศล และเมตตา ความปรารถนาดีให้เกิดประโยชน์ กล่าวคือ หากเจตนาที่ประกอบด้วยฉันทะจะสร้างการกระทำที่ก่อให้เกิดความดี เป็นเครื่องก่อให้เกิดความเป็นกลาง เห็นประโยชน์ที่เกิดขึ้น เป็นความปรารถนาที่จากความรักก่อให้เกิดจากความไม่ยึดมั่นในตัวตนหรือมองว่าการได้มานั้นเป็นไปเพื่อสร้างประโยชน์เป็นหลัก (Phra Brahmagunabhorn (P.A.Payutto), 2016) หรือว่าไปแล้วเป็นการเสียสละบางอย่างให้เกิดประโยชน์บางอย่าง สามเณรและภริยาที่ต้องการบุตรและผู้รับอุ้มบุญต้องมีเจตนาที่ไม่ได้ต้องการบางอย่างสนองตัวเอง แต่เป็นการยืนยันให้เห็นความดีที่เด็กนั้นจะได้มีโอกาสรับการเกิดเป็นมนุษย์ เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กเกิดมาพร้อมกับความดีนั้น และเจตนาที่ถือเป็นเหตุจำเป็นในการที่ควรพิจารณาในการพิจารณาตามหลักการทางด้านกฎหมายด้วย

2.2 พุทธจริยธรรมกับการแก้ปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทยด้านการแพทย์ เป็นการพิจารณาปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทยโดยโยงกับหลักพุทธจริยธรรมในการแก้ปัญหา ได้พิจารณาเกี่ยวข้องกับประเด็นหลักๆ 2 ด้าน คือ

2.2.1 การแก้ปัญหาการอุ้มบุญทางด้านเทคโนโลยีการเจริญพันธุ์ด้วยปัญญา โดยการแก้ปัญหาทางด้านเทคโนโลยีการเจริญพันธุ์ถือเป็นวิธีการทางวิทยาศาสตร์ซึ่งจำเป็นต้องเข้าใจว่ามีพื้นฐานจากการเข้าใจความจริงตามหลักพีชคณิต และผลกระทบต่อศีลธรรม เช่น เทคโนโลยีทางการแพทย์การเจริญพันธุ์ที่ใช้น้ำเชื้อของสามีฉีดเข้าในช่องคลอดภริยาผิดหลักพีชคณิตหรือไม่, ปัญหาเทคโนโลยีทางการแพทย์การเจริญพันธุ์ที่ใช้น้ำเชื้อของสผู้บริจาคฉีดเข้าในช่องคลอดภริยาผู้อื่นว่าทั้งผู้บริจาคและผู้ขอรับน้ำเชื้อสุจริตผิดศีลข้อการประพฤติดิถีในกาม (กาเมสุ มิจจาจาร) หรือไม่ และปัญหาเทคโนโลยีทางการแพทย์การเจริญพันธุ์ที่ใช้การปฏิสนธิในหลอดทดลองแล้วย้ายตัวอ่อนเข้าไปในโพรงมดลูก ตัวอ่อนที่เหลือจะนำไปทำลายหรือวิจัย หรือวิเคราะห์ หรือทดลองเป็นการฆ่ามนุษย์และผิดศีลข้อปาณาติบาตหรือไม่ การเข้าใจข้อมูลและศึกษาให้รอบด้านในเรื่องการอุ้มบุญจึงจำเป็นต้องอาศัยหลักในพุทธจริยธรรมเรื่องสัมมาทิฐิเป็นพื้นฐาน โดยมีการรับฟังจากแพทย์ผู้เป็นกัลยาณมิตรที่มีความเข้าใจกระบวนการทางเทคโนโลยีการเจริญพันธุ์เป็นอย่างดี และผลดีผลเสียทางด้านศีลธรรมจากพระภิกษุหรือผู้เชี่ยวชาญทางด้านศาสนา รวมถึงสังคมรอบข้าง เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นสำหรับการตัดสินใจว่าควรจะทำหรือไม่ควรทำ มีประโยชน์หรือไม่มีประโยชน์ และเมื่อรวบรวมข้อมูลได้แล้วต่อไปจึงเป็นเรื่องของกระบวนการคิดที่เรียกว่า โยนิโสมนสิการ (Phra Brahmagunabhorn (P.A.Payutto), 2016) เป็น การคิดในแง่กุศล กล่าวคือ ทุกคนล้วนมีกรรม ถ้าเราไม่มีลูกเพราะได้ทำกรรมชั่วบางอย่างไว้ แสดงให้เห็นว่าการมีบุตรและคลอดบุตรได้เป็นเรื่องของกรรมดี แต่การคิดในพระพุทธานุภาพมุ่งเน้นไปที่การคิดและทำดีชาตินี้เพื่อให้ชาติหน้าได้รับผลกรรมดีคือมีบุตรได้ แต่ทางเทคโนโลยีในปัจจุบันก็สามารถทำให้มีบุตรได้ก็ต้องถือเป็นผลกรรมดีได้เช่นกัน เป็นการพิจารณาว่าผลความดีคือการมีบุตร แม้จะมีข้อโต้แย้งบางอย่าง เช่น บุตรที่เกิดมาไม่ว่าจะเป็นอย่างไรก็ต้องน้อมรับด้วยความยินดี เป็นต้น หรือหากพิจารณาในแง่เทคโนโลยีเราก็ควรมองว่ามีทั้งดีและไม่ดี ต้องพิจารณาว่าหากทำให้เด็กเกิดขึ้นแล้ว

ทำให้สามภิกษุมีความดีหรือคุณธรรมในแง่ของการปฏิบัติดีปฏิบัติชอบต่อกันในฐานะของบิดามารดา มีพรหมวิหารต่อบุตร และบุตรกตัญญูต่อบิดามารดาก็ถือว่าเทคโนโลยีการเจริญพันธุ์นั้นช่วยทำให้คุณธรรมในทางกุศลธรรมเกิดขึ้น ทำให้คำว่า บิดามารดา เป็นพรหม เป็นพระอรหันต์สำหรับบุตรดำเนินต่อไป

2.2.2 การแก้ปัญหาการอุ้มบุญด้านจริยธรรมทางการแพทย์ด้วยหลักสัปปริสธรรม ปัญหาทางการแพทย์นั้นส่วนหนึ่งเกี่ยวข้องกับปัญหาทางด้านจริยธรรม โดยสัมพันธ์กับปัญหาจริยธรรมของแพทย์ โดยการอุ้มบุญนั้นมีข้อกำหนดการบริการด้านนี้ต้องมีทีมแพทย์ นักวิทยาศาสตร์ พยาบาล สถานที่ เครื่องมือและอุปกรณ์การแพทย์ที่ได้มาตรฐาน และการรักษาต้องเป็นไปตามหลักวิชาการ และข้อบ่งชี้ทางการแพทย์ ต้องมีการควบคุมคุณภาพและจริยธรรม บันทึกทางการแพทย์และที่สำคัญต้องมีใบยินยอมและแบบคำอธิบายให้ผู้สมรสทำความเข้าใจ และลงชื่อไว้เป็นหลักฐาน ทั้งนี้กำหนดให้ราชวิทยาลัยสูติแพทย์แห่งประเทศไทย เป็นผู้กำกับดูแลให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของประกาศฉบับนี้ สถาบันที่ต้องการให้บริการเกี่ยวกับเทคโนโลยีการเจริญพันธุ์ จะต้องยื่นคำขอหนังสือรับรองต่อราชวิทยาลัยสูติแพทย์แห่งประเทศไทย ในปัจจุบันมีสถาบันที่ได้รับการรับรองทั้งสิ้น 27 แห่ง (Kunathikom, S., 2002) ปัญหาจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับหลักการและข้อกำหนดต่างๆ เหล่านี้จึงสัมพันธ์กับหน่วยงานจำนวนมาก เนื่องจากมีหลายหน่วยงานเข้ามารับผิดชอบ เพื่อพิจารณาในรายละเอียดผ่านการคิด พิจารณาแก้ไข ตัดสินใจ ไม่ใช่ปัญหาทางด้านเทคโนโลยี แต่เป็นปัญหาเชิงจริยธรรมที่ต้องการผู้มีความรู้ เพื่อพิจารณาแก้ไขปัญหาดังกล่าวเหล่านั้นว่าเหมาะสมหรือไม่ (Phra Brahmagunabhorn (P.A.Payutto), 2008) พุทธจริยธรรมได้เสนอหลักสัปปริสธรรม คือธรรมของบัณฑิตในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับบริบทและบุคคลและหลักความเป็นจริง 7 ประการ คือ (Phra Brahmagunabhorn (P.A.Payutto), (2016) (ก) เป็นธัมมัญญู ผู้รู้จักเหตุ คือรู้หลักความจริงตามธรรมชาติ ปัญหาการอุ้มบุญในทางการแพทย์นั้นพิจารณาหาสาเหตุเรื่อง การเกิด โดยเกี่ยวพันกับเรื่องกายกับใจในแง่ของการเกิดนั้น พระพุทธศาสนามองชีวิตเป็นระบบเดียวกัน เป็นระบบแห่งความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ ที่เข้ามาอิงอาศัยกัน การเกิดในแง่ของความเป็นความเป็นจริงทางธรรมชาติ ไม่ได้เกี่ยวกับค่านิยมอื่นๆ ว่า การเกิดนั้นถูกหรือผิด (ข) เป็นอรรถัญญู ผู้รู้จักผล คือรู้ผลที่ประสงค์ของกิจที่จะกระทำ ปัญหาการอุ้มบุญในทางการแพทย์ ต้องการผลคือความดับทุกข์หรือความสุข ในแง่ของกายคือการมีบุตร แต่ในแง่ทางใจคือส่งผลให้เกิดความเมตตากรุณาในบิดามารดา ความเสียสละของแพทย์ เป็นต้น (ค) เป็นอรรถัญญู ผู้รู้จักตน คือรู้หน้าที่ โดยปัญหาการอุ้มบุญนั้นเกี่ยวข้องกับหลากหลายอาชีพ ใครรับผิดชอบหรือมีหน้าที่อะไรจึงต้องกำหนดให้ชัดเจน กล่าวคือ สูติแพทย์ต้องมีความรู้ในการให้คำปรึกษาและแนะนำเกี่ยวกับเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ และบุคลากรอื่นที่ควรมี เช่น วิศวกรแพทย์ ศัลยแพทย์ระบบสืบสาวะ นักจิตวิทยา นักพันธุศาสตร์ เป็นต้น แต่ละหน่วยจะต้องรับผิดชอบในหน้าที่ของตนจะต้องควบคุมคุณภาพและจริยธรรม (ง) เป็นมัตตัญญู ผู้รู้จักประมาณ คือรู้ความพอเหมาะพอดี ถ้าเราเชื่อว่าการที่แพทย์ไม่สามารถทำบางอย่างหรือสนับสนุนให้ทำบางอย่าง เช่น การมีบุตร เป็นต้น มาจากความเป็น

จริงตามธรรมชาติที่พระพุทธศาสนาเรียกว่า กรรม โดยกรรมนั้นอาจทำให้เห็นเท่าที่การปล่อยวางจากการยึดถือว่า เป็นเพราะกรรมทำให้เราไม่มีในสิ่งที่ควรมีหรือเป็นธรรมชาติ การวางเท่าที่จึงควรเป็นไปในเท่าที่ของการปล่อยวาง (จ) เป็นกาสัญญ ผู้รู้จักเวลา คือ รู้ว่าช่วยไหนควรทำอะไร แพทย์ต้องเข้าใจว่า การเกิดและตายไม่มีใครกำหนดได้ ถ้าจะเกิดก็เกิด ถ้าจะตายก็ตายถ้าเหตุปัจจัยพร้อม เช่นเดียวกับกรณีการอุ้มบุญ จึงควรชี้แจงให้เห็นความเหมาะสมทางด้านเวลาตามค่านิยมของสังคม พุทธจริยธรรมพิจารณาเรื่องเวลาในส่วนของความเจริญด้วยธรรมะและการเกิดขึ้นในยุคสมัยนั้นจึง ประเสริฐ (ฉ) เป็นปรีชาญาณ ผู้รู้จักชุมชน คือรู้จักถิ่น ขอบปฏิบัติในชุมชนนั้นๆ ปัญหาการอุ้มบุญในฐานะแพทย์ต้องเข้าใจกระแสวัฒนธรรมทางสังคมประกอบกัน การให้ความรู้แก่สังคมในแง่ของปัญหาทางจริยธรรม เช่นปัญหาการฆ่าตัวอ่อนในการทำปฏิสนธิ เพื่อแก้ข้อสงสัยเพื่อทำให้สังคมยอมรับทั้งในส่วนของการแก้ปัญหาสังคม และปัญหาทางจริยธรรม (ช) บุคคลัญญ ผู้รู้จักบุคคล มีการกำหนดมาตรฐาน การควบคุม การประชุม และการบันทึกอย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้เข้าใจงานนั้นมีการแก้ไขปัญหาอย่างครอบคลุมและชัดเจนยิ่งขึ้น

2.3 พุทธจริยธรรมกับการแก้ปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทยด้านจริยธรรม การพิจารณาปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทยโดยโยงกับหลักพุทธจริยธรรมในการแก้ปัญหา ได้พิจารณาเกี่ยวข้องกับประเด็นหลักๆ 2 ด้าน คือ

2.3.1 การแก้ปัญหาการอุ้มบุญด้านจริยธรรมสังคมด้วย พรหมวิหาร 4 หลักทิศ และสังคหวัตถุ 4 การแก้ปัญหาทางด้านจริยธรรมทางสังคม พุทธจริยธรรมได้เสนอปัญหาการอุ้มบุญภายใต้กรอบการสร้างความสุขที่เกิดบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งสามมีริยา นักกฎหมาย และแพทย์ผู้เกี่ยวข้อง ได้พิจารณากรอบแนวคิดทางพุทธจริยธรรมว่าได้สร้างธรรมะเหล่านี้ให้เกิดขึ้นได้ ผู้เป็นบิดามารดาจึงต้องมีหลักธรรมคือพรหมวิหารธรรมช่วยรับรองความเป็นบิดามารดาของเด็กได้ เพราะว่า “พรหม นี้เป็นชื่อของบิดามารดา คำว่า บุรพาจารย์ นี้เป็นชื่อของบิดามารดา คำว่า อาหุไนยบุคคล นี้เป็นชื่อของบิดามารดา ข้อนั้นเพราะบิดามารดามีอุปการะมาก บำรุงเลี้ยง แสดงโลกนี้แก่บุตร และการบำรุงเลี้ยงบุตรตามหลักทิศ มารดาบิดาย่อมอนุเคราะห์บุตรโดยหน้าที่ 5 ประการ คือ 1. ห้ามไม่ให้ทำความชั่ว 2. ให้ตั้งอยู่ในความดี 3. ให้ศึกษาศิลปวิทยา 4. หาภรรยา (สามี) ที่สมควรให้ 5. มอบทรัพย์สมบัติให้ในเวลาอันสมควร (Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 1996) และความเป็นนักกฎหมายและนักการแพทย์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 เป็นความรับผิดชอบต่อสังคมที่ทุกฝ่ายทั้งแพทย์ นักกฎหมาย พระสงฆ์ ผู้นำจิตวิญญาณ ซึ่งต้องตั้งองค์กรขึ้นมาดูแลรับผิดชอบ ไม่ควรปล่อยให้ทำตามความต้องการของปัจเจกบุคคล และการสร้างครอบครัว ควรเกิดจากสายสัมพันธ์ภายในครอบครัว ซึ่งพุทธศาสนาได้กล่าวไว้ชัดเจนถึงหน้าที่ของ พ่อ แม่ และลูก สถาบันครอบครัวที่มั่นคง พุทธจริยธรรมมองปัญหาทั้ง 2 นั้นว่าเกี่ยวข้องกับหลักสังคหวัตถุ โดยจริยธรรมสังคมจึงเป็นการพัฒนาบุคคลด้วยหลักธรรม โดยสอดคล้องกับหลักธรรมหรือความเป็นจริงที่ส่งเสริมให้เกิดความสุขหรือประโยชน์ เป็นความจริงจากการปฏิบัติไม่ใช่ผลจากการปฏิบัตินั้น เพราะแง่ของการปฏิบัติต้องโยงกับการเพิ่ม

คุณลักษณะที่ไม่ให้เกิดความทุกข์หรือความเศร้าหมองในใจระหว่างตนเองและผู้อื่น หรือระหว่างประโยชน์ตนเองและผู้อื่น ทำให้สังคมอยู่ร่วมกันได้

2.3.2 การแก้ปัญหาการอุ้มบุญด้านจริยธรรมส่วนบุคคลด้วยหลักการออกบวช พุทธจริยธรรมได้ยกเอาหลักการปฏิบัติเกี่ยวกับจริยธรรมส่วนบุคคลในแง่ของการต้องการแก้ปัญหาความทุกข์ของแต่ละบุคคลขึ้นมาพิจารณา เพื่อการแก้ปัญหาการอุ้มบุญบนพื้นฐานของการมีบุตรใน ๒ ด้านด้วยกัน คือ ปัญหาเรื่องกรรม ปัญหาเรื่องการอุ้มบุญนั้นเป็นปัญหาในแง่ของการมีบุตรและไม่มีบุตร ซึ่งกรณีนี้พระพุทธรศาสนาพิจารณาในแง่ของกรรมคือ การกำเนิดขึ้นของมนุษย์ในแห่งหนึ่งนั้นเป็นความทุกข์ ทุกข์เป็นภัยใหญ่ของโลกนั้น เมื่อเป็นเช่นนั้น การละความทุกข์จากเงื่อนไขของการเกิดจึงเป็นการไม่ยุ่งเกี่ยวกับความทุกข์ และสิ่งสำคัญของความทุกข์ในแง่ของการเกิด เมื่อมองผ่านแนวคิดของนักบวชที่จะถือปฏิบัติในการไม่ยุ่งเกี่ยวกับกามราคะ เพื่อสร้างความเมตตา เพื่อดับความกระหายเพื่อถอนความอาลัย เพื่อตัดวัฏฏะ เพื่อความสิ้นตัณหา เพื่อคลายความกำหนดเพื่อดับทุกข์ เพื่อนิพพาน ละกาม การกำหนดรู้ความสำคัญในกาม การกำจัดความกระหายในกาม การระงับความกลัดกลุ้ม เพราะกามไว้โดยประการต่างๆ (MahachulalongKornrajavidyalaya University, 1996) การแก้ปัญหาเรื่องการมีบุตรผ่านกระบวนการอุ้มบุญจึงเป็นการสร้างกรรมใหม่ ขณะเดียวกันก็เป็นการสร้างทุกข์ใหม่ เป็นปัญหาเรื่องคุณค่าทางสังคม พุทธจริยธรรมจึงพิจารณาว่าคุณค่าสังคมเป็นเรื่องของการผูกพันกันในเรื่องความสุขในการอยู่ร่วมกัน เมื่อต้องการสุขในการอยู่ร่วมกันก็ต้องสร้างบุคคลที่อยู่ร่วม แต่ความสุขที่แท้ตามคุณค่านั้นไม่มีอยู่จริง เป็นแต่คุณค่าในการพัฒนาตนเองเป็นหลักให้พ้นจากความทุกข์ แต่สังคมให้คุณค่าเรื่องการมีครอบครัวอันสร้างความยึดติดนี้จึงเป็นการสร้างสมมติตัวตนขึ้น เมื่อต้องการดับทุกข์ในส่วนของจริยธรรมส่วนบุคคล จึงนำไปสู่การออกจากเรือนเพื่อไม่ยึดติดในตัวตน และพัฒนาตัวเองไปสู่ความอิสระหรือปล่อยวางตัวตนจากความยึดมั่น การแก้ปัญหาแบบนี้จึงไม่พิจารณาปัญหาการอุ้มบุญในแง่ของปัญหา แต่พิจารณาสาเหตุและการไม่เกิดปัญหานั้นต่างหาก

สรุป

ลักษณะการอุ้มบุญในสังคมไทย ในสังคมไทยมีการแก้ปัญหาการมีบุตรยาก ด้วยการใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ แต่ต่อมาได้ใช้นำมาใช้กับการอุ้มบุญ ทำให้เกิดปัญหาทางด้านต่างๆ คือ ปัญหาด้านกฎหมาย พูดถึงสิทธิการเป็นพ่อแม่ที่ไม่อาจพิจารณาได้จากโลกทัศน์แบบชายที่ไม่สนใจพิจารณาโลกทัศน์แบบหญิงที่มองความสัมพันธ์ระหว่างแม่อุ้มบุญกับเด็กด้วย และปัญหาด้านสัญญาการอุ้มบุญ ปัญหาด้านการแพทย์ที่ใช้เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์และการฆ่าเซลล์ในการวิจัยต้นกำเนิดถือเป็นการผิดศีลหรือไม่ ปัญหาด้านจริยธรรมที่ทำให้เห็นถึงปัญหาศีลธรรมอันดีของสังคม และทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เป็นการแสวงหาประโยชน์

เมื่อนำพุทธจริยธรรมมาแก้ไขปัญหามุขอุ้มบุญในสังคมไทย คือ การแก้ไขปัญหาด้านกฎหมาย ใช้หลักศีลโดยขยายตามหลักในมรรค คือ สัมมาวาจา เจรจาชอบ สัมมาภังคะ การงานชอบ สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีวิตชอบ เพื่อเป็นการพิจารณาข้อห้ามและข้อยกเว้นในการอุ้มบุญอย่างถูกต้อง แก้ปัญหาเรื่องสิทธิด้วยหลักเจตนาอันประกอบด้วยฉันทะและเมตตา แก้ปัญหาด้านการแพทย์ด้วยการเข้าใจหลักพิณนิยาม หลักศีลในข้อห้ามฆ่าสัตว์และประพฤติดินกาม และสร้างความเข้าใจที่

ถูกต้องด้วยหลักโยนิโสมนสิการในการตัดสินใจทำการอุ้มบุญ และแก้ปัญหาจริยธรรมทางการแพทย์ ด้วยหลักสัปปุริสธรรม เพื่อเข้าใจหลักการและข้อกำหนดต่างๆ ในการตัดสินใจ สุดท้ายคือด้าน ศีลธรรมอันดีตามหลักจริยธรรมทางพระพุทธศาสนา ด้วยหลักพรหมวิหาร 4 หลักทศ หลักสังคหวัตถุ 4 ให้เกิดธรรมะเจริญขึ้นในการอุ้มบุญ และหากต้องการพิจารณาไปถึงการออกในการปัญหาการอุ้มบุญ ที่สาเหตุคือความอยากด้วยการไม่ควรทำการอุ้มบุญ แต่ควรดับทุกข์ภายใน ไม่ยึดติด เพื่อหลุดพ้น

References

- Araravibulaya, C. and Chaidachsuriya, S. (1982). *The civil and commercial code book* V. Bangkok: charalsanitwong publishing.
- Bunyadech, P. (1988). Morther in Surrogacy. *Dulaphaha*. 35 (1), 281-282.
- Phra Brahmagunabhorn (P.A.Payutto). (2008). *Modern medicine in the perspective of Buddhism*. (6th ed.). Bangkok: Sahadhammiga.
- _____. (2015). *Dictionary of Buddhism*. (31th ed.). Bangkok: Plitamma.
- _____. (2016). *Buddhadhamma*. (46th ed). Bangkok: Sahadhammiga.
- Prabuddhakosadhara. (2013). *Thai Tipitakas and Atthakatha*. Bangkok: MCU Press.
- MahachulalongKornrajavidyalaya University. (1996). *Thai Tripitaka*. Bangkok: MCU Press.
- Sukhothai Thammathirat Open University. (2006). *Thammaanamaya*. (3rd ed.). Nontaburi: STOU Press.
- Michael J. Sandel. (2015). *Public Philosophy: Essays on Morality in Politics*. Trans. by Achavanantakul, S. Bangkok: Openbook.
- _____. (2013). *What Money Can't Buy : The Moral Limits of Markets*. Trans. by Achavanantakul, S. Bangkok: Openbook.
- Mahakul, V. (1994). Morality and Law in Human origin with Assisted Reproductive Technologies. *Journal of Laws*. 15(1), 10-20.
- Promta, S. (2005). *Buddhist Philosophy*. (2nd ed.). Bangkok: Siam.
- _____. (2007). "The view of Buddhism in Human Cloning". *Journal of Buddhist Studies*. 14(2), 74.
- Kunathikom, S. (2002). *Infertility and Assisted Reproductive Technologies*. Bangkok: P.A. Living Publishing.
- Pramoch, S. (1984). *The civil and commercial code book I*. Bangkok: Thavattanapanich.
- Sanongchat, S. (2004). *The law of legal transactions and contracts*. 8th edition. Bangkok: The Law publishing.

ภาคผนวก ข

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์

๑. กิจกรรมระดับวิชาการที่คาดว่าจะได้รับจากการนำผลจากโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์

๑.๑ จัดกิจกรรมสัมมนาวิชาการระดับชาติ และนานาชาติเกี่ยวกับถึงอิทธิพลของปัญหาและสาเหตุของปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทยให้สอดคล้องกับรายวิชาที่ทำการเรียนการสอน หรือภายในสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และส่วนงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

๑.๒ องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการทำวิจัยสามารถนำมาบูรณาการกับการเรียนการสอน และทำกิจกรรมเสริมหลักสูตร

๑.๓ จัดกิจกรรมเสวนาวิชาการเรื่อง พระพุทธศาสนากับปัญหาสังคมร่วมสมัย โดยเน้นไปที่เรื่องของพุทธจริยธรรมแก้ปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทยได้อย่างไร

๒. กิจกรรมการถ่ายทอดผลการวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมาย

๒.๑ จัดกิจกรรมรณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับการมีครอบครัวที่สมบูรณ์ เทคโนโลยีการเจริญพันธุ์ และกฎหมายการมีบุตรแก่กลุ่มเป้าหมาย จะได้ทราบถึงปัญหาว่าเกิดมาจากสาเหตุอะไร

๒.๒ จัดกิจกรรมรณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับการอุ้มบุญว่าเป็นทางออกหนึ่งของผู้ต้องการมีครอบครัวที่สมบูรณ์ แต่ต้องมีความพร้อมด้านความเป็นอยู่และจิตใจ ต้องมีความเข้าใจผลที่จะตามมาอย่างครบถ้วน อีกอย่างหนึ่ง จะได้ตระหนักรู้ว่า การเกิดด้วยเทคโนโลยีการเจริญพันธุ์นั้นไม่ได้แตกต่างจากการวิธีการปกติ เพราะการเกิดนั้นไม่ได้สำคัญเท่ากับการปฏิบัติตนต่างหากที่จะพิสูจน์คนๆ นั้นได้อย่างแท้จริง

๒.๓ จัดกิจกรรมให้ความรู้ด้านศีลธรรมแก่ครอบครัวและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอุ้มบุญ ให้ความรู้เรื่องจริยธรรมการแพทย์ จริยธรรมทางกฎหมาย เพื่อให้ทุกคนได้ตระหนัก ถึงปัญหาการอุ้มบุญนั้นไม่ใช่ปัญหาสังคม หากทุกฝ่ายมีความรู้และเข้าใจหน้าที่และมีความรับผิดชอบ เมื่อเข้าใจอย่างนี้ผู้ที่จะทำผิดย่อมจะน้อยลง

๒.๔ จัดกิจกรรมรณรงค์เรื่องสถานภาพของครอบครัวและสถานภาพของผู้ออกลูก เพื่อชี้ให้เห็นปัญหาของสังคมที่ผู้อยู่ครองเรือนต้องแบกรับ ขณะที่ผู้ออกลูกต้องปลูกฝังหลักธรรมที่จะช่วยแนะนำสังคมคลี่คลายปัญหาได้อีกทางหนึ่ง

ภาคผนวก ค

ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์กิจกรรมที่วางแผนไว้ กิจกรรมที่ได้ดำเนินการ และผลที่ได้รับของโครงการ

วัตถุประสงค์	กิจกรรมที่วางแผนไว้	กิจกรรมที่ได้ดำเนินการ	ผลที่ได้รับจากโครงการ
๑. เพื่อศึกษาการ อุมบุญใน สังคมไทย	กิจกรรมที่วางแผน ไว้มีดังนี้ ๑. เก็บรวบรวม ข้อมูลจาก พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา และ ปกรณ์วิเสส ๒. เก็บรวบรวม ข้อมูลจากหนังสือ ตำราวิชาการ เอกสาร งานวิจัย บทความทาง วิชาการที่ เกี่ยวข้อง ๓. เก็บรวบรวม ข้อมูลจากเว็บไซต์ ต่างๆ	ก จ ก ร ร ม ที่ ไ ด์ ดำเนินการมีขั้นตอน ดังนี้ ศึกษา วิเคราะห์ และ สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้ เก็บรวบรวมไว้เป็น หมวด เช่น ๑. หมวดการอุมบุญ ลักษณะการอุมบุญ และปัญหาการอุมบุญ ๒. หมวดสาเหตุและ ผลกระทบการอุมบุญที่ มีต่อสังคมไทย	ผลที่ได้รับจากโครงการมีดังนี้ ๑. ทราบลักษณะการอุมบุญ และปัญหาการอุมบุญ สาเหตุ และผลกระทบตามวัตถุประสงค์ ที่ตั้งไว้ ๒. อาจารย์และนิสิตของ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัยสามารถนำองค์ ความรู้ที่ได้จากการวิจัยตาม วัตถุประสงค์ข้อนี้ไปใช้สอนและ สนับสนุนกิจกรรมเสริมหลักสูตร ได้ ๓. หน่วยงาน องค์กรของภาครัฐ และเอกชนสามารถนำเอาองค์ ความรู้ที่ได้จากการวิจัยตาม วัตถุประสงค์ไปใช้ประโยชน์ได้
๒. เพื่อศึกษา หลักพุทธ จริยธรรม เกี่ยวกับการอุม บุญในสังคมไทย	กิจกรรมที่วางแผน ไว้มี ดังนี้ ๑. เก็บรวบรวม ข้อมูลจากเอกสาร สำคัญที่มีเนื้อตรง ตามวัตถุประสงค์ ซึ่ง ได้ แ ก่ พระไตรปิฎกและ คัมภีร์ต่างๆ ที่ เกี่ยวข้อง	ก จ ก ร ร ม ที่ ไ ด์ ดำเนินการมีขั้นตอน ดังนี้ ๑. ศึกษาข้อมูลที่ได้ เก็บรวบรวมไว้ ๒. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ เก็บรวบรวมไว้ ๓. นำข้อมูลที่ได้จาก การวิเคราะห์ไปสู่การ สังเคราะห์ให้เกิดองค์	ผลที่ได้รับจากโครงการมีดังนี้ ๑. ทราบหลักพุทธจริยธรรม เกี่ยวกับการอุมบุญในสังคมไทย ๒. สามารถนำองค์ความรู้ใหม่ ที่ได้จากการศึกษาหลักพุทธ จริยธรรมเกี่ยวกับปัญหาการอุม บุญในสังคมไทยไปใช้ประโยชน์ ในชีวิตประจำวันที่เกี่ยวข้องกับ ปัญหาด้านกฎหมาย/การแพทย์/ จริยธรรม

	๒ . เติ ร ร ย ม จดหมายขอสัมภาษณ์นักวิชาการ/ผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา/ด้านกฎหมาย/ด้านการแพทย์ ๓ . เติ ร ร ย ม ขุด สัมภาษณ์	ความรู้ใหม่ ๔ . ส่งจดหมายขอ สัมภาษณ์นักวิชาการ/ผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา/ด้านกฎหมาย / ด้านการแพทย์ ๕ . สัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ตาม ประชากรผู้ให้ข้อมูล ๖ . นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ไปวิเคราะห์สังเคราะห์ เพื่อให้เกิดความรู้ใหม่	๓. อาจารย์ และนิสิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ไปใช้สอนและสนับสนุนกิจกรรมเสริมหลักสูตรได้ ๔. หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยตามวัตถุประสงค์นี้ไปแก้ปัญหาสังคมได้
๓. เพื่อวิเคราะห์แนวทางแก้ไข ปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทยตามหลักพุทธจริยธรรม	กิจกรรมที่วางแผนไว้มีดังนี้ ๑. เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารสำคัญที่มีเนื้อหา ตรง ต่ า ม วัตถุประสงค์ข้อ ๓ ซึ่ง ได้ แก่ พระไตรปิฎก คัมภีร์ต่างๆ และเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ๒ . เติ ร ร ย ม จดหมายขอ สัมภาษณ์ นักวิชาการ/ผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา/ด้านกฎหมาย/ด้านการแพทย์	กิจกรรมที่ได้ดำเนินการมีขั้นตอนดังนี้ ๑. ศึกษาข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมไว้ ๒. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมไว้ ๓. นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ไปสู่การสังเคราะห์ให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ๔ . ส่งจดหมายขอ สัมภาษณ์นักวิชาการ/ผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา/ด้านกฎหมาย / ด้านการแพทย์ ๕ . นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ไปวิเคราะห์สังเคราะห์ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่	ผลที่ได้รับจากโครงการมีดังนี้ ๑. สามารถนำเสนอองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษาหลักพุทธจริยธรรมกับการแก้ปัญหาอุ้มบุญในสังคมไทยไปประยุกต์ใช้จนสามารถทำให้ครอบครัวและสังคมอยู่ได้อย่างปกติสุข ๒. อาจารย์ และนิสิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ไปใช้สอนและสนับสนุนเสริมหลักสูตรได้ ๓. หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยตามวัตถุประสงค์นี้ไปเป็นแนวทางในการแก้ปัญหา ระหว่างผู้เปี่ยงเบนทางเพศกับคนปกติในสังคม แล้วทำให้เกิดประโยชน์ ดังนี้ ๑) ช่วยให้สังคมเข้าใจปัญหา และสาเหตุของการอุ้มบุญใน

		สังคมไทย ๒) มีหลักพุทธรจริยธรรมสำหรับเป็นข้อปฏิบัติให้กับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการอุ้มบุญอันได้แก่ ครอบครัวผู้อุ้มบุญและผู้รับอุ้มบุญ นักกฎหมายและผู้พิจารณาระเบียบกฎหมายต่างๆ และแพทย์ นักวิทยาศาสตร์ที่พัฒนาเทคโนโลยีการเจริญพันธุ์ ๓) ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ว่าพุทธรจริยธรรมสามารถนำมาใช้แก้ปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทยไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันที่เกี่ยวข้องกับปัญหาด้านกฎหมาย/ปัญหาด้านการแพทย์/ปัญหาด้านจริยธรรมอย่างเป็นรูปธรรม ๔) ทำให้คนในสังคมมองเห็นและเข้าใจว่าการเกิดนั้นไม่ใช่ปัญหาหลัก แต่หน้าที่และความรับผิดชอบอันเกิดจากการปฏิบัติตน สำคัญกว่า และเป็นการสร้างมาตรการขึ้นมาเพื่อให้คนตระหนักในสิ่งเหล่านั้น ๕) ช่วยทำให้สังคมร่วมกันแสวงหาความรู้เรื่องเทคโนโลยีการเจริญพันธุ์ถึงขอบเขตและข้อจำกัด รวมถึงข้อดีข้อเสียให้มากกว่า และให้ข้อมูลเหล่านี้ในส่วนที่สังคมจะได้พิจารณา ร่วมกันถึงความเหมาะสมในแง่ต่างๆ ต่อไป
--	--	--

ภาคผนวก ง

จดหมายตรวจเครื่องมือการวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

ภายใน ๘๐๗๓, E-mail : budrsin@mcu.ac.th

ที่ ศธ ๖๑๐๗/ว ๒๕

วันที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือการวิจัย

เรียน/เจริญพร

ด้วย พระมหานันทภรณ์ ปิยภาณี ดร. อาจารย์ประจำวิทยาลัยพุทธศาสตร์นานาชาติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ดำเนินการวิจัยประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ เรื่อง “พุทธจริยธรรมกับแนวทางการแก้ปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทย” ความทราบแล้วนั้น

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์พิจารณาแล้วเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือการวิจัยเป็นอย่างดี จึงเจริญพรมมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ท่าน ตรวจเครื่องมือการวิจัยนี้ เพื่อประโยชน์ต่อการวิจัย การศึกษา และการบริการวิชาการต่อไป รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่ได้แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อมา ณ โอกาสนี้

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, ดร.)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

ภายใน ๘๐๗๓, E-mail : budrsin@mcu.ac.th

ที่ ศธ ๖๑๐๗/ว ๒๕

วันที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือการวิจัย

กราบเรียน พระครูโกศลศาสนบัณฑิต, ผศ.ดร.

ด้วย พระมหานันทภรณ์ ปิยภาณี ดร. อาจารย์ประจำวิทยาลัยพุทธศาสตร์นานาชาติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ดำเนินการวิจัยประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ เรื่อง “พุทธจริยธรรมกับแนวทางการแก้ปัญหาคาญภัยในสังคมไทย” ความทราบแล้วนั้น

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์พิจารณาแล้วเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือการวิจัยเป็นอย่างดี จึงกราบเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือการวิจัยนี้ เพื่อประโยชน์ต่อการวิจัย การศึกษา และการบริการวิชาการต่อไป รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่ได้แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อมา ณ โอกาสนี้

(พระสุธีรัตนบัณฑิต, ดร.)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

ที่ ศธ ๖๑๐๗/ว ๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบล ลำไทร อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

๑๙ กรกฎาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือการวิจัย

เจริญพร ผศ.ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด
๒. โครงร่างงานวิจัย จำนวน ๑ เล่ม

ด้วย พระมหานันทภรณ์ ปิยภาณี ดร. อาจารย์ประจำวิทยาลัยพุทธศาสนานานาชาติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ดำเนินการวิจัยประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ เรื่อง “พุทธจริยธรรมกับแนวทางการแก้ปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทย” ความทราบแล้วนั้น

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงเจริญพรมมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ท่านตรวจสอบเครื่องมือวิจัยนี้ เพื่อประโยชน์ต่อการวิจัย การศึกษา และการบริการวิชาการต่อไป รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่ได้แนบมาพร้อมนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ และอนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระสุธีรัตนบัณฑิต,ดร.)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ภาคผนวก จ

จดหมายขอสัมภาษณ์

ที่ ศธ ๖๑๐๗/ว ๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบล ลำไทร อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

๑๙ กรกฎาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อนำข้อมูลประกอบการวิจัย

เจริญพร พญ.จาเนต หลายอำนาจ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๒ ชุด
๒. โครงร่างงานวิจัย จำนวน ๒ เล่ม

ด้วย พระมหานันทภรณ์ ปิยภาณี ดร. อาจารย์ประจำวิทยาลัยพุทธศาสนานานาชาติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ดำเนินการวิจัยประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ เรื่อง “พุทธจริยธรรมกับแนวทางการแก้ปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทย” ความทราบแล้วนั้น

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าบุคลากรในหน่วยของท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงเจริญพรมมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ให้นักวิจัยได้สัมภาษณ์บุคลากรของโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ จำนวน ๒ ท่าน ซึ่งบุคลากรจำนวนดังกล่าวผู้วิจัยไม่ได้เจาะจง แล้วแต่ท่านจะพิจารณาเห็นสมควร เพื่อประโยชน์ต่อการวิจัย การศึกษา และการบริการวิชาการต่อไป รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่ได้แนบมาพร้อมนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ และอนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระสุธีรัตนบัณฑิต,ดร.)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ที่ ศธ ๖๑๐๗/ว ๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ๗๙ หมู่ ๑ ตำบล ลำไทร อำเภอลำไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

๑๙ กรกฎาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อนำข้อมูลประกอบการวิจัย

เจริญพร รองศาสตราจารย์ ดร. ประเวศ อินทองปาน

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด
 ๒. โครงร่างงานวิจัย จำนวน ๑ เล่ม

ด้วย พระมหานันทภรณ์ ปิยภาณี ดร. อาจารย์ประจำวิทยาลัยพุทธศาสน์นานาชาติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ดำเนินการวิจัยประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ เรื่อง “พุทธจริยธรรมกับแนวทางการแก้ปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทย” ความทราบแล้วนั้น

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงเจริญพรมมาเพื่อขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์ความคิดเห็นของท่านในประเด็นเกี่ยวกับการวิจัย เพื่อประโยชน์ต่อการวิจัย การศึกษา และการบริการวิชาการต่อไป รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่ได้แนบมาพร้อมนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ และอนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

A handwritten signature in blue ink, likely belonging to Phra Suddhichitthanondh.

(พระสุธีรัตนบัณฑิต,ดร.)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ที่ ศธ ๖๑๐๗/ว ๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบล ลำไทร อำเภอลำไทร
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

๑๙ กรกฎาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อนำข้อมูลประกอบการวิจัย

เจริญพร คุณธนิตศักดิ์ บ้านพลูหลวง รองประธานสภาทนายความจังหวัดสุพรรณบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด
๒. โครงร่างงานวิจัย จำนวน ๑ เล่ม

ด้วย พระมหานันทกรณ ปิยาภาณี ดร. อาจารย์ประจำวิทยาลัยพุทธศาสตร์นานาชาติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ดำเนินการวิจัยประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ เรื่อง “พุทธจริยธรรมกับแนวทางการแก้ปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทย” ความทราบแล้วนั้น

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงเจริญพรมมาเพื่อขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์ความคิดเห็นของท่านในประเด็นเกี่ยวกับการวิจัย เพื่อประโยชน์ต่อการวิจัย การศึกษา และการบริการวิชาการต่อไป รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่ได้แนบมาพร้อมนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ และอนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อมา ณ โอกาส นี้

ขอเจริญพร

(พระสุธีรัตนบัณฑิต,ดร.)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ที่ ศธ ๖๑๐๗/ว ๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบล ลำไทร อำเภอบางบาล
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

๑๙ กรกฎาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อนำข้อมูลประกอบการวิจัย

เจริญพร คุณโยธิน เนติยากร ทนายความ สภานายความแห่งประเทศไทย

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด
๒. โครงร่างงานวิจัย จำนวน ๑ เล่ม

ด้วย พระมหานันทกรณ ปิยภาณี ดร. อาจารย์ประจำวิทยาลัยพุทธศาสนานานาชาติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ดำเนินการวิจัยประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ เรื่อง “พุทธจริยธรรมกับแนวทางการแก้ปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทย” ความทราบแล้วนั้น

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงเจริญพรมมาเพื่อขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์ความคิดเห็นของท่านในประเด็นเกี่ยวกับการวิจัย เพื่อประโยชน์ต่อการวิจัย การศึกษา และการบริการวิชาการต่อไป รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่ได้แนบมาพร้อมนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ และอนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อมา ณ โอกาส นี้

ขอเจริญพร

(พระสุธีรัตนบัณฑิต,ดร.)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ที่ ศธ ๖๑๐๗/ว ๕

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบล ลำไทร อำเภอลำไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

๑๙ กรกฎาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อนำข้อมูลประกอบการวิจัย

เจริญพร ศ.ดร.จันทน์ อติวัฒนสิทธิ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๑ ชุด
๒. โครงร่างงานวิจัย จำนวน ๑ เล่ม

ด้วย พระมหานันทกรณ ปิยาณี ดร. อาจารย์ประจำวิทยาลัยพุทธศาสนานานาชาติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ดำเนินการวิจัยประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ เรื่อง “พุทธจริยธรรมกับแนวทางการแก้ปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทย” ความทราบแล้วนั้น

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงเจริญพรมมาเพื่อขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์ความคิดเห็นของท่านในประเด็นเกี่ยวกับการวิจัย เพื่อประโยชน์ต่อการวิจัย การศึกษา และการบริการวิชาการต่อไป รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่ได้แนบมาพร้อมนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ และอนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อมา ณ โอกาส นี้

ขอเจริญพร

(พระสุธีรัตนบัณฑิต,ดร.)

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

แบบฟอร์มสัมภาษณ์

แบบตอบคำถามเลขที่

แบบสัมภาษณ์

งานวิจัยเรื่อง “พุทธจริยธรรมกับแนวทางการแก้ปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทย”

ผู้ให้สัมภาษณ์ :

๑. นักวิชาการด้านปรัชญา พระพุทธศาสนา และศาสตร์สมัยใหม่
๒. ผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์ กฎหมาย สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

คำชี้แจง

๑. การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ประกอบการศึกษาวิจัยเรื่อง พุทธจริยธรรมกับแนวทางการแก้ปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทย
 ๒. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ทำขึ้นเพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น
 ๓. ผู้ให้สัมภาษณ์จะได้รับแบบสัมภาษณ์เพื่อประกอบการสัมภาษณ์ ๑ ชุด
 ๔. แบบสัมภาษณ์มีทั้งหมด ๓ ตอน คือ
 - ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์
 - ตอนที่ ๒ ประเด็นคำถาม
 - ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะของผู้ให้สัมภาษณ์
- ขออนุโมทนาและขอบคุณในความอนุเคราะห์ที่ให้สัมภาษณ์ในครั้งนี้

(พระมหาขวัญชัย กิตติเมธี, ดร.)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์

๑. ชื่อ-นามสกุล
๒. อาชีพ
๓. ตำแหน่งทางวิชาการ
๔. สังกัด
๕. ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

ตอนที่ ๒ ประเด็นคำถาม

๒.๑ ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา/ผลกระทบเรื่องการอุ้มบุญที่มีต่อสังคมไทยอย่างไร

๒.๑.๑ ด้านสังคมหรือกฎหมาย

.....

.....

.....

๒.๑.๒ ด้านศีลธรรมจริยธรรม

.....

.....

.....

๒.๑.๓ ด้านอื่นๆ

.....

.....

.....

๒.๒ แนวทางการแก้ไขปัญหการอุ้มบุญที่มีต่อสังคมไทยเป็นอย่างไร และควรอย่างไร

๒.๒.๑ ด้านสังคมหรือกฎหมาย

.....

.....

.....

.....

.....

๒.๒.๒ ด้านศีลธรรม/จริยธรรม

.....

.....

.....

.....

.....

๒.๒.๓ ด้านอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ท่านมีข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับประเด็นปัญหาการวิจัยหรือไม่ ? อย่างไร ?

.....

.....

.....

.....

.....

ผู้ประสานงาน

พระมหานันทภรณ์ ปิยภาณี ดร. โทรศัพท์ ๐๘๕๙๑๖๒๐๔๕

หมายเหตุ ท่านสามารถส่งคำตอบได้ ๒ วิธี

๑. ตอบคำถามโดยเขียนคำตอบลงในกระดาษคำตอบที่เตรียมไว้ให้ (ส่งคำตอบได้ที่
หน่วยงานท่านหรือผู้ประสานงานโดยตรง)
๒. พิมพ์คำตอบแล้วส่งคำตอบผ่าน E-mail:nk_in09@yahoo.com /
la_ket_in09@hotmail.com

ประวัติผู้วิจัย

๑. ชื่อ พระมหาขวัญชัยกิตติเมธี (เหมประไพ), ดร.
- ที่อยู่ปัจจุบัน วัดบพิตรพิมุขวรวิหาร ถนนจักรวรรดิ เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๐๐
- ประวัติการศึกษา
พ.ศ. ๒๕๕๗	สำเร็จการศึกษาระดับพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (สาขาปรัชญา)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พ.ศ. ๒๕๕๘	สำเร็จการศึกษาระดับพุทธศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาปรัชญา)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พ.ศ. ๒๕๕๒	สำเร็จการศึกษาระดับพุทธศาสตรบัณฑิต (สาขาปรัชญา)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พ.ศ. ๒๕๕๐	สอบได้เปรียญธรรม ๙ ประโยค สำนักเรียนวัดบพิตรพิมุข กรุงเทพฯ

ตำแหน่งปัจจุบัน

- พ.ศ. ๒๕๕๗ – ปัจจุบัน อาจารย์พิเศษบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผลงานทางวิชาการ

งานวิจัย

- พ.ศ. ๒๕๕๘ งานวิจัยเรื่อง “ปัจจัยก่อให้เกิดการเบี่ยงเบนทางเพศตามคัมภีร์” พระพุทธศาสนา. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พ.ศ. ๒๕๕๙ งานวิจัยเรื่อง “การศึกษาเชิงประยุกต์หลักพุทธธรรมกับการแก้ปัญหาบริโภคนิยมของวัยรุ่นจังหวัดอุบลราชธานี”. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

บทความ

- พ.ศ. ๒๕๖๐ บทความเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องความรักและการแต่งงานในพุทธปรัชญาเถรวาท”. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. ปีที่ ๕ ฉบับพิเศษ พฤษภาคม ๒๕๖๐ (TCI ฐาน ๑).
- พ.ศ. ๒๕๖๐ บทความเรื่อง “แนวคิดเรื่องนิรโทษกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาท”. ตีพิมพ์ใน วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๓ กันยายน-ธันวาคม ๒๕๖๐ (TCI ฐาน ๑).

พ.ศ.๒๕๖๐ บทความเรื่อง “เงินกับคุณค่าทางจริยะ : กรณีพระภิกษุจับเงิน”, ตีพิมพ์ใน วารสารมหาจุฬานาครทรรศ. ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑ มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๑ (TCI ฐาน ๑).

บทความวิจัย

พ.ศ.๒๕๖๐ บทความเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยก่อให้เกิดการเบี่ยงเบนทางเพศตาม คัมภีร์พระพุทธศาสนา”. ตีพิมพ์ใน วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์. ปีที่ ๑๓ ฉบับที่ ๒ พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๖๐ (TCI ฐาน ๑).

พ.ศ.๒๕๖๐ “การศึกษาเชิงประยุกต์หลักพุทธธรรมกับการแก้ปัญหา บริโภคนิยมของ วัยรุ่น จังหวัดอุบลราชธานี”. ตีพิมพ์ใน วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. ปีที่ ๕ ฉบับพิเศษ พฤษภาคม ๒๕๖๐ (TCI ฐาน ๑).

บทวิจารณ์หนังสือ

พ.ศ.๒๕๖๑ บทวิจารณ์หนังสือเรื่อง “ความเรียงว่าด้วยต้นกำเนิดและรากฐานแห่งความ ไม่เท่าเทียมกันของมวลมนุษยชาติ : Discourse on the Origin and Basis of Inequality Among Men” ตีพิมพ์ใน วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑ มกราคม-มีนาคม ๒๕๖๑ (TCI ฐาน ๑).

พ.ศ.๒๕๖๑ บทวิจารณ์หนังสือเรื่อง “ปรัชญาการศึกษา : Philosophy of Education”. ตีพิมพ์ใน วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๒ เมษายน-มิถุนายน ๒๕๖๑ (TCI ฐาน ๑).

หนังสือวิชาการ

พ.ศ.๒๕๖๐ หนังสือเรื่อง “ปัญหาปรัชญา”. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิหทัยธรรม.

เกียรติคุณ

รางวัลผู้ทำคุณประโยชน์ (เสมอธรรมจักร) ประเภทส่งเสริมการศึกษา
พระพุทธศาสนาสาขาการแต่งหนังสือทางพระพุทธศาสนา

๒. ชื่อ

พระมหานันทภรณ์ ปิยาภรณ์ (เกษอินทร์), ดร.

ที่อยู่ปัจจุบัน

วัดสังเวชวิศยาราม แขวงวัดสามพระยา เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร
๑๐๒๐๐

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. ๒๕๕๓ สำเร็จการศึกษาระดับ Ph.D. (Buddhist Studies),
University of Delhi (India)

- พ.ศ. ๒๕๔๘ สำเร็จการศึกษาระดับ M.A. (Buddhist Studies),
University of Delhi (India)
- พ.ศ. ๒๕๔๕ สำเร็จการศึกษาระดับพุทธศาสตรบัณฑิต (เอกภาษาอังกฤษ)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- พ.ศ. ๒๕๔๔ สอบได้เปรียญธรรม ๘ ประโยค แม่กองบาลีสนามหลวง
- พ.ศ. ๒๕๓๙ สำเร็จการศึกษาระดับอักษรศาสตรบัณฑิต (อบ.) อักษรธรรมโชติกะวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตำแหน่งปัจจุบัน

- พ.ศ. ๒๕๕๗ อาจารย์ประจำวิทยาลัยพุทธศาสนานานาชาติ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผลงานทางวิชาการ

งานวิจัย

- พ.ศ. ๒๕๕๘ งานวิจัยเรื่อง การสร้างและพัฒนาตัวชี้วัดความสุขของประชาชนตาม
หลักคำสอนของพระพุทธศาสนา
- พ.ศ. ๒๕๖๐ งานวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์นโยบายและยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวทาง
พระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียน
- พ.ศ. ๒๕๖๐ งานวิจัยเรื่อง ศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยให้เกิดการเบี่ยงเบนทางเพศตาม
คัมภีร์พระพุทธศาสนา

บทความ

- พ.ศ. ๒๕๕๖ บทความเรื่อง “Art Forms during Sukhothai Period: Most
Beautiful Buddhist Arts in Thailand” สัมมนาพระพุทธศาสนาอยู่เย็น
ใจครั้งที่ ๑๑ วิทยาลัยพระพุทธศาสนา เมืองหางโจว ประเทศจีน
- พ.ศ. ๒๕๕๙ บทความเรื่อง “An Analytical Study of the Factors Causing
Sexual Deviation as Depicted in Buddhist Scriptures”
ตีพิมพ์ที่วารสาร Horizon Research Publishing Corporation,
Vol. 4 No. 10 0216, USA
- พ.ศ. ๒๕๕๙ บทความเรื่อง “Sukhothai Kingdom: The Golden Age of
Buddhism” บทความนานาชาติจัดโดยสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ร่วม
วิทยาสงฆ์นครน่าน ระหว่างวันที่ ๑๘-๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙
- พ.ศ. ๒๕๖๐ บทความเรื่อง “การวิเคราะห์นโยบายและยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวทาง
พระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียน”

ประสบการณ์ทำงาน

- พ.ศ. ๒๕๕๕-๕๖ นักวิเทศสัมพันธ์ กองวิเทศสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (อัคราจารย์)
- พ.ศ. ๒๕๕๖-๕๗ นักวิจัย สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (บรรจุ)
- พ.ศ. ๒๕๕๔ เป็นวิทยากรบรรยายพระอภิธรรมในหัวข้อเรื่อง “Abhidhamma in Daily Life” ณ สำนักงานใหญ่ องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (Headquarters, The World Fellowship of Buddhists) สุขุมวิท กรุงเทพฯ ฯ
- พ.ศ. ๒๕๕๗ บันทึกเทปโทรทัศน์ภาคภาษาอังกฤษในรายการ “Buddhism Today” ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์เครือข่ายกรมประชาสัมพันธ์ช่อง NBT World
- พ.ศ. ๒๕๕๓ เป็นวิทยากรบรรยายธรรมโครงการส่งเสริมการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม แก่นักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม
- พ.ศ. ๒๕๕๕ เป็นวิทยากรบรรยายเรื่อง หลักคำสอน ความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาแก่นิสิตปริญญาเอก คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- พ.ศ. ๒๕๕๓ - ปัจจุบัน เป็นอาจารย์สอนวิชา พระพุทธศาสนาภาคภาษาอังกฤษ โรงเรียนมัธยมวัดนายโรง
- พ.ศ. ๒๕๕๘ -ปัจจุบัน เป็นอาจารย์สอนธรรมศึกษาโท โรงพยาบาลศิริราช

๓. ชื่อ

พระมหาพรชัย สิริวิโร (ศรีภักดี), ผศ.ดร.

ที่อยู่ปัจจุบัน

วัดเสถียรรัตนาราม ตำบลศิระชะทอง อำเภอนครชัยศรี
จังหวัดนครปฐม รหัสไปรษณีย์ ๗๓๑๒๐

ประวัติการศึกษา

- พ.ศ. ๒๕๕๔ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาปรัชญา
University of Pune, India
- พ.ศ. ๒๕๔๘ สำเร็จการศึกษาระดับ M. Phil. สาขาวิชาปรัชญา University of Delhi,
India
- พ.ศ. ๒๕๔๔ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท อักษรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาจริยศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล
- พ.ศ. ๒๕๓๙ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี พุทธศาสตรบัณฑิต เอกภาษาอังกฤษ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- พ.ศ. ๒๕๓๗ สอบไล่ได้เปรียญธรรม ๗ ประโยค แม่กองบาลีสนามหลวง

ตำแหน่งปัจจุบัน

พ.ศ. ๒๕๕๕ ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดเสถียรรัตนาราม
 พ.ศ. ๒๕๕๔ อาจารย์สังกัดคณะพุทธศาสตร์ ประจำบัณฑิตวิทยาลัย
 พ.ศ. ๒๕๕๓ ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิตและพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาปรัชญา มจร.

ผลงานทางวิชาการ

งานวิจัย

๑. พุทธจริยศาสตร์เป็นจริยศาสตร์ประเภทอันตริยาหรือกรณีธรรม? ๒๕๕๘ สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มจร.

บทความ

๑. The Five Domains of Learning in Thailand Qualifications Framework for Higher Education (TQF: HED): A Buddhist Philosophical Investigation ใน “Buddhism and World Crisis”, The 1st MCU International Academic Conference (MIAC), 29th May 2015.
๒. พุทธปรัชญากับปัญหาเรื่องความดี บัณฑิตศาสนมมร ฉบับที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๔-มีนาคม ๒๕๕๕
๓. Human Nature and Peace: Theravāda Buddhist Philosophical Investigation The 2st MCU International Academic Conference (MIAC), 29th May 2016.
๔. พุทธจริยศาสตร์เป็นจริยศาสตร์ประเภทอันตริยาหรือกรณีธรรม, วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์, ISSN 1905-1603 ฉบับที่ ๒ พฤษภาคม-สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๙.

หนังสือแปล

- พ.ศ. ๒๕๕๘ เรื่อง “100 คนคิด เรียงร้อยถ้อยปรัชญา: Philosophy 100 Essential Thinkers” By Philip Stokes, China: Arcturus, 2002, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๔. ชื่อ	ดร.เพ็ญพรรณ เพ็ญฟูลอย
ที่อยู่ปัจจุบัน	๒๔๙/๑๗๙ หมู่ ๕ ถ.เนรมแก้ว ต.ท่าระหัด อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี ๗๒๐๐๐ โทรศัพท์ ๐๘๑-๘๕๖๖๑๙๔ Email : f.penphan@gmail.com
ตำแหน่งงาน	อาจารย์ประจำ วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ จ.สุพรรณบุรี
หน่วยงานและสถานที่อยู่	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ 249 วัดป่าเลไลยก์วรวิหาร ต.รั้วใหญ่ อ. เมือง จ. สุพรรณบุรี
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. ๒๕๕๙	สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พ.ศ. ๒๕๕๓	สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขา การจัดการ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
พ.ศ. ๒๕๓๗	สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีเศรษฐศาสตร์บัณฑิต สาขา เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
สาขาวิชาการที่มีความชำนาญ	เศรษฐศาสตร์การคลัง การบริหารจัดการองค์กร การบริหารงาน บุคคลบัญชีเบื้องต้น การจัดการงบประมาณ ปรัชญา ตรรกศาสตร์ และการเกษตร
ประสบการณ์งานวิจัย	การศึกษาเชิงประยุกต์หลักพุทธธรรมกับการแก้ปัญหาบริโภคนิยม ของวัยรุ่นจังหวัดอุบลราชธานี
บทความวิชาการ	ความเสมอภาคทางเพศในทัศนะของมิเชล ฟูโกต์ : เพศวิถี